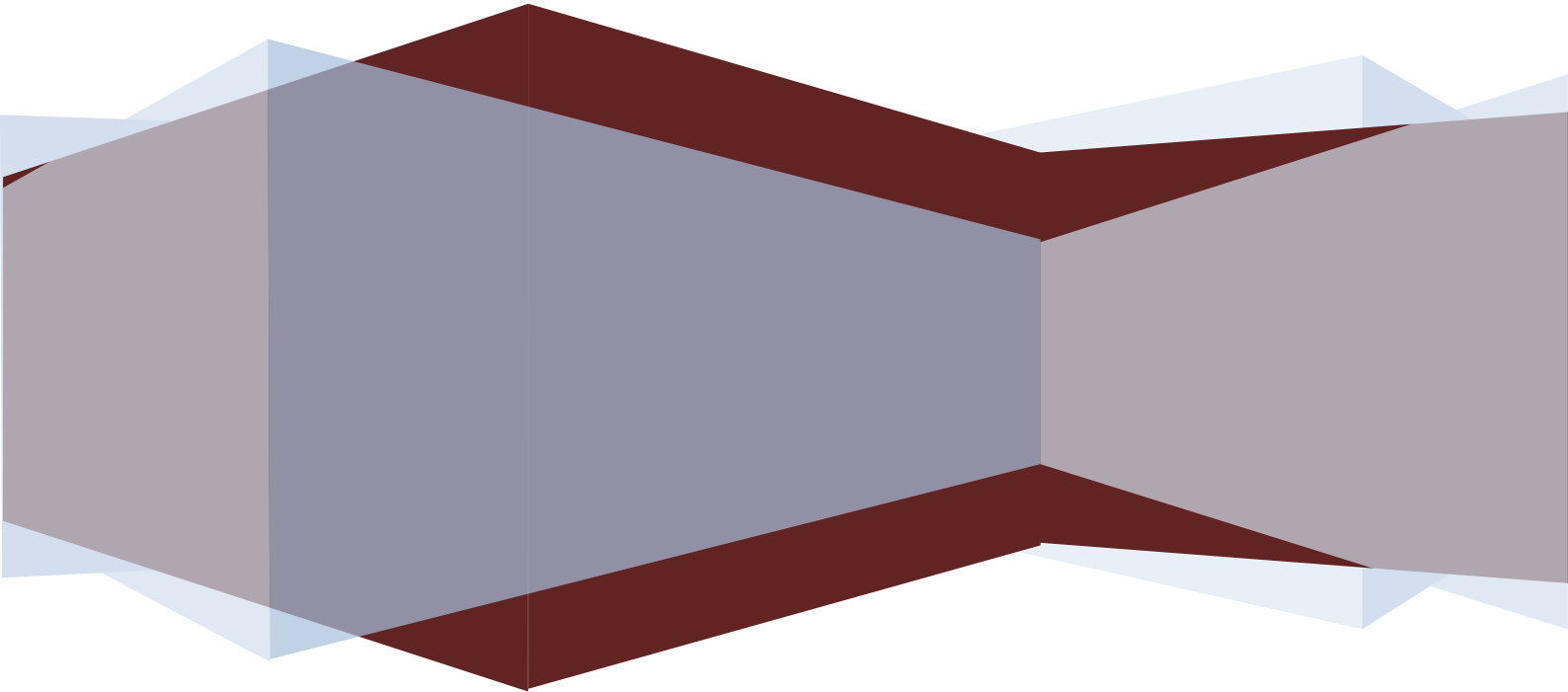

BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

BASEL-II
ÜÇÜNCÜ SAYISAL ETKİ ÇALIŞMASI
QIS-TR3 DEĞERLENDİRME RAPORU
Mart 2011

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

**BASEL-II
ÜÇÜNCÜ SAYISAL ETKİ ÇALIŞMASI
(QIS-TR3) DEĞERLENDİRME RAPORU**

Bilgi ve önerileriniz için:

Risk Yönetimi Dairesi

E-posta: risk@bddk.org.tr

Tel: (212) 337 72 72

Faks: (212) 337 71 66

BU RAPOR KAMUOYUNU BİLGİLENDİRME AMACIYLA HAZIRLANMIŞTIR. RAPORDA YER ALAN BİLGİLERE DAYANARAK ALINACAK KARARLARIN SONUÇLARINDAN BDDK SORUMLU TUTULAMAZ. RAPORDAN KAYNAK GÖSTERİLMEK SURETİYLE KISMEN ALINTI YAPILABİLİR.

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU
ATATÜRK BULVARI NO 191 06680 KAVAKLIDERE ANKARA-TÜRKİYE

İLETİŞİM BİLGİLERİ: RİSK YÖNETİMİ DAİRESİ
TEL: (212) 337 72 72, FAKS: (212) 337 71 66
www.bddk.org.tr E-posta: risk@bddk.org.tr

BU YAYIN TÜM İÇERİĞİ İLE BDDK İNTERNET SAYFASINDA YER ALMAKTADIR.

BDDK OFİSTEKNİK DOKÜMAN MERKEZİNDE 110 ADET BASILMIŞTIR.

BASIM TARİHİ: MART 2011

İÇİNDEKİLER

TABLolar.....	iii
ŞEKİLLER.....	iii
GRAFİKLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	1
1. GİRİŞ.....	3
2. SAYISAL ETKİ ÇALIŞMALARI VE TÜRKİYE.....	4
3. SERMAYE YÜKÜMLÜLÜĞÜ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ.....	6
3.1. KREDİ RİSKİ.....	6
3.2. PİYASA RİSKİ.....	10
3.3. OPERASYONEL RİSK.....	12
4. QIS-TR3 ÇALIŞMASI.....	14
4.1. YÖNTEM.....	14
4.1.1. Genel.....	14
4.1.2. Bilgilendirme ve İletişim.....	14
4.1.3. Sermaye Yeterliliğinin Hesaplanması.....	16
4.1.4. Kontrol ve Raporlama.....	16
4.2. ULUSAL UYGULAMA TERCİHLERİ.....	17
4.3. VERİ KALİTESİ.....	19
4.4. VARSAYIMLAR.....	20
5. QIS-TR3 SONUÇLARI.....	21
5.1. ÇALIŞMAYA DAHİL EDİLEN VE EDİLMİYEN POZİSYONLAR.....	21
5.1.1. Raporlama Kapsamı.....	21
5.1.2. Portföy Sınıflandırması.....	21
5.1.3. Çalışmaya Dâhil Edilen Pozisyonlar.....	23
5.1.4. Pozisyonların Portföyler Bazında Dağılımı.....	24
5.2. PORTFÖYLERİN KREDİ KALİTESİ DAĞILIMLARI.....	24
5.2.1. KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü.....	25
5.2.2. Kurumsal KOBİ Portföyü.....	26
5.2.3. Kamu Portföyü.....	27
5.2.4. Bankalar Portföyü.....	29
5.2.5. İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü.....	31

5.2.6. Diğer Perakende Krediler Portföyü	33
5.2.7. Perakende KOBİ Portföyü.....	34
5.2.8. Hisse Senedi Yatırımları Portföyü	35
5.2.9. İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü.....	35
5.2.10. Alım Satım Hesapları	36
5.3. KREDİ RİSKİ AZALTIM TEKNİKLERİNİN DAĞILIMI	37
5.3.1. Kredi Riski Azaltım Teknikleri.....	37
5.3.2. Portföylerin Kredi Riski Azaltım Teknikleri Dağılımı	38
5.4. KREDİ RİSKİ AZALTIM TEKNİKLERİNİN ETKİSİ	39
5.4.1. KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü	40
5.4.2. Kurumsal KOBİ Portföyü	40
5.4.3. Kamu Portföyü	40
5.4.4. Bankalar Portföyü	41
5.4.5. İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü	41
5.4.6. Diğer Perakende Krediler Portföyü	41
5.4.7. Perakende KOBİ Portföyü.....	41
5.5. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR.....	41
5.5.1. Risk Ağırlıklı Varlıkların Toplamı ve Portföy Bazında Dağılımı	42
5.5.2. Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Bazında Değişimleri ve Nedenleri	43
5.5.3. Portföylerin Toplam Risk Ağırlıklı Varlık Artışına Katkıları	45
5.5.4. Risk Ağırlıklı Varlıkların Risk Kategorileri Bazındaki Dağılımı ve Artışa Katkıları.....	47
5.6. ÖZKAYNAKLAR	48
5.7. SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOLARI	49
5.7.1. Sermaye Yeterliliği Rasyosundaki Değişimler	49
5.7.2. Alternatif Yöntemler	51
5.8. QIS-TR3 SONUÇLARININ QIS-TR2 SONUÇLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	53
5.9. SENARYO ANALİZLERİ	57
5.9.1. Portföy Büyüklüğü Senaryoları	58
5.9.2. Yabancı Para Cinsinden Hazine Menkul Kıymetlerine İlişkin Senaryolar	60
5.9.3. Hazinenin YP Derecelendirme Notuna İlişkin Senaryolar	61
5.9.4. Derecelendirilmemiş Şirketlere İlişkin Senaryolar	61
5.9.5. Bankalardan Olan Alacakların Merkezi Yönetime Uygulanan Risk Ağırlığına Dayalı Yöntem ile Değerlendirilmesi	61
6. GENEL DEĞERLENDİRME	63

TABLolar

Tablo 1: Basel-II Kapsamında Kullanılabilecek Yaklaşımlar.....	6
Tablo 2: Standart Yaklaşımda Kullanılan Risk Ağırlıkları (%).....	7
Tablo 3: QIS-TR3 Çalışmasında Kullanılan Derecelendirme Notlarının Eşleştirilmesi	9
Tablo 4: Yardım Masası Banka Eşleştirmeleri	16
Tablo 5: Bazı Ulusal Uygulama Tercihleri	17
Tablo 6: Portföy Sınıflandırması.....	22
Tablo 7: Toplam Portföy Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	39
Tablo 8: Risk Ağırlıklı Varlık Tutarları	42
Tablo 9: Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Alt Detayları Bazında Dağılımları	44
Tablo 10: Sermaye Yeterlilik Rasyosu Bileşenleri	50
Tablo 11: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyoları	51
Tablo 12: Alternatif Yöntemlerle Hesaplanan Sermaye Yeterliliği Rasyoları.....	52
Tablo 13: QIS-TR2 ve QIS-TR3 Sayısal Etki Çalışmalarında Hesaplanan Risk Ağırlıklı Varlıklar Katkı Oranları	53
Tablo 14: QIS-TR2 ve QIS-TR3'te Standart Yaklaşım için Risk Ağırlıklı Varlıklar Payları .	55
Tablo 15: Senaryo Analizi Sonuçları	58

ŞEKİLLER

Şekil 1: Teminatlara İlişkin Basit ve Kapsamlı Yöntem.....	10
Şekil 2: Operasyonel Risk Sermaye Yükümlülüğünün Hesaplanması	13

GRAFİKLER

Grafik 1: Çalışmaya Dâhil Edilen Pozisyonların Dağılımı	24
Grafik 2: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	26
Grafik 3: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	27
Grafik 4: Kamu Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	28
Grafik 5: Bankalar Portföyü'nün Risk Ağırlığı Kategorilerine Dağılımı	30
Grafik 6: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	32
Grafik 7: %35 Risk Ağırlığı ile Ağırlıklandırılmış Toplam Tutarın Portföylere Dağılımı.....	33
Grafik 8: Diğer Perakende Krediler Portföyü Kredi Kalitesi Kademesi Dağılımı	34
Grafik 9: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Kalitesi Kademesi Dağılımı	35
Grafik 10: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımların Dağılımı	36
Grafik 11: Tüm Portföyler Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	38
Grafik 12: Toplam Portföy Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi	40
Grafik 13: Katkılar (RAV'daki Değişim / MY'ye Göre Toplam RAV).....	46
Grafik 14: Risk Ağırlıklı Varlıkların Risk Kategorileri Bazındaki Dağılımı.....	47
Grafik 15: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklardaki Artışa Katkılar	48
Grafik 16: Özkaynaklar	49
Grafik 17: QIS-TR3 ve QIS-TR2 Sermaye Yeterliliği Rasyolarının Karşılaştırması.....	56
Grafik 18: Risk Ağırlıklı Varlıklar Yüzde Dağılımı	60
Grafik 19: Çalışmaya Dahil Edilen ve Edilmeyen Pozisyonların Oranları.....	65
Grafik 20: Bilanço İçi Pozisyonların Dağılımı	66
Grafik 21: Bilanço Dışı Pozisyonların Dağılımı	67
Grafik 22: Repo ve Tezgah-üstü Türev İşlemlerin Dağılımı	68
Grafik 23: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföy Dağılımı	69
Grafik 24: KOBİ Dışı Kurumsal (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	70
Grafik 25: KOBİ Dışı Kurumsal (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	71
Grafik 26: KOBİ Dışı Kurumsal (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	72
Grafik 27: KOBİ Dışı Kurumsal (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	73
Grafik 28: KOBİ Dışı Kurumsal (Repo Benzeri İşlemler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.	74
Grafik 29: Kurumsal KOBİ (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	75
Grafik 30: Kurumsal KOBİ (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	76
Grafik 31: Kurumsal KOBİ (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	77
Grafik 32: Kurumsal KOBİ (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	78
Grafik 33: Kamu (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	79
Grafik 34: Kamu (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	80
Grafik 35: Kamu (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	81
Grafik 36: Kamu (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	82
Grafik 37: Kamu (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	83
Grafik 38: Bankalar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2.....	84
Grafik 39: Bankalar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1.....	85

Grafik 40: Bankalar (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2	86
Grafik 41: Bankalar (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı - Seçenek 1	87
Grafik 42: Bankalar (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi – Seçenek 2.....	88
Grafik 43: Bankalar (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi – Seçenek 1.....	89
Grafik 44: Bankalar (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2.....	90
Grafik 45: Bankalar (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1.....	91
Grafik 46: Bankalar (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2.....	92
Grafik 47: Bankalar (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1.....	93
Grafik 48: Bankalar (Tezgağ Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2.	94
Grafik 49: Bankalar (Tezgağ Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1.	95
Grafik 50: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	96
Grafik 51: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	97
Grafik 52: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	98
Grafik 53: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	99
Grafik 54: Diğer Perakende (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	100
Grafik 55: Diğer Perakende (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	101
Grafik 56: Diğer Perakende (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	102
Grafik 57: Diğer Perakende (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	103
Grafik 58: Diğer Perakende (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	104
Grafik 59: Perakende KOBİ (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	105
Grafik 60: Perakende KOBİ (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	106
Grafik 61: Perakende KOBİ (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı....	107
Grafik 62: Perakende KOBİ (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	108
Grafik 63: Perakende KOBİ (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	109
Grafik 64: Hisse Senedi Yatırımları (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	110
Grafik 65: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	111
Grafik 66: Alım Satım Hesapları (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	112
Grafik 67: Alım Satım Hesapları (Tezgağ Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı	113
Grafik 68: Alım Satım Hesapları (Spesifik Risk) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı.....	114
Grafik 69: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	115
Grafik 70: Kamu Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı.....	116
Grafik 71: Bankalar Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	117
Grafik 72: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü KRA Araçları Dağılımı	118
Grafik 73: Diğer Perakende Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı.....	119

Grafik 74: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	120
Grafik 75: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı	121
Grafik 76: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi	122
Grafik 77: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi	123
Grafik 78: Kamu Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi.....	124
Grafik 79: Bankalar Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi	125
Grafik 80: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü KRA Araçları Etkisi	126
Grafik 81: Diğer Perakende Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi.....	127
Grafik 82: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi	128
Grafik 83: Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Bazında Dağılımı	129
Grafik 84: Risk Ağırlıklı Varlıkların Yüzde Dağılımı	130
Grafik 85: Risk Ağırlıklı Varlıklar Değişimi (SY RAV / MY RAV).....	131
Grafik 86: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklar	132
Grafik 87: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklardaki Artışlar	133
Grafik 88: Sermaye Yeterliliği Rasyoları.....	134
Grafik 89: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	135
Grafik 90: Kurumsal KOBİ Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı.....	136
Grafik 91: Kamu Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	137
Grafik 92: Bankalar Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı.....	138
Grafik 93: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	139
Grafik 94: Diğer Perakende Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	140
Grafik 95: Perakende KOBİ Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı.....	141
Grafik 96: Hisse Senedi Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	142
Grafik 97: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	143
Grafik 98: Alım Satım Hesapları Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı	144

KISALTMALAR

CRD	: Capital Requirements Directive (Sermaye Gereksinimi Direktifi)
KDK	: Kredi Derecelendirme Kuruluşu
KDO	: Krediyeye Dönüşüm Oranı
KE	: Kredi Eşdeğerleri
KKR	: Karşı Taraf Kredi Riski
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
KRET	: Kredi Riskine Esas Tutar
KRA	: Kredi Riski Azaltımı
KRET-SY	: Standart Yaklaşımında Hesaplanan Kredi Riskine Esas Tutar
MY	: Mevcut Yaklaşım
MY-KRA	: Mevcut Yaklaşımında Kredi Riski Azaltımı Uygulanmış
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
ORET	: Operasyonel Riske Esas Tutar
ORET-SY	: Standart Yöntemle Hesaplanan Operasyonel Riske Esas Tutar
PRET	: Piyasa Riskine Esas Tutar
QIS	: Quantitative Impact Study (Sayısal Etki Çalışması)
RAV	: Risk Ağırlıklı Varlıklar
RMD	: Riske Maruz Değer
SM	: Standart Metot
SY	: Standart Yaklaşım
SY-KRA	: Standart Yaklaşımında Kredi Riski Azaltımı Uygulanmış
SYR	: Sermaye Yeterliliği Rasyosu
TGY	: Temel Gösterge Yöntemi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kurumumuz tarafından Basel-II'ye geçiş sürecinde görüşe açılan düzenleme taslaklarının bankaların sermaye yeterlilikleri üzerine muhtemel etkilerinin tahmin edilmesi amacıyla gerçekleştirilen QIS-TR3 çalışmasında, katılımcı bankalardan, Mart 2010 dönemine ait konsolide veriler kullanılarak, sermaye yeterlilik rasyoları ve bileşenlerini hem mevcut sermaye yeterliliği düzenlemelerine (Mevcut Yaklaşım) göre hem de Kurumumuzca açıklanan Basel-II düzenleme taslaklarına (Standart Yaklaşım) göre raporlamaları talep edilmiştir. Basel-II düzenleme taslaklarına göre yapılacak raporlamalarda tüm bankalarca kredi riskine ilişkin Standart Yaklaşım, piyasa riskine ilişkin Standart Metot ve operasyonel riske ilişkin Temel Gösterge Yöntemi kullanılarak raporlama yapılması zorunlu tutulmuştur.

Çalışmaya, Mayıs 2010 itibarıyla sektörde faaliyet gösteren tüm bankalar davet edilmiş olup çalışma, sektörün toplam aktif büyüklüğünün Mart 2010 itibarıyla %98,96'sına sahip olan 45 bankanın¹ katılımıyla tamamlanmıştır. Ayrıca söz konusu 45 bankadan 28'i (aktif büyüklüğü açısından Türk Bankacılık Sektörü'nün %95,64'ü) piyasa riskine ilişkin sermaye yükümlülüğü için Standart Metot'a ilave olarak İçsel Riske Maruz Değer Modelleri'ni kullanarak da raporlama yapmıştır. Buna ilaveten, brüt gelirlerini Basel-II düzenleme taslaklarında yer alan faaliyet kollarına ayırabildiğine kanaat getiren bankalardan operasyonel risk için Temel Gösterge Yöntemi'nin yanında Standart Yöntem'e göre de hesaplama yapmaları istenmiştir.

Mart 2010 itibarıyla, çalışmaya katılan 45 bankanın konsolide sermaye yeterlilik rasyosunun, Mevcut Yaklaşım kapsamında %18,35 düzeyinden Standart Yaklaşım uyarınca 1,40 puan düşüş göstererek %16,95'e² gerilediği görülmektedir. Standart Yaklaşım kapsamında, rasyonun payında yer alan özkaynak tutarı yalnızca %0,1'lik sınırlı bir artış gösterirken, buna karşılık paydada yer alan risk ağırlıklı varlıkların, %8,41 oranında artması rasyoda düşüşe neden olmaktadır. Diğer taraftan, sektörün sermaye yeterlilik rasyosunun %8'in üzerinde gerçekleşmiş olması, Basel-II düzenleme taslaklarının hayata geçirilmesi halinde mevcut konsolide sermayenin bankaların sermaye gereksinimlerini karşılayacak düzeyde olduğunu, dolayısıyla Türk Bankacılık Sektörü genelinde ilave sermaye ihtiyacının ortaya çıkmayacağını göstermektedir.

Portföyler bazında risk ağırlıklı varlık tutarlarının Mevcut Yaklaşım ve Standart Yaklaşım arasındaki değişimi incelendiğinde; Kamu Portföyü'nde (%1073), Alım Satım Hesapları'nda (%94), Bankalar Portföyü'nde (%35) ve Kurumsal Krediler Portföyleri'nde (KOBİ Dışı Kurumsal %5 ve Kurumsal KOBİ %6) artış görülürken, İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü'nde (%33), KOBİ Perakende Portföyü'nde (%16) ve Diğer Perakende Portföyü'nde (%24) düşüş görülmektedir.

¹ Dört banka muhtelif nedenlerle çalışma dışında kalmıştır.

² Bankalar Portföyü için Seçenek 2 kullanıldığı durumda

En yüksek artışın görüldüğü Kamu Portföyü'nün risk ağırlıklı varlık tutarı, Mevcut Yaklaşım'da 4.178 milyon TL'den Standart Yaklaşım'da 10,7 kat artışla 49.031 milyon TL'ye çıkmaktadır. Söz konusu orandaki artış; Mevcut Yaklaşım'da %0 risk ağırlığında yer alan yabancı para cinsinden T.C. Hazinesi menkul kıymetlerine, Standart Yaklaşım kapsamında Türkiye'nin kredi derecelendirme notunun 4. kredi kalitesi kademesine tekabül etmesinden dolayı %100 risk ağırlığı uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte önümüzdeki dönemlerde Türkiye'nin derecelendirme notunun artması halinde Kamu Portföyü'nün risk ağırlıklı varlık tutarında düşüş gerçekleşmesi beklenmektedir.

İkinci yüksek artış görülen Alım Satım Hesapları Portföyü ise; Standart Yaklaşım uyarınca %94,17 (32.909 milyon TL) oranında artarak 67.853 milyon TL'ye ulaşmaktadır. Artış tutarının 30.738 milyon TL'si spesifik risk hesaplamasında meydana gelen artıştan kaynaklanmaktadır. Kredi kalite kademesi 4'e tekabül eden Türkiye'nin ihraç ettiği YP menkul kıymetlerine ilişkin Mevcut Yaklaşım'da spesifik risk hesaplanmazken söz konusu menkul kıymetlere Standart Yaklaşım'da %8 oranında sermaye yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu artış tutarının büyük bir kısmı bu uygulamadan kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, risk ağırlıklı varlık tutarındaki en yüksek düşüş %32,74 ile İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü'nde görülmektedir. Mevcut Yaklaşım'da %100 ve %50 risk ağırlıklarında dağılım gösteren söz konusu portföyün Standart Yaklaşım'da %35 ve %75 risk ağırlığıyla çarpılmak suretiyle risk ağırlıklı varlık hesaplamasına dâhil edilmesinin bu düşüşün başlıca sebebi olduğu görülmektedir. Standart Yaklaşım'da düşüş görülen bir diğer portföy ise %16,41 ile Perakende KOBİ Portföyü olmuştur. Burada da %100 ve %50 risk ağırlıklarında yer alan tutarlar Standart Yaklaşım'da çoğunlukla %35 ve %75 risk ağırlıklarında yer almıştır.

Sermaye yeterliliği rasyosunun QIS-TR2 çalışmasında yaklaşık 5,6 puanlık bir azalışla %19,31'den %13,68'e düştüğü, QIS-TR3 çalışmasında ise 1,4 puanlık bir azalışla %18,35'ten %16,95'e düştüğü görülmektedir. Azalışlardaki farklılığın en önemli sebepleri; QIS-TR2 çalışmasının yapıldığı tarihte operasyonel risk için sermaye bulundurulmuyor olması ve QIS-TR2'nin yapıldığı tarihten bu yana YP menkul kıymetlerin banka bilançolarındaki payının düşmesidir. Buradan hareketle bankaların son 4 yıl içinde portföy yapılarını sermaye yeterliliği açısından Basel-II'den daha az etkilenecek bir hale getirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Mevcut Yaklaşım'da toplam portföyün %16,04'üne, Standart Yaklaşım'da ise %6,56'sına Kredi Riski Azaltımı uygulanmıştır. Bu kapsamda Mevcut Yaklaşım uygulamasında 19 banka, Standart Yaklaşım uygulamasında ise 21 banka; kredi portföyleri için hiç teminatlandırma yapmamıştır ya da %1'den daha az oranda teminatlandırma yapmıştır.

1. GİRİŞ

Basel-II Uzlaşısı'nın hazırlanması sürecinde, yeni getirilen hükümlerin banka sermaye yeterlilikleri üzerindeki etkilerini değerlendirebilmek ve bu kapsamda gerekli değişiklikleri gerçekleştirmek üzere Basel Komitesi tarafından çok sayıda Sayısal Etki Çalışması (QIS) gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmalar dikkate alınarak Basel-II/CRD hükümlerinin Türk Bankacılık Sektöründeki bankaların sermaye yeterlilikleri üzerine etkilerini görebilmek amacıyla ilki Basel Komitesi tarafından 2003 yılında gerçekleştirilen QIS-3 çalışmasına katılım sağlanması, diğer ikisi ülkemiz özelinde söz konusu düzenlemelerin etkisinin analiz edilmesi amaçlı olmak üzere toplam üç adet QIS çalışması düzenlenmiştir.

Diğer taraftan, ülkemizde gerçekleştirilen dördüncü çalışma olan QIS-TR3 çalışması ile Kurumumuzca kamuya açıklanmış olan Basel-II kapsamındaki düzenleme taslaklarının sektörde faaliyet gösteren bankalara etkisinin detaylı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmaya, sektör payı yaklaşık %99'a ulaşan 45 banka katılmıştır.

Çalışmaya belirli özel nedenleri dolayısıyla katılım sağlayamayan 4 banka dışında tüm bankaların katılmış olması çalışmada incelenen örneklemin Basel-II/CRD'nin bankacılık sektörü üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesine imkân sağlayacak yeterlilikte olmasını sağlamıştır. Ayrıca, çalışmanın gerçekleştirilmesi sırasında oldukça kapsamlı bir raporlama dosyasının tüm katılımcı bankalarca başarıyla doldurulmuş olması, sektörün düzenlemeleri uygulama konusunda oldukça büyük ilerleme kaydetmiş olduğunun önemli bir göstergesidir.

QIS-TR3 çalışmasına ilişkin bu rapor altı bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde, ülkemizde daha önce gerçekleştirilmiş olan QIS çalışmalarıyla ilgili kısa bilgiler aktarılmaktadır. Üçüncü bölümde, çalışmada da esas alınan kredi, piyasa ve operasyonel riskler için sermaye yükümlülüğü hesaplama yöntemleri hakkında açıklayıcı bilgilere yer verilmektedir. Dördüncü bölümde, çalışmada izlenen yöntem ve süreçler hakkında detaylı bilgiler verilmektedir. Beşinci bölümde ise, detaylı olarak çalışma sonuçları aktarılmaktadır. Bu kapsamda, çalışmaya dâhil edilen/edilmeyen pozisyonlar, portföylerin ve kredi riski azaltım araçlarının dağılımları, portföylerin kredi kalitesi dağılımları, risk azaltım araçlarının etkileri, risk ağırlıklı varlıklar, özkaynaklar, sermaye yeterlilik rasyoları, QIS çalışmalarının sonuçlarının karşılaştırması ve senaryo analizleri ele alınmaktadır. Rapor, altıncı bölümde genel bir değerlendirme ile sona ermektedir.

2. SAYISAL ETKİ ÇALIŞMALARI VE TÜRKİYE

Bugüne kadar, uluslararası düzeyde gerçekleştirilen ve ülkemizin de katılım sağladığı QIS-3 çalışması ve Türkiye özelinde gerçekleştirilen QIS-TR çalışmaları ile katılımcı bankaların sermaye yeterliliği oranlarının Basel-II/CRD hükümlerine göre hesaplanmasına yönelik istatistiki bilgi toplanması amaçlanmıştır. Bu çalışmalarda ayrıca, cari mevzuat çerçevesinde yapılan sermaye yeterliliği hesaplamalarının da çeşitli kriterler dikkate alınarak tekrar raporlanması istenmektedir. Bu sayede, çeşitli gruplar (portföyler) için Basel-II/CRD'nin muhtemel etkileri ayrı ayrı analiz edilebilmekte ve karşılaştırmalar yapılabilmektedir.

Basel-II/CRD hükümlerinin teknik seviyesinin ve hesaplama yükünün fazla olması ile söz konusu hükümlerin ülkemize özel durumlar için yorumlanması gereksiniminin bulunması sebepleriyle, QIS çalışmalarının gerçekleştirilmesi Kurumumuz ve bankalar açısından nitelikli bir işgücünün bu çalışmalara tahsis edilmesini zorunlu kılmıştır. Bunun yanında, tüm çalışmalarda, katılımcı bankalara gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve bu amaçla etkin bir iletişim ağının tesis edilmesi, raporlanan verilere ilişkin çeşitli kontrol süreçlerinin tesis edilmesi gibi hususlar, çalışma sonucunda elde edilecek bilgilerin güvenilirliği açısından oldukça önem arz eden ve zaman alan hususlar olmuştur.

Basel-II hükümlerinin muhtemel etkilerini tespit edebilmek amacıyla Basel Komitesi tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan birisi olan QIS-3 çalışmasına Türk Bankacılık Sektörünün aktif büyüklüğünün yaklaşık %60'ını oluşturan 6 banka ile katılım sağlanmıştır. Söz konusu çalışma, Basel Komitesi tarafından QIS-3 için hazırlanmış teknik metin³ dikkate alınarak Kasım 2002-Şubat 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Banka raporları (banka ismi belirtmeksizin) ve ülkemize ait toplulaştırılmış raporların Basel Komitesi'ne gönderilmesiyle Basel-II'nin kalibrasyonuna ilişkin çalışmalara ülkemiz verileri de dâhil edilmiştir. Aynı zamanda QIS-3 çalışması sonuçlarına ilişkin Kurumumuz bünyesinde de değerlendirmeler yapılmış olup, çalışma sonuçlarına ilişkin bir rapor Kurumumuz üst düzey yönetimine sunulmuştur.

Ulusal düzeyde gerçekleştirilen ilk QIS çalışması olan QIS-TR1, QIS-3 çalışmasında elde edilen deneyimlerin ışığında 2004 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan banka sayısının sektörün önemli bir kısmını temsil etmesi amacıyla çalışma, sektörün aktif büyüklüğü bakımından %95'ini oluşturan 23 bankanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Ekim 2006-Haziran 2007 döneminde gerçekleştirilen QIS-TR2 çalışması, Basel-II/CRD hükümlerinin bankaların değişen portföy yapıları üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde analiz edebilmek amacıyla yapılan bir çalışma olmuştur. Çalışma sektörün aktif büyüklüğünün yaklaşık %97'sini oluşturan 31 bankanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

³ Söz konusu teknik metin, Basel-II'ye ilişkin ikinci taslak metinden (CP-2) sonra yayımlanmıştır ve Komite'nin üçüncü taslak metinde (CP-3) yer vermeyi planladığı bazı değişiklikleri de içermektedir.

QIS-TR3 çalışması ise mevzuatımızın Basel-II/CRD hükümleri ile uyumlaştırılması amacıyla oluşturulmuş olup düzenleme taslaklarının sektör üzerindeki etkisinin detaylı biçimde ölçülebilmesini hedefleyen nihai bir çalışma niteliğindedir.

Sermaye yeterliliklerinin Basel-II düzenleme taslaklarına göre hesaplanmasında, öncelikli olarak aşağıda isimleri yer alan ve 6 Nisan 2010 tarihinde Kurumumuz internet sayfasında kamuoyuna açıklanan düzenleme taslakları hükümleri dikkate alınmıştır:

- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı ve Ekleri
- Yapısal Pozisyona İlişkin Tebliğ Taslağı
- Risk Ölçüm Modelleri ile Piyasa Riskinin Hesaplanmasına ve Risk Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ Taslağı
- Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ Taslağı ve Eki
- Menkul Kıymetleştirmeye İlişkin Risk Ağırlıklı Tutarların Hesaplanması Hakkında Tebliğ Taslağı

Diğer taraftan ulusal inisiyatiflerin pek çoğu daha önce ilgili taraflardan alınan görüşler de dikkate alınarak belirlenmiş, bazı inisiyatifler için ise nihai kararın verilmesi öncesi detaylı bilgi toplanması amacıyla bankalardan ilave bilgi talep edilmiştir.

Basel-II'ye uyuma yönelik düzenlemelerin sektördeki tüm bankalara uygulanacak olması nedeniyle çalışmaya tüm bankalar davet edilmiş ve çalışma sektörün %98,96'sını oluşturan 45 bankanın katılımı ile ve Mart 2010 verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3. SERMAYE YÜKÜMLÜLÜĞÜ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Bilindiği üzere, Basel-II/CRD kapsamında piyasa, kredi ve operasyonel riskin hesaplanmasına yönelik olarak çeşitli alternatif yöntemlerin kullanılması mümkündür. Söz konusu yöntemler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Basel-II Kapsamında Kullanılabilecek Yaklaşımlar

GELİŞMİŞLİK DÜZEYİ	PİYASA RİSKİ	KREDİ RİSKİ	OPERASYONEL RİSK
BASİT		Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım	Temel Gösterge Yöntemi
ORTA	Standart Metot	Standart Yaklaşım	Standart Yöntem
			Alternatif Standart Yöntem
İLERİ	Riske Maruz Değer Yaklaşımı	Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	İleri Ölçüm Yaklaşımları
		Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	

QIS-TR3 çalışmasında, tüm katılımcı bankalardan sermaye yeterlilik oranları ve bileşenlerini hem mevcut sermaye yeterliliği mevzuatına göre hem de Basel-II düzenleme taslaklarına göre raporlamaları talep edilmiştir. Basel-II düzenleme taslaklarına göre yapılacak raporlamalarda tüm bankalarca piyasa riskine ilişkin Standart Metot (SM); kredi riskine ilişkin Standart Yaklaşım (SY) ve operasyonel riske ilişkin Temel Gösterge Yöntemi (TGY) kullanılarak raporlama yapılması zorunlu tutulmuştur. Bunun yanında, Kurumumuzca 6 ayda bir gerçekleştirilen Basel-II İlerleme Anketleri dikkate alınarak, piyasa riskinde içsel model kullanabilecek bankaların Riske Maruz Değer (RMD) Yaklaşımı ile, operasyonel riskte ise yönetim bilgi sistemlerini kullanarak brüt gelirlerini bahsi geçen Yönetmelik taslağındaki faaliyet kollarına ayırabildiğini düşünen bankaların Standart Yöntem’e göre ayrıca hesaplama yapması talep edilmiştir.

3.1. KREDİ RİSKİ

Kredi riskine ilişkin olarak tüm katılımcı bankalar tarafından SY kullanılmıştır. SY’de temel olarak alacakların tabi olacağı risk ağırlığı karşı tarafa bağımsız kredi derecelendirme kuruluşları (KDK) tarafından verilen derecelendirme notları dikkate alınarak belirlenmektedir. QIS-TR3 çalışmasında derecelendirme notu dikkate alınan kredi derecelendirme kuruluşları ile bunların derecelendirme notlarının çalışma kapsamında kredi kalitesi kademelerine eşleştirilmesine ilişkin tablo (Tablo 3) çalışmanın başlangıcında bankalara iletilmiştir.

SY kapsamında kredi riskine ilişkin olarak tutulması gereken sermaye miktarı “Azaltılmış Kredi Riski” tutarı ile ilişkilendirilmiştir. Söz konusu tutarın hesaplanmasında bankanın varlıkları ile bilanço dışı işlemleri dolayısıyla maruz kaldığı kredi riski ile bu riskin azaltılması amacıyla kullanılan Kredi Riski Azaltım (KRA) teknikleri dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda dikkate alınan azaltım teknikleri teminatlar, bilanço içi netleştirme anlaşmaları ile garantiler ve kredi türevleri olarak gruplanmaktadır.

Standart Yaklaşım'ın mevcut mevzuatta yer alan ölçüm yönteminden farklılaştığı en önemli nokta kredi riskinin hesaplanmasında kullanılacak risk ağırlıklarının, işlemin yapıldığı karşı tarafa ilişkin olarak KDK'lar tarafından verilen derecelendirme notları ile ilişkilendirilmesidir. Mevcut mevzuatımızda yer alan yöntem içerisinde risk ağırlıklarının belirlenmesinde kullanılan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD) üye ülke olup olmama kriterinin aksine, Standart Yaklaşım'da, kamu kurum/kuruluşları ile bankalara ve şirketlere ilişkin risklerin dikkate alınmasında, KDK'lar tarafından verilen derecelendirme notları dikkate alınmaktadır. Standart Yaklaşım'da kullanılan risk ağırlıkları Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2: Standart Yaklaşım'da Kullanılan Risk Ağırlıkları (%)

VARLIKLAR	UYGULAMA ALTERNATİFLERİ	KREDİ KALİTESİ KADEMESİ					
		1	2	3	4	5	6
Merkezi Yönetimlerden veya Merkez Bankalarından Alacaklar	KDK Notuna Göre	0	20	50	100	100	150
	Ulusal Uygulama Tercihi	Merkezi yönetimden veya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan olan ve TL cinsinden düzenlenen ve TL cinsinden finanse edilen alacaklara %0 risk ağırlığı uygulanır.					
Kamu Kuruluşlarından Alacaklar	Merkezi Yönetim Tarafından Verilen Bir Garanti Bulunması	Merkezi yönetimden alacaklar ile aynı uygulamaya tâbi tutulur.					
	Diğerleri	100					
Uluslararası Kuruluşlardan ve Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Alacaklar	Taslak Düzenlemede Sayılanlar	0					
	Diğerleri	100					
Bankalardan ve Aracı Kurumlardan Alacaklar	Seçenek 1 (Merkezi yönetime uygulanan risk ağırlığına dayalı yöntem)	20	50	100	100	100	150
	Seçenek 2 (Kredi derecelendirmesine dayalı yöntem)	20	50	50	100	100	150
	Seçenek 2 (Kısa Vade)	20	20	20	50	50	150
Kurumsal Alacaklar	KDK Notuna Göre	20	50	100	100	150	150
Kolektif Yatırım Kuruluşu Niteliğindeki Yatırımlar	KDK Notuna Göre	20	50	100	100	150	150
Perakende Alacaklar	Standart Uygulanır	Risk Ağırlığı				75	
	Standart Uygulanır	Risk Ağırlığı				35	
İkamet Amaçlı Gayrimenkul İpoteği ile Teminatlandırılan Alacaklar	Belirli Şartları Sağlayanlar	Risk Ağırlığı				50	
	Diğerleri	Risk Ağırlığı				100	
Ticari Gayrimenkul İpoteği ile Teminatlandırılan Alacaklar	Belirli Şartlar Dahilinde	Risk Ağırlığı				0	
	Diğerleri	Risk Ağırlığı				100	
Diğer Varlıklar	Standart Uygulanır	Risk Ağırlığı				100	
	Özel Teminatsız Kısmı <%20	Risk Ağırlığı				150	
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	Özel Teminatsız Kısmı >%20	Risk Ağırlığı				100	
	Diğerleri	Risk Ağırlığı				100	

Tabloda yer alan kalemler incelendiğinde merkezi yönetimlere ve merkez bankalarına, diğer kamu kurum/kuruluşlarına, bankalara, aracı kurumlara ve şirketlere ilişkin risklerin karşı tarafın derecelendirme notuna bağlı olarak belirlendiği; perakende portföyü kapsamında değerlendirilen riskler ile ipotek karşılığı kullandırılan kredilere, tahsili gecikmiş alacaklara ve diğer varlıklara ilişkin risk ağırlıklarının ise standart olarak belirlendiği görülmektedir.

Tablonun Uygulama Alternatifleri başlıklı sütununda yer alan ifadeler, ilgili risk gruplarına ilişkin kullanılabilir alternatif risk ağırlıklarını ifade etmekte olup, söz konusu alternatiflere ilişkin kullanma koşulları ülke denetim otoritelerince belirlenmektedir. Bu kapsamda, Kurumumuz, QIS-TR3 çalışmasında bankalara ilişkin risklerin hem Seçenek 1 hem de Seçenek 2 altında ele alınmasına karar vermiştir. Bu sayede söz konusu inisiyatifin bankalara etkisi daha açık şekilde görülebilecektir. Diğer taraftan, ülkemiz merkezi yönetimine ilişkin TL risklerin %0 risk ağırlığına tabi olacağı kararlaştırılmıştır.

Standart Yaklaşım içerisinde çok sayıda portföyün (örneğin hazine ve merkez bankalarına, bankalara, şirketlere verilen krediler) tabi olacağı kredi kalitesi kademesi ve dolayısıyla risk ağırlıklarının derecelendirme notları ile ilişkilendirilmiş olması ve banka pozisyonlarının büyük bir çoğunluğunun bahsi geçen portföylere ait olduğu hususu dikkate alındığında, hesaplamalarda kullanılacak derecelendirme notlarının hangi kaynaklardan sağlanacağı hususu önem kazanmaktadır. Bu konuda S&P, Moody's ve Fitch şirketlerinin derecelendirme notları Basel Komitesi tarafından örnek mahiyetinde kullanılmış olup, notları dikkate alınacak derecelendirme şirketlerinin belirlenmesi denetim otoritesi tercihinin bırakılmıştır. QIS-TR3 çalışması kapsamında bahse konu şirketlere ilave olarak JCR (Japonya) ve "Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında Kurumumuzca yetkilendirilmiş bulunan şirketlerce verilen derecelendirme notlarının da dikkate alınması kararlaştırılmıştır⁴.

Diğer taraftan, karşı tarafa ait birden fazla derecelendirme notunun bulunması ve notların aynı risk ağırlığına karşılık gelmesi durumunda söz konusu risk ağırlığının, notların iki farklı risk ağırlığına karşılık gelmesi durumunda daha yüksek olan risk ağırlığının, notların üç veya daha fazla risk ağırlığına karşılık gelmesi durumunda ise en düşük ikinci risk ağırlığının kullanılması gerekmektedir. Ayrıca derecelendirme notlarında "ihraç eden taraf - ihraç edilen menkul kıymet", "kısa vade - uzun vade" veya "yerel para cinsinden - yabancı para cinsinden" ayrımlarının bulunması halinde ilgili düzenleme taslakları da dikkate alınarak derecelendirme notlarının sadece ilgili oldukları ayrımlar için kullanılması gerekmektedir. Çalışmada kullanılan risk ağırlıklarına ilişkin kuruluşlarca sağlanan derecelendirme notları ve QIS-TR3 çalışması kapsamında karşılık gelen kredi kalitesi kademeleri Tablo 3'te karşılaştırmalı olarak yer almaktadır.

⁴ Söz konusu tercihler QIS-TR3 çalışmalarına yönelik olarak yapılmış olup, Kurumumuzun ileride belirleyeceği tercihler için bağlayıcı bir koşul oluşturmamaktadır.

Tablo 3: QIS-TR3 Çalışmasında Kullanılan Derecelendirme Notlarının Eşleştirilmesi⁵

	Kredi Kalitesi Kademesi	Fitch	JCRA (Japan Credit Rating Agency)	Moody's	S&P	JCR Avrasya (1), Kobirate (2), Turkrating (3)
Uzun Vadeli Dereceler	1	AAA ilâ AA-	AAA ilâ AA-	Aaa ilâ Aa3	AAA ilâ AA-	-
	2	A+ ilâ A-	A+ ilâ A-	A1 ilâ A3	A+ ilâ A-	-
	3	BBB+ ilâ BBB-	BBB+ ilâ BBB-	Baa1 ilâ Baa3	BBB+ ilâ BBB-	-
	4	BB+ ilâ BB-	BB+ ilâ BB-	Ba1 ilâ Ba3	BB+ ilâ BB-	Tüm Notlar
	5	B+ ilâ B-	B+ ilâ B-	B1 ilâ B3	B+ ilâ B-	-
	6	CCC+ ve altı	CCC+ ve altı	Caa1 ve altı	CCC+ ve altı	-
Kısa Vadeli Dereceler	1	F1+, F1	J-1+, J-1	P-1	A-1+, A-1	-
	2	F2	J-2	P-2	A-2	-
	3	F3	J-3	P-3	A-3	-
	4	Diğerleri	Diğerleri	Diğerleri	Diğerleri	Tüm Notlar
Uzun vadeli menkul kıymetleştirme pozisyonları	1	AAA ilâ AA-	-	Aaa ilâ Aa3	AAA ilâ AA-	-
	2	A+ ilâ A-	-	A1 ilâ A3	A+ ilâ A-	-
	3	BBB+ ilâ BBB-	-	Baa1 ilâ Baa3	BBB+ ilâ BBB-	-
	4	BB+ ilâ BB-	-	Ba1 ilâ Ba3	BB+ ilâ BB-	-
	5 ve aşağısı	B+ ve altı	-	B1 ve altı	B+ ve altı	-
Kısa vadeli menkul kıymetleştirme pozisyonları	1	F1+, F1	-	P-1	A-1+, A-1	-
	2	F2	-	P-2	A-2	-
	3	F3	-	P-3	A-3	-
	4 ve aşağısı	Diğerleri	-	Diğerleri	Diğerleri	-

(1) JCR Avrasya Derecelendirme A.Ş.

(2) Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.

(3) İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

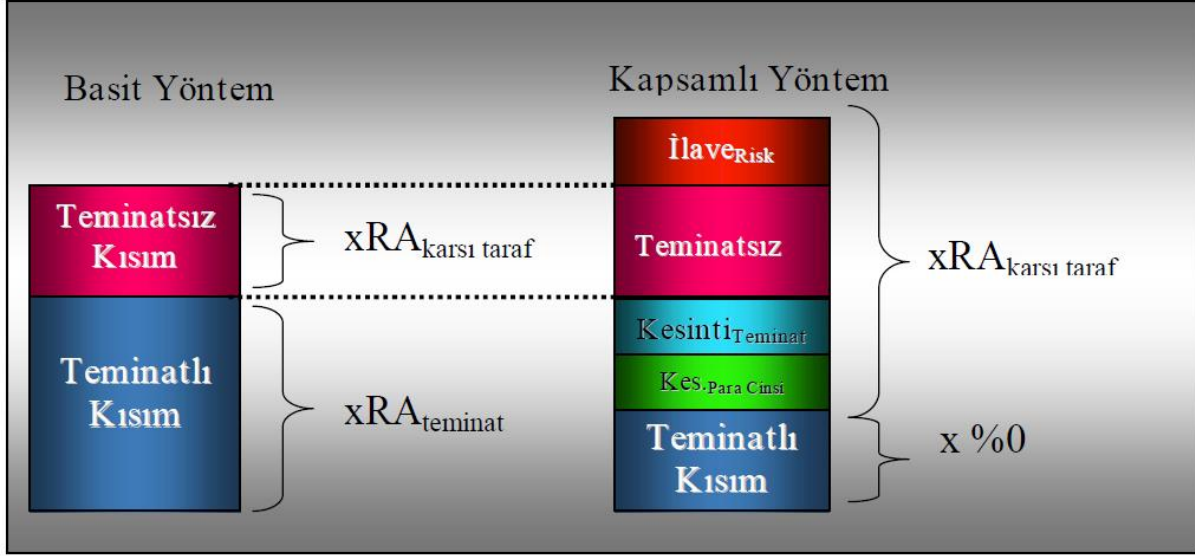
Kredi riskine ilişkin Standart Yaklaşım kapsamında sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında dikkate alınan bir diğer önemli husus ise Kredi Riski Azaltım teknikleridir. Bu teknikler üç ana başlık altında sınıflandırılabilen olup, her bir kategoride yer alan azaltım tekniklerinin sahip olması gereken asgari koşullar ve bu tekniklerin nasıl dikkate alınacağı hususu düzenleme taslaklarında açıklanmıştır. Söz konusu teknikler; teminatlar, bilanço içi netleştirme anlaşmaları ile garantiler ve kredi türevleridir.

Standart Yaklaşımında teminatlar, iki farklı yöntem ile ele alınmakta olup bunlar Basit Finansal Teminat Yöntemi (Basit Yöntem) ve Kapsamlı Finansal Teminat Yöntemidir (Kapsamlı Yöntem). Basit Yöntemde riskler, teminatl ve teminatsız kısım olarak ikiye ayrılmakta, teminatl kısım teminatlara ilişkin risk ağırlıkları ile çarpılırken, teminatsız kısım karşı tarafın risk ağırlığı ile çarpılmaktadır. Kapsamlı Yöntemde riskler ve bu riskler karşılığında alınan teminatlar, her iki tutarın da zaman içerisinde değişebilirliğine bağlı olarak artırılmakta/azaltılmakta (kesintiler), elde edilen iki tutarın farkı ise karşı tarafın risk ağırlığı ile çarpılmaktadır. Ayrıca Kapsamlı Yöntemde, risk ile teminatın ayrı para cinslerinden olması durumunda ek bir kesinti de uygulanmaktadır.

⁵ Bu tabloda yer alan eşleştirme sadece QIS-TR3 çalışmasında kullanılmak üzere yapılmıştır.

Uygulanacak kesintiler düzenleme taslaklarında yer alan standart oranlar olabileceği gibi, bankanın risk ölçüm modellerinden elde edilmesi de mümkün olmaktadır. Her iki yöntemin işleyiş mekanizması Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1: Teminatlara İlişkin Basit ve Kapsamlı Yöntem

Teminatlara ilişkin bir diğer önemli husus ise Standart Yaklaşımında kabul edilen teminat türleridir. Basit Yöntemde nakit, altın, belli seviyelerin üzerinde derecelendirme notu almış borçlanmayı temsil eden menkul kıymetler, derecelendirilmemiş menkul kıymetlerden belli şartları taşıyanlar, endekse dahil hisse senetleri ile belirli şartları sağlayan kolektif yatırım kuruluşu yatırımları teminat olarak kabul edilirken, Kapsamlı Yöntemde bunlara ilave olarak endekse dahil olmayan borsaya kayıtlı hisse senetleri ile bu hisse senetlerini içeren kolektif yatırım kuruluşu yatırımları da teminat kapsamında değerlendirilmektedir. Standart Yaklaşımında kabul edilen teminat türleri, mevcut sermaye yeterliliği düzenlemesinde kabul edilen teminat türlerinin hepsini kapsamamaktadır.

Kredi Riski Azaltım teknikleri kapsamında değerlendirilen diğer iki kategori de bilanço içi netleştirme anlaşmaları ile garanti ve kredi türevleridir. Bilanço içi netleştirme anlaşmalarının dikkate alınmasında, anlaşmaların belli şartları sağlaması halinde bankaların mevduatlarını ve kredilerini netleştirebilmesi ve bu sayede sermaye yükümlülüğünün azaltılması mümkün olabilmektedir. Garantiler ve kredi türevlerinde ise risk tutarının garanti/türev ile korunan kısmı garantiyi verenin/türevi yazanın risk ağırlığı ile çarpılırken, kalan kısım karşı tarafın risk ağırlığı ile çarpılmaktadır.

3.2. PİYASA RİSKİ

QIS-TR3 çalışmasında katılımcı bankaların tamamı piyasa riskine ilişkin olarak mevcut mevzuatımızda yer alan Standart Metot'u (SM) kullanarak raporlama yapmışlardır.

Bunun yanında, Kurumumuzca 6 ayda bir gerçekleştirilen Basel-II İlerleme Anketleri dikkate alınarak, piyasa riskinde içsel model kullanabilecek bankaların Riske Maruz Değer Yaklaşımı ile de raporlama yapmaları istenmiş ve bu kapsamda 28 bankanın RMD yaklaşımı ile hesapladıkları sermaye gereksinimlerine ilişkin bilgi kullanılmıştır.

QIS-TR3 çalışmasının QIS-TR2 çalışmasından en önemli farklarından biri önceki çalışmada kredi riski kapsamında dikkate alınan satılmaya hazır menkul kıymetler portföyünün mevcut çalışmada piyasa riski kapsamında değerlendirilmesi olmuştur (Satılmaya hazır menkul kıymetler büyüklüğü toplam menkul kıymetler portföyünün %10'unu aşan bankalar için). Bunun sebebi Kurum tarafından 19.03.2007 tarih ve 2007/1 sayılı Genelge ve 2008 yılında Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik'te yapılan değişikliğin yaratmış olduğu etkidir. Anılan Genelge'de mer'i Yönetmelik'te yapılmış olan genel piyasa riski, spesifik risk ve Alım Satım Hesapları tanımlarına yer verilmiş olup bu tanımlar değerlendirildiğinde; bir finansal aracın genel piyasa riski ile spesifik riske tabi olup olmadığının belirlenmesinde muhasebe standartları bakımından hangi hesap altında muhasebeleştirildiğinin değil hangi amaç ve nedenle elde bulundurulduğunun önem arz ettiğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir. 2008 yılında da Yönetmelik'e satılmaya hazır menkul kıymetlerin banka bilançosundaki toplam menkul kıymetler içindeki payının yüzde onu aşması durumunda, Satılmaya Hazır Menkul Kıymet Hesaplarının Alım Satım Hesapları olarak kabul edileceği hükmü eklenmiştir. Sonuç olarak, Genelge ve Yönetmelik değişikliği ile sermaye yeterliliğine ilişkin hesaplama ve raporlamalarda, QIS-TR2'de Alım Satım Hesapları kapsamında değerlendirilmeyen satılmaya hazır menkul kıymetler söz konusu hesaplarda izlenmeye başlanmış ve QIS-TR3 çalışmasında bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Piyasa riskine ilişkin hesaplamalarda genel piyasa riski, kur riski, spesifik risk, emtia riski, takas riski ve opsiyonlardan kaynaklanan piyasa riski için gerekli sermaye yükümlülükleri piyasa riskinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda genel piyasa riski, bankanın Alım Satım Hesapları içinde yer alan finansal araçlara ilişkin pozisyonların değerinde faiz oranı riski ve hisse senedi pozisyon riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar olasılığını dikkate almakta; spesifik risk ise olağan piyasa hareketleri dışında, bu pozisyonları oluşturan finansal araçları ihraç veya garanti eden ve ödeme yükümlülüğünü üstlenen kuruluşların yönetimlerinden ve mali bünyelerinden kaynaklanabilecek sorunlar nedeniyle meydana gelebilecek zarara odaklanmaktadır.

Standart Metot içerisinde faiz oranı genel piyasa riski, vade merdiveni tablosu aracılığıyla hesaplanmaktadır. Burada ilk olarak banka için alacak hakkını ifade eden uzun pozisyonlar ile yükümlülükleri ifade eden kısa pozisyonlar çeşitli vade dilimlerine yerleştirilmektedir. Daha sonra ise her bir vade diliminde yer alan uzun ve kısa pozisyonlar arasındaki fark üzerinden dikey sermaye gereksinimi, vade dilimleri arasında çeşitli seviyelerde oluşan farklı yönlerdeki (uzun veya kısa) pozisyonlar için ise yatay sermaye gereksinimleri hesaplanmaktadır. Hesaplanan dikey ve yatay sermaye gereksinimlerinin toplanması suretiyle faiz oranı genel piyasa riski tutarına ulaşılmaktadır. Faiz oranı spesifik riskinin hesaplanmasında ise mevcut uygulamada menkul kıymetlerin kamu menkul kıymeti olup olmadığı önem arz etmektedir.

Basel-II/CRD ve ilgili düzenleme taslakları kapsamında piyasa riskine ilişkin değişikliğe uğrayan temel husus borçlanmayı temsil eden menkul kıymetler için hesaplanan spesifik risk tutarıdır. Mevcut mevzuatımız çerçevesinde bu tutarın hesaplanmasında kamu menkul

kıymetlerinin tamamı %0 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Diğer menkul kıymetlerden ise belirli nitelikleri taşıyanlar vadelerine kalan sürelerine göre %0,25, %1 veya %1,6, bu nitelikleri sağlamayanlar ise %8 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Düzenleme taslaklarında yer alan Standart Metot'ta ise nitelikli olmayan menkul kıymetlere yine %8 risk ağırlığı uygulanırken kamu menkul kıymetleri ile diğer menkul kıymetlere uygulanacak risk ağırlıkları derecelendirme notları ve ulusal inisiyatiflere göre belirlenmektedir. Uygulanacak risk ağırlıkları düzenleme taslaklarında detaylı biçimde ele alınmaktadır.

Standart Yaklaşımda hisse senetleri için yapılan hesaplamalarda ise hisse senetleri işlem gördükleri teşkilatlanmış borsalara göre gruplanmakta ve her bir teşkilatlanmış borsa için uzun ve kısa pozisyonlar belirlenmektedir. Daha sonrasında ise her bir teşkilatlanmış borsa için hesaplanan net pozisyonların %8'i hisse senedi genel piyasa riskini oluşturmakta, uzun ve kısa pozisyonların mutlak değer olarak toplamalarının çeşitli kriterler çerçevesinde %0, %2 veya %4'ü hisse senedi pozisyonu spesifik riskini oluşturmaktadır.

Kur riskine ilişkin genel piyasa riski ise her bir para birimi bazında hesaplanan net pozisyonlar üzerinden yapılmaktadır. Net pozisyonları pozitif olan para cinslerinin net pozisyon tutarları toplanarak uzun net pozisyonlar toplamı, net pozisyonları negatif olan para cinslerinin net pozisyon tutarları toplanarak da kısa net pozisyonlar toplamı elde edilmektedir. Daha sonra bu iki tutardan büyük olanının %8'i kur riski olarak hesaplanmaktadır.

Emtia riski için düzenleme taslaklarında detayları verilen basitleştirilmiş yaklaşım veya vade merdiveni yaklaşımı çerçevesinde sermaye yükümlülüğü hesaplanması gerekmektedir. Takas riski için ise teslim tarihinde bankaların kendilerine teslim edilmemiş menkul kıymet, döviz veya emtianın sözleşmedeki fiyatının piyasa fiyatından düşük, teslim tarihinde teslim etmedikleri menkul kıymet veya emtianın sözleşmedeki fiyatının piyasa fiyatından yüksek olması halinde sermaye yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır.

Karşı taraf kredi riskine ilişkin olarak ise Mevcut Yaklaşım ile Standart Yaklaşım arasında kapsam bakımından bazı farklılıklar bulunmaktadır. Düzenleme taslaklarına göre türev işlemlerin yanı sıra repo benzeri işlemler için de karşı taraf riski hesaplanmakta, Mevcut Yaklaşım kapsamında ise repo işlemleri için karşı taraf riski hesaplanmamaktadır.

3.3. OPERASYONEL RİSK

QIS-TR3 çalışmasında operasyonel risk sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında Temel Gösterge Yöntemi (TGY) ile Standart Yöntem (ORET-SY) kullanılmıştır. Operasyonel riske ilişkin kullanılan yöntemlerin işleyiş mekanizması Şekil 2'de yer almaktadır.

Bankaların operasyonel riske ilişkin verilerini düzenleme taslaklarında yer alan hükümlere göre doldurmaları talep edilmiştir. Tüm bankalar söz konusu Yönetmelik taslağında yer alan Temel Gösterge Yöntemi'ni kullanarak operasyonel riske esas tutarlarını (ORET) hesaplamış, buna ilave olarak ise yönetim bilgi sistemlerini kullanarak brüt gelirlerini bahsi geçen Yönetmelik taslağındaki faaliyet kollarına ayırabilen bankaların standart yöntemine göre de ayrıca hesaplama yapması istenmiştir.

Söz konusu yaklaşımlarda sermaye yükümlülüğünü belirleyen temel parametre, net kar/zarar tutarından belirli kalemlerin hariç tutulması suretiyle hesaplanan brüt gelir tutarıdır. TGY yaklaşımında bankanın son üç yıllık ortalama brüt gelir tutarı standart %15 katsayısı ile çarpılmakta, SY yaklaşımında ise brüt gelir sekiz ayrı faaliyet kolu için ayrı ayrı hesaplanmakta ve bu tutarlar faaliyet kolları için belirlenmiş katsayılar ile çarpılmaktadır.

Şekil 2: Operasyonel Risk Sermaye Yükümlülüğünün Hesaplanması

Temel Gösterge Yöntemi	
$\text{Sermaye Yükümlülüğü} = \sum_{i=1}^3 \frac{BG_i}{3} * \%15$	
Standart Yöntem	
$\text{Sermaye Yükümlülüğü} = \frac{1}{3} \sum_{i=1}^3 \text{maks}(\sum_{j=1}^8 BG_i^j * \beta_j, 0)$	
<i>BG_i^j : j faaliyet kolu i yılı için brüt gelir</i>	
<i>β_j : j faaliyet kolunun katsayısı</i>	
Faaliyet Kolları	β_j (%)
Kurumsal finansman	18
Alım Satım	18
Perakende bankacılık	12
Perakende aracılık	12
Ticari bankacılık	15
Takas ve ödemeler	18
Acenta hizmetleri	15
Varlık yönetimi	12

4. QIS-TR3 ÇALIŞMASI

4.1. YÖNTEM

4.1.1. Genel

QIS-TR3 çalışmasının amacı 6 Nisan 2010 tarihinde Kurumumuz tarafından açıklanan Basel-II/CRD hükümlerinin Türkiye uygulamasına ilişkin düzenleme taslaklarının banka sermaye yeterlilikleri üzerine muhtemel etkilerinin tahmin edilmesidir.

QIS-TR3'e, çalışmanın başladığı Mayıs 2010 itibarıyla sektörde faaliyet gösteren tüm bankalar davet edilmiş, dört bankanın muhtelif nedenlerle çalışmaya katılamamış olması nedeniyle çalışma sonuçları toplam 45 bankanın raporlamış oldukları veriler ile oluşturulmuştur. Söz konusu 45 bankanın aktif toplamları sektör aktiflerinin %98,96'sını oluşturmaktadır. Çalışma Mart 2010 dönemine ait konsolide verilerle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, katılımcı bankalardan sermaye yeterlilik oranları ve bileşenlerini hem mevcut sermaye yeterliliği mevzuatına göre hem de Kurumumuzca açıklanan Basel II düzenleme taslaklarına göre raporlamaları talep edilmiştir.

QIS TR-3 çalışmasına ilişkin olarak 31 Mayıs 2010 tarihinde, tüm bankaların katılımı ile bir bilgilendirme toplantısı düzenlenmiş, çalışma fiilen bu tarihte başlamış ve aynı tarihte bankalara duyurulan takvim çerçevesinde yürütülmüştür.

4.1.2. Bilgilendirme ve İletişim

Bankalarla olan bilgi paylaşımını sağlamak üzere sadece çalışmaya katılan bankaların kendilerine tahsis edilen kullanıcı adı ve şifre ile ulaşabilecekleri bir internet alanı oluşturulmuştur. Extranet ismi verilen bu alanda çalışmaya ilişkin esas ve usullere, raporlama dosyalarına, açıklayıcı dokümanlara ve duyurulara yer verilmiştir. Çalışma başlangıcında Extranet'te yer alan açıklama, esas ve usuller ve çalışma için öngörülen süreç bankaların görüşüne açılmış, gelen görüşler doğrultusunda gerekli görülen durumlarda ek açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmanın etkin ve hızlı bir biçimde sonuçlandırılabilmesini teminen, 2006 yılında gerçekleştirilen QIS-TR2 çalışmasında olduğu gibi katılımcı bankalar arasından yardım masaları tesis edilmiştir.

Çalışmada, Akbank T.A.Ş., Finansbank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., T. Garanti Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T. İş Bankası A.Ş., TC Ziraat Bankası A.Ş. ve Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. yardım masası bankaları olarak belirlenmiştir.

Katılımcı bankalar ile yardım masası bankalarının eşleştirilmesi banka tercihleri dikkate alınarak yapılmıştır. Bu çerçevede, bankalardan, yardım masası bankalarına ilişkin üç adet tercih talep edilmiş, sonrasında BDDK tarafından eşleştirme yapılmıştır (Tablo 4).

Yardım masası dışındaki bankalar, çalışmaya ilişkin sorularını öncelikle yardım masası yetkililerine iletmış, gerek görülmesi halinde konu yardım masası ya da diğer katılımcı banka yetkililerince BDDK'ya iletilmiştir. Bu kapsamda ve ayrıca yardım masası bankalarınca BDDK'ya iletilen ve cevaplanan sorular ile cevapları Extranet vasıtasıyla tüm bankalarla paylaşılmıştır.

QIS-TR3 çalışmasının yürütülmesi amacıyla BDDK bünyesinde bir ekip oluşturulmuştur. Ayrıca çalışmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesini teminen, yardım masası ve diğer bankalardan, çalışma için yeterli sayı ve nitelikte insan kaynağı ayırması istenmiştir. Bu çalışma kapsamında BDDK ile iletişim, çalışmaya özel bir e-posta adresi üzerinden sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında Extranet üzerinden paylaşılan dokümanlara aşağıda yer verilmiştir:

- i) Esas ve Usuller: Çalışmanın kapsamı ve ne şekilde yürütüleceğine ilişkin bilgiler verilmiştir.
- ii) Açıklamalar: Çalışma başlangıcında, bankaların raporlama yapacakları dosyayı nasıl dolduracaklarına ilişkin bilgiler verilmiş, daha sonra gerektiğinde belli bir konuya/duruma özel ilave açıklamalar yapılmıştır.
- iii) Raporlama Örnekleri: QIS-TR2 çalışması sırasında oluşturulmuş olan raporlama örnekleri dosyası, etkisi ölçülmeye çalışılan düzenleme taslakları kapsamında güncellenerek kullanılmıştır.
- iv) Duyurular: Güncellenen dosyalara, ilave açıklamalara ve tüm bankalara duyurulmasında yarar görülen konulara ilişkin duyurular yapılmıştır.
- v) Özdeğerlendirme Raporu: Bankaların çalışma dosyaları iletdikten sonra kendi sonuçlarını (QIS-TR2 ile de karşılaştırmalı olarak) değerlendirmeleri istenmiş, buna ilişkin başlıklar iletilmiştir.
- vi) Veri Kalitesi Anketi: Bankaların çalışma dosyalarını doldururken kullandıkları verilerin niteliğine ilişkin olarak, Kurumumuzca verilen başlıklar bazında değerlendirmelerini iletmeleri istenmiştir.

Tablo 4: Yardım Masası Banka Eşleştirmeleri

AKBANK	Citibank	Deutsche Bank	Diler Yatırım Bankası	ING Bank	Nurol Yatırım Bankası
FİNANSBANK	GSD Yatırım Bankası	Kuveyt Türk Katılım Bankası	Merrill Lynch Yatırım Bank	Millennium Bank	Societe Generale
HSBC BANK	Habib Bank Limited	The Royal Bank Of Scotland N.V.			
T.C. ZİRAAT BANKASI	Aktif Yatırım Bankası	Anadolubank	Şekerbank	Türkiye İhracat Kredi Bankası	T. Kalkınma Bankası
T. GARANTİ BANKASI	Alternatifbank	Bank Mellat	İMKB Takas ve Saklama Bankası	Tekstil Bankası	Turkish Bank
T. HALK BANKASI	Albaraka Türk Katılım Bankası	Bankpozitif Kredi ve Kalkınma Bankası	Eurobank Tekfen	Taib Yatırım Bankası	Türkiye Vakıflar Bankası
T. İŞ BANKASI	Arap Türk Bankası	Asya Katılım Bankası	Denizbank	Turkland Bank	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
YAPI VE KREDİ BANKASI	Credit Agricole Yatırım Bankası	Fortis Bank	Türk Ekonomi Bankası	Türkiye Finans Katılım Bankası	Westlb A.G.

4.1.3. Sermaye Yeterliliğinin Hesaplanması

Çalışmada Mart 2010 tarihi itibarıyla yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre hesaplanan sermaye yükümlülüğü ve sermaye yeterlilik rasyosu ile 6 Nisan 2010 tarihinde Kurumumuz tarafından açıklanan Basel-II/CRD hükümlerinin Türkiye uygulamasına ilişkin düzenleme taslaklarına göre hesaplananlar karşılaştırılmıştır.

Düzenleme taslaklarına göre hesaplama, Bankalar Portföyü'ne ilişkin olarak iki seçenekli olarak yapılmıştır. Bu rapor kapsamında yapılan tüm değerlendirme ve grafiklerde aksi belirtilmediği sürece Seçenek 2 sonuçları esas alınmıştır. Piyasa riski ve operasyonel riske ilişkin olarak daha az sayıda banka tarafından yapılan ek raporlamaların sonuçlarına ise raporun Alternatif Yöntemler başlığı altında yer verilmiştir.

Raporlama dosyası şablonu olarak BIS tarafından yapılan QIS-5 çalışması kapsamında hazırlanan tablolar kullanılmıştır.

4.1.4. Kontrol ve Raporlama

QIS TR-3 çalışması kapsamında raporlanan veriler öncelikle dosya içinde yer alan otomatik kontroller yardımıyla incelenmiştir. Bu kontrollerde sorun tespit edilen bankalardan, Kurumumuza ilettikleri dosyalarını düzeltmeleri talep edilmiştir.

BDDK QIS Ekibi tarafından yapılan kontrolleri müteakip ise bankalardan,

- i) mevcut uygulama kısmında Kurumumuza yapılan raporlamalar ile tutarsızlıklar ve
- ii) dosya içindeki verilerdeki tutarsızlıkların

düzeltilmesi istenmiştir.

QIS Ekibince yapılan son kontroller sonrası banka raporlama dosyalarının kullanılabilir durumda olduğuna kanaat getirilmesi neticesinde toplu sonuçlar üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. QIS-TR3 çalışmasında bankalardan 10 haftalık bir süre içerisinde aşağıdaki dokümanları raporlamaları istenmiştir:

- QIS-TR3 Raporlama Dosyası
- QIS-TR3 Veri Kalitesi Anketi
- QIS-TR3 Özdeğerlendirme Raporu

4.2. ULUSAL UYGULAMA TERCİHLERİ

Basel-II/CRD kapsamında ulusal denetim otoritelerinin inisiyatifine bırakılan bazı ulusal uygulama tercihleri bulunmaktadır. Sadece QIS-TR3 çalışmasında uygulanmak üzere BDDK'nın daha önce yaptığı çalışmalar doğrultusunda dikkate alınan bazı uygulama tercihlerine Tablo 5'te yer verilmiştir. Ancak Bankalar Portföyü'ne ilişkin olarak iki alternatifte göre de raporlama istenmiştir.

Tablo 5: Bazı Ulusal Uygulama Tercihleri

Konu	Açıklama	Madde	İnisiyatifin Kullanılması
Kredi Derecelendirme Kuruluşları	Mutabakat zaptı imzalanmış ülke otoritelerince yetkilendirilen veya tanınan ve anılan ülkelerde kurulu kredi derecelendirme kuruluşları, asgari bilgi ve belgelerin yetkili merci tarafından tevdi edilmesi halinde Kurumca ayrıca bir değerlendirme yapılmaksızın, kabul edilebilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 1. Bölüm 4. Madde 4. fıkra	Hayır
Bankalara ve Aracı Kurumlara Uygulanacak Risk Ağırlıkları	Bankalar ve aracı kurumlardan kaynaklanan risk ağırlıklı tutarların hesaplanmasında, (a) bunların kurulu bulunduğu ülkenin merkezi yönetiminin risk ağırlığına dayanan yöntem ya da (b) bu kuruluşların kredi derecelendirmesine dayanan yöntem uygulanır.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 7. Madde 3. fıkra	Her iki yöntem de uygulanmıştır.
Grup İçi Kredilerin Risk Ağırlıklı Tutardan Muafiyeti	Bazı koşulların yerine getirilmesi şartıyla bankalar, ana ortaklığı, bağlı ortaklığı veya ana ortaklığın bir bağlı ortaklığı dolayısıyla maruz kaldıkları ve özkaynaklara dahil edilmeyen riskleri % 0 risk ağırlığına tabi tutabilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 7. Madde 6. fıkra	Evet
Aynı Kurumsal Koruma Planına Dahil Olan Karşı Taraflara Kullanılan Krediler	Bazı koşulların yerine getirilmesi şartıyla bankalar aynı kurumsal koruma planına dahil olduğu kuruluşlardan kaynaklanan ve özkaynaklara dahil edilmeyen risklerini % 0 risk ağırlığında değerlendirebilirler.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 7. Madde 7. fıkra	Hayır
Talebe Bağlı Olmayan Derecelendirmelerin Tanınması	Bankalarca kredi müşterisinin talebi ile yapılan kredi dereceleri kullanılır. Talebe bağlı olmayan derecelendirmelerin kullanımı ise Kurumun iznine tabidir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 4. Madde 6. fıkra	Hayır

Üçüncü Ülkelerin Hükümetler ve Merkez Bankaları Riskleri Hakkındaki Değerlendirmelerinin Tanınması	Muadil denetleme ve düzenleme yapısına sahip yabancı ülkelerin yetkili otoritelerinin kendi merkezi yönetimine ve merkez bankasına o ülkenin ulusal para birimi cinsinden düzenlenen ve bu para birimiyle finanse edilen kredilere daha düşük bir risk ağırlığı uygulamaları halinde, Kurum bu kredilere aynı şekilde düşük risk ağırlığı uygulanmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 1. fıkra 5. bent	Evet
Üçüncü Ülkelerin Bölgesel Hükümetler ve Yerel Yönetimlere Kullanılan Kredilere İlişkin Değerlendirmelerinin Tanınması	Muadil denetleme ve düzenleme yapısına sahip yabancı ülkelerin yetkili otoriteleri tarafından bölgesel hükümetler ve yerel yönetimlere kullanılan kredilerin merkezi yönetimlerine kullanılan krediler kapsamında değerlendirilmesi durumunda Kurum, bankaların bu bölgesel hükümetler ve yerel yönetimlere kullandıkları kredileri aynı uygulamaya tabi tutmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 2. fıkra 10. bent	Evet
Kamu Kuruluşlarından Alacakların Değerlendirilmesi	Kamu kuruluşlarına kullanılan kredilerin bankalara kullanılan kredilerle aynı uygulamaya tabi tutulması Kurumun iznine tabidir. (Söz konusu krediler için kısa vadeli kredilere yönelik uygulanabilecek inisiyatif dikkate alınmaz.)	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 3. fıkra 13. bent	Hayır
Kamu Sermayeli Kuruluşlara Verilen Merkezi Yönetim Tarafından Garanti Altına Alınan Kredilerin Değerlendirilmesi	İstisnai durumlarda Kurumun iznine tabi olarak, kamu sermayeli kuruluşun kurulu bulunduğu merkezi yönetim tarafından verilen bir garantinin mevcudiyetinden dolayı risklilik açısından herhangi bir farkın bulunmaması halinde o kuruluşa verilen krediler, merkezi yönetime kullanılan krediler ile aynı uygulamaya tabi tutulabilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 3. fıkra 14. bent	Hayır
Üçüncü Ülkelerin Kamu Sermayeli Kuruluşlara Verilen Kredilere İlişkin Değerlendirmelerinin Tanınması	Muadil denetleme ve düzenleme yapısına sahip yabancı ülkelerin yetkili otoriteleri tarafından kamu sermayeli kuruluşlara kullanılan kredilerin bankalar ve yatırım şirketlerine kullanılan krediler kapsamında değerlendirilmesi durumunda Kurum, bankaların bu kuruluşlara kullandıkları kredileri aynı uygulamaya tabi tutmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 3. fıkra 16. bent	Evet
Borçlunun Ulusal Para Birimi Cinsinden Kullanılan Kısa Vadeli Krediler	Bankalara ve aracı kurumlara kullanılan ve kalan vadesi 3 ay veya daha kısa olan, ulusal para birimi cinsinden düzenlenen ve bu para birimiyle finanse edilen kredilere, Kurumun takdirine bağlı olarak, merkezi yönetime kullanılan kredilere uygulanan risk ağırlığından bir kategori yüksek risk ağırlığı uygulanabilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 6.6. fıkra 36. bent	Evet
İkamet Amaçlı Gayrimenkul Üzerinde Tesis Edilen İpoteklerle Tam ve Eksiksiz Teminatlandırılan Kredi Riskleri İçin İstisna	Kurul, iyi gelişmiş, yerleşmiş ve uzun süredir varlığını sürdüren bir konut gayrimenkul piyasası varsa ve bu piyasada kayıp ve zarar oranları bu uygulamayı destekleyecek kadar düşük düzeyde ise, Türkiye’de bulunan ikamet amaçlı gayrimenkul üzerinde tesis edilen ipoteklerle tam ve eksiksiz teminatlandırılan kredi riskleri için, 45 inci fıkranın (b) bendinde belirtilen koşullardan vazgeçebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 9. fıkra 46. bent	Evet
Ticari Gayrimenkul İpotegi ile Tam ve Eksiksiz Teminatlandırılan Alacaklar	Kurulun takdirine bağlı olarak, ticari gayrimenkul ipotegi ile tam ve eksiksiz teminatlandırılan alacakların teminatlı kısmına % 50 risk ağırlığı uygulanır.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 9. fıkra 48. bent	Evet
Tahsili Gecikmiş Alacakların Risk Ağırlıklarına İlişkin Değerlendirmeler	Kurum, tamamı kredi riskinin azaltımında dikkate alınanlar dışındaki teminatlarla teminatlandırılmış tahsili gecikmiş alacaklarda, özel karşılıkların, brüt kredi tutarına oranının % 15’e ulaşması halinde % 100 risk ağırlığı uygulanmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 9. fıkra 59. bent	Hayır
İpotek Karşılığı Kullanılan Tahsili Gecikmiş İkamet Amaçlı Konut Kredilerine İlişkin Risk Ağırlıkları	Kurum tahsili gecikmiş olan ipotek karşılığı kullanılan konut kredileri için ayrılan özel karşılıkların kredinin özel karşılıklar düşülmeden önceki tutarına oranının % 20 veya fazla olması halinde, söz konusu kredilerin özel karşılıklar düşüldükten sonraki tutarına % 50 risk ağırlığı uygulanmasına izin vermeye yetkilidir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 1. Bölüm 10. fıkra 60. bent	Evet

Ulusal ve Yabancı Para Cinsinden Kalemler	Kurul, 16 ncı fıkranın istisnası olarak, Çok Taraflı Kalkınma Bankaları tarafından açılan bir krediye bankanın katılımından dolayı bir risk üstlenildiği takdirde, borçluların ulusal para cinsinden kredi derecelendirmesine ilişkin risk ağırlığının kullanılmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı Ek-1 2. Bölüm 4. fıkra 17. bent	Evet
Hazine Garantileri	Kurum, garantinin borçlunun ulusal para biriminden düzenlendiği ve kredinin fonlamasının da aynı para biriminden yapıldığı hallerde, Hazinesinin garanti verdiği kredilerin garanti kapsamındaki bölümü için de %0 risk ağırlığı uygulamasına izin verebilir.	Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ 3. Bölüm 46. madde 3. fıkra	Evet
Alım Satım Portföyü: Borsada İşlem Gören Futures Kontratları İçin Sermaye Gereksinimi	Belirli şartlar altında Kurum borsada işlem gören futures kontratlar için sermaye gereksiniminin söz konusu kontratlar için borsa tarafından talep edilen marja eşit olmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı 2.Kısım 2. Bölüm 10. Madde 2.fıkra	Hayır
Alım Satım Portföyü:Tezgah Üstü Piyasalardaki Merkezi Takas Kuruluşunun Aracılık Ettiği Türevler İçin Sermaye Gereksinimi	Belirli şartlar altında Kurum tezgah üstü piyasalarda işlem gören ve merkezi bir takas sistemine tabi olan türevler için sermaye gereksiniminin merkezi takas kuruluşu tarafından belirlenen marja eşit olmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 2. Bölüm 10.Madde 2.fıkra	Hayır
Alım Satım Portföyü: Nitelikli Olmayan İhraççı İçin Spesifik Risk Hesaplanması	Nitelikli olmayan bir ihraççının ihraç ettiği araçlara % 8 veya % 12 oranında spesifik risk sermaye yükümlülüğü uygulanır. Kurum, söz konusu araçlara daha yüksek bir spesifik risk sermaye yükümlülüğü uygulanmasını ve/veya bu araçlar ile diğer borçlanma araçları arasındaki genel piyasa riskinin kapsamının tanımlanması amacıyla mahsup işlemi yapılmamasını isteyebilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 2. Bölüm 13. Madde 2.fıkra	Evet
Alım Satım Portföyü: Belirli Hisse Senedi Portföyleri İçin Azaltılmış Spesifik Risk Gereksinimi	Kurum, belirli hisse senedi portföyleri için spesifik riske ilişkin sermaye yükümlülüğünün % 4 yerine % 2 olmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 2. Bölüm 14. Madde 5.fıkra	Hayır
Alım Satım Portföyü: Hisse Senedi Portföyünde Münferit Pozisyonların Alternatif Maksimum Ağırlığı	Kurum, münferit pozisyonların bu pozisyonlar toplamının %50'yi geçmemesi şartıyla, toplam hisse portföyünün en fazla %10'u (direktifteki %5 yerine) olmasına izin verebilir.	Yönetmelik Taslağı 2. Kısım 2. Bölüm 14. Madde 6.fıkra	Hayır

4.3. VERİ KALİTESİ

QIS-TR3 çalışmasının yürütülmesi sırasında kullanılan raporlama dosyasındaki portföy dağılımları ile bankalarımızın halen kullanmakta oldukları portföyler birebir örtüşmediğinden bankalarca risk tutarlarının dağıtımında banka sistemlerinden doğrudan veri elde edilmesine ek olarak, manuel olarak da çalışmalar yapılması gerekmiştir.

KOBİ kredilerinin ayrıştırılmasında, ciro ve çalışan sayısı kriterleri bankaların tamamında tüm müşteriler için sağlanamadığından, veri sistemlerinin niteliğine göre bazı bankalarca farklı varsayımlar kullanarak ya da manuel olarak kurumsal/perakende ayrımları yapılmıştır.

Teminat uygulamasında düzenleme taslaklarında kullanımı öngörülen teminatlar dikkate alınmış, ancak teminatlar ve kredilerin birebir eşleştirilmesi konusunda bazı bankalarda yaşanan sıkıntılar, muhtelif varsayımlar yapılarak ve genellikle daha ihtiyatlı bir yaklaşım sergilenerek çözülmüştür.

Bankalar ve Kamu Portföylerinde izlenen risklerin değerlendirilmesinde kredi müşterisine ait derecelendirme notlarının büyük oranda mevcut olması nedeniyle ilgili dereceye tekabül eden kredi kalitesi kademesine göre tespit edilen risk ağırlığı kullanılmıştır. Kullanılan derecelerin tamamına yakını, S&P, Moody's ve Fitch Rating şirketlerince verilen derecelerden oluşmaktadır, çok az sayıda olmak üzere yerel şirketlerce verilen dereceler de kullanılmıştır. Bankalar ve Kamu Portföyleri dışındaki diğer portföylerde, bankaların çoğunda derecelendirilmiş müşterilerin sayıları görece düşük kalmıştır. Ayrıca bazı bankalarda sayının azlığı nedeniyle tüm portföyün derecelendirilmemiş olarak varsayılması söz konusu olmuştur.

4.4. VARSAYIMLAR

Çalışmada veri kalitesi kısmında belirtildiği üzere, bazı verilerin QIS-TR3 çalışmasında kullanılması istenen tanımlanmış verilerle birebir örtüşür şekilde banka sistemlerinden doğrudan elde edilememesi nedeniyle, bankalarca bazı varsayımlar yapılması gereken durumlar olmuştur.

Teminat eşleştirmeleri, firma ciro bilgileri, firma çalışan sayısı, veri konusunda en fazla sıkıntı duyulan, dolayısıyla varsayımlara en fazla başvuru alanlar olmuştur. Bu konuda sıkıntı yaşayan bankaların yaptıkları varsayımlar ile ulaştıkları çözümler incelendiğinde, varsayımlar kabul edilebilir nitelikte bulunmuştur.

Bankaların yukarıdakiler dışında kalan az sayıda alanda yaptıkları varsayımlarda ise doğrudan bankanın avantajına olacak yaklaşımların değil, daha ihtiyatlı yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir.

5. QIS-TR3 SONUÇLARI

5.1. ÇALIŞMAYA DAHİL EDİLEN VE EDİLMEYEN POZİSYONLAR

Bu bölümde, QIS-TR3 çalışmasının hangi kapsamda yapıldığına dair bilgilere yer verilmiştir. Bu amaçla ilk olarak raporlamanın kapsamı ve çalışmada kullanılan portföy sınıflaması açıklanmıştır. Daha sonra çalışmaya dâhil edilen ve edilmeyen pozisyonların oranları ve son olarak da çalışmaya dâhil edilen portföylerin büyüklüklerine ilişkin bilgiler yer almıştır.

5.1.1. Raporlama Kapsamı

QIS-TR3 çalışmasında, katılımcı bankalardan verileri konsolide bazda raporlamaları istenmiştir. Bu bağlamda hali hazırda BDDK'nın konsolide denetimine tabi olan bankalar verileri konsolide bazda raporlamış iken, konsolide olmayan denetime dâhil olan bankalar ise solo bazda raporlama yapmıştır.

Türkiye'de faaliyette bulunan 49 bankadan 45'inin QIS-TR3 çalışmasına dâhil edilmesi, aktif büyüklüğü bakımından da çalışmaya dâhil edilmeyen bankaların aktif büyüklükleri toplamının sektörün aktif büyüklüğü toplamına oranının (% 1,04) çok küçük kalması QIS-TR3 çalışmasının sonuçlarının sektör genelini temsil ettiğini göstermektedir.

Piyasa riskine ilişkin sermaye yükümlülüğünün belirlenmesinde tüm bankalardan Standart Metodu kullanmaları istenmiştir. Bunun yanında bankaların içsel model kullanımının piyasa riskine ilişkin sermaye yükümlülüğü ve sermaye yeterliliği standart oranına etkisini görebilmek amacıyla içsel riske maruz değer modeline sahip bankalardan Standart Metotta dikkate aldıkları portföyü kullanarak RMD tutarı hesaplamaları da istenmiştir.

Operasyonel risk için ise brüt gelirlerini düzenleme taslaklarında yer alan faaliyet kollarına ayırabilen bankaların operasyonel riski Standart Yönteme göre de hesaplamaları istenmiştir.

5.1.2. Portföy Sınıflandırması

QIS-TR3 çalışması kapsamında raporlanan veriler temel olarak dört ana kategoride sınıflandırılmıştır. Bunlardan ilki, bankanın alım satım amacıyla sahip olduğu menkul kıymetler ile yine bu amaçla bulundurduğu repo, menkul kıymet ödünç ve türev işlemlerinin yer aldığı Alım Satım Hesapları'dır. Bu hesaplar üzerinden hem karşı taraf kredi riski hem de piyasa riski hesaplanmaktadır. İkinci kategori ise, alım satım amacı dışında elde tutulan menkul kıymetler, nakdi ve gayri nakdi krediler ve diğer alacaklar ile iştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıklar haricinde kalan ve alım satım amacı dışında elde tutulan ortaklık yatırımlarının yer aldığı Bankacılık Hesaplarıdır. Ayrıca Bankacılık Hesapları içerisinde yer alan pozisyonlar üzerinden yapılan repo ve türev işlemler de bu kategoriye dâhil edilmektedir. Üçüncü kategori olan İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar içerisinde, iştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıklar yer almaktadır.

Son olarak yukarıda bahsi geçen üç kategoriden hiçbirine dâhil olmayan pozisyonlar ise Diğer Aktifler kategorisinde sınıflandırılmaktadır.

Banka pozisyonları bahsi geçen ana kategoriler altında çeşitli portföyler ve alt portföylere ayrılmıştır. Her bir alt portföyün altında ise beş adet panel yer almaktadır. Ana kategoriler içerisinde yer alan portföy ve alt portföylere ilişkin sınıflandırma Tablo 6'da yer almaktadır. Tablo'da her bir alt portföy içerisine dahil edilen pozisyonlara ilişkin kısa açıklamalara da yer verilmiştir.

Tablo 6: Portföy Sınıflandırması

KATEGORİ	PORTFÖY	ALT PORTFÖY	AÇIKLAMA
Bankacılık Hesapları	Kamu	-	Ülke hazinelerinden, merkez bankalarından, çeşitli kamu kurumlarından alacaklar
	Bankalar	-	Bankalar ve aracı kurumlardan alacaklar
	Kurumsal	KOBİ Dışı Kurumsal Krediler	Büyük ölçekli şirketlerden alacaklar
		Kurumsal KOBİ Kredileri	KOBİ tanımına giren şirketlerden olan kurumsal alacaklar
	Perakende	Perakende KOBİ Kredileri	KOBİ tanımına giren şirketlerden olan perakende alacaklar
		İkamet Amaçlı Konut Kredileri	Konut edinme amacıyla verilmiş olan alacaklar
		Diğer Perakende Krediler	Rotatif nitelikli, teminatsız, cayılabilir ve diğer perakende alacaklar
Hisse Senedi Yatırımları	-	İlişkili Ortaklıklar ve Alım Satım Hesapları Portföylerinde sınıflandırılanlar dışında kalan uzun vadeli yatırım amaçlı elde tutulan ortaklık yatırımları	
Alım-satım Hesapları	-	Karşı Taraf Kredi Riskine Tabi Pozisyonlar	Alım-satım hesaplarında yer alan ve karşı taraf kredi riskine tabi olan repo benzeri ve türev işlemler
		Spesifik Riske Tabi Pozisyonlar	Alım-satım hesaplarında yer alan ve piyasa riski kapsamında spesifik riske maruz olan pozisyonlar
İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar	-	Sermayeden İndirilenler	İştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıklardan sermayeden indirim kalemi olanlar
		Risk Ağırlıklandırılanlar	İştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıklardan risk ağırlıklandırılanlar
Diğer Aktifler	-	-	Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, ayniyat mevcudu, vb.

Çalışmada, alt portföyler altında yer alan paneller şunlardır:

- **Kullandırılan Krediler:** Bu panelde bilanço içerisinde yer alan pozisyonlara yer verilmektedir.
- **Kullanılmayan Limitler:** Bu panelde bilanço dışında izlenen cayılabilir ve cayılamaz nitelikli limitlere yer verilmektedir.
- **Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar:** Bu panelde diğer bilanço dışı işlemlere yer verilmektedir.
- **Repo Benzeri İşlemler:** Bu panelde repo, ters repo ve menkul kıymet ödünç işlemlerine yer verilmektedir.
- **Tezgâh Üstü Türevler:** Bu panelde organize piyasalarda işlem görmeyen türev işlemlere yer verilmektedir.

Ayrıca, QIS-TR3 çalışmasına dâhil edilen pozisyonların sınıflandırılmasında iki prensip kullanılmıştır. Bunlardan ilki, teminatlara ilişkin karşı tarafın bulunması ya da garantilerin mevcut olması durumunda, portföy sınıflandırmasının teminat ve garantilerin karşı tarafı dikkate alınarak yapılmasıdır. Örneğin, büyük ölçekli bir şirkete verilen bir kredi, teminatı ya da garantisi olmaması durumunda KOBİ Dışı Kurumsal Krediler alt portföyünde sınıflandırılırken, bu kredi için bir Hazine bonosunun teminat olarak alındığı durumda kredi Kamu Portföyü'nde, bir banka garantisinin alınması durumunda ise Bankalar Portföyü'nde sınıflandırılmaktadır.

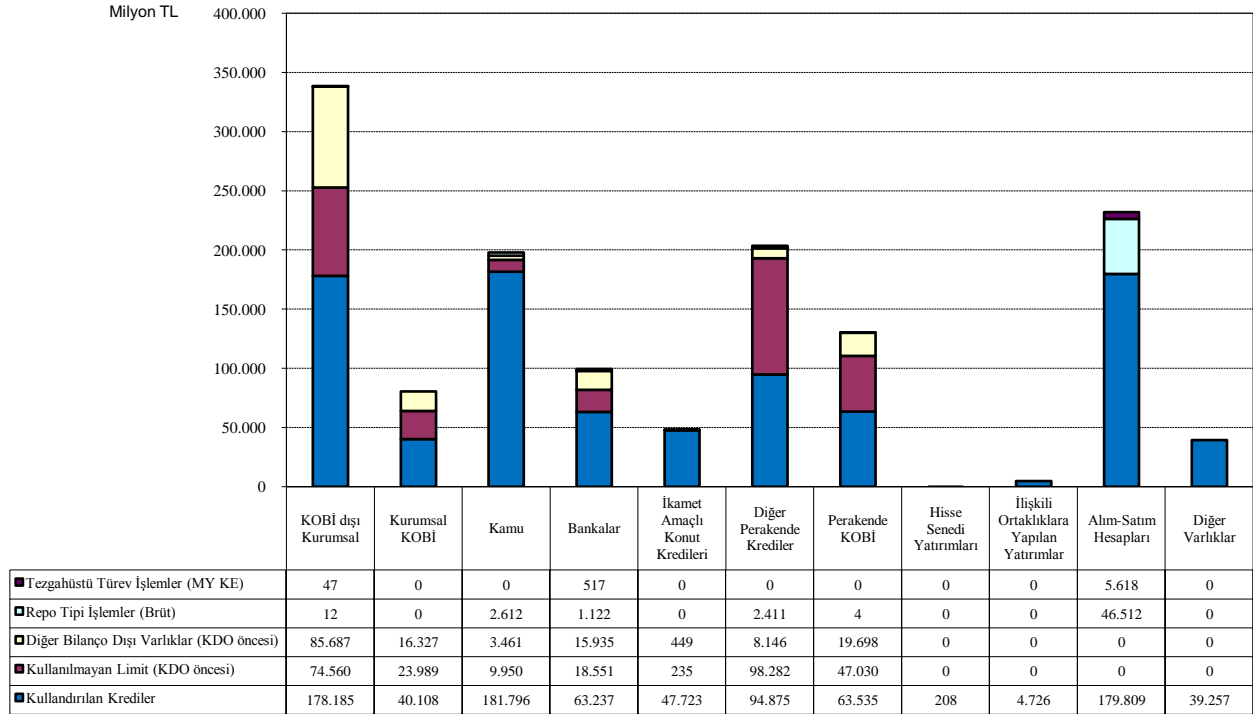
Çalışmada dikkate alınan ikinci prensip ise, portföyler arası geçişkenliklere izin verilmemesidir. Bu prensip çerçevesinde, her bir alacak, hem cari mevzuata göre hem de düzenleme taslakları hükümlerine göre yapılan raporlamalarda aynı portföyde raporlanmıştır. Örneğin, büyük ölçekli bir şirkete kullanılan bir kredinin teminatının yabancı para cinsinden devlet tahvili olması durumunda, cari mevzuata göre yapılan raporlamada söz konusu krediye KOBİ Dışı Kurumsal Krediler alt portföyünde değil, teminatı dolayısıyla Kamu Portföyü'nde yer verilmesi gerekmektedir. Ancak, söz konusu teminatın düzenleme taslakları hükümleri çerçevesinde dikkate alınmaması durumunda, düzenleme taslaklarına göre yapılan raporlamada kredinin KOBİ Dışı Kurumsal Krediler alt portföyünde raporlanması gerekmektedir. Ancak iki yöntem arasında portföy farklılaşmasına izin verilmemesi dolayısıyla, söz konusu kredi hem cari mevzuata göre hem de düzenleme taslaklarına göre yapılan raporlamalarda Kamu Portföyü'nde raporlanmıştır.

5.1.3. Çalışmaya Dâhil Edilen Pozisyonlar

Çalışmaya dâhil edilen ve edilmeyen pozisyonlara ilişkin bilgiler Grafik 19 ilâ Grafik 22'de yer almaktadır. Çalışmaya katılan bankalar, tüm pozisyonlarının yaklaşık %91'ini çalışma kapsamına dâhil etmişlerdir. Çalışmaya dâhil edilmeyen yaklaşık %9'luk pozisyonun %82,4'ü büyük ölçekli bir bankanın vadeli aktif değerler alım satım taahhütlerini; %13,2'si ise bir kalkınma ve yatırım bankasının emanet ve rehinli kıymetlerini çalışma kapsamına dâhil etmemesinden kaynaklanmaktadır. Bilanço içi pozisyonların en büyük kısmını %75'lik pay ile bankacılık hesaplarında yer alan pozisyonlar oluşturmaktadır. Alım Satım Hesapları'nın payı ise %20 seviyesindedir. Bilanço dışı pozisyonlarda ise kullanılmayan limitler %50'lik paya, diğer bilanço dışı işlemler %28'lik ve dâhil edilmeyen bilanço dışı varlıklar ise %22'lik paya sahiptir. Repo benzeri işlemler ağırlıklı olarak Alım Satım Hesapları'nda yer almaktadır. Ayrıca tezgâh üstü türevlerin tamamına yakını Alım Satım Hesapları'nda yer almaktadır.

5.1.4. Pozisyonların Portföyler Bazında Dağılımı

Grafik 1: Çalışmaya Dâhil Edilen Pozisyonların Dağılımı

Çalışmaya dâhil edilen pozisyonların alt portföyler bazında dağılımı Grafik 1’de yer almaktadır. Grafikte tezgâh üstü türevler kredi eşdeğerleri (KE) olarak, diğer bilanço dışı işlemler ise kredi dönüşüm oranları ile çarpılmadan yer almaktadır. Grafik incelendiğinde, en büyük paya sahip portföyün KOBİ Dışı Kurumsal Krediler olduğu görülmektedir. Bu portföyün yaklaşık yarısı bilanço içi pozisyonlardan oluşmakta iken diğer yarısı da bilanço dışı kullanılmayan limitler ve diğer bilanço dışı pozisyonlardan oluşmaktadır. Bilanço dışı limit işlemleri daha çok KOBİ Dışı Kurumsal ile Diğer Perakende Portföyü’nün alt portföylerinde yer almaktadır. Diğer bilanço dışı işlemler ise büyük oranda yine KOBİ Dışı Kurumsal Portföy’de yer almaktadır.

Ayrıca İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü’nde en büyük pay, düzenleme taslaklarında yer alan sınırlamaları aşmayan ticari ortaklık yatırımlarına aittir (Grafik 23). Bu yatırımları, finansal sektörde faaliyet gösteren ortaklıklara yapılan yatırımlar izlemektedir.

5. 2. PORTFÖYLERİN KREDİ KALİTESİ DAĞILIMLARI

Bu bölümde her bir portföye ilişkin kredi kalitesi dağılımları değerlendirilmiştir. Bu amaçla her bir portföy için öncelikle portföye dahil edilen pozisyon türleri incelenmektedir. Daha sonra söz konusu pozisyonların cari mevzuat ve düzenleme taslakları kapsamında hangi risk ağırlıklarına tabi olduklarına ilişkin özet bilgiler verilmiş ve son olarak da portföylerin kredi kalitesi (risk ağırlığı) dağılımlarına ilişkin veriler değerlendirilmiştir.

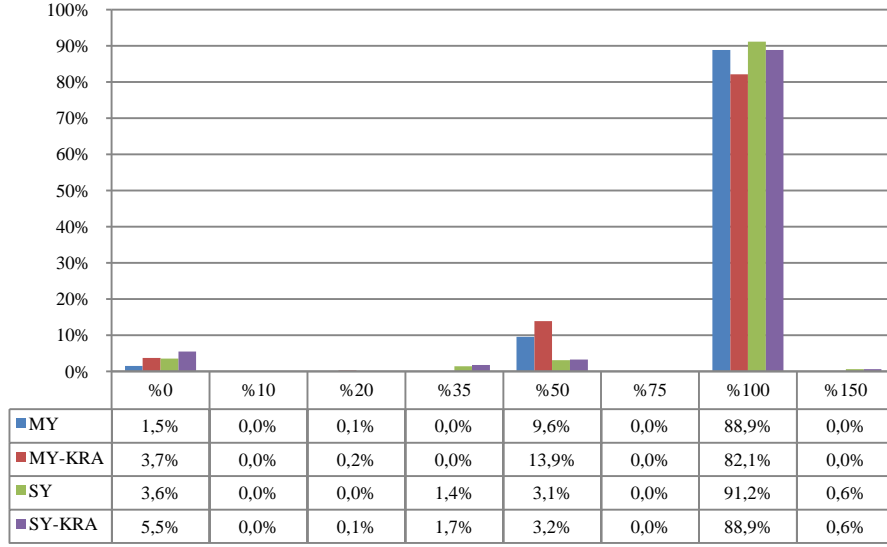
Alacakların SY kapsamında risk ağırlıklandırılmasında karşı tarafın veya koruma sağlayan tarafın derecelendirme notları dikkate alınmaktadır. Derecelendirme kuruluşlarınca verilen derecelendirme notlarının henüz Kurulca düzenleme taslaklarında yer alan herhangi bir kredi kalitesi kademesine eşleştirilmemiş olmasından dolayı, derece kredi kalitesi eşleştirmesi (Tablo 3) sadece QIS-TR3 çalışmasında geçerli olmak üzere yapılmıştır.

5.2.1. KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü

KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü, Kurumsal Portföyü içerisinde yer alan iki alt portföyden biridir. Bu portföyde yer alan alacakların tamamına yakını büyük ölçekli (KOBİ olmayan) şirketlerden olan korumasız (karşılığında teminat ya da garanti alınmamış olan) veya MY ya da SY kapsamında kabul edilen teminat ve garantiler dışındaki teminat ya da garantiler ile koruma altına alınmış alacaklardan oluşmaktadır. Bunun nedeni, MY kapsamında şirketler tarafından sağlanan teminat ve garantilerin herhangi bir risk azaltımı sağlamaması ve bu tür teminat ve garantilerin SY kapsamında dikkate alınabilmesi için koruma sağlayan şirketin daha iyi bir derecelendirme notuna sahip olmasının gerekmesidir. Koruma sağlanan taraftan daha iyi derecelendirme notuna sahip şirket sayısının ve bahsi geçen koruma türlerinin azlığı nedeniyle, bu tür krediler oldukça sınırlı düzeydedir.

Bu portföyde yer alan pozisyonlardan MY kapsamında, nakit teminatlı olanlar %0, ipotek teminatlı olanlar %50, diğer krediler ise %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Donuk alacaklar MY kapsamında özel karşılıklar düşüldükten sonra %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.

Portföyde yer alan alacakların SY kapsamında risk ağırlıklandırılmasında ise karşı tarafın veya koruma sağlayan tarafın derecelendirme notları dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda derecelendirme notu birinci ve ikinci kredi kalitesi kademesine eşleştirilen büyük ölçekli şirketler için uygulanacak risk ağırlığı %100'den daha düşük olmaktadır. Derecelendirme notunun beşinci ve altıncı kredi kalitesi kademesine eşleştirildiği durumlarda ise %150 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Ayrıca derecelendirme notu bulunmayan şirketlerden olan alacaklar %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Diğer yandan, SY kapsamında ikamet amaçlı konutların ipotekleri de dikkate alınmakta ve teminatlı kısma %35 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Ticari nitelikli gayrimenkul ipoteği karşılığında verilen krediler ise belirli kriterler dahilinde %50 ve %100 risk ağırlıklarına tabi tutulmaktadır. SY kapsamında, donuk alacaklar, özel karşılık tutarlarına göre %50, %100 ve %150 risk ağırlıklarına tabi tutulmaktadır.

Grafik 2: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

QIS-TR3 çalışmasında raporlanan KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü kredi kalitesi dağılımları incelendiğinde (Grafik 2 ve Grafik 24 ilâ Grafik 28), MY kapsamında kredi riski azaltımı uygulandıktan sonra (MY-KRA), toplam alacakların %82,1'inin %100 risk ağırlığına, %13,9'unun %50 risk ağırlığına ve %3,7'sinin %0 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. SY kapsamında kredi riski azaltımı uygulandıktan sonra (SY-KRA) ise, toplam alacakların %88,9'unun %100 risk ağırlığına, %3,2'sinin %50, %5,5'inin %0 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla portföy içerisinde korumasız veya MY ve SY'de kabul edilmeyen risk azaltım araçları ile korunan alacakların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Portföyde yer alan nakdi alacaklarda, MY kapsamında %100 risk ağırlığına tabi olan pozisyonların oranı yaklaşık %80, %50 risk ağırlığına tabi olan pozisyonların oranı yaklaşık %16'dır.

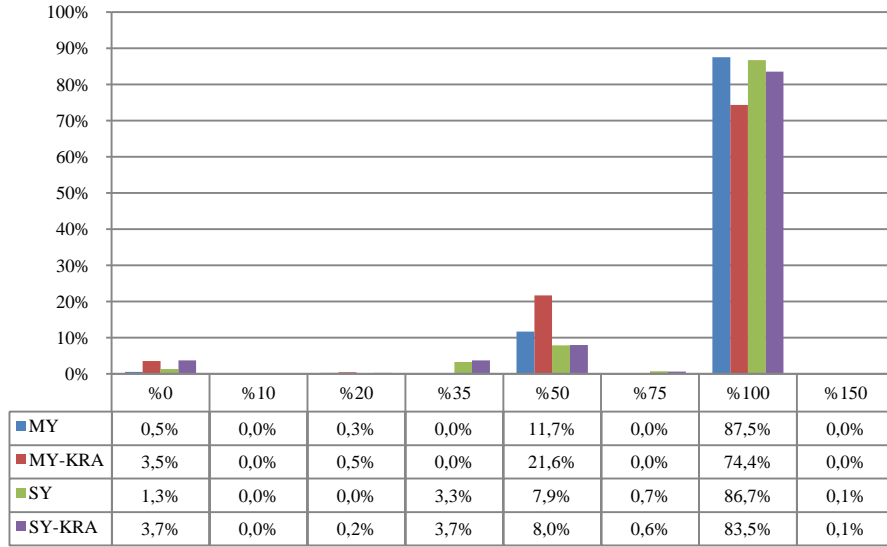
Diğer taraftan SY kapsamında portföyde yer alan nakdi alacakların %89'u ile diğer bilanço dışı işlemlerin %95'i %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Bunun temel nedeni, borçlu tarafların çok büyük kısmının derecelendirme notunun bulunmaması, bulunanlardan ise birinci ve ikinci kredi kalitesi kademesine eşleştirilenlerin çok az olmasıdır.

5.2.2. Kurumsal KOBİ Portföyü

Kurumsal portföy içerisinde yer alan ikinci alt portföy ise Kurumsal KOBİ Portföyü'dür. Bu portföyde, KOBİ'lerden kurumsal nitelikli alacaklar ile KOBİ'ler tarafından koruma sağlanan kurumsal nitelikli alacaklar yer almaktadır. KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'ne paralel şekilde, bu portföyde yer alan alacakların tamamına yakını korumasız (karşılığında teminat ya da garanti alınmamış olan) veya MY ya da SY kapsamında kabul edilen teminat ve garantiler dışındaki teminat ya da garantiler ile koruma altına alınmış alacaklardan oluşmaktadır.

Söz konusu portföyde yer alan alacaklar ile KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'nde yer alan alacakların, MY ve SY kapsamında tabi oldukları risk ağırlıkları aynıdır. Dolayısıyla bir alacak bu iki portföyden hangisine dâhil edilirse edilsin, nihai risk ağırlığı aynı olmaktadır.

Grafik 3: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Kurumsal KOBİ Portföyü'nde yer alan pozisyonların kredi kalitesi dağılımları Grafik 3 ve Grafik 29 ilâ Grafik 32'de yer almaktadır. MY-KRA kapsamında, toplam alacakların %74,4'ünün %100 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. Bunu %21,6'lık pay ile %50 risk ağırlığına tabi tutulan alacaklar, yaklaşık %3,5'lik pay ile %20 risk ağırlığına tabi tutulan alacaklar izlemektedir. SY-KRA kapsamında ise, toplam alacakların %83,5'inin %100 risk ağırlığına, %8,0'inin %50 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. %35 ve %0 risk ağırlığına tabi olan alacakların oranı ise her ikisi için de %3,7'dir. Dolayısıyla portföy içerisinde korumasız veya MY ve SY'de kabul edilmeyen risk azaltım araçları ile korunan alacakların çoğunlukta olduğu görülmektedir. MY-KRA kapsamında, %100 risk ağırlığına tabi olan pozisyonların oranı kullanılan kredilerde yaklaşık %71 iken diğer bilanço dışı pozisyonlarda bu oran %85'tir. SY-KRA kapsamında ise %100 risk ağırlığına tabi pozisyonların oranı kullanılan kredilerde yaklaşık %83 iken diğer bilanço dışı pozisyonlarda bu oran yaklaşık %90'dır. Bunun temel nedeni, borçlu tarafların çok büyük kısmının derecelendirme notunun bulunmaması, bulunanlardan ise birinci ve ikinci kredi kalitesi kademesine eşleştirilenlerin çok az olmasıdır.

5.2.3. Kamu Portföyü

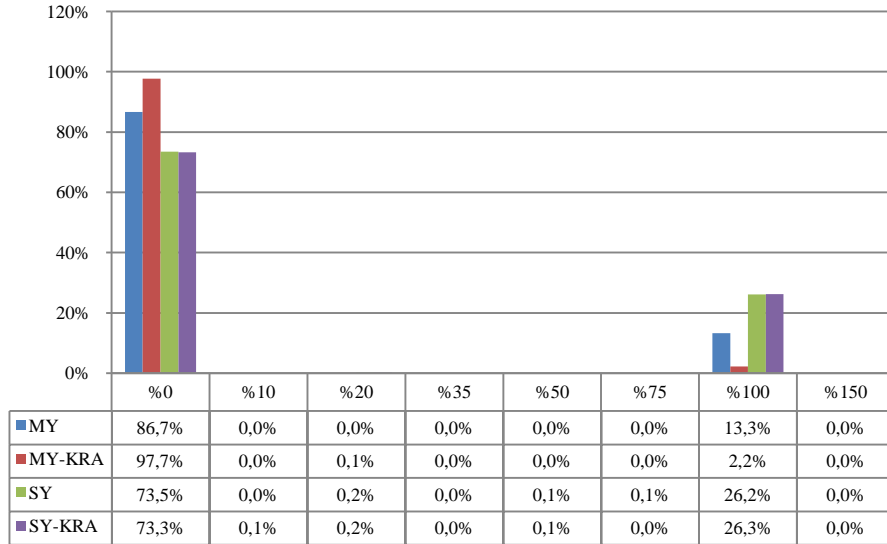
Kamu Portföyü içerisinde ülke hazine ve merkez bankaları ile belirli nitelikleri taşıyan kamu kurumlarından olan alacaklar ve söz konusu kurumlarca koruma altına alınmış alacaklar yer almaktadır. Bu çerçevede, kamu borçlanma senetlerinden Alım Satım Hesapları içerisinde yer verilemeyenler, kamu kurum ve kuruluşlarına verilen nakdi ve gayrinakdi krediler, ülke hazinelerine verilen krediler ve diğer alacaklar, merkez bankalarından alacaklar (munzam karşılıklar dâhil), peşin ödenmiş vergiler ile bahsi geçen kurum ve kuruluşların garantisi ile

veya bu kurumlarca ihraç edilen menkul kıymetler teminat alınmak suretiyle verilen krediler ve diğer alacaklar Kamu Portföyü'nde sınıflandırılmaktadır.

Söz konusu portföy kapsamında yer alan alacaklar için, OECD ülkeleri hazine ve merkez bankaları MY kapsamında %0 risk ağırlığına tabi tutulurken, diğer ülkelerin hazine ve merkez bankaları %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.

SY kapsamında ise, ulusal uygulama tercihleri kapsamında, katılımcı bankaların ülkemiz Hazinesi ve TCMB'den olan TL cinsinden alacakları, TL cinsinden fonlanmak koşuluyla %0 risk ağırlığına tabi tutulmuştur. Bu uygulama dövizde endeksli alacaklar için de geçerlidir. Ülkemizin çalışmanın yapıldığı tarihteki derecelendirme notundan dolayı yabancı para cinsinden olan kamu alacaklarına %100 risk ağırlığı uygulanmıştır.

Grafik 4: Kamu Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Portföyde yer alan pozisyonların kredi kalitesi dağılımları incelendiğinde (Grafik 4 ve Grafik 33 ilâ Grafik 37); toplam pozisyonların tamamına yakınının (%97,7'sinin) MY-KRA kapsamında %0 risk ağırlığına tabi olduğu, SY-KRA kapsamında ise pozisyonların %26,3'lük kısmının %100, %73,3'lük kısmının ise %0 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. QIS-TR2 çalışması ile karşılaştırmalı olarak bakıldığında SY için banka portföylerinde YP alacak ve YP menkul kıymet kaynaklı %100 risk ağırlığına tabi kısmın payının toplamın üçte birinden yaklaşık dörtte birine gerilediği görülmektedir.

MY-KRA kapsamında, nakdi kredi ve alacakların tamamına yakınının (%98'inin) %0 risk ağırlığına tabi olduğu görülmektedir. Bilanço dışı limitler ve diğer bilanço dışı işlemler oldukça sınırlı düzeyde kalmaktadır.

SY-KRA kapsamında ise portföyde yer alan nakdi kredi ve alacakların yaklaşık %26'lık kısmı %100 ve %74'lük kısmı %0 risk ağırlığına tabi tutulmuştur. Repo işlemlerinin tamamına yakını (%98'i) %0 risk ağırlığına tabi olmaktadır.

5.2.4. Bankalar Portföyü

Sayısal etki çalışmasında herhangi bir portföy oluşurken iki önemli taraf etkili olmaktadır. Bunlar işlemin karşı tarafı ve işlemde garantör veya teminat olan taraflardır. Bu iki tarafın yurtiçi veya yurt dışı bir banka olması veya bankalarla benzer denetim ve sermaye yeterliliği süreçlerine tabi bir aracı kurum olması durumunda, bu alacak çalışma kapsamında Bankalar Portföyü altında sınıflandırılmıştır.

MY'de alacağın karşı tarafında herhangi bir garanti veya teminat sunmamış bir banka olması durumunda iki tür risk ağırlığı uygulanmaktadır. Bunlar OECD üyesi ülke bankaları için %20 ve diğer bankalar için ise %100 risk ağırlığıdır. Bu kuralda sadece Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'ye kullanılan krediler için %0 risk ağırlığı uygulanması şeklinde bir istisna yer almaktadır. Çalışma kapsamında oluşan Bankalar Portföyü'nün gerekli teminatın sağlanması durumunda mevcut sermaye yeterliliği kapsamında ağırlıklandırılacağı bir diğer risk ağırlığı ise %50 risk ağırlığıdır. Dolayısıyla Bankalar Portföyü mevcut yaklaşımda %0, %20, %50 ve %100 risk ağırlıklarına dağılmaktadır.

Düzenleme taslaklarına göre, Bankalar Portföyü'nün risk ağırlıklandırılması için iki yöntem belirlenmiştir. Bunlardan ilki banka ve aracı kurumların buldukları ülkenin derece notuna göre ve ikincisi ise banka ve aracı kurumların derecelendirme kuruluşlarınca belirlenmiş kendi derece notlarına göre ağırlıklandırılmasıdır. Bu iki yöntem sırasıyla Seçenek 1 ve Seçenek 2 şeklinde isimlendirilmektedir.

SY'de risk ağırlıklandırmada etkili olan diğer bir önemli faktör ise alacağın kısa veya uzun vadeli olmasıdır. Bu kapsamda, bir alacak 3 aydan daha kısa vadeliyse kısa vadeli olarak sınıflandırılmaktadır.

Seçenek 1'de alacağın kısa vadeli olması durumunda alacağına uygulanacak risk ağırlığı %20'dir. Uzun vadeli alacaklarda ise risk ağırlığı kurulu bulunan ülkenin kredi kalitesi kademesine göre belirlenmektedir. Bu durumda, 1. kredi kalitesi kademesindeki ülkelerin banka ve aracı kurumlarına %20; 2. kredi kalitesi kademesindeki ülkelerin banka ve aracı kurumlarına %50; 3, 4 ve 5. kredi kalitesi kademesinde yer alan ülkelerin banka ve aracı kurumlarına %100 ve 6. kredi kalitesi kademesinde yer alan ülkelerin banka ve aracı kurumlarına ise %150 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Kurulu bulunduğu ülke derecelendirilmemiş olan banka ve aracı kurumlar %100 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılabilir.

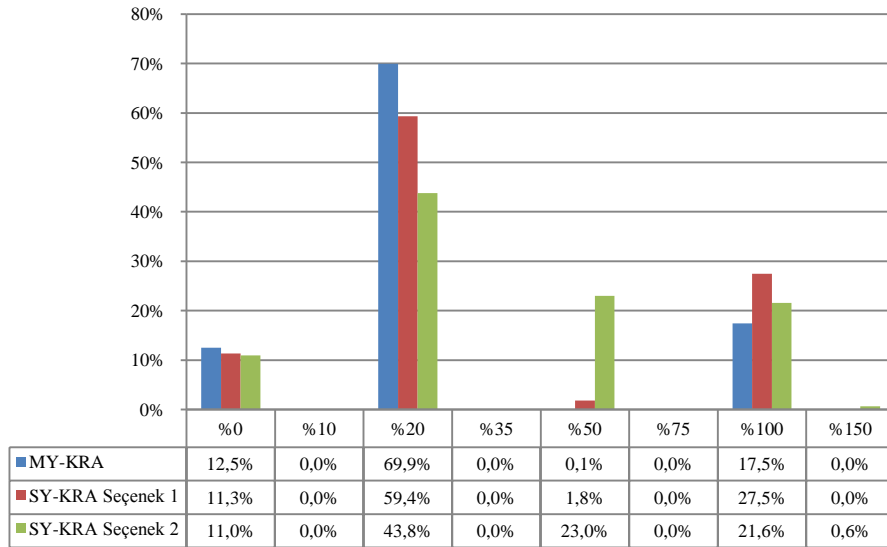
Seçenek 2'de ise banka ve aracı kurumların kredi kalitesi kademeleri hem kısa hem de uzun vadeli kredilerin risk ağırlığının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bu kapsamda uzun vadeli olan 1. kredi kalitesi kademesindeki alacaklar %20, 2. ve 3. kademedekiler %50, 4. ve 5. kademedekiler %100, 6. kademedekiler ise %150 risk ağırlığına; kısa vadeli olan 1, 2 ve 3.

kredi kalitesi kademesindeki alacaklar %20, 4. ve 5. kademedekiler %50, 6. kademedekiler ise %150 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Derecelendirilmemiş banka ve aracı kurumlardan uzun vadeli alacaklara ise %50 risk ağırlığı, kısa vadeli alacaklara ise %20 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Çalışma kapsamında banka ve aracı kurumlardan ulusal para birimi cinsinden kısa vadeli olan alacaklara bu banka ve aracı kurumların bulunduğu ülkenin yerel para birimi cinsinden alacaklarına uygulanan risk ağırlığının bir kategori yüksek risk ağırlığı uygulanmasına izin verilmiştir. Kısa vadeli alacaklarda alacağa özgü bir derecelendirme olması durumunda bu alacak için her halükarda dereceye uygun kredi kalitesi kademesi kullanılırken alacağa özgü derecenin daha yüksek bir risk ağırlığına sahip olması durumunda borçlunun diğer kısa vadeli kredilerine de bu risk ağırlığının uygulanması gerekmekte, tersi durumda ise yalnız ilgili alacağa düşük risk ağırlığı uygulanması gerekmektedir.

Diğer taraftan, derecelendirilmemiş bankalar ve aracı kurumlardan alacaklara, bunların kurulu olduğu ülkenin merkezi yönetiminden alacaklar için uygulanan daha düşük bir risk ağırlığı uygulanmamaktadır.

Çalışmaya katılan bankaların Bankalar Portföyü, kredi riski azaltım etkileri de dikkate alınarak incelendiğinde, %20 risk ağırlığı dilimindeki tutar, MY ve SY'de toplam portföyün büyük kısmını oluşturmaktadır.

Grafik 5: Bankalar Portföyü'nün Risk Ağırlığı Kategorilerine Dağılımı

Grafik 5'te de görüldüğü üzere toplam pozisyonların yaklaşık %70'i MY-KRA'da %20 risk ağırlığında iken Seçenek 1'de yaklaşık %60 ve Seçenek 2'de %44'ü %20 risk ağırlığına tabi kredi kalitesi kademesinde yer almaktadır. Grafikte dikkat çeken bir diğer husus ise Seçenek 1 ve Seçenek 2'nin kredi kalitesi kademesi dağılımlarındaki farklılıktır. Seçenek 1'de %20 risk ağırlığında yer alan pozisyonların bir kısmının Seçenek 2'de %50 risk ağırlığı kategorisine kaydığı gözlenmektedir. Seçenek 1'de %50 risk ağırlığı kategorisinde portföyün küçük bir kısmı yer alırken Seçenek 2'de portföyün %23'ünün yer aldığı görülmektedir. Portföyün kullanılan krediler, kullanılmayan limitler, diğer bilanço dışı varlıklar, repo ve

tezgâh üstü türev ürünler bakımından kredi kalitesi dağılımı Grafik 38 ile Grafik 48 arasındaki grafiklerde görülmektedir.

5.2.5. İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü

Portföyde ikamet amaçlı gayrimenkul edindirme amacıyla kullanılan krediler yer almaktadır. Söz konusu kredilere uygulanacak risk ağırlığı MY ve SY açısından bir takım farklılıklar göstermektedir. MY’de konut ipoteği teminat alınarak kullanılan konut edindirme amaçlı kredilerin ipotek ile teminat altına alınan kısımlarına ipoteğin 1. derece olması durumunda %50 risk ağırlığı uygulanmakta, 2. ve 3. derece ipotek karşılığı olan kısımlarda ise konutun rayiç değeri ile bankanın ipotek derecesinden önce gelen ipotek ve boş ipotek tutarı arasındaki farkın 2/3’ü kadar krediye %50, kalan kısma ise %100 risk ağırlığı uygulanmaktadır. İpotek haricinde kullanılacak ilave teminatların etkisi de dikkate alınmaktadır. SY kapsamında ise bu tür kredilerin ipotek teminatlı kısımları %35, teminatsız kısımları ise %75 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Çalışma sırasında ipotek dereceleri ve marjlandırmaya ilişkin bazı kurallar oluşturulmuştur. Bu kurallara göre;

“1) Bankaların, %35 risk ağırlığına tabi olan teminatlı alacak tutarını belirleme aşamasında, gayrimenkulün marjla indirgenmiş piyasa değeri ile konut finansmanı kapsamındaki ipotek değerinden minimum olanını almaları gerekmektedir. Avrupa Komisyonu ile Avrupa Bankacılık Denetim Komitesi'nin 15 Ocak 2007 tarihli açıklamasında belirtilen oranlarla ve Ülke uygulamaları ile uyumlu olması açısından %80 oranının marj için kullanılması gerekmektedir. Buna göre gayrimenkulün marjla indirgenmiş piyasa değeri; gayrimenkulün piyasa değerinin %80'i olarak dikkate alınacaktır. Bu kapsamda 1. derece ipoteğin bankada olduğu durumlarda ilgili gayrimenkulün 1. derece ipotek değeri (i), gayrimenkulün piyasa fiyatının %80'i (ii) ile karşılaştırılmalı ve bu iki değerden minimum olanı (min[i,ii]) %35 risk ağırlığına tabi teminatlandırılmış alacak olarak dikkate alınmalıdır.

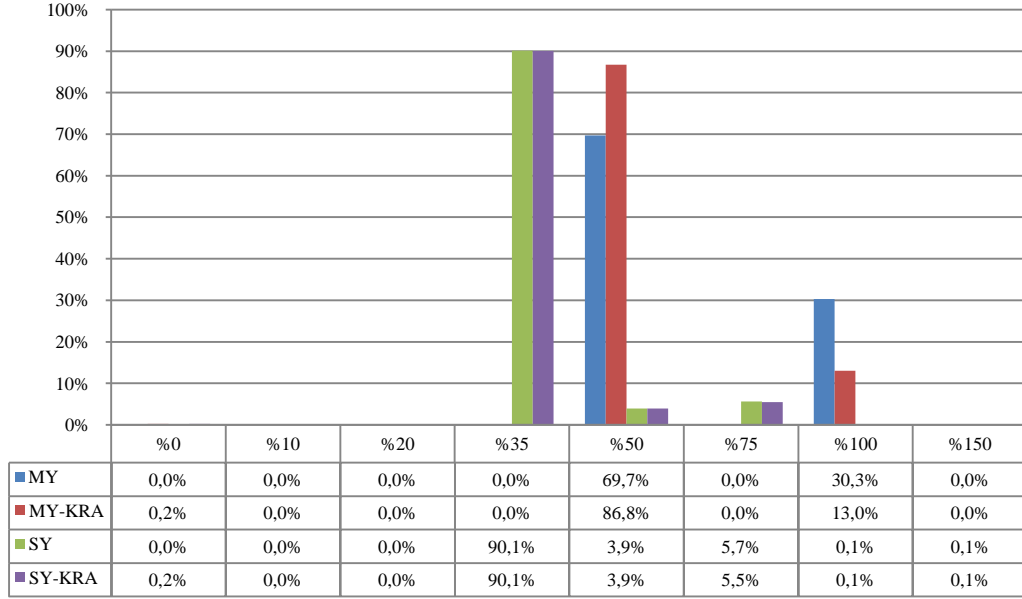
2) Gayrimenkul ipoteklerine ilişkin hesaplamalarda sadece 1. derece ipotekler dikkate alınabilecektir. 1. derece dışındaki ipotek dereceleri dikkate alınmayacaktır. Ancak bu durumun bir istisnası olarak 1. derece ile arasında üçüncü bir tarafa öncelik sağlayan ipotek bulunmayan tüm alt dereceden ipotekler, 1. derece ipotek olarak, değerlendirilmelidir.

3) Yürürlükte olan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Ek:1’de yer alan ve belirli gayrimenkul ipoteklerine uygulanan 2/3 oranının kullanımına bu çalışma kapsamında izin verilmemektedir.

4) İnşa halindeki konutlara dair kat irtifakı alınmış tapular üzerine alınan arsa ipoteklerinin, gayrimenkul ipoteklerine uygulanan %35 risk ağırlığına tabi tutulmasına izin verilmemektedir.”⁶

İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü’nün kredi kalitesi dağılımları Grafik 6’da yer almaktadır.

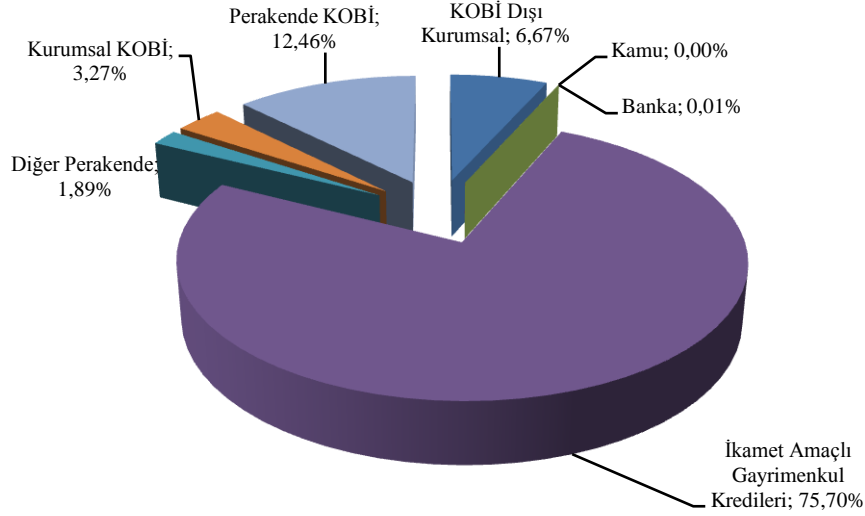
⁶ Söz konusu kurallar sadece bu çalışma kapsamında uygulanmak üzere, bankalardan gelen sorulara cevaben oluşturulmuştur.

Grafik 6: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

MY’de ipotek teminatları için uygulanması öngörülen %50 risk ağırlığı SY’de %35 risk ağırlığı olarak uygulanmış, teminatsız kısımlar %75 risk ağırlığına yerleştirilmiştir. Grafikte de görüleceği üzere MY-KRA’da %50 ve %100 risk ağırlıklarında yer alan yoğunlaşma yerini SY-KRA’da %35 ve %75 risk ağırlıklarındaki yoğunlaşmaya bırakmıştır. Grafikte %35 ve %75 risk ağırlıklarının yanı sıra SY-KRA’da %50, %100 ve %150 risk ağırlıklarında tutarlar olduğu görülmektedir. Bunun düzenleme taslaklarında yer alan “*tahsili gecikmiş alacakların, özel karşılıkların kredinin özel karşılık ayrılmadan önceki teminatsız kısmına oranına göre %50, %100 ve %150 risk ağırlıklarında değerlendirilebilmesi*” kuralından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Portföyün kullanılan krediler, kullanılmayan limitler, diğer bilanço dışı varlıklar, repo ve tezgâh üstü türev ürünler bakımından kredi kalitesi dağılımları Grafik 50 ile Grafik 53’te görülmektedir.

Çalışma kapsamında %35 risk ağırlığı uygulamasına bahsi geçen portföy dışındaki portföylerde de izin verilmiştir. Diğer portföylerde yer alan ancak ikamet amaçlı konut ipoteği ile teminatlandırılan krediler de %35 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılmıştır. Bu risk ağırlığı ile ağırlıklandırılmış toplam tutarın portföylere dağılımı ise Grafik 7’de özetlenmektedir.

Grafik 7: %35 Risk Ağırlığı ile Ağırlıklandırılmış Toplam Tutarın Portföylere Dağılımı

Çalışmaya katılan bankaların %35 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılan tutarlar toplamı Grafik 7’de yer alan portföylerin risk ağırlığı ile ağırlıklandırılan tutarlar toplamının %7,37’sini oluşturmaktadır. İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü dışında kalan ancak %35 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılan tutarlar toplamının Grafik 7’de yer alan portföylerin tutarlar toplamına oranı ise %1,79’dur. Bu tutarların %35 risk ağırlığı yerine buldukları portföye göre %75 veya %100 risk ağırlığı ile ağırlıklandırılmaları durumunda bankaların risk ağırlıklı varlıklar toplamı %1,01 artmakta ve çalışmaya katılan bankaların oluşturduğu toplam portföyün sermaye yeterliliği oranı 0,17 puan azalmaktadır.

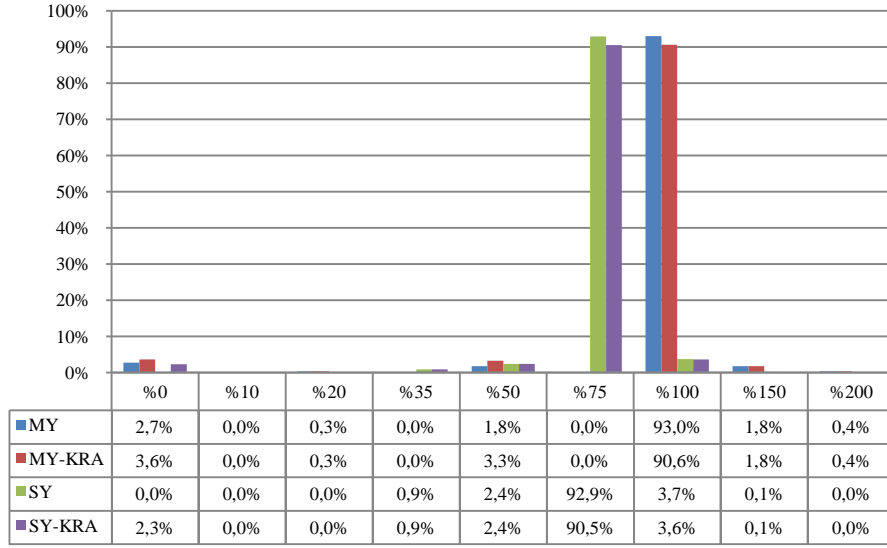
5.2.6. Diğer Perakende Krediler Portföyü

Diğer Perakende Krediler Portföyü düzenleme taslakları çerçevesinde tanımlanan perakende kredilerin çalışma kapsamında İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü ve Perakende KOBİ Portföyü’nde yer almayan tutarlarından oluşmaktadır.

MY kapsamında portföyde yer alan tutarlar kredi korumasına sahip olmamaları durumunda veya donuk alacak olmaları durumunda %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Ayrıca kredi kartı harcamaları kalan vadelerine göre %100, %150 ve %200 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.

SY’de ise perakende krediler %75 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Bu portföyde yer alan donuk alacaklar ise özel karşılıkların kredinin özel karşılık ayrılmadan önceki teminatsız kısmına oranına göre %50, %100 ve %150 risk ağırlıklarına tabi olmaktadır.

Diğer Perakende Krediler Portföyü’nün kredi kalitesi dağılımı Grafik 8’de yer almaktadır. MY’de kredilerin tamamına yakını %100 risk ağırlığında yer almaktayken SY’de %75 risk ağırlığında yer almaktadır. Portföyün bilanço içi krediler ve alacaklar, kullanılmayan limitler, diğer bilanço dışı varlıklar ve repo bakımından kredi kalitesi dağılımları Grafik 54 ile Grafik 58’de görülmektedir.

Grafik 8: Diğer Perakende Krediler Portföyü Kredi Kalitesi Kademesi Dağılımı

Portföyde hem MY hem de SY kapsamında kredi riski azaltımının etkisinin çok düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi portföyde konut kredileri ve perakende KOBİ kredileri dışında kalan ve korumasız veya SY’de kabul edilmeyen risk azaltım araçlarıyla korunan perakende kredilerin bulunmasıdır.

5.2.7. Perakende KOBİ Portföyü

Perakende KOBİ Portföyü’nde KOBİ tanımına uyan ancak Kurumsal KOBİ Portföyü tanımına girmeyen krediler yer almaktadır.

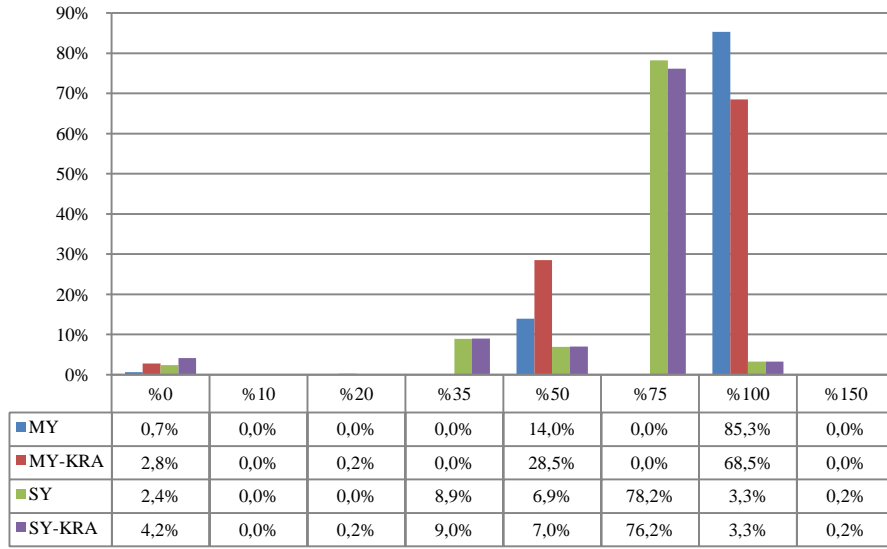
MY’de portföyde yer alan kredi koruması bulunmayan tutarlara ve donuk alacaklara %100 risk ağırlığı uygulanmaktadır. Kabul edilebilir bir kredi koruması mevcut olan tutarlar korumanın niteliğine göre %0, %20 ve %50 gibi risk ağırlıklarına yerleştirilebilmektedir.

SY’de ise perakende kredilerin %75 risk ağırlığına tabi olması sebebi ile portföyde yer alan korumasız tutarlar %75 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Kabul edilebilir koruma olması durumunda ise korumanın niteliğine göre %0, %20, %35 ve %50 risk ağırlıkları da kullanılabilir. Bu portföyde yer alan donuk alacaklar ise özel karşılıkların kredinin özel karşılık ayrılmadan önceki teminatsız kısmına oranına göre %50, %100 ve %150 risk ağırlıklarına tabi olmaktadır.

Portföyün kredi kalitesi kademesi dağılımı Grafik 9’da, portföyün kullanılan krediler, kullanılmayan limitler, diğer bilanço dışı varlıklar ve repo bakımından kredi kalitesi dağılımları ise Grafik 60 ila Grafik 63’te yer almaktadır.

Portföy, perakende krediler gibi risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Ancak bu kredilerin aslen ticari amaçlı olması nedeniyle Diğer Perakende Krediler Portföyüne kıyasla Perakende KOBİ Portföyü'nün teminat çeşitliliği ve dolayısıyla kredi kalitesi kademelerindeki yoğunlaşmalar farklıdır. Portföydeki tutarlar MY'de %100 ve %50 risk ağırlıklarında toplansa da tutarların SY'de çoğunlukla %35, %50, %75 ve %100 risk ağırlıklarında toplandığı görülmektedir. MY'de %50 risk ağırlığı uygulanan ipotekle teminatlandırılmış tutarlar ipoteğin ticari gayrimenkul veya ikamet amaçlı gayrimenkul olmasına göre %35 ve %50 risk ağırlıklarına dağılmaktadır. MY'de %100'de sınıflandırılan tutarların büyük bölümü ise SY'de %75 risk ağırlığına geçmiştir.

Grafik 9: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Kalitesi Kademesi Dağılımı

5.2.8. Hisse Senedi Yatırımları Portföyü

Hisse Senedi Yatırımları Portföyü'nde, İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar ve Alım Satım Hesapları Portföylerinde sınıflandırılanlar dışında kalan uzun vadeli yatırım amaçlı elde tutulan hisse senedi yatırımları yer almaktadır. Tutar olarak oldukça düşük olan söz konusu yatırımlar, hem MY hem de SY kapsamında %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. (Grafik 64)

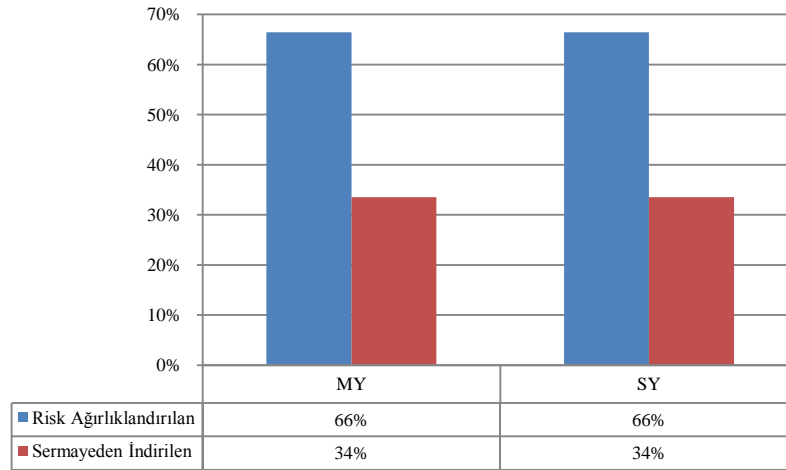
5.2.9. İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü

İştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol edilen ortaklıklara yapılan yatırımların yer aldığı portföyde sigorta şirketleri daha önce yapılan sayısal etki çalışmalarının aksine cari konsolidasyon uygulamasına göre ele alınmıştır. CRD ve Basel-II'de bankaların sigorta iştirakleri doğrudan banka özkaynağından düşülürken, ülkemizdeki uygulamada sigorta şirketleri konsolidasyona tabi tutulmaktadır. Çalışma kapsamında sigorta şirketlerine ilişkin uygulama ülkemiz uygulamasına uygun olarak yapılmıştır.

İlişkili ortaklıklara yapılan yatırımların iki tür etkisi bulunmaktadır. Bunlar sermayeden indirme veya risk ağırlığına tabi tutma şeklindedir. Risk ağırlığına tabi tutulan tutarlar MY ve SY’de %100 ile ağırlıklandırılmıştır.

Portföyde yer alan tutarın sermayeden indirilen ve risk ağırlıklandırılan kısmı MY ve SY’de aynı şekilde dağılmıştır (Grafik 10). Tutarın %66’sı risk ağırlıklı varlıklara dâhil edilirken %34’ü sermayeden indirilmektedir.

Grafik 10: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımların Dağılımı

5.2.10. Alım Satım Hesapları

Alım Satım Hesapları mevcut mevzuat kapsamında ve düzenleme taslaklarında; “Bankaların, para ve sermaye piyasalarında sürekli alım ve satım işlemlerinde bulunmak amacıyla kısa vadeli olarak, alım ve satım fiyatları arasındaki beklenen ya da gerçekleşen fiyat farklılıklarından ya da diğer fiyat ve faiz oranı değişikliklerinden faydalanmak amacıyla veya alım satım aracılık ya da piyasa yapıcılığı nedeniyle ellerinde bulundurduğu repo ve menkul kıymet ödünç işlemlerine konu olanlar dahil finansal araçlar ile söz konusu finansal araçlar ile ilgili pozisyonlardan kaynaklanan risklerden korunma ya da bu riskleri azaltma amacıyla yapılan türev finansal araçlar ve spekülatif amaçlı türev finansal araçların izlendiği bilanço içi ve dışı hesapları ve pozisyonları ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır.

Portföyde yer alan tutarlar için genel piyasa riski, spesifik risk ve karşı taraf riski hesaplanmaktadır. Mevcut mevzuat kapsamında yapılan hesaplamalarda portföyün tümü için genel piyasa riski ve spesifik risk hesaplanırken, türev işlemler için karşı taraf riski hesaplanmaktadır. SY ve MY kapsamında karşı taraf riski hesaplanan portföyler farklılık göstermektedir. Düzenleme taslaklarına göre hesaplama yapılırken türev işlemlerin yanı sıra repo benzeri işlemler için de karşı taraf riski hesaplanmaktadır. MY kapsamında ise repo işlemleri için karşı taraf riski hesaplanmamaktadır. Bu sebeple karşı taraf riski oluşturan portföy olarak türev işlemlere ilişkin tutarların dağılımı tüm portföyü yansıtmaktadır. MY kapsamında oluşan karşı taraf riski portföyünün %75,4’ü %20 risk ağırlığında iken %22,4’ü %100, %2,2’si ise %50 risk ağırlığında yer almaktadır. Düzenleme taslakları kapsamında

hesaplanan karşı taraf riski portföyünün %65'i %20, %15,4'ü %100, %12,9'u %50 ve %4,8'i %0 risk ağırlığında yer almaktadır. Karşı taraf riski için hesaplanan tutarlar karşı tarafın risk ağırlığına yerleştirilmektedir. Bu tür işlemlerde yoğunluklu olarak karşı tarafın başka bir banka olmasının %20 risk ağırlığında yoğunlaşmaya sebep olduğu düşünülmektedir.

Spesifik riske tabi portföydeki tutarlar %0 ile %12 (mevcut mevzuatta %0 - %8) arasında yer alan ağırlıklarla çarpılarak piyasa riski için hesaplanacak sermayeye eklenmektedir. Portföyün mevcut mevzuata göre yaklaşık %95'i %0 ile ağırlıklandırılmaktadır. Düzenleme taslaklarına göre ise portföyün %78,4'ü %0 ile ağırlıklandırılırken %17,8'i %8 ile %2,5'i ise %1,6 ile ağırlıklandırılmaktadır. Bu durumun oluşmasında mevcut mevzuat kapsamında %0 ile ağırlıklandırılan yabancı para cinsinden kamu borçlanma senetlerinin düzenleme taslakları kapsamında ülke derecelendirme notuna göre ağırlıklandırılması nedeni ile %8 ağırlığının kullanılması etkili olmaktadır.

Alım Satım Hesapları Portföyü'nün spesifik risk ile repo ve tezgah üstü türev ürünler bakımından kredi kalitesi dağılımları Grafik 66 ila Grafik 68 arasındaki grafiklerde görülmektedir.

5.3. KREDİ RİSKİ AZALTIM TEKNİKLERİNİN DAĞILIMI

5.3.1. Kredi Riski Azaltım Teknikleri

Bankalar kredi risklerini tamamen veya kısmen nakit veya menkul kıymetlerden oluşan birincil öncelikli teminatlarla güvence altına alabildikleri gibi üçüncü bir tarafın garantisini kabul edebilmekte veya kredi türevi satın alabilmektedir. Standart Yaklaşım'da; belirlenen nitelikleri haiz olmak kaydıyla, Mevcut Yaklaşım'da kabul edilenden daha fazla sayıda araç kredi riski azaltımında kullanılabilir. Standart Yaklaşım kapsamında kabul edilen başlıca kredi riski azaltım teknikleri teminat, bilanço içi netleştirme, garantiler ve kredi türevlerinden oluşmaktadır. Standart Yaklaşım; hem kredi türevleri, netleştirme ve daha fazla sayıda teminatın kredi riski azaltımı etkisini dikkate alarak araç sayısını artırmış hem de bu araçların kredi riski azaltım etkilerinin daha etkin bir biçimde dikkate alındığı yaklaşımlar getirmiştir.

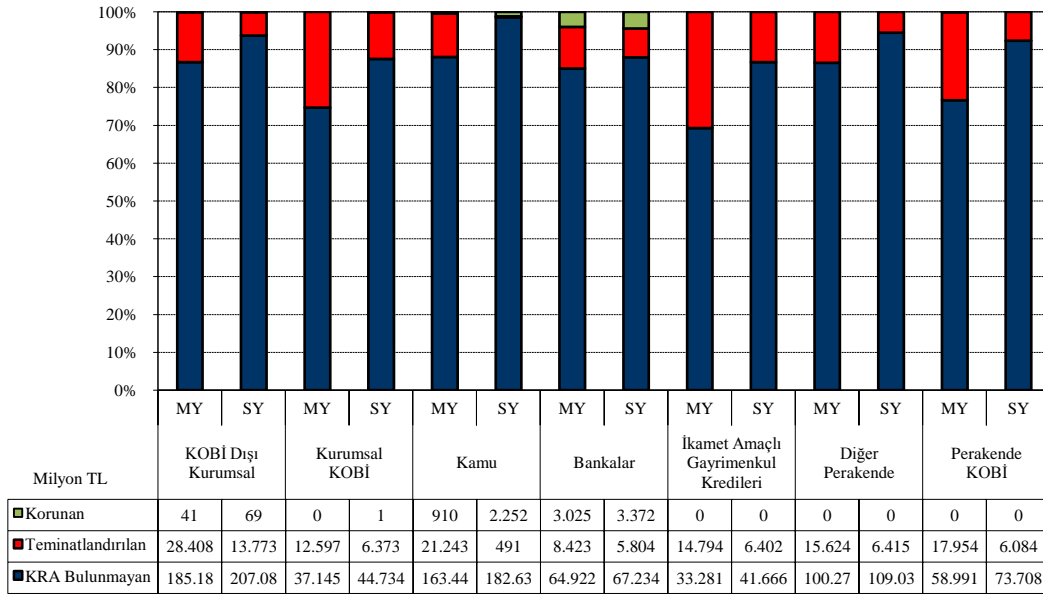
Mevcut Yaklaşım'da; OECD ülkelerinden olan alacaklar ile bunların teminatı veya garantisini ile korunmuş alacaklar %0, OECD üyesi ülke bankalarından olan alacaklar ile bunların teminat ve garantileri ile korunmuş alacaklar %20 risk ağırlığına tabidir. Görüldüğü üzere, MY'de, teminatın kimin tarafından ihraç edildiğine veya garantinin kimin tarafından verildiğine bakılmakta ve sınırlı sayıda garantörün verdiği garantiler ile sınırlı sayıda kurumun ihraç ettiği menkul kıymetler teminat olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda, ülke notu çok düşük olan OECD üyesi bir ülkenin garantisini %0 risk ağırlığına tabi olurken, en yüksek kredi derecesini almış olsa dahi bir kurumsal şirketin vereceği garanti %100 risk ağırlığına tabi olmaktadır. Standart Yaklaşım'da ise bu uygulama terk edilerek kredi riski azaltım etkisinin kabulüne ilişkin olarak; i) kredi riski azaltım aracının kalitesi ve ii) kredi riski hesaplamasında kullanılan yöntem şeklinde ifade edilebilecek olan iki temel prensip benimsenmiştir.

Bu çalışmada Standart Yaklaşım kapsamında Alım Satım Hesapları'nda kullanılan teminatlar için kapsamlı yöntemi, Bankacılık Hesapları'nda kullanılan teminatlar için ise basit yöntemi tercih eden bankalar olduğu gibi; Alım Satım Hesapları ve Bankacılık Hesapları olmak üzere her iki portföy için kullanılan teminatların dikkate alınmasında kapsamlı yöntemi tercih eden bankalar da olmuştur. Bununla birlikte Standart Yaklaşım'da her iki portföy için de teminatlarla hiç kredi riski azaltımı yapmayan ve dolayısıyla söz konusu iki yöntemi de kullanmayan bankalar mevcuttur.

5.3.2. Portföylerin Kredi Riski Azaltım Teknikleri Dağılımı

Grafik 11'de görüldüğü üzere bankaların kredi portföylerindeki Kredi Riski Azaltımı kullanımı MY ve SY uygulaması olmak üzere her iki uygulamada da düşük gerçekleşmeyle birlikte SY uygulamasında MY uygulamasına oranla daha da düşük seviyede gerçekleşmiştir. Öte yandan KRA araçlarının dağılımına bakıldığında söz konusu her iki uygulamada da yoğun olarak teminatların kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Grafik 11: Tüm Portföyler Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

Bankaların, QIS-TR3 çalışmasına dahil edilen portföyler toplamının kredi riski azaltım araçları dağılımı Tablo 7'de görülmektedir. Söz konusu bankalardan MY uygulamasında 19 banka, SY uygulamasında ise 21 banka; sermaye yeterliliği hesaplaması kapsamında kredi portföyleri için hiç teminatlandırma yapmamıştır ya da %1'den daha az oranda teminatlandırma yapmıştır. Her iki uygulamada da teminatlandırma oranının düşük olmasının önemli nedenleri; bankaların hesaplamalarında KRA araçlarını yeterince kullanmamaları ve KRA kullanımını dikkate alırken ihtiyatlı davranmalarıdır. Portföyler bazında kredi riski azaltım teknikleri ayrıntılı dağılımı Grafik 69 ilâ Grafik 75'te yer almaktadır.

Tablo 7: Toplam Portföy Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

KRA Kullanımı (Toplam / Milyon TL)	MY	SY	MY (%)	SY (%)
Korunan	3.976	5.693	0,52	0,73
Teminatlandırılan	119.043	45.342	15,54	5,83
KRA Bulunmayan	643.239	726.095	83,94	93,44

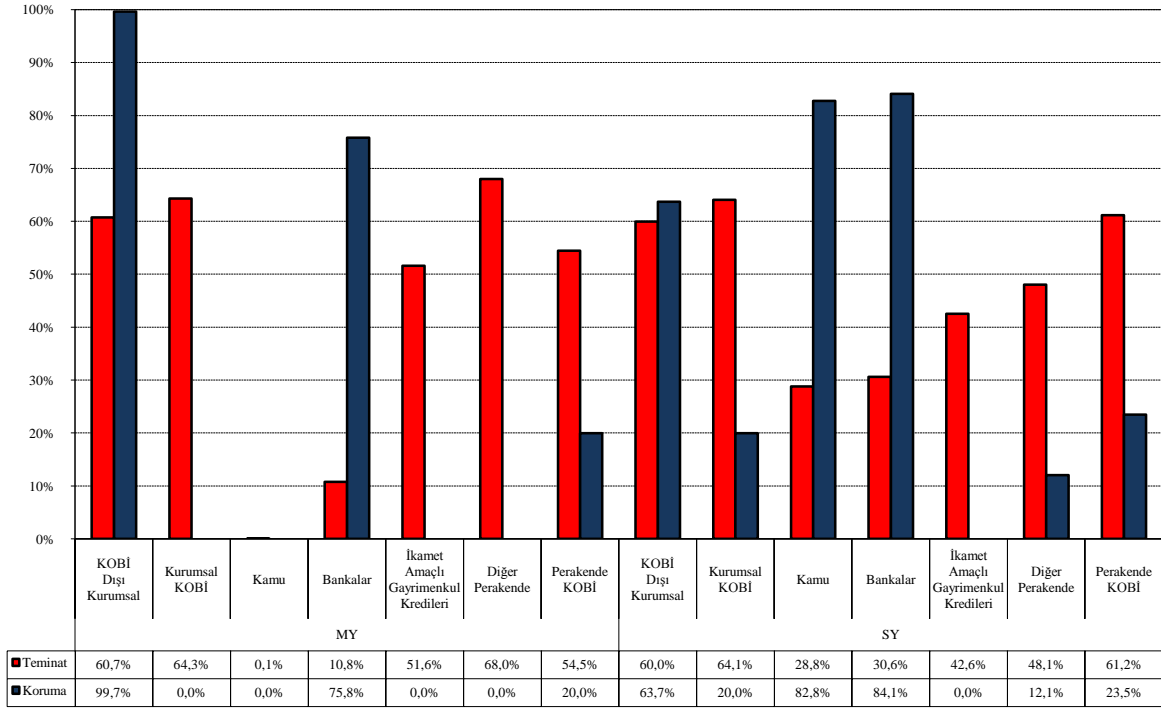
Diğer taraftan bilindiği üzere Ülkemizde en yaygın kullanılan teminat türü gayrimenkul ipoteğidir. Söz konusu ipoteklerle teminatlandırılan alacaklar MY uygulamasında, MY uygulamasına ilişkin belirli şartları taşımak kaydıyla, %50 risk ağırlığına; SY uygulamasında ise, SY uygulamasına ilişkin belirli şartları taşımak kaydıyla, %35 ve %50 risk ağırlığına tabi olmaktadır. Görüldüğü üzere her iki uygulamada da gayrimenkul ipoteği ile teminatlandırılan alacaklar için avantajlı risk ağırlıkları söz konusudur. Avantajlı risk ağırlığının uygulanması MY ve SY uygulamaları kapsamında kredi riski azaltımı olarak değerlendirilmemektedir. Bu krediler için alınan gayrimenkul ipoteği haricindeki diğer teminatlar risk azaltım aracı kapsamında ele alınmakta ve kredi riski azaltımı %35 veya %50 risk ağırlığı uygulanması gereken bir krediye uygulanıyormuş gibi yapılmaktadır. Söz konusu %35 ve %50 risk ağırlıkları, teminatlandırılan alacaklara ilk aşamada uygulanmakta ve bu kapsamda söz konusu alacaklara ilişkin kredi riski azaltım öncesi gayrimenkul ipoteği ile teminatlandırılan alacak tutarı ve kredi riski azaltım sonrası gayrimenkul ipoteği ile teminatlandırılan alacak tutarı aynı olmaktadır. Bu husus MY ve SY uygulaması olmak üzere her iki uygulama için de teminatlandırma oranının düşük çıkmasının önemli diğer bir nedenidir.

Öte yandan MY uygulamasındaki teminatlandırma oranı SY uygulamasındaki teminatlandırma oranının yaklaşık üç katı olarak gerçekleşmiştir. Bu durumunun önemli nedenlerinden birisi; MY uygulamasında kabul edilen teminatların bir kısmının SY uygulamasında kredi riski azaltıcı etkisi olmaması nedeniyle kullanılmamasıdır. Örneğin MY uygulamasında %0 risk ağırlığına tabi olan A grubu menkul kıymetlerin bir kısmı ya da %20 risk ağırlığına tabi olan B grubu menkul kıymetlerin bir kısmı SY uygulamasında %100 risk ağırlığına tabi olabilmektedir.

5.4. KREDİ RİSKİ AZALTIM TEKNİKLERİNİN ETKİSİ

Bu bölümde, her bir kredi portföyünün sadece teminatlandırılan ya da korunan kısımlarının kredi riski azaltımı öncesi ve sonrası risk ağırlıklı varlıkları karşılaştırılmıştır.

Grafik 12’de ve Grafik 76 ilâ Grafik 82’de yer alan oranlar; kredi portföylerinin sadece teminatlandırılan ya da korunan kısımlarının kredi riski azaltımı sonrasında arta kalan risk ağırlıklı varlıklarını ifade etmektedir. Bundan dolayı söz konusu grafiklerdeki oranlar; “%100-Azaltılmış RAV Tutarı” olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca ilerleyen bölümlerde portföyler bazında yapılan değerlendirmelerde “Azaltılmış RAV Tutarı” dikkate alınmıştır.

Grafik 12: Toplam Portföy Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

5.4.1. KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü

KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'nde, MY uygulamasında KRA olarak genellikle teminatlardan yararlanılmıştır. Bu kapsamda teminatlar kullanılarak azaltılmış olan RAV tutarı, azaltım öncesi RAV tutarının toplamda %39,3'üne tekabül etmektedir. Koruma kullanımı ise oldukça düşük seviyede gerçekleşmiştir. SY uygulamasında, teminatlar kullanılarak RAV tutarının toplamda %40'ı azaltılabilmektedir. Koruma kullanılarak ise RAV tutarının %36,3'ü azaltılabilmektedir. MY ve SY uygulamaları arasında teminatlar kullanılarak yapılan KRA arasında RAV tutarı olarak önemli bir fark bulunmamaktadır.

5.4.2. Kurumsal KOBİ Portföyü

Kurumsal KOBİ Portföyü'nde KRA olarak genellikle teminatlardan yararlanılmıştır. MY uygulamasında RAV tutarının toplamda da %35,7'si teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında ise, Kurumsal KOBİ Portföyü'nün RAV tutarının %35,9'u teminatlar kullanılarak azaltılmıştır.

5.4.3. Kamu Portföyü

Kamu Portföyü'nde, MY uygulamasında KRA olarak yalnızca teminatlardan yararlanılırken, SY uygulamasında teminatın yanında korumalardan da yararlanılmıştır. MY uygulamasında, Kamu Portföyü'nde sınıflandırılan alacaklardan, RAV tutarının tamamına yakını teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında, Kamu Portföyü RAV tutarının %71,2'si

teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. Söz konusu uygulamada koruma kullanımı ile azaltılan RAV tutarı ise %17,2 olarak gerçekleşmiştir.

5.4.4. Bankalar Portföyü

Bankalar Portföyü'nde, MY ve SY uygulamalarında KRA tekniği olarak teminatın yanında korumalardan da yararlanılmıştır. MY uygulamasında, Bankalar Portföyü'nde sınıflandırılan teminatlı alacakların %79,2'si teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. Korumalı işlemlerde ise, RAV tutarının %24,2'si koruma kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında, bu portföyde sınıflandırılan kredilerden teminatla azaltılabilen RAV tutarı %69,4 olarak gerçekleşmiştir. Koruma ile azaltılabilen RAV tutarı ise, %15,9 olarak gerçekleşmiştir.

5.4.5. İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü

İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü'nde, MY ve SY uygulamalarında KRA olarak teminattan yararlanılmıştır. MY uygulamasında, İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü'nde sınıflandırılan alacakların RAV tutarının %48,4'ü, teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında ise, bu portföyde sınıflandırılan kredilerden teminatla azaltılabilen RAV tutarı %57,4'e ulaşmıştır.

5.4.6. Diğer Perakende Krediler Portföyü

Diğer Perakende Krediler Portföyü'nde, MY uygulamasında KRA olarak yalnızca teminatlardan yararlanılırken, SY uygulamasında teminatın yanında korumalardan da yararlanılmıştır. MY uygulamasında, Diğer Perakende Krediler Portföyü'nde sınıflandırılan alacakların RAV tutarının %32'si teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında ise, bu portföyde sınıflandırılan alacaklardan teminatla azaltılabilen RAV tutarı %51,9'a ulaşmıştır. Korumalı işlemlerde ise RAV tutarının %87,9'u koruma kullanılarak azaltılmıştır.

5.4.7. Perakende KOBİ Portföyü

MY uygulamasında, Perakende KOBİ Portföyü'nde sınıflandırılan alacakların RAV tutarının %45,5'i teminatlar kullanılarak azaltılmıştır. SY uygulamasında ise, bu portföyde sınıflandırılan alacaklardan teminatla azaltılabilen RAV tutarı %38,8'de kalmıştır. Korumalı işlemlerde ise RAV tutarının %76,5'i koruma kullanılarak azaltılmıştır.

5.5. RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR

Bu bölümde bankaların risk ağırlıklı varlıklar tutarlarının portföy bazındaki dağılımları ve değişimlerine yer verilmektedir. Bu amaçla, mevcut mevzuat ve Basel II düzenleme taslaklarının yürürlüğe girmesi durumundaki RAV tutarları, söz konusu tutarların portföy

bazında dağılımı ve değişimleri ele alınmıştır. Ayrıca, RAV'ın risk kategorileri bazındaki dağılımı, katkısı ve her bir portföyün RAV tutarına katkılarına ilişkin analizler yapılmıştır.

5.5.1. Risk Ağırlıklı Varlıkların Toplamı ve Portföy Bazında Dağılımı

Çalışmaya dahil edilen 45 bankanın toplam RAV tutarı mevcut ve standart olmak üzere her iki yaklaşım sonuçlarına göre incelendiğinde; SY uyarınca hesaplanan RAV tutarının, yürürlükteki mevzuat uyarınca 635.818 milyon TL olarak hesaplanan RAV tutarına göre %8,41 artarak 689.266 milyon TL'ye ulaştığı görülmektedir.

Mevcut yaklaşımda, portföyler bazında RAV tutarının dağılımına bakıldığında; 208.835 milyon TL tutarındaki KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'nün %32,85'lik pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunu %17,5 ile kredi kartlarını da içeren Diğer Perakende, %14,27 ile Operasyonel Risk ve %10,02 ile Perakende KOBİ Portföyleri izlemektedir. Kamu Portföyü için %0,66 olan oran Alım Satım Portföyü için ise %5,50 düzeyindedir (Tablo 8).

Tablo 8: Risk Ağırlıklı Varlık Tutarları

PORTFÖYLER	Mevcut Yaklaşım (MY)		Standart Yaklaşım (SY)		Değişim (SY-MY)	
	Tutar (Milyon TL)	Pay %	Tutar (Milyon TL)	Pay %	Tutar (Milyon TL)	Pay %
TOPLAM	635.818	100,0	689.266	100,0	53.448	8,41
KOBİ Dışı Kurumsal	208.835	32,85	219.400	31,83	10.565	5,06
Kurumsal KOBİ	42.428	6,67	45.005	6,53	2.577	6,07
Kamu	4.178	0,66	49.031	7,11	44.853	1073,55
Bankalar	24.413	3,84	32.911	4,77	8.498	34,81
İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri	27.117	4,26	18.238	2,65	-8.879	-32,74
Diğer Perakende	111.266	17,50	84.702	12,29	-26.564	-23,87
Perakende KOBİ	63.691	10,02	53.238	7,72	-10.453	-16,41
Hisse Senedi	26	0,00	26	0,00	0	0,00
İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar	3.067	0,48	3.009	0,44	-58	-1,89
Alım Satım Hesapları	34.944	5,50	67.853	9,84	32.909	94,18
Operasyonel Risk	90.714	14,27	90.714	13,16	0	0,00
Diğer Aktifler	25.139	3,95	25.139	3,66	0	0,00

Standart Yaklaşımda portföylerin payları incelendiğinde %31,83 ile yine KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü ilk sırayı alırken, ikinci sırayı %13,16 ile Operasyonel Risk RAV tutarı almaktadır. Bunu %12,29 ile SY'de RAV tutarında düşüş görülen Diğer Perakende Portföyü, %9,84 ile Alım Satım Hesapları ve %7,72 ile Perakende KOBİ Portföyü takip etmektedir. Mevcut Yaklaşımda %0,66'lık pay ile en küçük ikinci portföy olan Kamu Portföyü, SY'de %7,11 oranına yükselmiştir.

5.5.2. Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Bazında Değişimleri ve Nedenleri

RAV tutarlarının MY ve SY arasında portföyler bazındaki değişimi incelendiğinde (Tablo 9); Düzenleme Taslaklarının uygulamaya geçilmesiyle birlikte portföyler arasındaki en yüksek artışın T.C. Hazine menkul kıymetlerinin yer aldığı Kamu Portföyü'nde, ikinci önemli artışın ise Alım Satım Hesapları Portföyü'nde olduğu görülmektedir. Kamu Portföyü'nün RAV tutarı MY'de 4.178 milyon TL'den (%0,66'lık paydan) 10,7 kat artışla 49.031 milyon TL'ye (%7,11'lik paya) çıkmaktadır. Söz konusu orandaki artış mevcut uygulamada %0 risk ağırlığında yer alan yabancı para cinsinden T.C. Hazine borçlanma araçlarının, SY kapsamında Türkiye'nin kredi derecelendirme notu dolayısıyla %100 risk ağırlığında hesaplama dahil edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Kamu Portföyü'nün alt detayı incelendiğinde (Tablo 9), MY'de %83,2'lik (3.476,6 milyon TL) paya sahip olan kullanılan krediler RAV tutarının SY'de %95,7'lik (46.905,0 milyon TL) paya yükseldiği, buna karşılık kullanılmayan limitlerin payının %12,7'den %4'e gerilediği dikkat çekmektedir.

Alım Satım Hesapları Portföyü ise SY uyarınca %94,2 (32.909 milyon TL) oranında artarak 67.853 milyon TL'ye ulaşmaktadır. Söz konusu artış tutarının 30.738 milyon TL'si Alım Satım Hesapları spesifik risk hesaplamasında meydana gelen değişimden, diğer bir ifade ile Alım Satım Hesaplarındaki spesifik riske esas tutardaki artıştan kaynaklanmaktadır. Mevcut uygulamada spesifik risk hesaplanmayan T.C. Hazine borçlanma araçları için SY'ye göre, kredi kalite kademesi 4 olan ülkemiz YP menkul kıymetlerine %8 oranında sermaye yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu artış tutarının büyük bir kısmı bu uygulamadan kaynaklanmaktadır.

Tablo 9'daki Alım Satım Hesaplarının alt detayları incelendiğinde; MY'de 29.035,3 milyon TL ile %83,1'lik paya sahip olan genel piyasa riski RAV tutarının (spesifik risk RAV tutarının 3.752,1 milyon TL'den 34.490,3 milyon TL'ye artması neticesinde portföy içindeki payının %50,8'e çıkması dolayısıyla) SY'de %43,5'e gerilediği, ancak, RAV düzeyinde önemli bir değişim gerçekleşmediği görülmektedir.

SY uyarınca Bankalar Portföyü RAV tutarı ise MY'ye göre %34,8 artış göstererek 32.911 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bunun temel sebebi, mevcut uygulamada %20 risk ağırlığına denk düşen OECD üyesi banka portföylerinin SY altında kredi kalitesi kademelerine göre belirlenmesi ve TL veya YP olmasına göre farklılaşarak %20, %50 ve %100 dilimleri arasında dağılım göstermesi olmuştur. Bankalar Portföyü'nde yer alan tutarların karşı taraflarının büyük çoğunluğunun derecelendirilmiş olması ve TL kredilere %100'den daha düşük risk ağırlığı uygulanıyor olması RAV'deki artışın sınırlı düzeyde kalmasını sağlamıştır. Diğer taraftan sektör genelinde yer alan genel artış eğiliminin banka bazında bakıldığında bazı bankalarda düşüş yönünde olduğu da görülmektedir. Her bir banka bazındaki portföy dağılımının karşı taraflarının birbirinden farklı olması ve kredilerin karşılığında alınan teminatların farklılığı bazı bankalarda Bankalar Portföyü için hesaplanan RAV rakamının daha düşük olmasına neden olmuştur.

Tablo 9: Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Alt Detayları Bazında Dağılımları

	MY (Milyon TL)	PAY	SY (Milyon TL)	PAY	SY-MY (Değişimi)
KOBİ Dışı Kurumsal	208.835,0	100,0%	219.400,2	100,0%	5,1%
Kullanılan Krediler	158.619,8	76,0%	166.436,6	75,9%	4,9%
Kullanılmayan Limitler	8.214,2	3,9%	8.307,9	3,8%	1,1%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	41.953,8	20,1%	44.611,8	20,3%	6,3%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	47,2	0,0%	43,9	0,0%	-7,0%
Kurumsal KOBİ	42.427,9	100,0%	45.005,3	100,0%	6,1%
Kullanılan Krediler	33.452,9	78,8%	35.268,2	78,4%	5,4%
Kullanılmayan Limitler	1.215,1	2,9%	1.434,9	3,2%	18,1%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	7.759,9	18,3%	8.302,2	18,4%	7,0%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Kamu	4.178,2	100,0%	49.031,2	100,0%	1073,5%
Kullanılan Krediler	3.476,6	83,2%	46.905,0	95,7%	1249,2%
Kullanılmayan Limitler	529,7	12,7%	1.952,8	4,0%	268,7%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	171,9	4,1%	173,4	0,4%	0,9%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Bankalar	24.412,9	100,0%	32.911,3	100,0%	34,8%
Kullanılan Krediler	19.644,2	80,5%	27.653,5	84,0%	40,8%
Kullanılmayan Limitler	1.338,7	5,5%	516,4	1,6%	-61,4%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	3.330,8	13,6%	4.524,3	13,7%	35,8%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	145,4	0,4%	-
Tezgaah Üstü Türevler	99,1	0,4%	71,8	0,2%	-27,6%
İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri	27.117,3	100,0%	18.238,3	100,0%	-32,7%
Kullanılan Krediler	26.943,9	99,4%	18.085,8	99,2%	-32,9%
Kullanılmayan Limitler	58,2	0,2%	40,4	0,2%	-30,6%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	115,1	0,4%	112,2	0,6%	-2,5%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Diğer Perakende	111.265,8	100,0%	84.701,6	100,0%	-23,9%
Kullanılan Krediler	90.421,3	81,3%	68.316,0	80,7%	-24,4%
Kullanılmayan Limitler	18.730,0	16,8%	15.025,4	17,7%	-19,8%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	2.114,6	1,9%	1.141,9	1,3%	-46,0%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	218,2	0,3%	-
Tezgaah Üstü Türevler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Perakende KOBİ	63.691,4	100,0%	53.238,1	100,0%	-16,4%
Kullanılan Krediler	51.430,9	80,8%	43.196,1	81,1%	-16,0%
Kullanılmayan Limitler	3.548,9	5,6%	2.872,6	5,4%	-19,1%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	8.711,6	13,7%	7.168,5	13,5%	-17,7%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	0,9	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Portföyler Ara Toplamı	481.928,3	100,0%	502.526,0	100,0%	4,3%
Kullanılan Krediler	364.345,4	75,6%	378.207,7	75,3%	3,8%
Kullanılmayan Limitler	32.296,1	6,7%	29.634,1	5,9%	-8,2%
Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar	60.826,7	12,6%	61.509,9	12,2%	1,1%
Repo Benzeri İşlemler	0,0	0,0%	219,1	0,0%	-
Tezgaah Üstü Türevler	47,2	0,0%	43,9	0,0%	-7,0%
Hisse Senedi	26,0	100,0%	26,0	100,0%	0,0%
İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar	3.067,5	100,0%	3.009,0	100,0%	-1,9%
Risk Ağırlıklandırılmış	3.067,5	100,0%	3.009,0	100,0%	-1,9%
Alım Satım Hesapları	34.944,2	100,0%	67.852,7	100,0%	94,2%
KKR- Repo Tipi İşlemleri	0,0	0,0%	1.674,2	2,5%	-
KKR- Tezgaahüstü Türevler	2.156,7	6,2%	2.156,9	3,2%	0,0%
Spesifik Risk	3.752,1	10,7%	34.490,3	50,8%	819,2%
Genel Piyasa Riski	29.035,3	83,1%	29.531,3	43,5%	1,7%
Takas Riski	0,0	0,0%	0,0	0,0%	-
Operasyonel Risk	90.713,5	100,0%	90.713,5	100,0%	0,0%
Diğer Aktifler	25.138,6	100,0%	25.138,6	100,0%	0,0%
Portföyler Toplamı	635.818	100%	689.266	100%	8,41%

Portföy alt detayları incelendiğinde, Bankalar Portföyü'nün düzenleme taslaklarına göre %84'ü kullanılan kredilerden, %13,7'si ise diğer bilanço dışı pozisyonlardan oluşmaktadır.

SY uyarınca artış gösteren diğer kalemlerden KOBİ Dışı Kurumsal ve Kurumsal KOBİ sınıflarına giren kredilere ilişkin RAV tutarları sırasıyla %5,1 ve %6,1 oranlarında artış göstermiştir. Artışın sebepleri; teminat ve garanti kapsamındaki risk ağırlıklarının MY'ye kıyasla SY'de artması veya söz konusu teminat ve garantilerin geçerli olmaması olarak sıralanabilir. Ayrıca, Kurumsal Portföylerin önemli bir kısmı derecelendirilmemiş borçlulara kullanılan kredilerden oluşmakta ve %100 risk ağırlığına tabi bulunmaktadır.

Portföy detaylarına bakıldığında; Tablo 9'a göre, SY'de KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'nün %75,9'u kullanılan kredilerden oluşurken, %20,3'ü diğer bilanço dışı pozisyonlardan ve %3,8'i ise kullanılmayan limitlerden oluşmaktadır. Kurumsal KOBİ Portföyü'nde de benzer bir dağılım olduğu görülmektedir.

SY'ye göre RAV tutarında düşüş gösteren portföyler de bulunmaktadır. En yüksek düşüş %32,7 ile İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyünde görülmektedir. Mevcut uygulamada %100 ve %50 risk ağırlıklarında yer alan söz konusu portföyün SY'de %35 ve %75 risk ağırlığıyla çarpılmak suretiyle RAV tutarının elde edilmesinin bu düşüşün başlıca sebebi olduğu görülmektedir. SY'de düşüş görülen bir diğer portföy ise %16,4 ile Perakende KOBİ Portföyü olmuştur. Burada da %100 ve %50 risk ağırlıklarında yer alan tutarların çoğunlukla %35 ve %75 ağırlıklarına kaydığı görülmektedir.

RAV tutarında düşüş görülen diğer bir portföyün ise %23,9 ile Diğer Perakende Krediler Portföyü olduğu görülmektedir. Burada da mevcut uygulamada çoğunlukla %100 risk ağırlığına giren diğer perakende kredilerin yeni uygulamada %75 risk ağırlığına tabi olmasının düşüşün temel sebebi olduğu anlaşılmaktadır. Diğer Perakende Krediler Portföyü'nün %80,7'sine karşılık gelen 68.316 milyon TL'lik tutar kullanılan kredilerden, %17,7'sine karşılık gelen 15.025,4 milyon TL'lik tutar kullanılmayan limitlerden ve %1,3'lük tutarın ise diğer bilanço dışı pozisyonlardan oluştuğu görülmektedir.

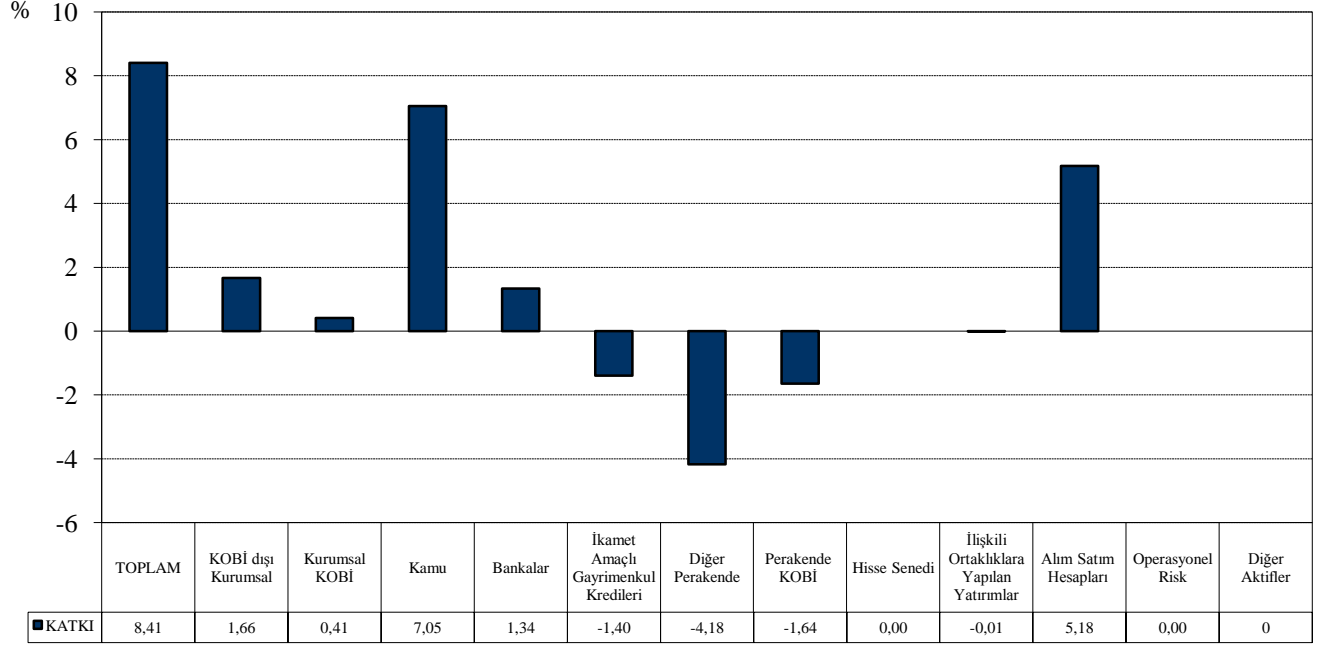
5.5.3. Portföylerin Toplam Risk Ağırlıklı Varlık Artışına Katkıları

RAV artışına katkı hesaplaması, her bir portföyün SY'deki RAV artışlarının, o portföye ait MY kapsamındaki payı ile çarpılması suretiyle gerçekleştirilmiştir. Katkı hesaplamaları hem portföyün tüm portföyler içerisindeki oransal payını hem de portföyün RAV artışını dikkate aldığı için, farklı büyüklükteki portföylerin nihai etkilerinin daha iyi değerlendirilebilmesini sağlamaktadır. Ayrıca her bir portföye ilişkin katkıların toplanması suretiyle, tüm portföyler için RAV tutarının ne kadar arttığı elde edilebilmektedir.

Portföylerin büyüklükleri RAV değişimlerinin toplam RAV tutarına katkısının büyüklüğünü de etkilemektedir. Buna göre, toplam RAV içerisindeki görece payı düşük olan portföylerde ortaya çıkan yüksek RAV artışları daha düşük katkılara sebep olabilmekte iken, görece payı yüksek olan portföylerde ortaya çıkan düşük RAV artışları daha yüksek katkılara sebep

olabilmektedir. Bu çerçevede, her bir alt portföy için hesaplanmış katkı tutarları Grafik 13'te yer almaktadır.

Grafik 13: Katkılar (RAV'daki Değişim / MY'ye Göre Toplam RAV)

Grafik 13'te yer alan katkılar incelendiğinde; 7,05 puan ile Kamu ve 5,18 puan ile Alım Satım Hesapları portföylerinin artış yönünde en yüksek katkıyı yaptığı görülmektedir. Perakende portföylerin ise toplamda 5,82 puan ve ikamet amaçlı gayrimenkul kredilerinin 1,40 puan ile düşüş yönünde katkı sağladığı dikkat çekmektedir.

Önceki bölümde de değinildiği üzere, Kamu Portföyüne spesifik riske ilişkin sermaye gereksinimi hesaplanmaya başlanması ve perakende portföylere önceki uygulamaya kıyasla daha düşük risk ağırlıkları kullanılmasının etkilerinin portföy katkılarındaki etkisi açıkça ortaya çıkmaktadır. Özellikle perakende portföylerindeki negatif katkılar, Basel II'nin portföy olarak yönetilebilen ve risk yoğunlaşmasının az olduğu perakende portföyleri için daha düşük sermaye ayrılması amacıyla örtüşmektedir. Diğer taraftan ülkemizin derecelendirme notunun düşük olması dolayısıyla Kamu ve Alım Satım Portföyü'ne ilişkin RAV tutarında görülen artışın Türkiye'nin derecelendirme notunun yükselmesiyle birlikte büyük oranda düşmesi beklenmektedir. Ayrıca, Bankalar ve Kurumsal Portföylerinin RAV tutar artışlarının da ülke notunun iyileşmesinden dolayı belirli düzeyde düşeceği öngörülmektedir.

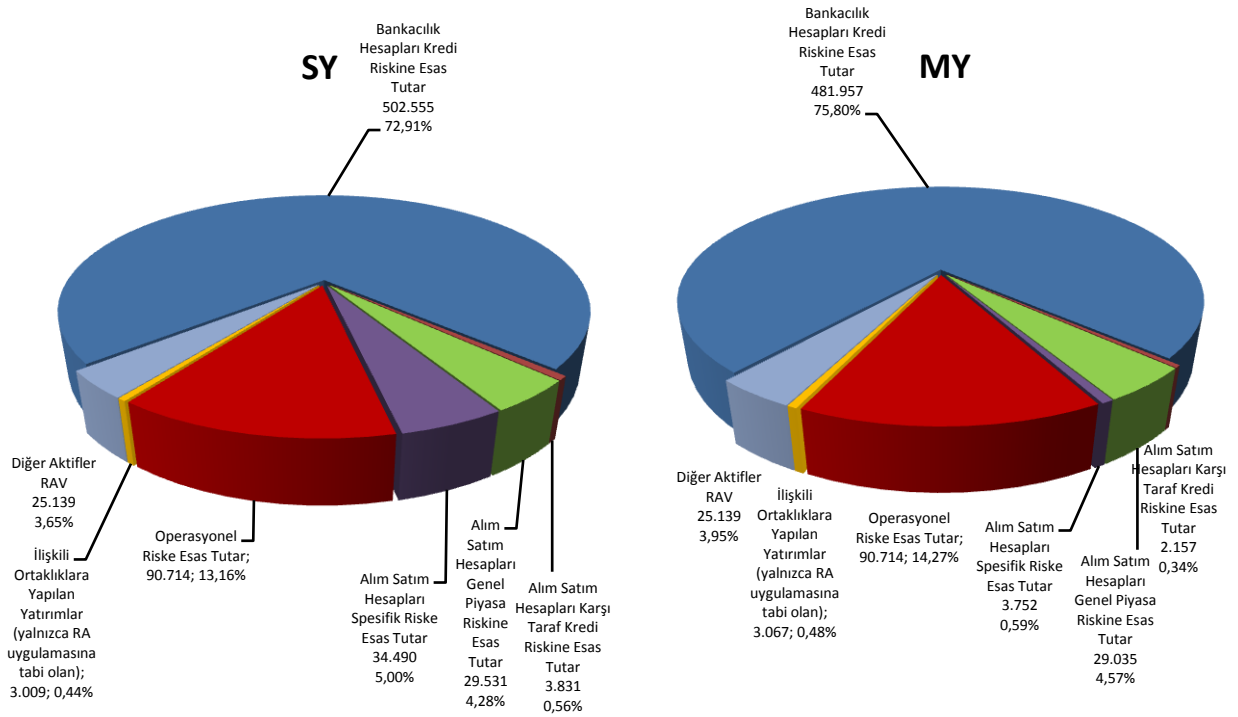
QIS-TR3 kapsamında her iki yöntemde de aynı tutarda (90.714 milyon TL) operasyonel risk RAV tutarı hesaplandığından RAV'a ilave bir katkı yaratmamaktadır. Ayrıca, her iki yöntemde eşit düzeyde (25.139 milyon TL) görülen diğer aktif kalemlerinin de ilave bir katkısı görülmemektedir.

5.5.4. Risk Ağırlıklı Varlıkların Risk Kategorileri Bazındaki Dağılımı ve Artışa Katkıları

Türk Bankacılık Sektöründeki en büyük risk olan kredi riski yeni düzenlemeler kapsamında da riskler arasındaki önemli konumunu sürdürmektedir. Grafik 14 incelendiğinde; risk ağırlıklı varlıklardaki mevcut uygulamada %76 (481.957 milyon TL) ile en yüksek paya sahip olan bankacılık hesaplarındaki kredi riskine esas tutar, standart yaklaşımda da %73'lik pay ve 502.555 milyon TL tutarı ile hala en yüksek paya sahip olmaya devam etmektedir. Operasyonel risk MY'de 90.714 milyon TL ile %14'lük paya sahip olup, SY'de ise aynı tutar ile %13'lük paya sahiptir.

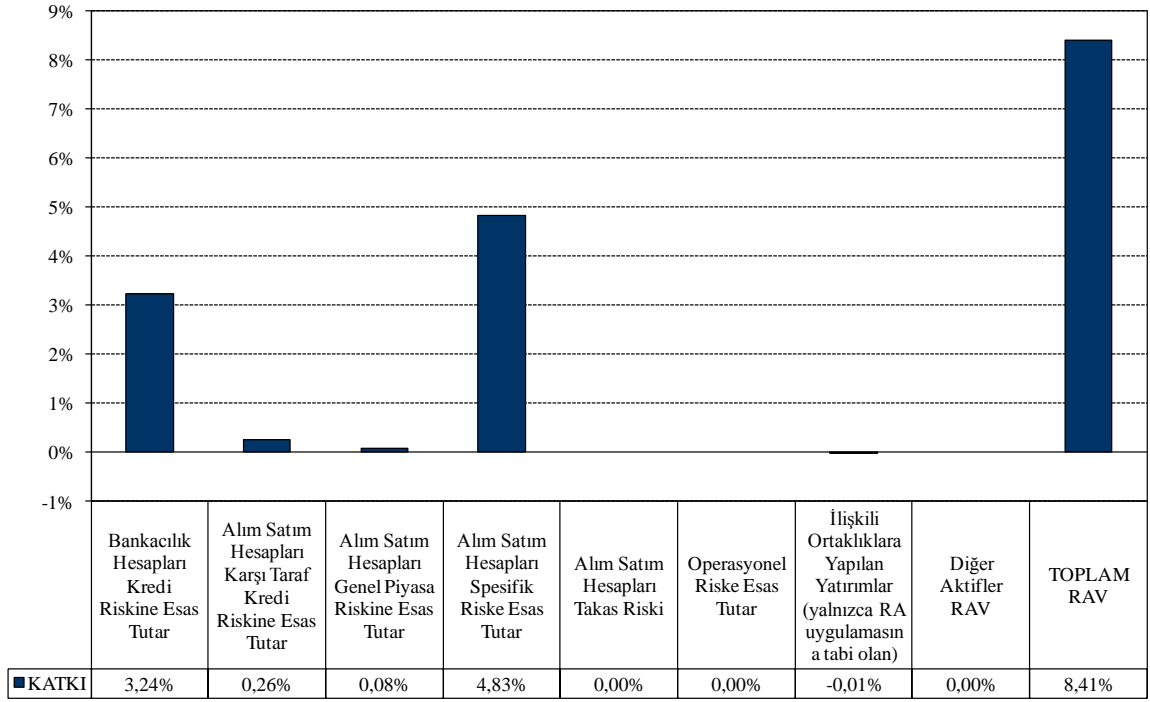
Alım Satım Hesaplarındaki toplam piyasa riskinin (genel piyasa riski, spesifik risk, takas riski, karşı taraf kredi riski toplamı) ise yeni düzenlemelere göre riskler arasındaki payında önemli bir artış görülmekte olup; MY'de %5,5'lük (34.944 milyon TL) paya sahip iken, SY'de %9,84'lük (67.853 milyon TL) düzeye ulaşmaktadır. Diğer aktiflerin RAV tutarının %3,6 ve ilişkili ortaklıklar RAV tutarının ise %0,4'lük paya sahip olduğu görülmektedir.

Grafik 14: Risk Ağırlıklı Varlıkların Risk Kategorileri Bazındaki Dağılımı

Risk ağırlıklı varlık tutarları riskler bazında artış katkıları incelendiğinde; toplam RAV'daki %8,41'lik artışa en belirgin katkılar Alım Satım Hesaplarındaki spesifik riskten ve Bankacılık Hesaplarındaki kredi riskine esas tutardan kaynaklanmaktadır. Alım Satım Hesapları spesifik riske ilişkin RAV tutarları %4,83 ile RAV'daki artışta en yüksek katkıyı sağlarken, bankacılık hesapları kredi riskine esas tutar %3,24'lük katkı sağlamaktadır. (Grafik 15)

Grafik 15: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklardaki Artışa Katkılar

5.6. ÖZKAYNAKLAR

Basel-II düzenleme taslaklarında özkaynaklara ilişkin bir düzenleme taslağı yer almamıştır. Bu sebeple, sayısal etki çalışmasında mevcut özkaynaklar düzenlemesi SY için aşağıdaki hususlar da dikkate alınarak kullanılmıştır:

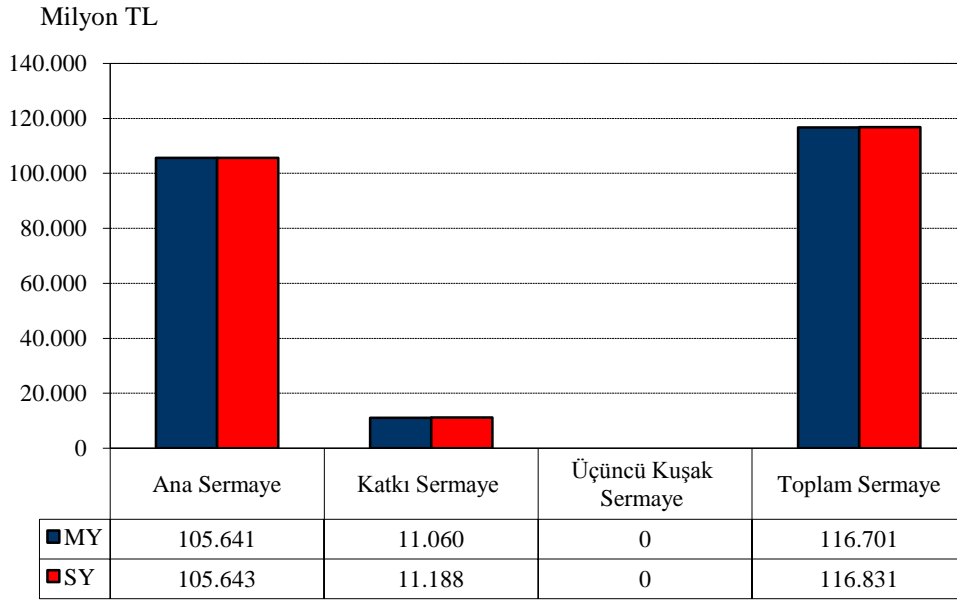
- Genel karşılıkların sadece risk ağırlıklı varlıklar toplamının yüzde 1,25'ine karşılık gelen kısmının katkı sermayeye dahil edilmesi,
- Menkul değerler değer artış fonunun %55 oranında⁷ iskontoya tabi tutulmasından sonra kalan kısmına katkı sermaye içerisinde yer verilmesi,
- Sigorta şirketlerinin diğer finansal kuruluşlar gibi dikkate alınması,
- Şerefiye kaleminin bütünüyle ana sermayeden indirilmesi,
- Ticari iştiraklere yapılan yatırım tutarının belirli bir düzeyin üstündeki kısmının (münferit bir ortaklık açısından banka sermayesinin azami %15'i ve bu nitelikteki iştiraklerin genel toplamı banka sermayesinin %60'ını aşan kısım) %50 oranında ana sermaye ve %50 oranında katkı sermayeden indirilmesi.

Çalışma kapsamında mevcut uygulama ile standart yaklaşım arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

⁷ Söz konusu hesabın bakiyesi negatif ise %100 oranında dikkate alınmaktadır.

Mart 2010 itibarıyla, sayısal etki çalışmasına katılan 45 bankanın MY kapsamındaki toplam sermaye tutarı 116.701 milyon TL iken SY kapsamında önemli bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Toplam özkaynakların %90,4'lik kısmı ana sermayeden oluşmakta, sermaye yapısı değerlendirildiğinde özkaynaklar içerisindeki sermaye benzeri kredilerin oranının düşük olduğu, buna karşılık ödenmiş sermaye, kâr yedekleri ve dağıtılmamış kârlar gibi çekirdek sermaye kalemlerinin daha yüksek olduğu ve dolayısıyla sektörün yüksek kalitede sermayeyle faaliyet gösterdiği görülmektedir. Basel-III⁸ olarak isimlendirilen yeni düzenlemelerle çekirdek ana sermaye (common equity) bazlı sermaye yeterliliği rasyosu uygulamasının ülkemizde de hayata geçirilmesi durumunda, söz konusu rasyonun tutturulması konusunda bankaların önemli sorunlar yaşamayacağı tahmin edilmektedir (Grafik 16).

Grafik 16: Özkaynaklar

5.7. SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOLARI

5.7.1. Sermaye Yeterliliği Rasyosundaki Değişimler

Çalışmaya katılan bankaların konsolide sermaye yeterlilik rasyosu, Mart 2010 itibarıyla mevcut yöntem kapsamında %18,35⁹ düzeyinde iken Basel II düzenleme taslakları uyarınca hesaplandığında 1,40 puan düşüş göstererek % 16,95'e gerilemektedir¹⁰. SY kapsamında, sermaye yeterlilik rasyosunun payında yer alan özkaynak tutarı yalnızca %0,1'lik sınırlı bir artış gösterirken, buna karşılık paydasında yer alan RAV tutarının, %8,41 oranında artması rasyoda düşüğe neden olmaktadır. Diğer taraftan, SYR'nin %8'in üzerinde gerçekleşmiş olması sektörde mevcut konsolide özkaynakların düzenleme taslaklarının yürürlüğe girmesi halinde sermaye yükümlülüklerini karşılayacak düzeyde olduğu, dolayısıyla sektörün genelinde ilave sermaye ihtiyacının ortaya çıkmayacağını göstermektedir. Mevcut %18,35'lik rasyonun aynı seviyede tutulabilmesi için ise mevcut sermaye tutarının %8,3'ü tutarında

⁸ Bkz. "Sorularla Basel III", BDDK, Aralık 2010.

⁹ Söz konusu SYR oranı QIS-TR3'e katılan 45 bankanın konsolide verileri üzerinden hesaplanmıştır.

¹⁰ Sadece SYR'si düşen bankalar ele alındığında bu bankaların SYR'sinin %18,33'ten %16,71'e düştüğü görülmektedir.

(9.680 milyon TL) artması gerekmektedir. Tablo 10'da RAV'ın riskler bazındaki değişimleri özetlenmiştir.

Tablo 10: Sermaye Yeterlilik Rasyosu Bileşenleri

	RAV Tutarları - milyon TL			SY-MY (Değişim)	
	MY	SY	% PAY-SY	Tutar	Puan
SERMAYE	116.701	116.831	100,0%	130	0,11
Ana Sermaye	105.641	105.643	90,4%	2	0,00
Katkı Sermaye	11.060	11.188	9,6%	128	1,16
Üçüncü Kuşak Sermaye	0	0	0,0%	0	-
RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR	635.821	689.269	100,0%	53.448	8,41
Kredi Riskine Esas Tutar	481.957	502.555	72,9%	20.598	4,27
Piyasa Riskine Esas Tutar	34.944	67.853	9,8%	32.909	94,17
<i>Genel Piyasa Riski RAV Tutarı</i>	<i>29.035</i>	<i>29.531</i>	<i>4,3%</i>	<i>496</i>	<i>1,71</i>
<i>Spesifik Risk RAV Tutarı</i>	<i>3.752</i>	<i>34.490</i>	<i>5,0%</i>	<i>30.738</i>	<i>819,23</i>
<i>Karşı Taraf Kredi Riski RAV Tutarı</i>	<i>2.157</i>	<i>3.831</i>	<i>0,6%</i>	<i>1.674</i>	<i>77,63</i>
Operasyonel Riskine Esas Tutar	90.714	90.714	13,2%	0	0,00
İlişkili Ortaklıklar RAV Tutarı	3.067	3.009	0,4%	-59	-1,91
Diğer Aktifler RAV Tutarı	25.139	25.139	3,6%	0	0,00
Sermaye Yeterliliği Rasyosu	18,35%	16,95%			-1,40

Riskler itibarıyla incelendiğinde; SY'ye göre hesaplanan RAV tutarında meydana gelen toplam 53.448 milyon TL'lik artışın 32.909 milyon TL'sinin piyasa riskine esas tutardaki (PRET) artıştan kaynaklandığı dikkat çekmektedir. PRET içerisindeki en yüksek artışın ise %819,25'lik artışın görüldüğü spesifik risk kaleminden kaynaklandığı görülmektedir. Yukarıdaki bölümde de belirtildiği üzere bu artış, MY'de spesifik risk hesaplanmayan T.C. Hazine borçlanma araçları için SY'de kredi kalite kademesi 4 olan ülkemiz YP menkul kıymetleri için %8 oranında sermaye yükümlülüğü getirilmesinden kaynaklanmıştır¹¹.

Risk bazında ikinci büyük artış 20.598 milyon TL ile kredi riskine esas tutarda meydana gelmiştir. Operasyonel riske esas tutar ise her iki yaklaşımda da aynı olduğundan toplam RAV'a ilave bir artış etkisi yaratmamıştır. Bilindiği üzere, operasyonel riske esas tutar Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe girerek bu tarihten itibaren RAV tutarına TGY kullanılarak eklenmeye başlanmıştır. Bu nedenle, MY ile SY arasında operasyonel riske esas tutarda bir fark bulunmamaktadır.

Riskler bazında RAV tutarının dağılımına bakıldığında; kredi riskine esas tutarın %72,9 ile tüm riskler içinde en büyük paya sahip olduğu, operasyonel riske esas tutarın %13,2, piyasa riskine esas tutarın %9,8, diğer aktiflerin RAV tutarının %3,6 ve ilişkili ortaklıklar RAV tutarının ise %0,4'lük paya sahip olduğu görülmektedir.

¹¹ Alım Satım Portföyü'nde yer alan YP menkul kıymetlerin Bankacılık Hesaplarına kaydırılması söz konusu olsa dahi, toplamdaki etki değişmeyecek; PRET içerisinde yer alan spesifik risk RAV tutarının düşmesine karşılık bu defa kredi riski içindeki Kamu Portföyü'nde artış görülecektir.

Tablo 11: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyoları

BANKA GRUBU	MY-TOPLAM SERMAYE	MY-TOPLAM RAV	MY-SYR	SY-TOPLAM SERMAYE	SY-TOPLAM RAV	SY-SYR	SYR FARKI
	Milyon TL	Milyon TL		Milyon TL	Milyon TL		
KALKINMA VE YATIRIM	6.510	12.293	52,95%	6.507	16.985	38,31%	-14,64%
KAMU	24.566	138.750	17,70%	24.566	153.713	15,98%	-1,72%
ÖZEL	62.125	348.293	17,84%	62.256	381.098	16,34%	-1,50%
YABANCI	18.948	106.246	17,83%	18.948	104.992	18,05%	0,21%
KATILIM	4.553	30.239	15,06%	4.555	32.481	14,02%	-1,04%
45 BANKA TOPLAMI	116.701	635.821	18,35%	116.831	689.269	16,95%	-1,40%

Basel-II/CRD'ye geçişin belirli bir alanda yoğunlaşan bankaları daha az veya fazla etkileyip etkilemediğini gözlemleyebilmek için banka grubu bazında da sermaye yeterlilik rasyoları elde edilmiştir. Çalışmaya katılan 45 banka Kalkınma Yatırım, Kamu, Katılım, Özel ve Yabancı olmak üzere 5 ana banka grubunda sınıflandırılarak, SY'deki sermaye yeterlilik rasyosu değişimleri incelenmiştir. Kamu, Özel ve Yabancı olmak üzere ayrılmış olan bankalar yalnızca mevduat bankaları olup, Yabancı Banka grubunda; yurtdışı banka şubeleri ile banka kontrolünün yabancı bir ortağın elinde olduğu bankalar yer almıştır. Tablo 11'e bakıldığında, SYR'si en çok etkilenen banka grubunun Kalkınma ve Yatırım Bankaları grubu olduğu ve söz konusu bankaların SYR'sinde 14,64 puanlık bir düşüş gerçekleştiği görülmektedir. Diğer taraftan, söz konusu banka grubunun SYR'si %52,95 gibi oldukça yüksek bir düzeyde olduğundan, bu düşüş SYR'yi %38,31 düzeyine geriletmeyle beraber, hala bankacılık sektöründeki en yüksek SYR düzeyine Kalkınma ve Yatırım Bankaları grubunun sahip olduğu görülmektedir. Yurtdışı banka şubelerinin de içinde yer aldığı Yabancı Banka grubu ise, 0,21 puan ile SYR'sinde artış görülen tek banka grubu olmuştur. Toplam RAV tutarının %76,60'ını oluşturan Kamu ve Özel Banka gruplarının SYR'sinde ise sırasıyla 1,72 ve 1,50 puanlık düşüş görülmüştür.

5.7.2. Alternatif Yöntemler

QIS-TR3 kapsamında 28 bankadan piyasa riskine ilişkin RMD yöntemi ile hesapladıkları tutarları da Standart Metoda ilave olarak göndermeleri talep edilmiştir. Ayrıca, düzenleme taslaklarında yer alan kriterleri yerine getirdiğine kanaat getiren bankaların da operasyonel risk için standart yöntem (ORET-SY) göre operasyonel riske esas tutar hesaplamaları istenmiştir.

Bu kapsamda 28 bankanın piyasa riski için RMD yöntemine ve 17 bankanın da Standart Metoda (SM) göre hesapladıkları PRET rakamı ile 8 bankanın ORET-SY ile diğer bankaların TGY ile hesapladıkları operasyonel riske esas tutar rakamları dikkate alınarak oluşturulan Tablo 12'de, etki analiz çalışmasının 6 değişik alternatif yöntem kombinasyonu uygulanması durumundaki sonuçları verilmektedir.

Tablo 12: Alternatif Yöntemlerle Hesaplanan Sermaye Yeterliliği Rasyoları

	SERMAYE	RAV					SYR
	Milyon TL	TOPLAM	KRET	PRET	ORET	DİĞER AKTİF	(%)
Mevcut Yaklaşım (MY) KRET (MY) + PRET (SM) + ORET (TGY)	116.701	635.821	481.957	34.944	90.714	28.206	18,35%
Standart Yaklaşım (SY) KRET (SY) + PRET (SM) + ORET (TGY)	116.831	689.269	502.555	67.853*	90.714	28.148	16,95%
Alternatif Yöntemler							
AY-1 : KRET (MY) + PRET (RMD) + ORET (TGY)	116.701	668.048	481.957	67.171	90.714	28.206	17,47%
AY-2 : KRET (SY) + PRET (RMD) + ORET (TGY)	116.831	721.281	502.555	99.866*	90.714	28.148	16,20%
AY-3 : KRET (MY) + PRET (SM) + ORET (SY)	116.701	635.064	481.957	34.944	89.956	28.206	18,38%
AY-4 : KRET (SY) + PRET (SM) + ORET (SY)	116.831	688.511	502.555	67.853*	89.956	28.148	16,97%
AY-5 : KRET (MY) + PRET (RMD) + ORET (SY)	116.701	667.291	481.957	67.171	89.956	28.206	17,49%
AY-6 : KRET (SY) + PRET (RMD) + ORET (SY)	116.831	720.524	502.555	99.866*	89.956	28.148	16,21%
En Yüksek Değer	116.831	721.281	502.555	99.866	90.714	28.206	18,38%
En Düşük Değer	116.701	635.064	481.957	34.944	89.956	28.148	16,20%

KRET : Kredi Riskine Esas Tutar,
 PRET : Piyasa Riskine Esas Tutar,
 ORET : Operasyonel Riske Esas Tutar,
 MY : Mevcut Yaklaşım
 RMD : Riske Maruz Değer

ORET (SY) : Standart Yöntemle Hesaplanan Operasyonel Riske Esas Tutar
 KRET (SY) : Standart Yaklaşım ile Hesaplanan Kredi Riskine Esas Tutar
 SM : Standart Metot
 TGY: Temel Gösterge Yöntemi

*Bu tutarlar içindeki spesifik risk büyüklüğü derecelendirme notlarının etkisi dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Bilindiği üzere, mevcut SYR Yönetmeliği kapsamında; BDDK'dan onay alınması şartıyla bankaların Riske Maruz Değer yöntemiyle piyasa riskine esas tutar ve standart yöntemle operasyonel riske esas tutar hesaplayabilmesi mümkündür. Tablo 12'de görülen alternatif yöntemler arasındaki AY-1, AY-3 ve AY-5 numaralı seçeneklerde veri gönderen bankaların mevcut düzenleme kapsamında söz konusu yöntemlerle risk ağırlıklı varlık tutarı hesaplamaya geçmeleri halinde sermaye yeterlilik rasyolarının nasıl değişeceği görülmektedir. Mevcut durumda, operasyonel risk hesaplaması aynı kalmak suretiyle söz konusu 28 bankanın piyasa riskini RMD yöntemi ile hesaplamaya geçmesi halinde %18,35 olan SYR'nin 0,88 puan düşerek %17,47'ye ineceği görülmektedir (AY-1). Piyasa riski hesaplaması Standart Metotta kalmak üzere 8 bankanın operasyonel riskini standart yöntemle hesaplamaya geçmesi halinde ise SYR'nin 0,03 puan artarak % 18,38'e çıkacağı dikkat çekmektedir (AY-3). 28 bankanın RMD yöntemi ile piyasa riski ve 8 bankanın Standart Yöntem ile operasyonel risk hesapladığı AY-5 alternatif yönteminde ise SYR'nin %17,49 düzeyine ineceği dikkat çekmektedir.

Önceki bölümde, düzenleme tasarımları kapsamında verilen etki analizi sonuçlarında SYR; kredi riski Standart Yaklaşım ile, piyasa riski Standart Metot ve operasyonel risk ise Temel Gösterge Yöntemi (TGY) ile hesaplanmakta ve 1,40 puanlık düşüş ile %16,95 düzeyine gerilemektedir. Diğer RAV tutarları aynı kalmak suretiyle yalnızca piyasa riskinde yeni tasarımlardaki esaslara göre uygulanacak RMD yöntemi kullanıldığı AY-2 seçeneğinde ise sermaye yeterlilik rasyosu SY'ye göre 0,75 puan daha gerileyerek %16,20 düzeyine inmektedir. Yalnızca operasyonel riske esas tutar hesaplamasının SY ile yapıldığı varsayılan AY-4 alternatifinde ise rasyo %16,97'ye çıkmaktadır. 28 bankanın piyasa riskini RMD ile ve 8 bankanın operasyonel riski standart yöntemle hesapladığı AY-6'da ise bankacılık

sektörünün SYR'sinin %16,21 düzeyinde kalarak yasal sınır olan %8 veya hedef rasyo %12 düzeyinin oldukça üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

5.8. QIS-TR3 SONUÇLARININ QIS-TR2 SONUÇLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

QIS-TR3 ve daha önce gerçekleştirilmiş QIS-TR2 çalışmaları sonucunda hesaplanan katkı tutarları (ilgili portföyün mevcut yaklaşımdan Basel-II Standart Yaklaşımına geçişte risk ağırlıklı varlıkların değişimine olan katkısı) Tablo 13'te yer almaktadır. Tablodaki verilerin değerlendirilmesinde, bahsi geçen sayısal etki çalışmalarının, hesaplamalara dâhil edilen pozisyonların büyüklükleri, çalışmaya katılan bankalar ve çalışmada dikkate alınan mevzuat hükümleri açısından farklılık arz ettiği dikkate alınmalıdır. QIS-TR2 çalışması Eylül 2006, QIS-TR3 çalışması ise Mart 2010 tarihli veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu iki farklı dönemde hesaplamaya tabi tutulan portföylerin oransal dağılımı farklılık arz etmektedir. Bunun yanında, QIS-TR2 çalışmasına sektördeki 50 bankadan 31 banka dâhil edilmişken QIS-TR3 çalışmasına sektörde bulunan 49 bankadan 45 banka dâhil edilmiştir. Ayrıca çalışmalarda Basel-II'ye göre sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında dikkate alınan hükümlerde de farklılıklar bulunmaktadır. Basel-II kapsamında hesaplanan sermaye yeterliliklerinde QIS-TR2 çalışmasında CRD ve Basel-II'ye ilişkin 2006 yılında yayınlanmış olan metinler dikkate alınmışken, QIS-TR3'te Kurum tarafından yayınlanmış olan Basel-II düzenleme taslakları dikkate alınmıştır. Bunlara ek olarak QIS-TR2'nin yapıldığı dönemde ülkemizde operasyonel risk için sermaye yükümlülüğü hesaplanmıyor iken şu an yürürlükte olan mevzuatta bankaların operasyonel risk için sermaye bulunduruyor olmaları önemli bir farklılık yaratmıştır. Dolayısıyla, söz konusu sayısal etki çalışmaları sonucunda hesaplanan katkı oranlarının farklılaşmasında pek çok nedenin etkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 13: QIS-TR2 ve QIS-TR3 Sayısal Etki Çalışmalarında Hesaplanan Risk Ağırlıklı Varlıklar Katkı Oranları

PORTFÖYLER	KATKILAR (%)	
	QIS-TR2	QIS-TR3
Alım Satım Hesapları	6,29	5,18
Kamu Portföyü	18,58	7,05
Bankalar Portföyü	2,69	1,34
KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyü	4,43	1,66
Kurumsal KOBİ Kredileri Portföyü	1,44	0,41
İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü	-1,53	-1,40
Perakende KOBİ Kredileri Portföyü	-1,50	-1,64
Diğer Perakende Krediler Portföyü	-7,08	-4,18
Hisse Senedi Yatırımları Portföyü	0,0	0,0
İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü	0,28	-0,01
Operasyonel Risk	14,54	0,0
TOPLAM	38,10	8,41

QIS-TR3'ün toplam katkısı QIS-TR2'nin toplam katkısından önemli ölçüde farklılık arz etmektedir. Bu farklılık analiz edildiğinde, en önemli farkın QIS-TR2'de %14,54 ve QIS-TR3'te %0 olan operasyonel risk katkısından kaynaklandığı görülebilmektedir. İkinci olarak ise, Kamu Portföyü'ndeki önemli düşüş göze çarpmaktadır. QIS-TR2'de %18,58 olan Kamu Portföyü'nün katkısı QIS-TR3'te yaklaşık 11 puanlık bir düşüşle %7,05'e gerilemiştir. Kamu Portföyü'nün QIS-TR2'deki yüksek katkısının nedeni bankaların T.C. Hazinesi ve TCMB'den yabancı para cinsinden olan alacaklarının Mevcut Yaklaşım'da %0 risk ağırlığına tabi tutulurken Standart Yaklaşım kapsamında %100 risk ağırlığına tabi tutulması olmuştur. Söz konusu durum halen geçerli olmakla beraber bankaların yabancı para cinsinden olan bu alacaklarının bilançodaki paylarının azalması Kamu Portföyü'nün QIS-TR3'teki SYR sonuçları üzerindeki negatif etkisinin de azalmasına neden olmuştur. Zira Eylül 2006'da YP menkul değerlerin QIS-TR2'de çalışmaya dâhil edilen pozisyonlar içindeki payı %6,72 iken bu oran QIS-TR3'te %1,49'a düşmüştür. Bunun temel sebebi ise QIS-TR2'nin yapıldığı tarihte Kamu Portföyü'nde yer alan satılmaya hazır menkul değerlerin QIS-TR3 çalışmasında Alım Satım Hesapları'nda değerlendirilmesidir.

Her iki QIS çalışmasında da perakende krediler portföyü¹² RAV'a azaltıcı yönde katkıda bulunmuştur. Ancak, QIS-TR2 çalışmasında bu azaltıcı katkı toplam %8,58 iken QIS-TR3'te %5,82'ye düşmüştür. Söz konusu azaltıcı katkının düşmesinin temel sebebi, perakende krediler portföyünün toplam RAV'daki payının QIS-TR2 dönemine göre düşmesidir (Tablo 14). Dikkat çeken bir diğer husus da, kurumsal kredilerin yapmış olduğu katkıdır. Kurumsal Kredilerin (Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal) toplam katkısı %5,87'den QIS-TR3'te %2,07'ye gerilemiştir. Son olarak KOBİ Kredilerinin (kurumsal ve perakende KOBİ) katkısı toplamda -%0,06'dan -%1,23'e SYR'yi artırıcı yönde yükselmiştir. KOBİ kredilerinin RAV'a yaptığı negatif katkıdan dolayı söz konusu kredilerin maliyetinin düşebileceği ve dolayısıyla kamuoyunu meşgul eden Basel-II'nin KOBİ'leri nasıl etkileyeceği konusunda gerek QIS-TR2 gerekse QIS-TR3 sonuçlarına bakılarak Basel-II'ye geçişin KOBİ'lerin fonlanması konusunda olumlu katkı yapabileceği şeklinde yorumlanabilecektir.

Özet olarak, tüm portföylerin mutlak katkılarının da QIS-TR2'ye göre azaldığı yalnızca Perakende KOBİ Kredileri Portföyü'nde küçük bir artışın gözlemlendiği kaydedilmiştir. Dolayısıyla katkılardaki bu azalmalar göz önüne alınırsa bankaların portföylerinin genel olarak sermaye yeterliliği anlamında Basel-II'den daha az etkilenecek hale geldiği sonucuna ulaşılabilir. Söz konusu durum, düzenleme taslaklarının uygulamaya geçmesiyle birlikte bankaların bulundurmaları gereken sermaye miktarının önemli ölçüde değişmeyeceğini ve ülkemiz bankalarının özellikle son dönemlerde yakaladıkları istikrarın bu bakımdan etkilenmeyeceğini göstermektedir.

QIS-TR2 ve QIS-TR3'ü karşılaştırırken portföylerin yaptıkları katkının yanı sıra portföylerin toplam RAV'daki paylarının değişimini de irdelemek faydalı olacaktır. Portföylerin QIS-TR2 ve QIS-TR3'deki Toplam RAV tutarları içindeki paylarının yer aldığı Tablo 14'te Kamu, Bankalar, KOBİ'lere kullanılan Krediler (Kurumsal ve Perakende KOBİ'ler) ve İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföylerinde düşüş görülmektedir. Özellikle Kamu Portföyü'nde önemli düşüş dikkat çekmektedir. Kamu Portföyü'ndeki düşüşün nedeni daha önce de bahsi geçtiği üzere bankaların bilançolarındaki yabancı para cinsinden olan menkul kıymetlerini azaltmasına bağlanmaktadır. RAV payı anlamında yükselişlere bakılırsa bu

¹² Perakende Krediler Portföyü Perakende KOBİ ve Diğer Perakende Krediler Portföyleri'nin toplamından oluşmaktadır.

konuda ilk dikkat çeken portföy KOBİ Dışı Kurumsal Portföy'dür. Mezkur portföyün RAV'daki payının %20,87'den %31,83'e yükseldiği göze çarpmaktadır.

Bu noktada dikkat çeken husus KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyü'nün RAV'daki payının artmasına rağmen katkısının (Tablo 13) %4,43'ten %1,66'ya düşmesidir. KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyü'nün RAV'daki payının artmasının QIS-TR2 ve QIS-TR3'te KOBİ tanımlarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. QIS-TR3'te QIS-TR2'deki KOBİ tanımına ek olarak bir firmanın KOBİ sayılabilmesi için çalışan sayısının en fazla 250 olması kuralı getirilmiştir. Bu durum QIS-TR2'de Kurumsal KOBİ'de yer alan birçok şirketin QIS-TR3'te KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'ne kaymasına neden olmuştur. KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyü'nün katkısının azalmasının nedenlerinden birinin ise QIS-TR2'de konut edinme amacı dışında verilmiş krediler için alınan gayrimenkul ipoteklerinin (ikamet amaçlı konut veya ticari gayrimenkul ipotegi) geçerli teminat olarak kullanılmasına izin verilmemişken, QIS-TR3'te söz konusu krediler için %35 veya %50 risk ağırlığı uygulanması inisiyatifinin kullanılması olduğu düşünülmektedir. Krediler portföyünün diğer bileşenlerine bakıldığında ise KOBİ Portföylerindeki düşüşler hariç RAV payında küçük artışlar görülmektedir.

Tablo 14: QIS-TR2 ve QIS-TR3'te Standart Yaklaşım için Risk Ağırlıklı Varlıklar Payları

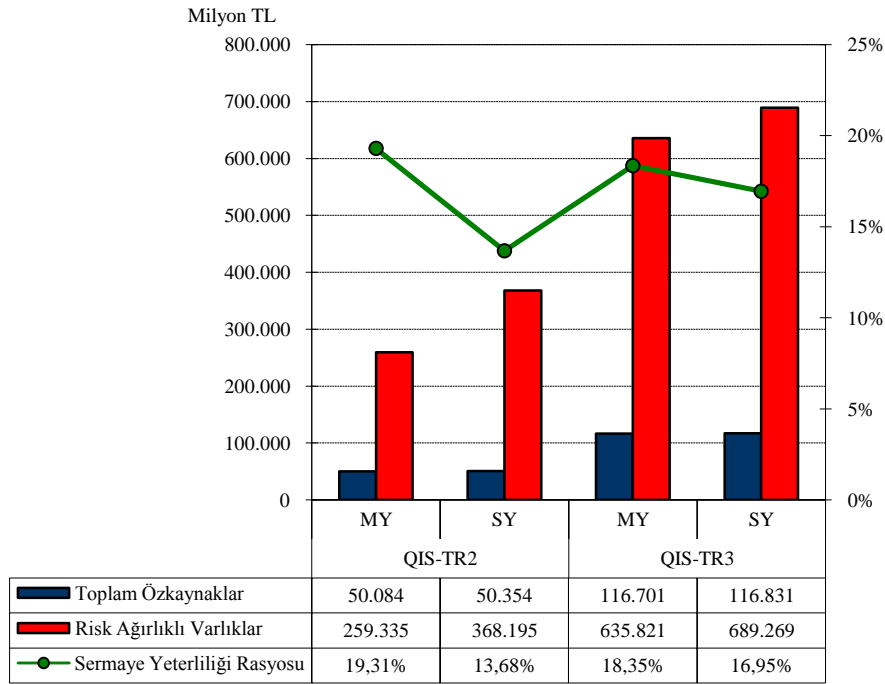
PORTFÖYLER	RAV PAYI (%)	
	QIS-TR2	QIS-TR3
Alım Satım Hesapları	7,23	9,84
Kamu Portföyü	14,78	7,11
Bankalar Portföyü	4,83	4,77
KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyü	20,87	31,83
Kurumsal KOBİ Kredileri Portföyü	9,59	6,53
İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü	2,03	2,65
Perakende KOBİ Kredileri Portföyü	10,78	7,72
Diğer Perakende Krediler Portföyü	12,21	12,29
Hisse Senedi Yatırımları Portföyü	0,067	0,003
İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü	1,06	0,43
Diğer Aktifler	5,80	3,64
Operasyonel Risk	11,45	13,16

Portföylerin RAV içindeki paylarında dikkat çeken diğer bir konu, Alım Satım Hesapları'nın payındaki artıştır. Portföyün %7,23'ten %9,84'e 2,61 puanlık artışa rağmen katkı anlamında düşen bir etkisi bulunmaktadır. Alım Satım Hesapları Portföyü'ndeki artışın muhtemel nedeni Rapor'un "3.2. PİYASA RİSKİ" bölümünde açıklandığı üzere satılmaya hazır menkul kıymet hesapları Alım Satım Hesapları olarak kabul edilmesidir. Dolayısıyla QIS-TR2 çalışmasında Alım Satım Hesapları kapsamında değerlendirilmeyen satılmaya hazır menkul değerler QIS-TR3 çalışmasında bu kapsamda değerlendirilmiştir.

QIS-TR2 ve QIS-TR3 çalışmalarında hesaplanan sermaye yeterliliği rasyoları incelendiğinde (Grafik 17), her iki çalışmada da MY ve SY kapsamında hesaplanan özkaynak tutarlarında önemli değişiklikler olmadığı ve sermaye yeterliliği rasyolarındaki değişikliklerin temelde risk ağırlıklı varlıklardaki artışlardan kaynaklandığı görülmektedir. RAV, QIS-TR2 çalışmasında yaklaşık %42, QIS-TR3 çalışmasında da yaklaşık %8 oranında artış göstermiştir.

Sermaye yeterliliği rasyosunun ise QIS-TR2 çalışmasında yaklaşık 5,6 puanlık bir azalışla %19,31'den %13,68'e düştüğü, QIS-TR3 çalışmasında ise 1,4 puanlık bir azalışla %18,35'ten %16,95'e düştüğü görülmektedir.

Grafik 17: QIS-TR3 ve QIS-TR2 Sermaye Yeterliliği Rasyolarının Karşılaştırması

QIS-TR2 ve QIS-TR3 arasında dikkat çeken diğer bir farklılık ise çalışmaya dâhil edilmeyen pozisyonlar arasındaki farktır. QIS-TR2'de çalışmaya dâhil edilmeyen pozisyonlar toplamı 4.850 milyon TL iken QIS-TR3'te bu tutar 127.797 milyon TL'dir. Sektördeki büyüme dikkate alınırsa bu tutarların çalışmalara dâhil edilen tutarlara oranının değerlendirilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. QIS-TR2'de çalışmaya dâhil edilmeyen pozisyonların dâhil edilen pozisyonlara oranı %0,75 iken QIS-TR3'te bu oran %9,32'ye yaklaşık 12 kat artmıştır. İlk bakışta oldukça fazla görülen bu artışın nedeni çalışmaya katılan bir bankanın portföyündeki vadeli aktif değerler alım satım taahhütleri kapsamındaki bilanço dışı varlıklarını çalışma kapsamına dâhil etmemesinden kaynaklanmaktadır. QIS-TR3'te çalışmaya dâhil edilmeyen pozisyonların 108.440 milyon TL'lik kısmı söz konusu bankanın yaratmış olduğu etki nedeniyle ortaya çıkmaktadır.

5.9. SENARYO ANALİZLERİ

QIS-TR3 çalışmasında Basel-II düzenleme taslaklarının muhtemel etkileri mevcut sermaye yeterliliği uygulamasıyla karşılaştırmalı olarak statik bir portföy için ölçülmektedir. Bu nedenle, düzenleme taslaklarının uygulamaya geçilmesi halinde bankaların portföy tercihlerinde, portföy yönetimlerinde ve kredilendirme davranışlarında meydana gelebilecek değişiklikler ve etkiler ile birlikte diğer etkenler nedeniyle (makroekonomik gelişmeler, mevzuat değişikliği, tüketici taleplerindeki değişiklikler gibi) portföylerde meydana gelebilecek muhtemel değişiklikler dikkate alınmamaktadır.

Bu bölümde, çalışmanın bu statik yapısından kaynaklanabilecek eksikliklerin giderilebilmesi amacıyla geleceğe dönük senaryolar dahilinde sermaye yeterliliklerinde ne gibi değişiklikler olabileceği analiz edilmektedir. Senaryo analizlerinin sonuçlarına Tablo 15'te yer verilmektedir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde düzenleme taslakları hükümlerinin uygulanması halinde sermaye yeterliliklerinin MY'ye göre ne gibi değişiklikler göstereceği analiz edilmiştir. Bu bölümde ise, analiz bir adım ileriye götürülerek çeşitli senaryolar kullanılmak suretiyle SY kapsamında hesaplanan sermaye yeterliliklerinin nasıl değişebileceği analiz edilmektedir.

Bu amaçla, portföy büyüklüğü ve kredi kalitesi olmak üzere başlıca iki grupta ele alınabilecek toplam 20 adet senaryodan yararlanılmaktadır.

Tablo 15: Senaryo Analizi Sonuçları

SENARYOLAR	SERMAYE YETERLİLİĞİ BİLEŞENLERİ						
	Risk Ağırlıklı Varlıklar (MY) Milyon TL	Risk Ağırlıklı Varlıklar (SY) Milyon TL	SYR-MY		SYR-SY		
			SYR (%)	Değişim (puan)	SYR (%)	Değişim (puan)	
MEVCUT DURUM (QIS-TR3 Sonuçları)	635.821	689.269	18,354		16,950		
A	PORTFÖY BÜYÜKLÜĞÜ SENARYOLARI						
A.1	Portföylerde Büyüme Senaryoları						
A.1.a	KOBİ Dışı Kurumsal Krediler Portföyünde %10 Büyüme	656.704	711.209	17,771	-0,584	16,427	-0,523
A.1.b	Kurumsal KOBİ Kredileri Portföyünde %10 Büyüme	640.064	693.769	18,233	-0,122	16,840	-0,110
A.1.c	Kamu Portföyünde %10 Büyüme	636.239	694.172	18,342	-0,012	16,830	-0,120
A.1.d	Bankalar Portföyü'nde %10 Büyüme	638.262	692.560	18,284	-0,070	16,869	-0,081
A.1.e	İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyünde %10 Büyüme	638.533	691.092	18,276	-0,078	16,905	-0,045
A.1.f	Diğer Perakende Kredileri Portföyünde %10 Büyüme	646.947	697.739	18,039	-0,315	16,744	-0,206
A.1.g	Perakende KOBİ Portföyünde %10 Büyüme	642.190	694.592	18,172	-0,182	16,820	-0,130
A.1.h	Alım Satım Hesapları Portföyünde %10 Büyüme	639.315	696.054	18,254	-0,100	16,785	-0,165
A.1.i	Tüm Portföylerde (İlişkili Ortaklıklar, Hisse Senedi ve Operasyonel Risk hariç) %10 Büyüme	687.508	746.306	16,975	-1,380	15,655	-1,295
A.2	YP Kamu Menkul Kıymetleri Portföyü'nde Büyüme Senaryoları						
A.2.a	YP Kamu Menkul Kıymetlerinde %10 Büyüme	635.821	691.314	18,354	0,000	16,900	-0,050
A.2.b	YP Kamu Menkul Kıymetlerinde %20 Büyüme	635.821	693.359	18,354	0,000	16,850	-0,100
A.2.c	YP Kamu Menkul Kıymetlerinde %50 Büyüme	635.821	699.494	18,354	0,000	16,702	-0,248
B	KREDİ KALİTESİ SENARYOLARI						
B.1	Hazinenin YP Derecelendirme Notuna İlişkin Senaryolar						
B.1.a	Hazinenin YP Derecelendirme Notunun BBB Olması	635.821	679.043	18,354	0,000	17,205	0,255
B.1.b	Hazinenin YP Derecelendirme Notunun A Olması	635.821	672.908	18,354	0,000	17,362	0,412
B.1.c	Hazinenin YP Derecelendirme Notunun AA Olması	635.821	668.817	18,354	0,000	17,468	0,518
B.1.d	Hazinenin YP Derecelendirme Notunun AAA Olması	635.821	668.817	18,354	0,000	17,468	0,518
B.2	Derecelendirilmemiş Şirketlerden Olan Alacaklara İlişkin Senaryolar						
B.2.a	Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal Portföylerindeki Derecelendirilmemiş Şirketlerden Olan Alacaklara İlişkin Ortalama Risk Ağırlığının %20 Olması	635.821	539.403	18,354	0,000	21,659	4,709
B.2.b	Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal Portföylerindeki Derecelendirilmemiş Şirketlerden Olan Alacaklara İlişkin Ortalama Risk Ağırlığının %25 Olması	635.821	548.769	18,354	0,000	21,290	4,340
B.2.c	Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal Portföylerindeki Derecelendirilmemiş Şirketlerden Olan Alacaklara İlişkin Ortalama Risk Ağırlığının %50 Olması	635.821	595.602	18,354	0,000	19,616	2,666
B.2.d	Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal Portföylerindeki Derecelendirilmemiş Şirketlerden Olan Alacaklara İlişkin Ortalama Risk Ağırlığının %75 Olması	635.821	642.435	18,354	0,000	18,186	1,236

5.9.1. Portföy Büyüklüğü Senaryoları

Portföy büyüklüğü senaryoları, portföylerde meydana gelebilecek büyümeye bağlı olarak mevcut sermaye yeterliliği ile Basel-II düzenleme taslaklarının getirdiği sermaye yeterliliğinde ortaya çıkabilecek değişimleri özkaynakların sabit kaldığı varsayımı altında ele almaktadır.

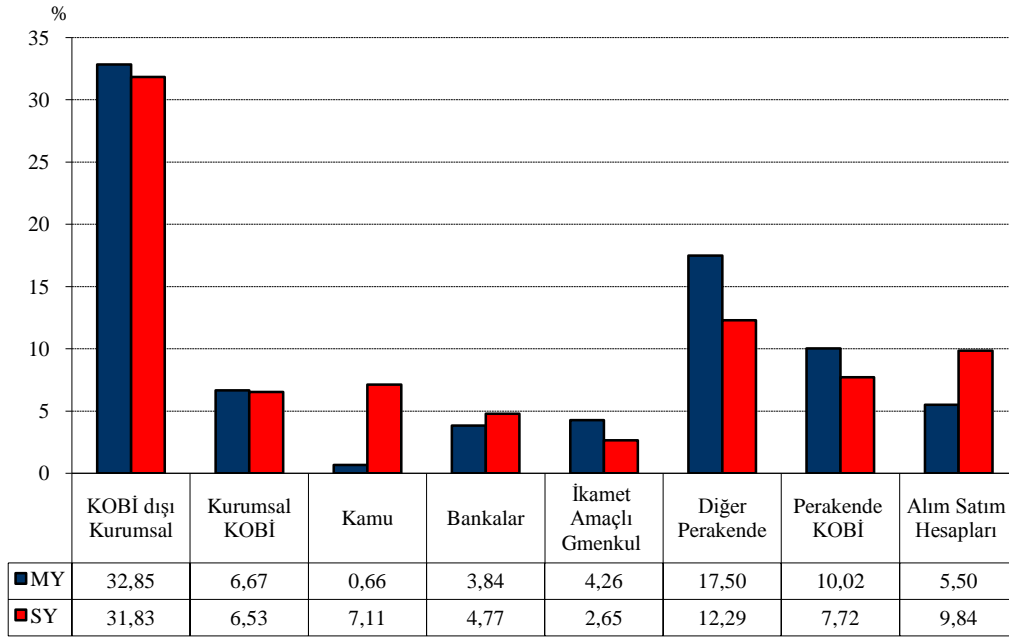
Bu amaçla, sekiz portföyde %10 bireysel büyüme gerçekleşmesi halinde, bu büyümenin MY ve SY kapsamında sermaye yeterliliğine marjinal katkısı ile tüm portföylerde aynı anda %10 büyüme gerçekleşmesi halinde bu büyümenin sermaye yeterliliği oranları üzerindeki etkisi ele

alınmaktadır. Bireysel senaryolarda, her bir portföyün %10 oranında büyüdüğü ve analize konu olan portföy dışındaki portföylerin risk ağırlıklı varlıklar toplamının değişmediği varsayılmıştır. Ayrıca analizde, büyüme gösteren portföyün risk ağırlıklı varlıklar toplamının da aynı oranda büyüdüğü (yani portföyün kredi kalitesi dağılımının değişmediği) ve portföydeki büyümenin yabancı kaynaklar ile fonlandığı (yani sermaye artışı olmadığı) varsayılmıştır.

Büyüme senaryoları sonuçları incelendiğinde, tüm portföylerde (ilişkili ortaklıklara yatırımlar ve operasyonel risk hariç) %10'luk bir büyümenin yaşandığı bir durumda (bu durum sektörün %10 büyüdüğü bir senaryo olarak da dikkate alınabilir) sermaye yeterliliğinin MY kapsamında 1,38 puan, SY kapsamında ise 1,30 puan düştüğü görülmektedir. SY'de puan olarak düşüşlerin sınırlı kalmasında rasyonun senaryolar öncesi seviyesinin SY'de daha düşük olmasının da etkisi bulunmaktadır.

Portföy büyüme senaryoları incelendiğinde, MY kapsamında hesaplanan rasyoda en önemli düşüşe sebep olan senaryonun, KOBİ Dışı Kurumsal Portföye ilişkin büyüme senaryosu olduğu görülmektedir. Bu senaryo MY kapsamında hesaplanan SYR'de 0,58 puanlık bir düşüşe neden olmaktadır. Bu senaryoyu 0,24 puanlık düşüş ile diğer perakende krediler, 0,18 puanlık düşüş ile de Perakende KOBİ Portföyü'ne ilişkin senaryolar izlemektedir. Portföy büyüme senaryolarının SYR üzerine etkileri RAV dağılımındaki payları ile doğru orantılıdır. MY kapsamında krediler için kullanılan risk ağırlıkları yüksek, kamu menkul kıymetleri için kullanılanlar ise düşüktür. Bu nedenle kredilerin yoğun olarak yer aldığı portföylere ilişkin senaryolarda ortaya çıkan etkiler, menkul kıymetlerin yer aldığı portföylere ilişkin senaryo sonuçlarına göre daha yüksektir. Örneğin MY kapsamında Alım Satım Hesapları Portföyü'ndeki büyüme senaryosu SYR'de 0,10 puanlık bir azalışa neden olmakta, Kamu Portföyü'ne ilişkin senaryonun SYR üzerindeki etkisi ise 0,01 gibi ihmal edilebilecek bir düzeyde kalmaktadır.

Söz konusu etkilerin değerlendirilmesinde portföylerin toplam RAV içerisindeki paylarının da önemi bulunmaktadır. Gerek MY gerekse SY kapsamında hesaplanan toplam RAV içerisinde en büyük pay KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'ne aittir. Bu durum söz konusu portföyün her iki yaklaşım için de portföy büyüme senaryolarında en büyük etkiyi yaratmasına neden olmuştur. Kurumsal KOBİ'lerin de eklenmesiyle Kurumsal Portföy'ün MY'deki payı %39,52, SY'deki payı ise %38,36 olmaktadır. Perakende portföyler (diğer perakende, ikamet amaçlı gayrimenkul ve perakende KOBİ) bir bütün olarak ele alındığı taktirde bu portföylerin toplamı MY için %31,78 SY için ise %22,66 ile ikinci sırada yer almaktadır. Perakende portföylerdeki bu önemli düşüş SY'nin yasal sermaye hesaplanması anlamında MY'ye göre daha avantajlı olmasından kaynaklanmaktadır. MY için üçüncü sırada %5,50'lik payıyla Alım Satım Hesapları Portföyü gelirken, bu portföyü %3,84 ile Bankalar Portföyü takip etmekte son sırada ise %0,66'luk bir pay ile Kamu Portföyü yer almaktadır. Kamu Portföyü için perakende portföyünde yaşanan durumun tersine bir durum söz konusudur. Kamu Portföyü'nde SY'de MY'ye kıyasla daha yüksek yasal sermaye bulundurulmasını gerektirmektedir ve iki yaklaşım arasında Kamu Portföyü'nün RAV'daki payı bu nedenle farklılık arz etmektedir. SY için üçüncü sırada yine Alım Satım Hesapları Portföyü %9,84'lik payı ile yer alırken dördüncü sırada MY'den farklı olarak %7,11 ile Kamu Portföyü gelmektedir. SY'nin son sırasında ise %4,77 ile Bankalar Portföyü vardır. Grafik 18'de portföylerin RAV içindeki payları her iki yaklaşım için de görülmektedir.

Grafik 18: Risk Ağırlıklı Varlıklar Yüzde Dağılımı¹³

5.9.2. Yabancı Para Cinsinden Hazine Menkul Kıymetlerine İlişkin Senaryolar

Kamu Portföyü'nün MY kapsamında hesaplanan toplam RAV içerisindeki payı %0,66 iken SY kapsamında, yabancı para (YP) cinsinden kamu menkul kıymetlerin ülkenin uluslararası derecelendirme notuna tekabül eden risk ağırlığı ile ağırlıklandırılması nedeniyle toplam RAV içerisindeki payı %7,11'e yükselmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere QIS-TR2 ve QIS-TR3 çalışmalarının sonuçlarına göre bankaların sermaye yeterliliklerindeki azalmanın önemli sebeplerinden biri YP kamu menkul kıymetleridir. Bu sebeple senaryo analizleri kapsamında incelenen ikinci grup senaryolarda, diğer portföyler sabitken YP kamu menkul kıymetlerinin arttığı ve portföydeki büyümenin yabancı kaynaklar ile fonlandığı (yani sermaye artışı olmadığı) varsayılmıştır.

MY uygulamasında YP kamu menkul kıymetlerindeki %10, %20 ve %50 oranlarındaki büyüme, SYR oranında herhangi bir değişime neden olmamaktadır. Ancak, SY uygulamasında söz konusu büyüme oranları SYR üzerinde sırasıyla 0,05, 0,1 ve 0,248 puan düşüşe neden olmaktadır. Söz konusu etkinin temel nedeni Türkiye'nin kredi derecelendirme notunun dördüncü kredi kalitesi kademesine eşleştirilmesi dolayısıyla risk ağırlığının %100 olmasıdır. Bahsi geçen azalış oranları QIS-TR2 çalışmasındaki azalış oranlarından mutlak olarak düşüktür. Bunun nedeni ise bankaların aktifleri içerisinde YP cinsinden kamu menkul kıymetlerinin payında son yıllarda yaşanan göreceli azalmadır.

¹³ Grafikte MY'den SY'ye geçişte RAV'a katkısı sıfırdan farklı olan portföylerin RAV'daki payı gösterilmiştir.

5.9.3. Hazinesin YP Derecelendirme Notuna İlişkin Senaryolar

YP kamu menkul kıymetlerinin görelî önemi sebebiyle, ülkemiz Hazinesine ait YP derecelendirme notunun değişmesine yönelik senaryolar da oluşturulmuştur. Bu çerçevede, ekonomideki olumlu gelişmeler paralelinde ülke notunun artması durumunda, ülke notunun BBB seviyesine ulaştığı noktada YP kamu menkul kıymetleri %100 yerine %50 risk ağırlığına tabi tutulacaktır. Söz konusu risk ağırlığı, ülke notunun A olması durumunda %20, AA veya AAA olması durumunda ise %0 olarak uygulanacaktır. Bu yönde oluşturulan senaryolar incelendiğinde, bankaların portföylerinde herhangi bir değişiklik olmaksızın ülke notunun BBB olması durumunda (BBB- ve BBB+ dâhil) SY için hesaplanan sermaye yeterlilik oranında 0,255 puanlık, ülke notunun A olması durumunda (A- ve A+ dâhil) 0,412 puanlık, ülke notunun AA veya AAA olması durumunda (AA-, AA+ dâhil) 0,518 puanlık artışlar ortaya çıkmaktadır.

Son dönemlerde derecelendirme şirketlerinin ülkemizin görünümünü pozitifçe çevirmeleri ve bazı derecelendirme şirketlerinin ülkemiz notunu yükseltmesi, yakın ya da orta vadede ülke notunun BBB olması senaryosunu olası kılmaktadır. Ülke notunun BBB'ye ulaşması ile SYR'de gerçekleşecek olan artış, YP cinsinden menkul kıymetler portföyündeki olası büyüme ile birlikte daha da yükselebilecektir. Bu çerçevede, özellikle Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notunun yatırım yapılabilir seviyeye yükseltilmesi, SY'ye geçişte SYR'deki düşüşü sınırlayıcı nitelikte olabilecektir.

5.9.4. Derecelendirilmemiş Şirketlere İlişkin Senaryolar

Senaryo analizleri kapsamında dikkate alınan son husus ise kurumsal portföyde yer alan alacaklardan "derecelendirilmemiş" olarak sınıflandırılan ve dolayısıyla %100 risk ağırlığına tabi tutulanların ileride alabilecekleri derecelendirme notlarına yönelik senaryolardır. Düzenleme taslaklarında yer alan hükümlerin uygulamasına başlanması ile birlikte ilerleyen dönemde derecelendirilmiş şirket sayısının artmasının beklendiği hususu da dikkate alınarak, bahse konu şirketlerin alabilecekleri derecelerin ortalama olarak SY kapsamında hangi risk ağırlığına tabi olacağına yönelik senaryolar oluşturulmuştur. Bu çerçevede ilk senaryoda bu şirketlerin tabi olacağı ortalama risk ağırlığının %20 olacağı, diğer senaryolarda da sırasıyla %25, %50 ve %75 olacağı varsayılmıştır. Senaryo sonuçları QIS-TR2 kapsamında SY için hesaplanan sermaye yeterlilik oranlarında sırasıyla 3,992, 3,676, 2,249 ve 1,039 puanlık artışlar ortaya çıkarmaktadır. QIS-TR3 çalışmasının sonuçlarına göre ise artış oranları sırasıyla 4,709, 4,340, 2,666 ve 1,236 olarak hesaplanmıştır.

5.9.5. Bankalardan Olan Alacakların Merkezi Yönetime Uygulanan Risk Ağırlığına Dayalı Yöntem ile Değerlendirilmesi

Gerek QIS-TR2 gerekse QIS-TR3 çalışmalarında Bankalar Portföyü değerlendirilirken kredi derecelendirmesine dayalı yöntem (Seçenek 2) benimsenmiştir.

Bankalar Portföyü'ndeki SY'ye göre hesaplanan toplam RAV Seçenek 2'ye göre 32.911 milyon TL iken Seçenek 1'de bu tutar 30.960 milyon TL'ye düşmüştür. Bu düşüşün etkisiyle

Seçenek 2’de %16,95 olan SYR Seçenek 1’de %17,00’ye yükselmiştir. Bankalar ayrı ayrı incelendiğinde ise sektördeki 21 bankanın SYR’si Seçenek 2’den Seçenek 1’e geçişte artarken, 15 bankanın SYR’si azalmış, 9 bankanın SYR’si ise değişmemiştir.

QIS-TR3 çalışmasının sonuçlarına bakılarak hem sektörün SYR’si hem de SYR’si artan banka sayısı dikkate alındığında Seçenek 1’in daha az sermaye gerektirmesi bakımından daha avantajlı olduğu yorumu yapılabilir. Ancak;

- ülkemiz kredi kalitesi kademesinin yakın yada orta vadede 3. kademeye yükselme ihtimalinin olmasına rağmen, 3. kademeye geçse dahi ülkemiz bankalarının Seçenek 1’de %100 risk ağırlığında kalacak olmaları,
- ülkemiz kredi kalitesi kademesinin 3. kademeye yükselmesiyle derecelendirilen bankaların kredi kalitesi kademelerinin ülkemizin kredi kalitesinin yükselişine paralellik göstereceği ve dolayısıyla Seçenek 2 kapsamında %50 risk ağırlığına düşebileceği ve
- derecelendirilmemiş bankaların Seçenek 2’de %50 risk ağırlığına dahil edilmesine karşılık Seçenek 1’de %100 risk ağırlığında değerlendirmeleri

nedeniyle Seçenek 2’nin yakın ve orta vadede bankaların nispeten az sermaye bulundurmalarını gerektireceği düşünülmektedir.

6. GENEL DEĞERLENDİRME

Kurumumuzca 6 Nisan 2010'da yayımlanan Basel-II düzenleme taslaklarının Türk Bankacılık Sektörüne etkilerinin değerlendirilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen sayısal etki çalışması konsolide bazda yapılması esasına uygun olarak Mart 2010 itibarıyla sektörün aktif büyüklüğünün %98,96'sını oluşturan 45 bankanın katılımıyla Kurumumuz koordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Mayıs - Kasım 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen QIS-TR3 çalışmasında, Mart 2010 itibarıyla yürürlükteki mevzuat ve düzenleme taslakları uyarınca uygulanacak olan yeni yaklaşımlar olmak üzere iki ayrı yöntemle hesaplanan sermaye yeterliliği rasyoları ve bununla ilintili veriler portföy, alt portföy ve riskler bazında bankalardan alınarak toplu olarak değerlendirilmiştir.

Mart 2010 itibarıyla, çalışmaya katılan 45 bankanın konsolide sermaye yeterlilik rasyosu, Mevcut Yaklaşım kapsamında %18,35 düzeyinden Standart Yaklaşım uyarınca 1,40 puan düşüş göstererek %16,95'e gerilemiştir. Standart Yaklaşım kapsamında, rasyonun payında yer alan özkaynak tutarı yalnızca %0,1'lik sınırlı bir artış gösterirken, buna karşılık paydada yer alan risk ağırlıklı varlıkların, %8,41 oranında artması rasyoda düşüşe neden olmuştur. Ayrıca, Piyasa Riskinin RMD yöntemi ile hesaplanması uygulamasına mevcut yöntemde veya Basel-II düzenleme taslaklarıyla paralel olarak geçilmesi durumunda sektörün sermaye yeterliliği rasyosunda önemli bir düşüşe sebep olmayacağı tespit edilmiştir.

Bilanço içi pozisyonların %75'i Bankacılık Hesapları'nda, %20'si Alım Satım Hesapları'nda, %4'ü Diğer Varlıklar altında QIS-TR3 çalışmasına dahil olurken %1'lik kısmı çalışmaya dahil edilmemiştir. Bilanço dışı pozisyonlarda ise kullanılmayan limitlerin %50'lik, diğer bilanço dışı işlemlerin %28'lik ve çalışmaya dâhil edilmeyen bilanço dışı varlıkların ise %22'lik payı bulunmaktadır. Çalışmaya bilanço içi ve dışı tüm pozisyonların yaklaşık %91'i dâhil edilmiştir.

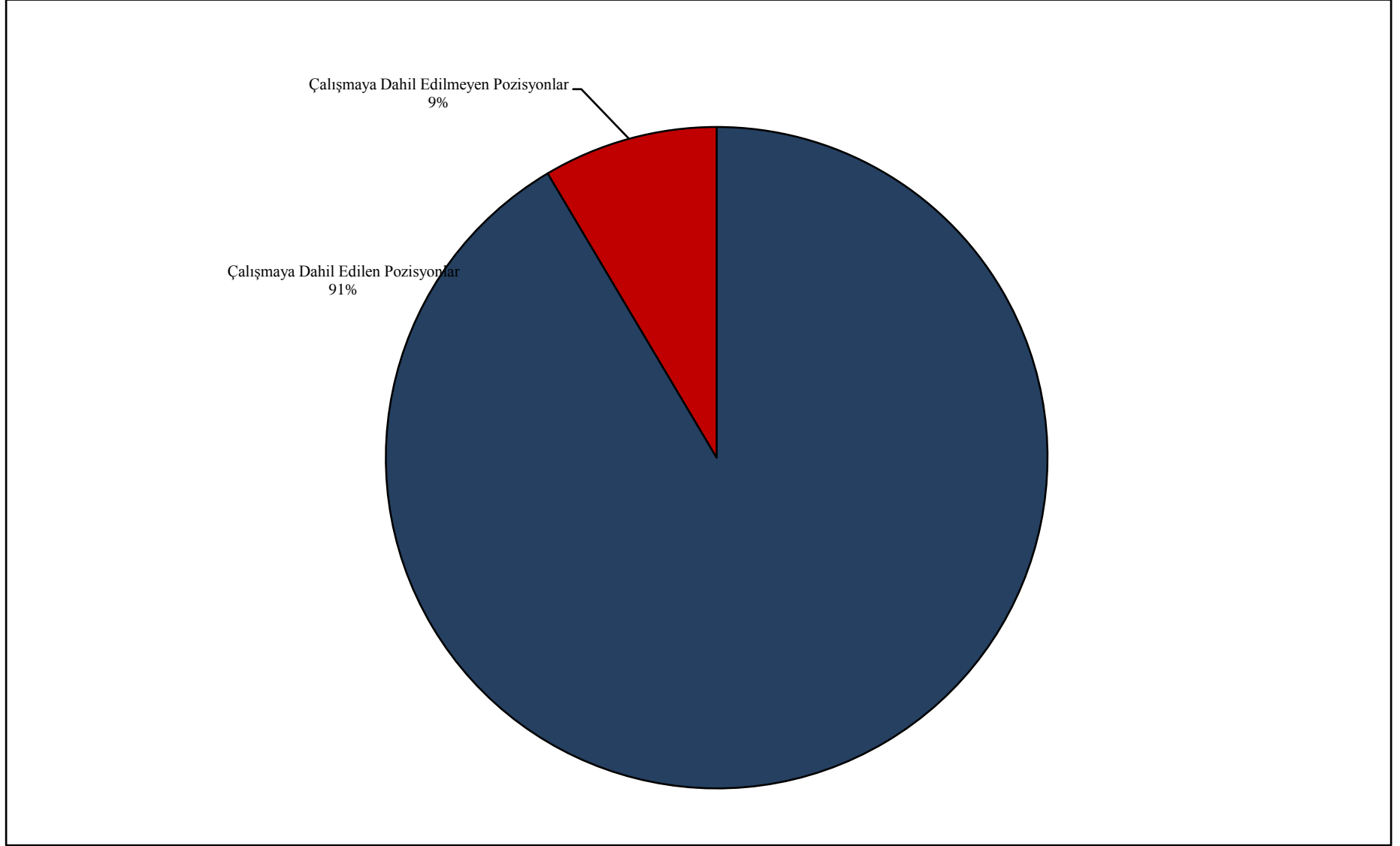
Çalışmaya dâhil edilen pozisyonların portföy dağılımına bakıldığında; QIS-TR2 çalışmasında ikinci sırada yer alan KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü'nün QIS-TR3 çalışmasında en büyük paya sahip olduğu; söz konusu portföyün kullanılan krediler, bilanço dışı varlıklar ve kullanılmayan limitler alt kalemlerinin tamamında önemli artış görülürken, QIS-TR2'de en yüksek paya sahip olan Kamu Portföyü'nün QIS-TR3'te aynı seviyelerde kaldığı dikkat çekmektedir. Bilanço içi ve dışı toplam pozisyonlar içinde; Kurumsal portföylerin (KOBİ Dışı Kurumsal ve Kurumsal KOBİ toplamı) payı %30,5, Perakende portföylerin (Perakende KOBİ, İkamet Amaçlı Gayrimenkul ve Diğer Perakende Portföyü toplamı) payı %27,8, Alım Satım Hesapları'nın payı %16,9, Kamu Portföyü'nün payı %14,4 ve Bankalar Portföyü'nün payı %7,2 olmuştur.

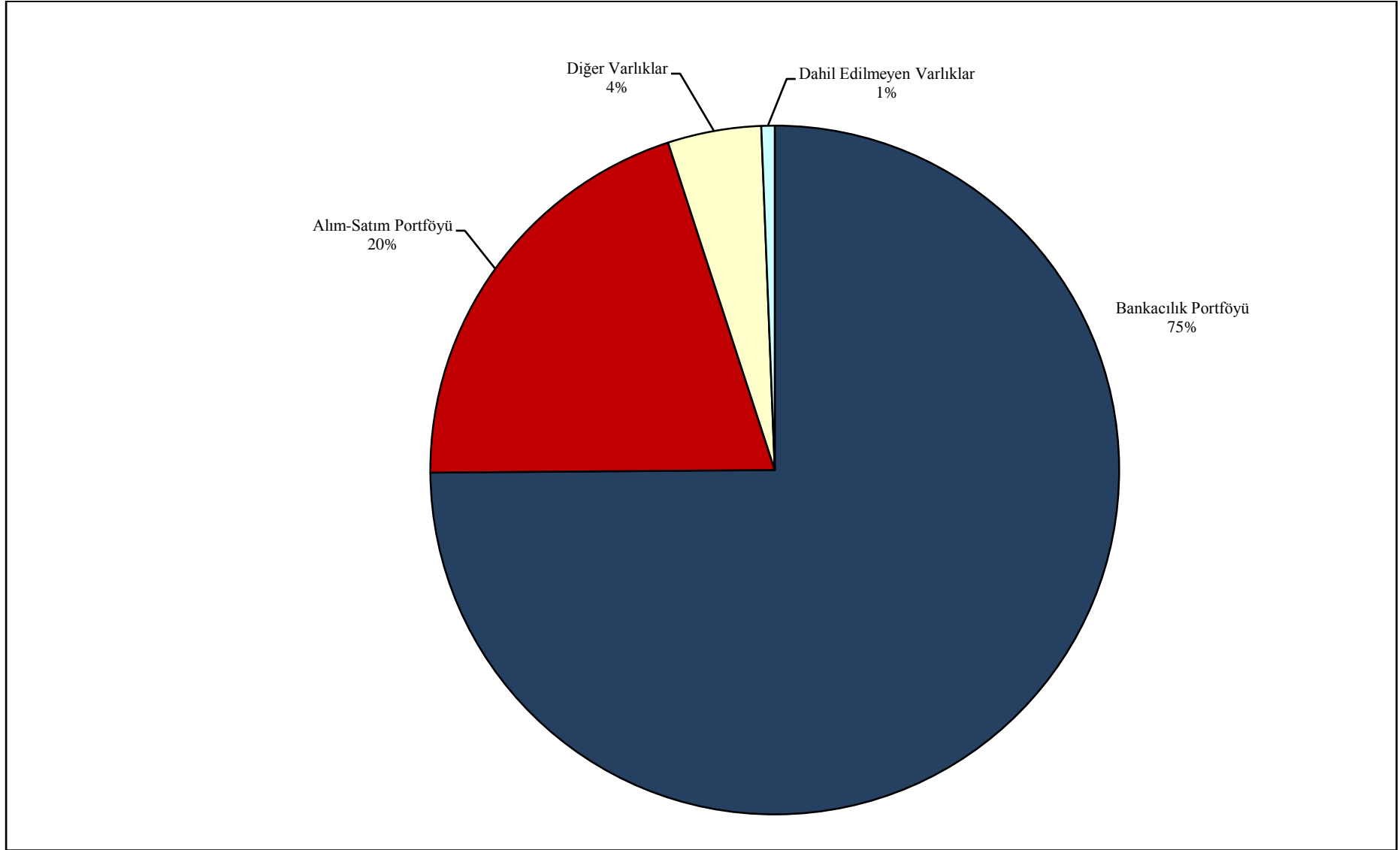
Mevcut Yaklaşım ve Standart Yaklaşımındaki portföylerin kredi kalitesi dağılımları ve ilgili risk ağırlıklı varlık tutarları kıyaslandığında; Kurumsal, Kamu, Alım Satım Hesapları ve Bankalar portföylerinin olumsuz yönde, İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri ve diğer perakende portföylerin ise olumlu yönde değişim gösterdiği görülmüştür. Kamu Portföyü'ndeki olumsuz etkinin temel sebebi, bankaların bulundukları YP cinsinden T.C. Hazine menkul kıymetleri daha önce %0 risk ağırlığında yer alırken ülkemiz derecelendirme notuna paralel olarak, yeni uygulamada %100 ile ağırlıklandırılması uygulamasının

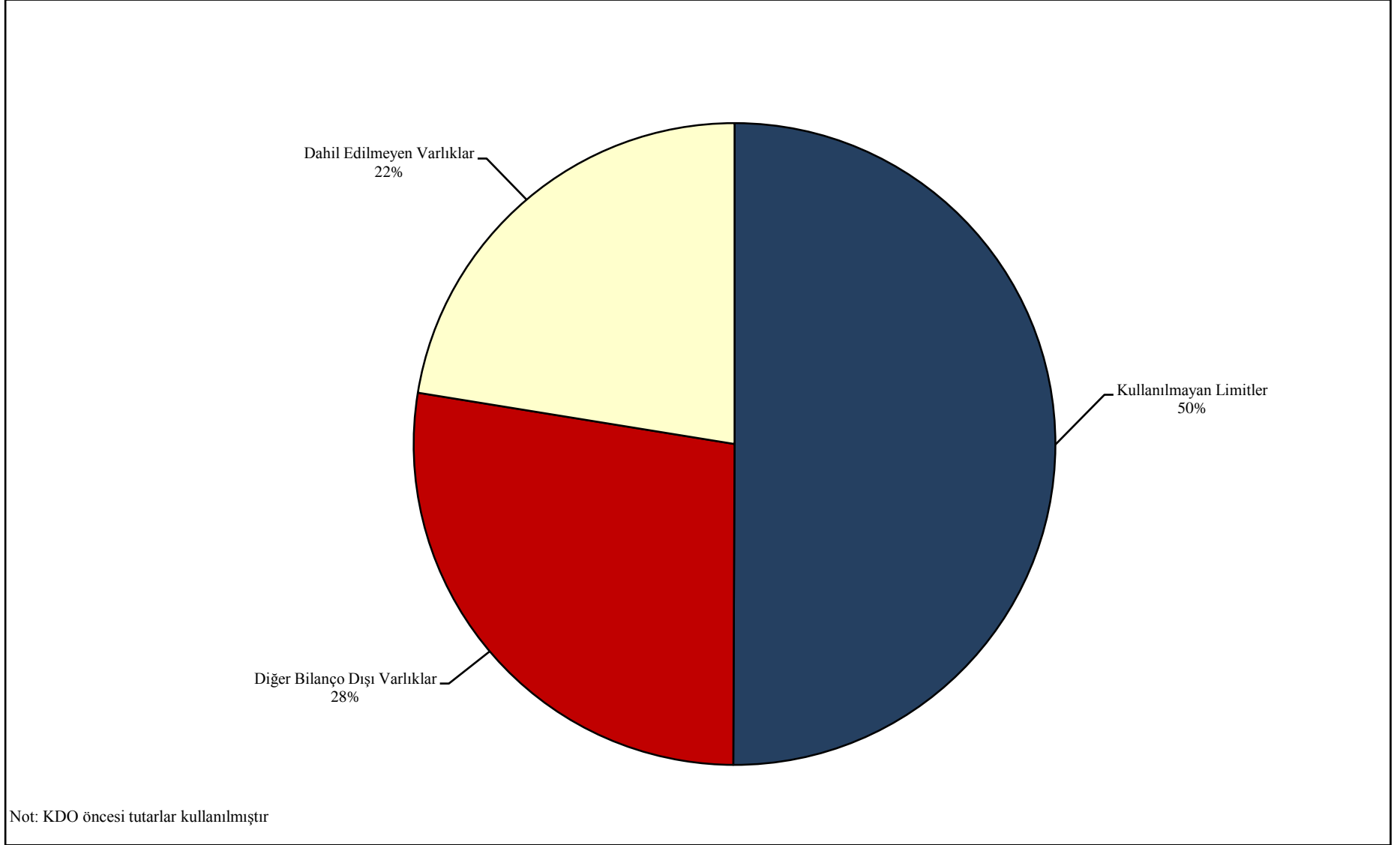
getirilmesidir. Alım Satım Hesapları'nda da buna benzer olarak, YP menkul kıymetlerin %8 oranında spesifik risk hesaplamasına tabi olması olumsuz etkiye yol açmıştır. Kurumsal portföylerde ise Mevcut Yaklaşımında portföylerin %82,1'i %100 risk ağırlığında yer alırken, Standart Yaklaşımında %88,9'u %100 risk ağırlığında görülmektedir. Diğer taraftan, perakende portföylerde ise, Basel-II'nin temel hedeflerinden birisi olan portföy bazında yönetilebilir pozisyonlar için daha düşük sermaye gereksinimi uygulaması paralelinde daha düşük sermaye gereksinimi hesaplanmasının; Mevcut Yaklaşımında %50 ve %100'de sınıflandırılan kredilerin %35 ve %75 gruplarında yer almasının olumlu etki yarattığı görülmüştür.

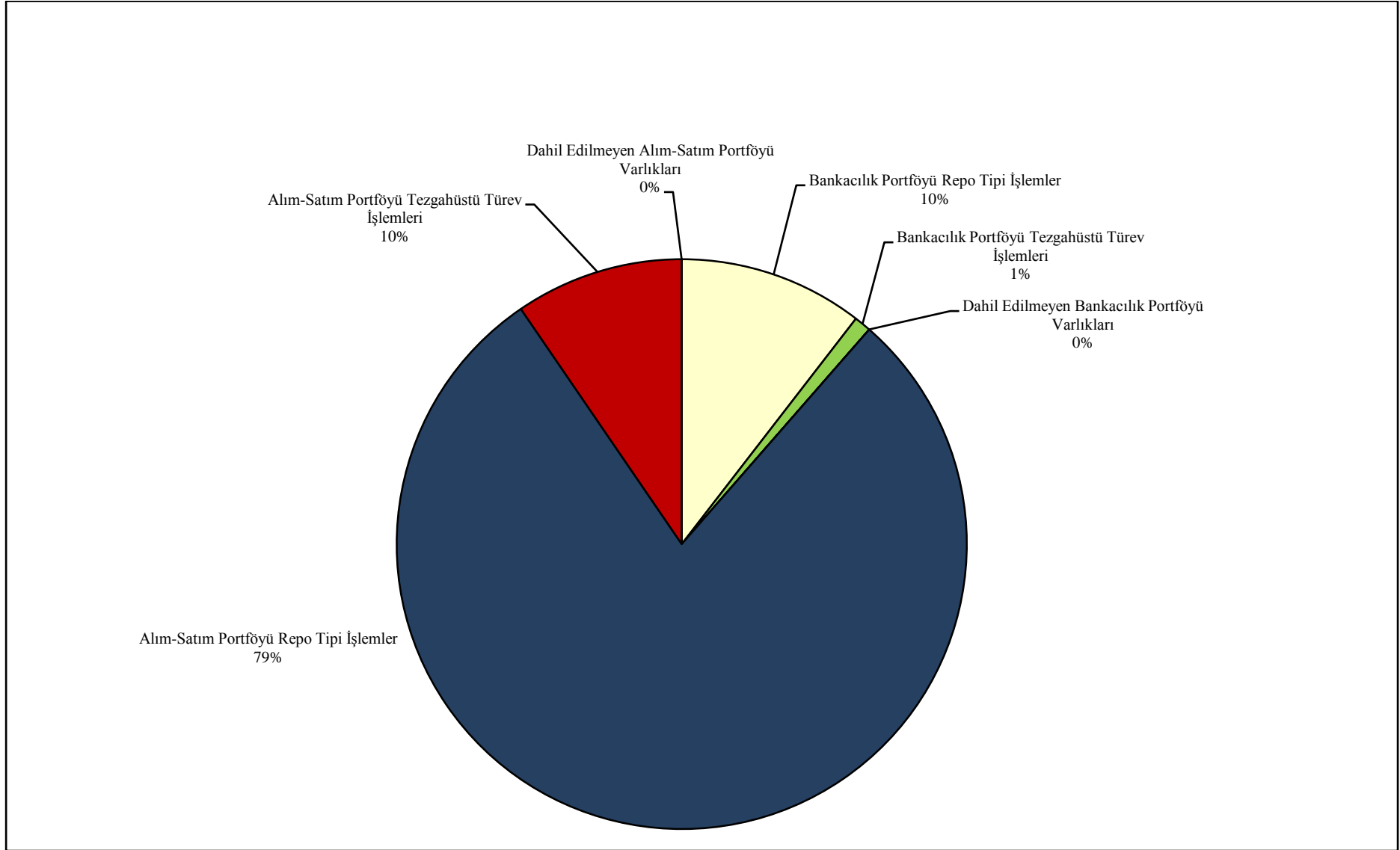
Portföylerin risk ağırlıklı varlıklara katkıları incelendiğinde ise, YP cinsinden T.C. Hazine menkul kıymetlerine getirilen yeni uygulamayla beraber Kamu ve Alım Satım Hesapları'nın artış yönünde en yüksek katkıyı sağladığı görülmüştür. Ayrıca, Kurumsal ve Bankalar Portföyleri de artış yönünde katkıda bulunmuştur. Perakende ve İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredilerinin ise, düşüş yönünde katkı sağladığı görülmektedir. KOBİ tanımına uyan ve perakende olabilme kriterine sahip küçük işletmelerin perakende portföyünde yer alması ve perakende portföylerin %75 risk ağırlığına dâhil edilebilmesi uygulamaları düşüş yönünde katkı sağlamıştır. Ayrıca, QIS-TR3 çalışmasında; önceki etki analizlerinden farklı olarak; ikamet amaçlı gayrimenkul ipoteği ile teminatlı tüm kredilerin alınma amacından bağımsız olarak %35 risk diliminde değerlendirilmesi de bu sonuçta etkili olmuştur. Diğer taraftan, Hisse Senedi, Operasyonel Risk ve Diğer Aktiflerin her iki yöntemde aynı olması sebebiyle olumlu veya olumsuz bir katkısının olmadığı görülmüştür.

QIS-TR3 çalışması sonuçlarına göre Türk Bankacılık Sektörü genelinde Basel-II düzenleme taslaklarının yürürlüğe girmesi halinde herhangi bir sermaye sorunu yaşanmayacağı düşünülmektedir. QIS-TR2 sonuçlarıyla kıyaslandığında, son 4 yıl içinde bankaların portföy yapılarının Basel-II'den daha az etkilenecek şekilde değiştiği görülmektedir.

Grafik 19: Çalışmaya Dahil Edilen ve Edilmeyen Pozisyonların Oranları

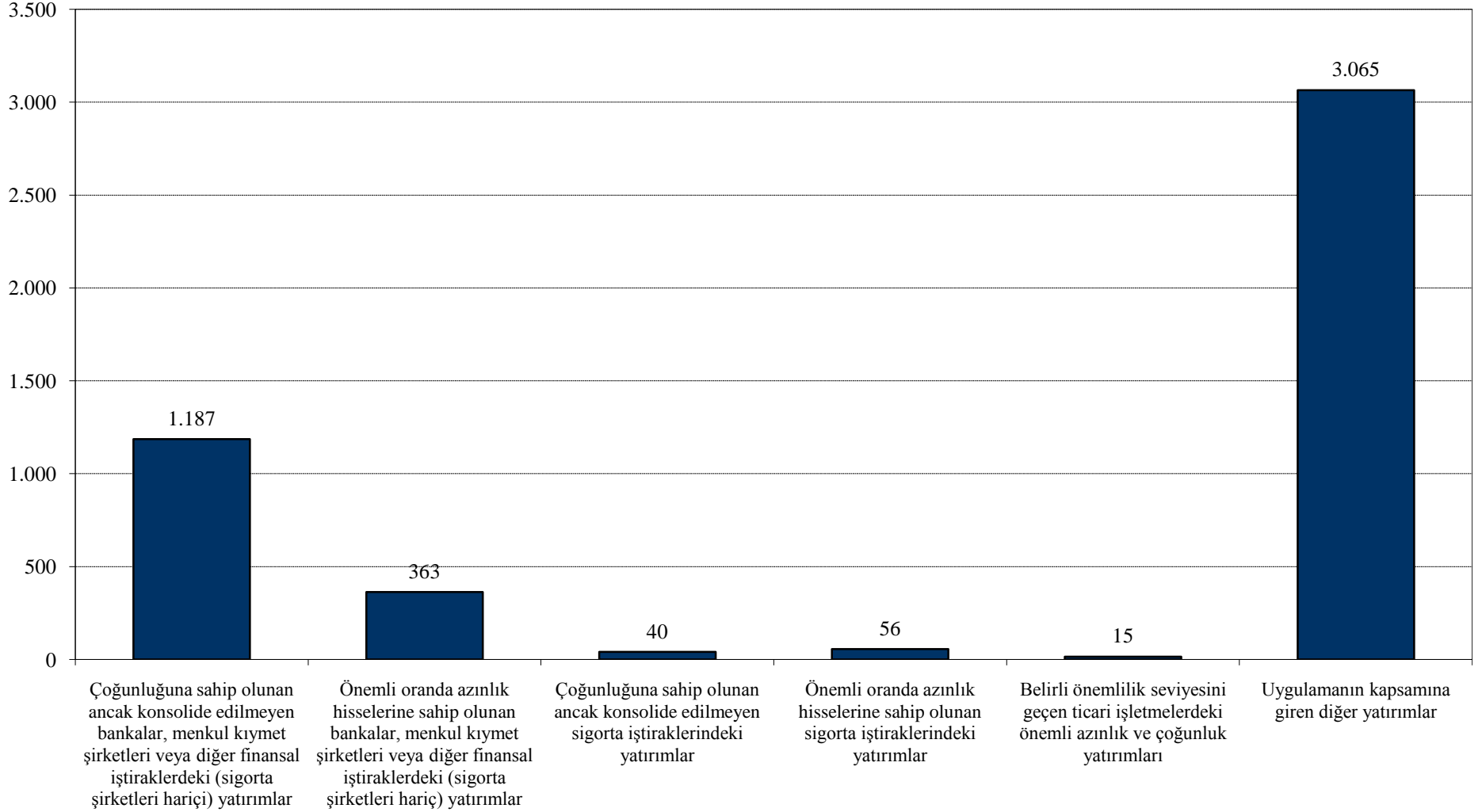
Grafik 20: Bilanço İçi Pozisyonların Dağılımı

Grafik 21: Bilanço Dışı Pozisyonların Dağılımı

Grafik 22: Repo ve Tezgah-üstü Türev İşlemlerin Dağılımı

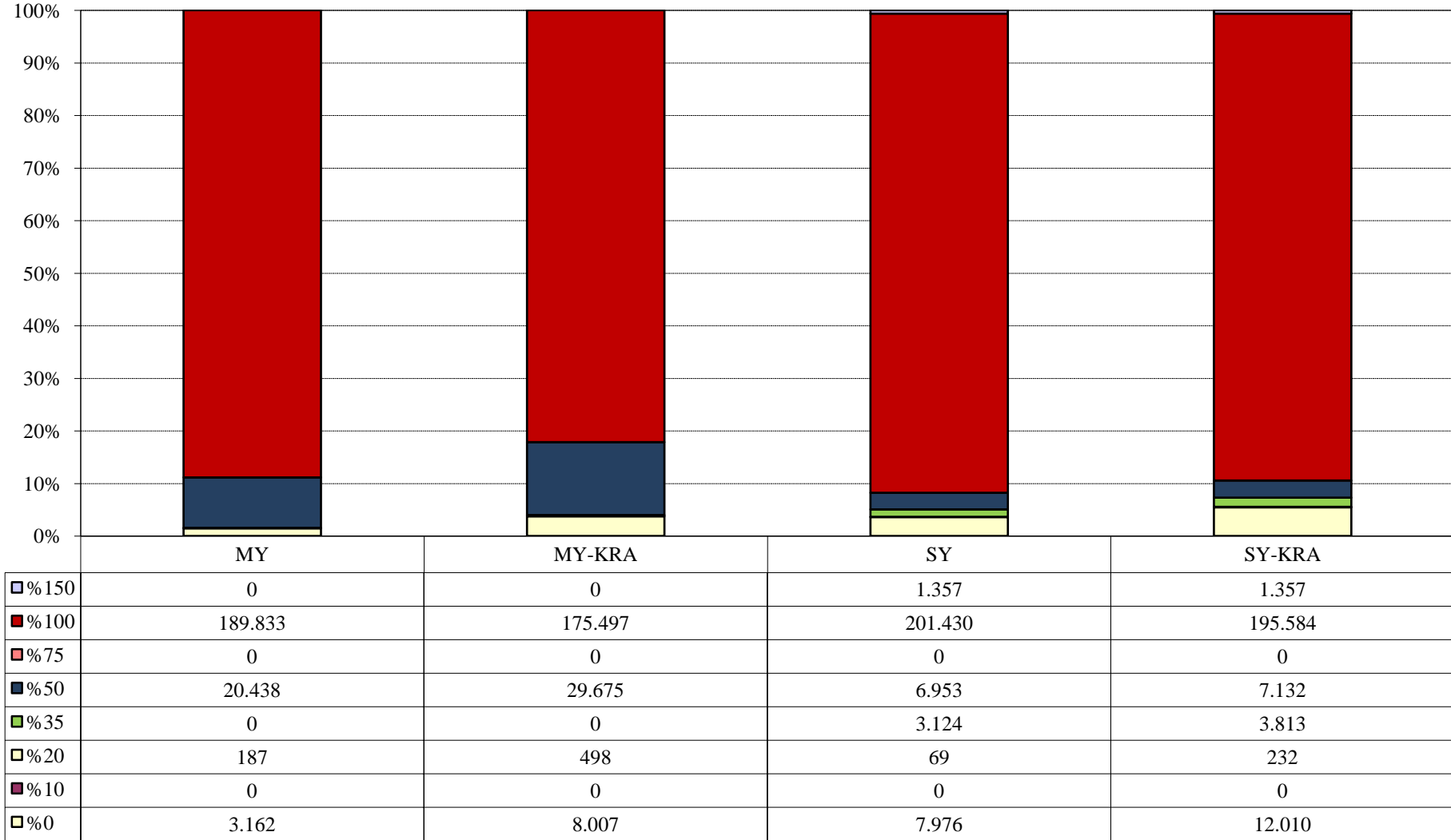
Grafik 23: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföy Dağılımı

Milyon TL

Grafik 24: KOBİ Dışı Kurumsal (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

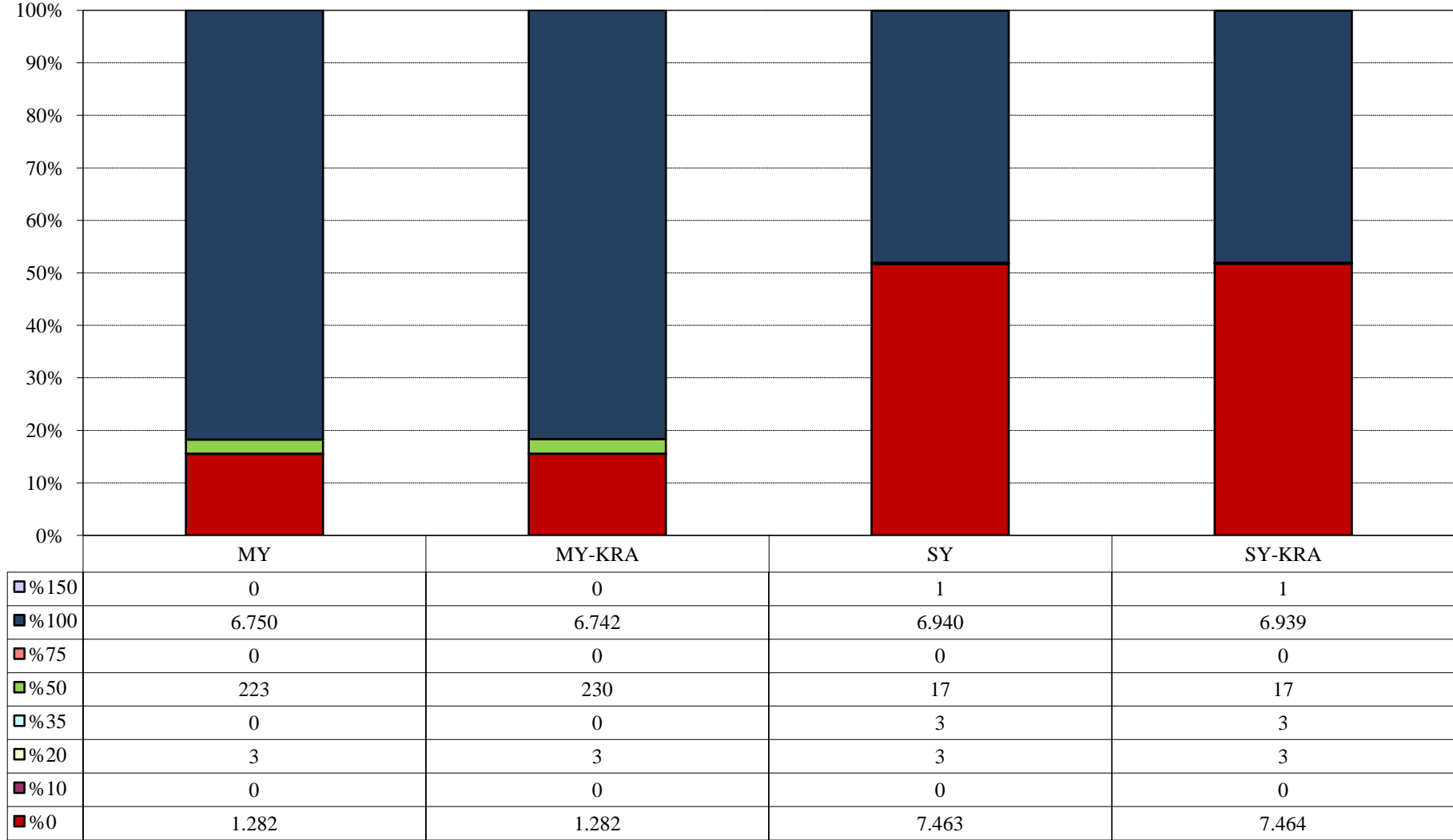
Grafik 25: KOBİ Dışı Kurumsal (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

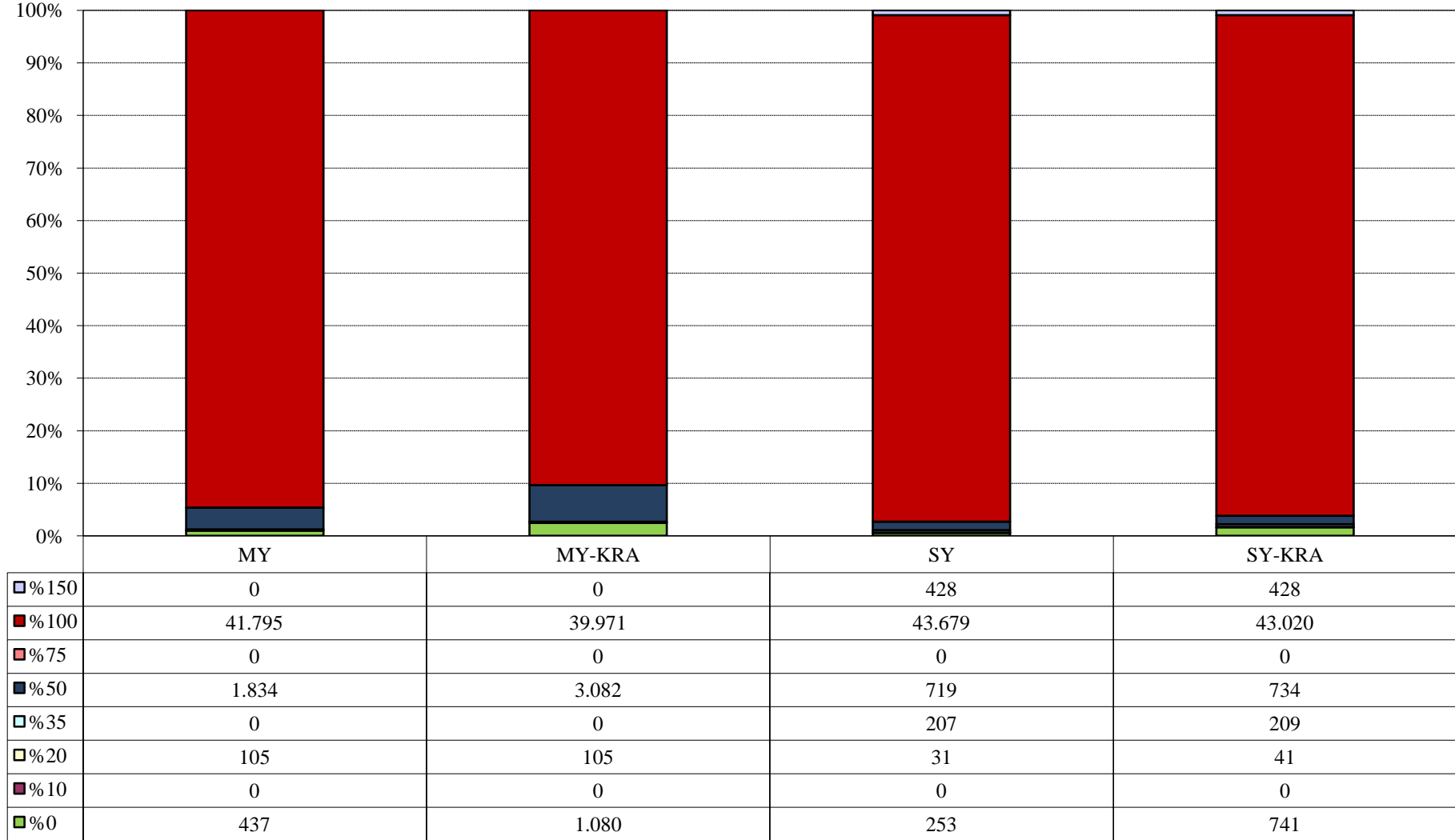
Grafik 26: KOBİ Dışı Kurumsal (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

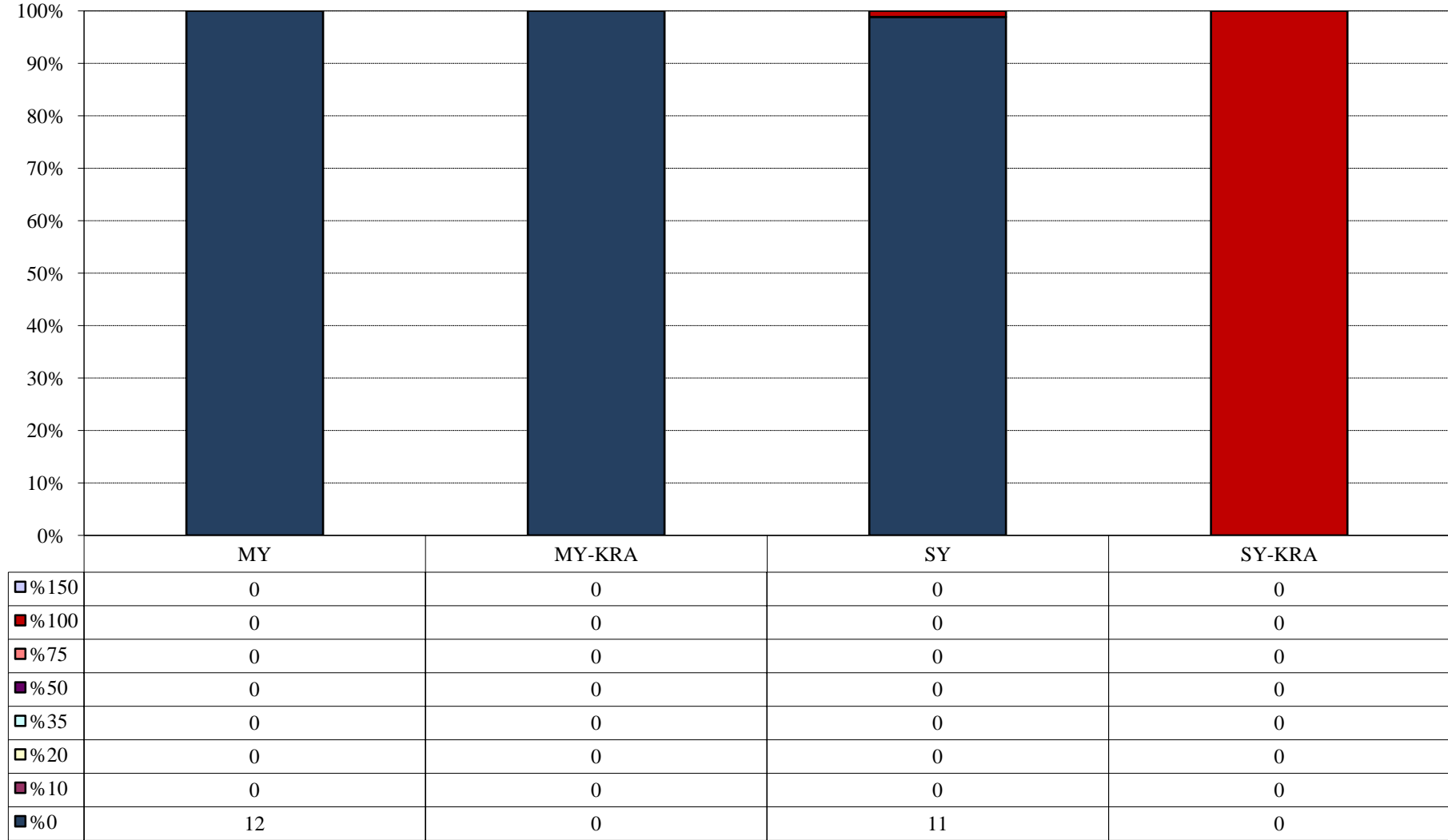
Grafik 27: KOBİ Dışı Kurumsal (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

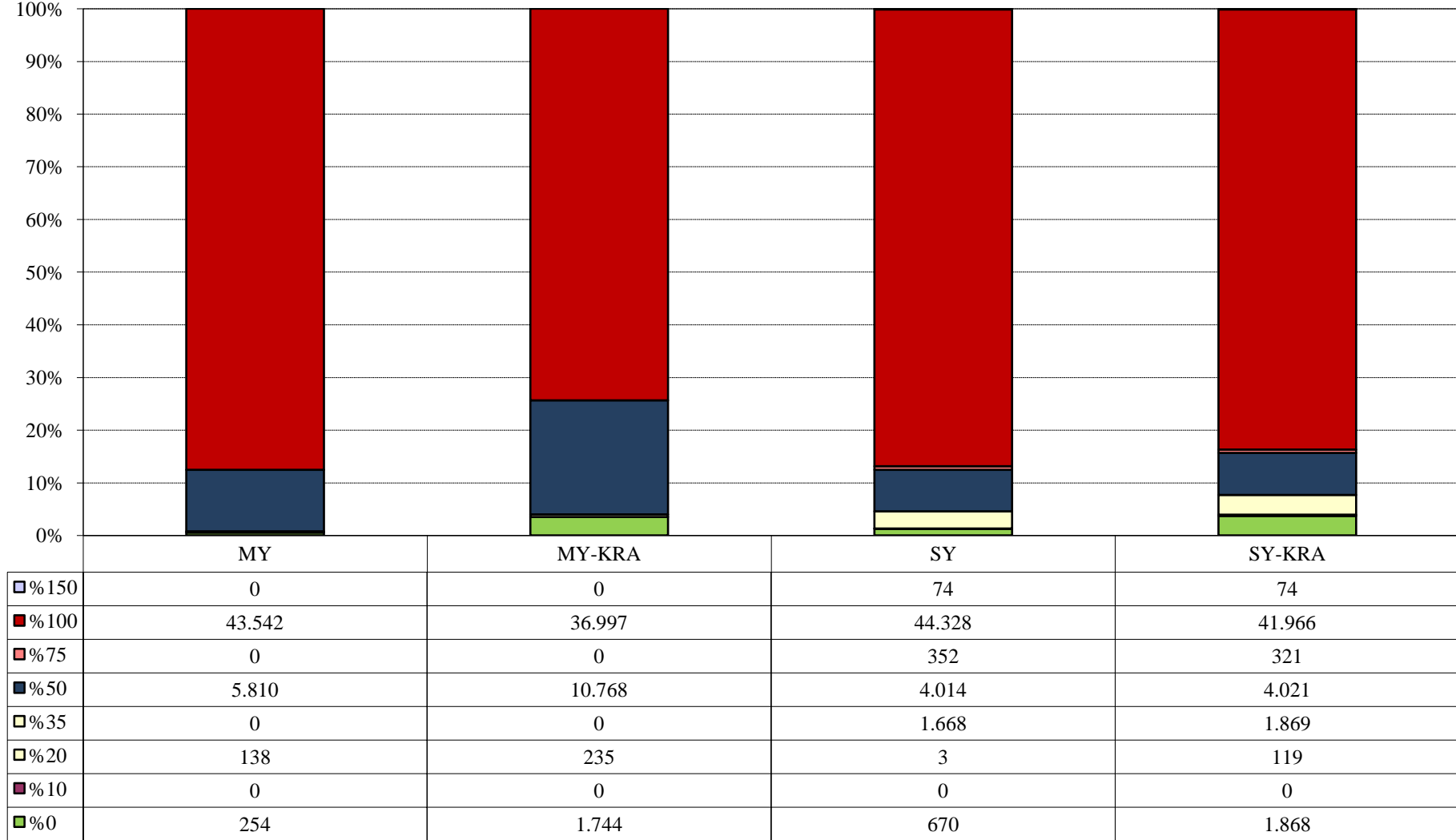
Grafik 28: KOBİ Dışı Kurumsal (Repo Benzeri İşlemler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

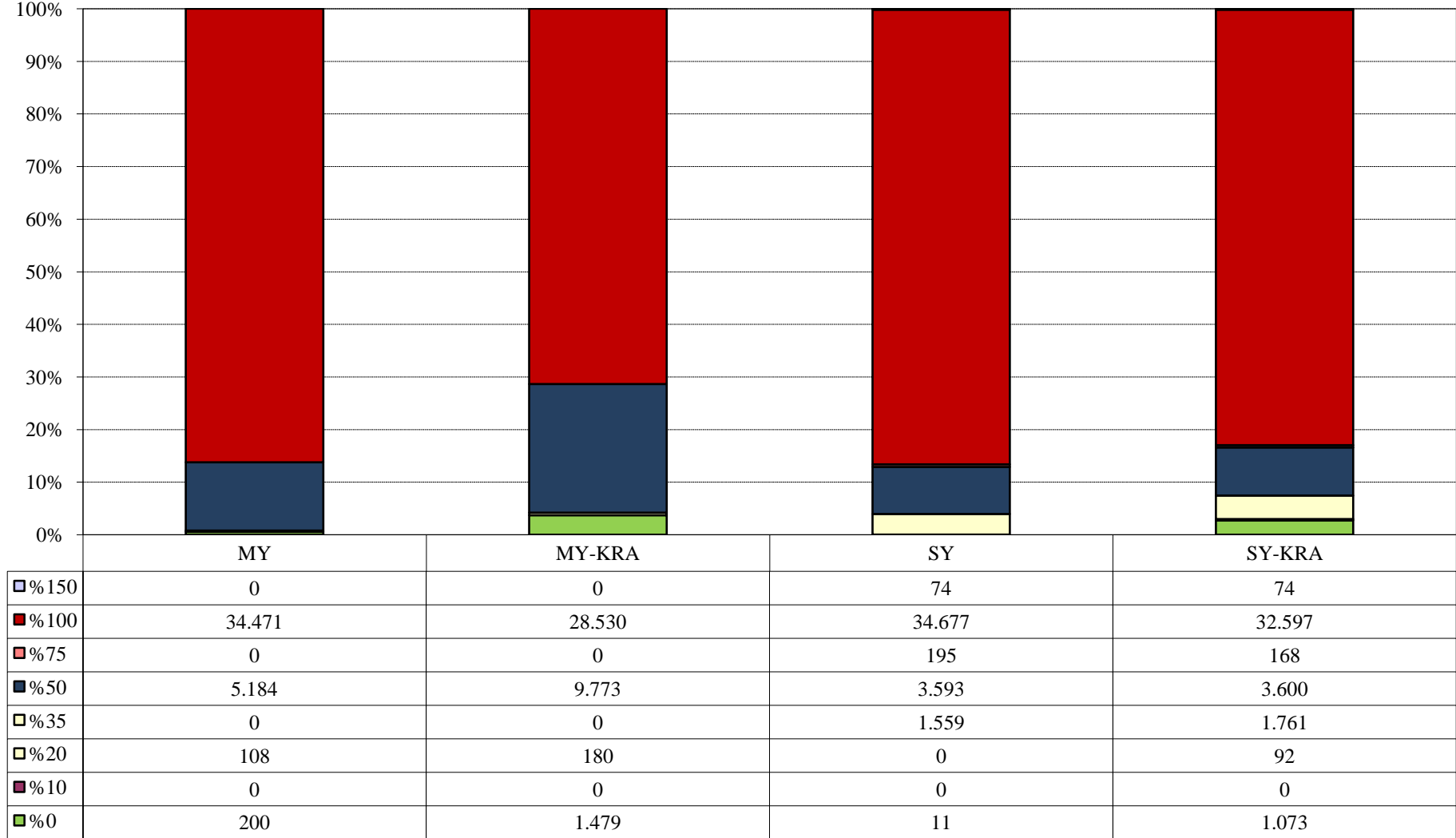
Grafik 29: Kurumsal KOBİ (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

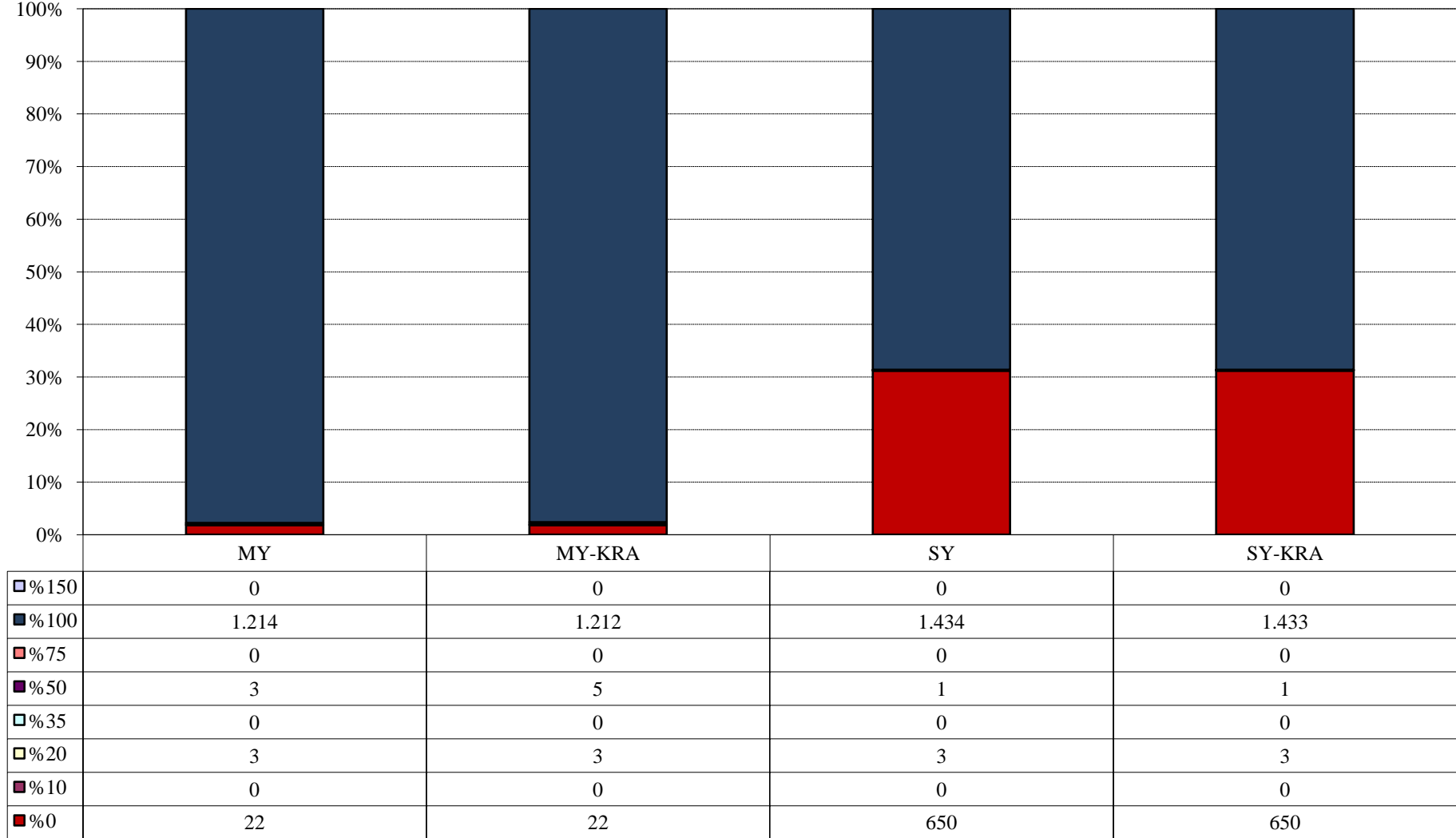
Grafik 30: Kurumsal KOBİ (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

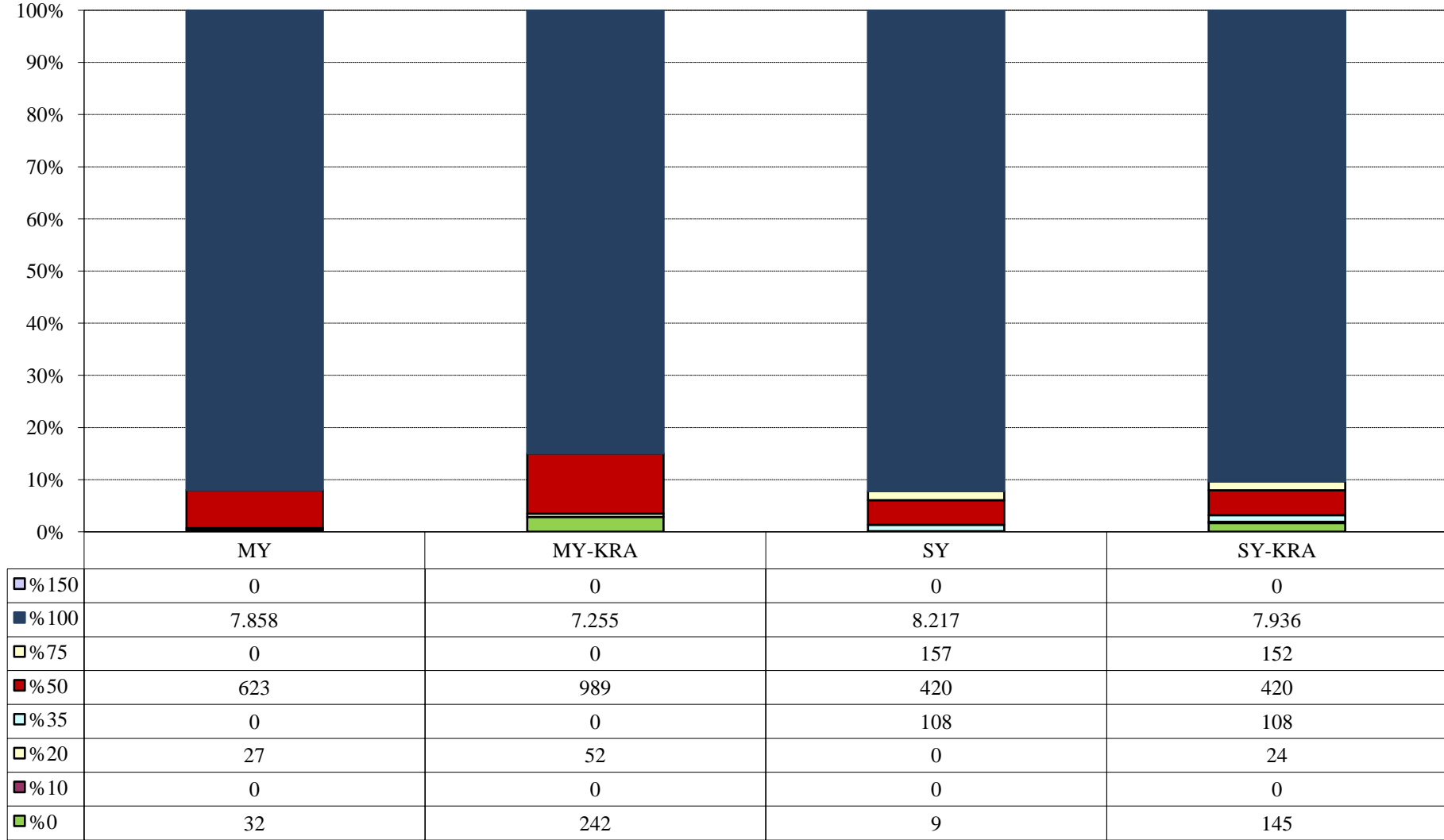
Grafik 31: Kurumsal KOBİ (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

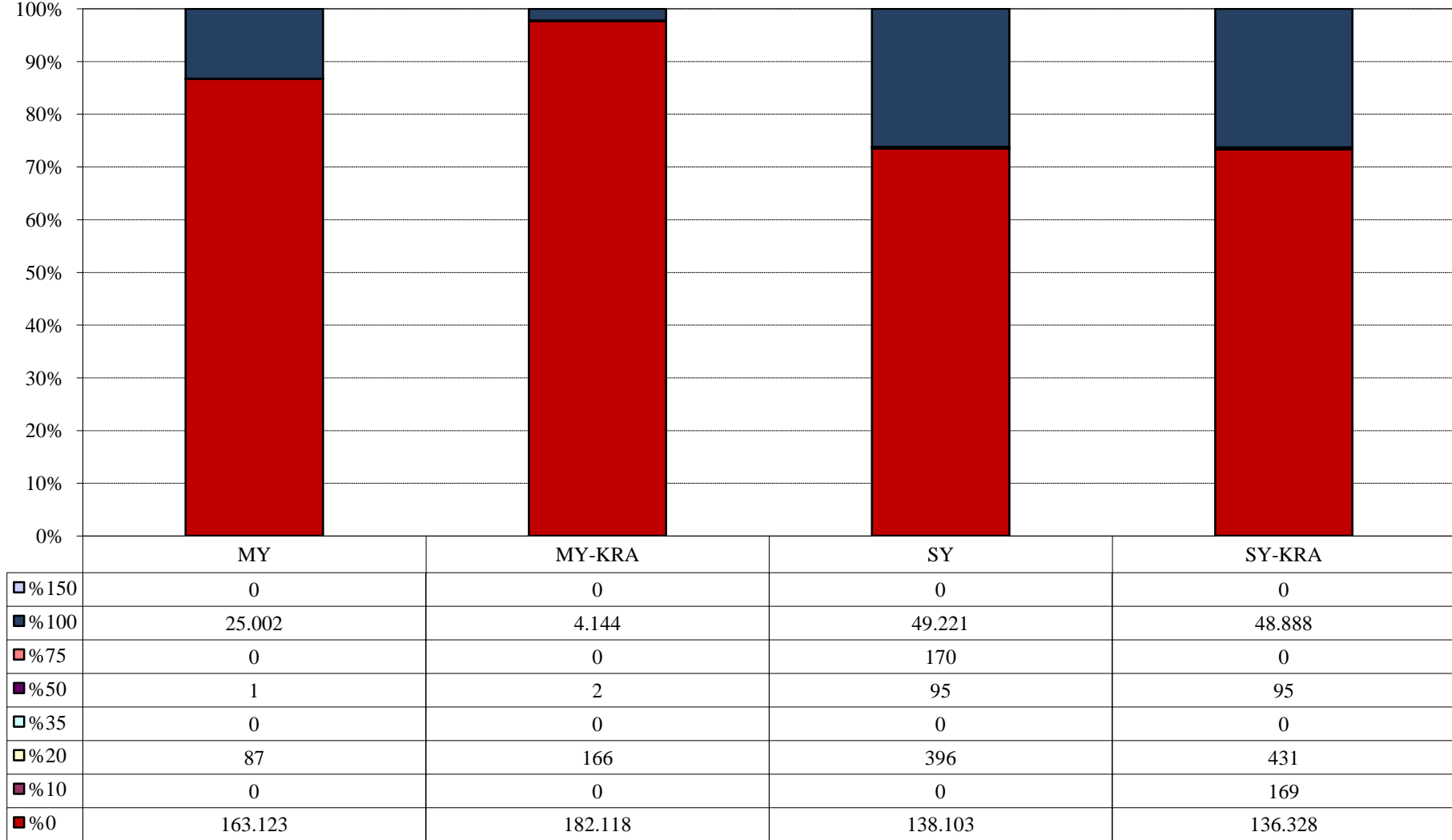
Grafik 32: Kurumsal KOBİ (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

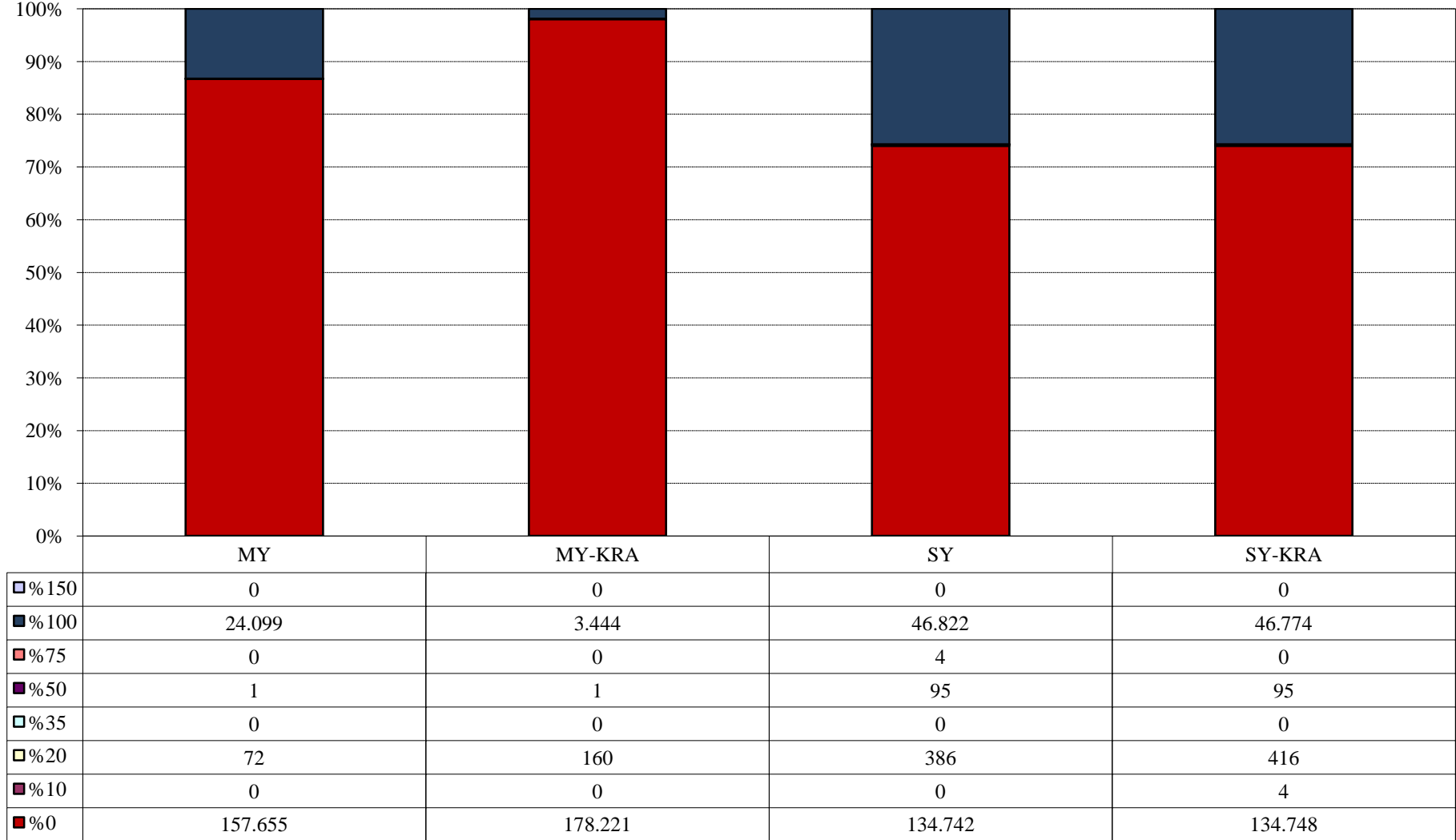
Grafik 33: Kamu (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

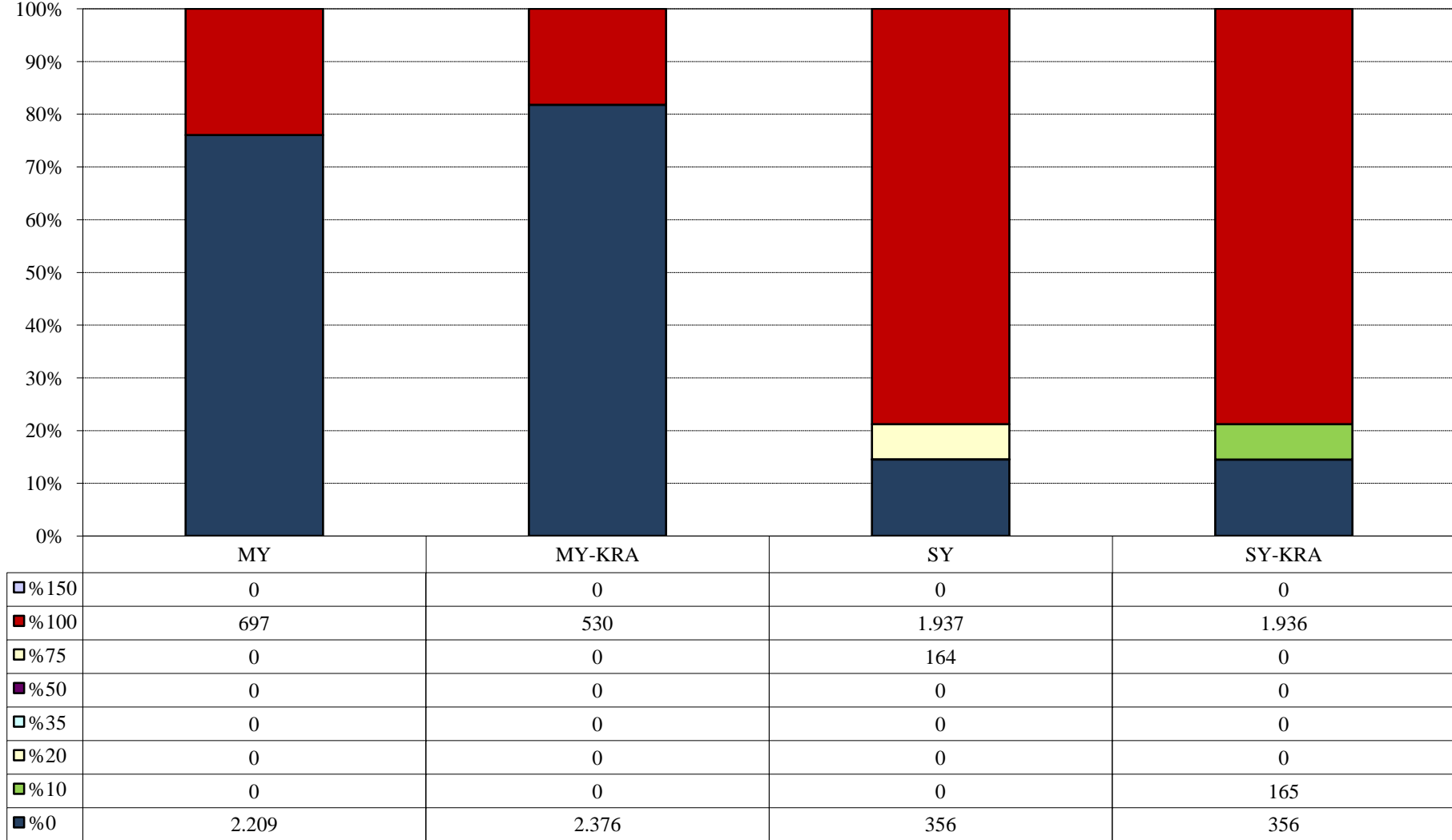
Grafik 34: Kamu (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

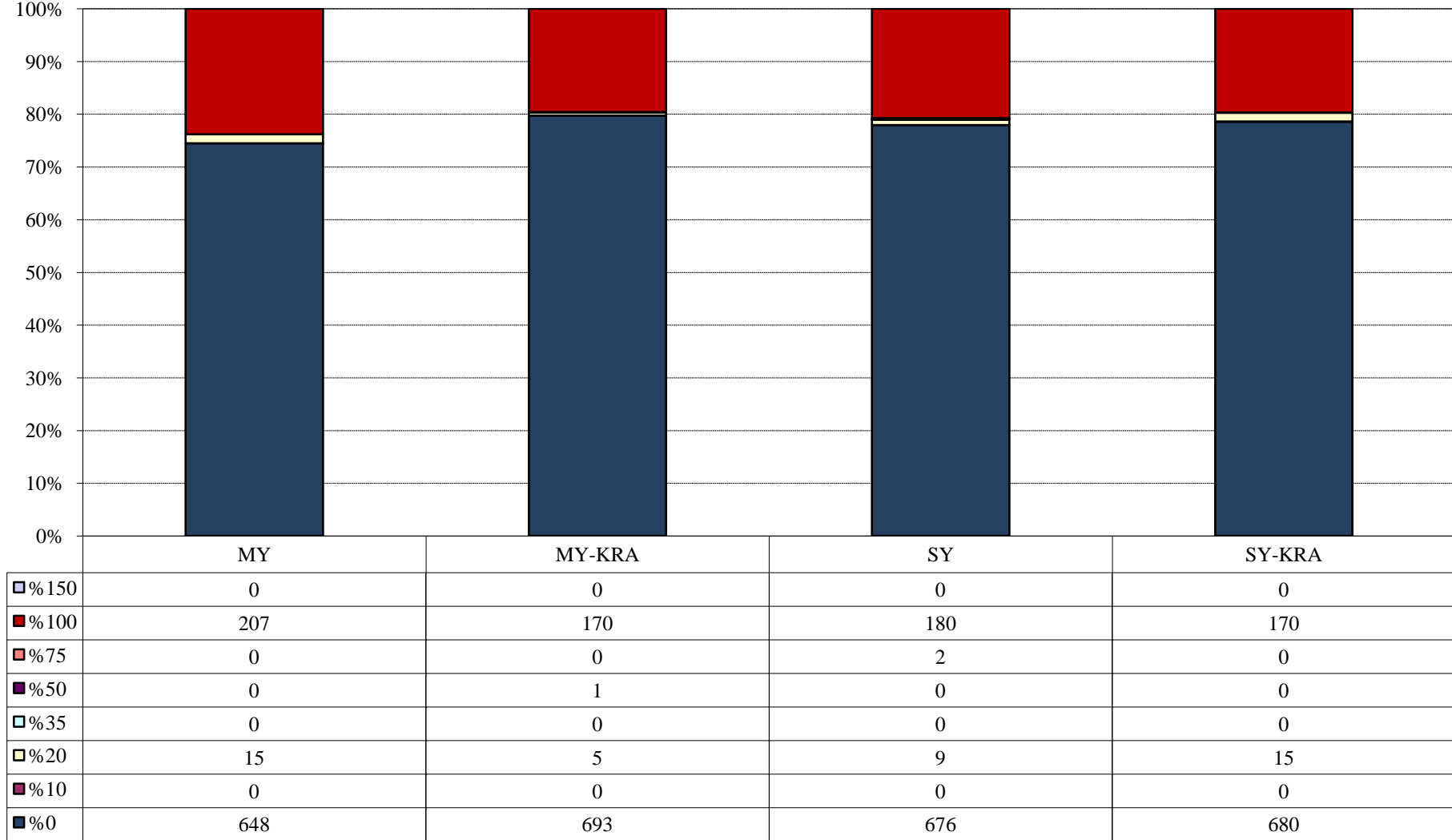
Grafik 35: Kamu (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

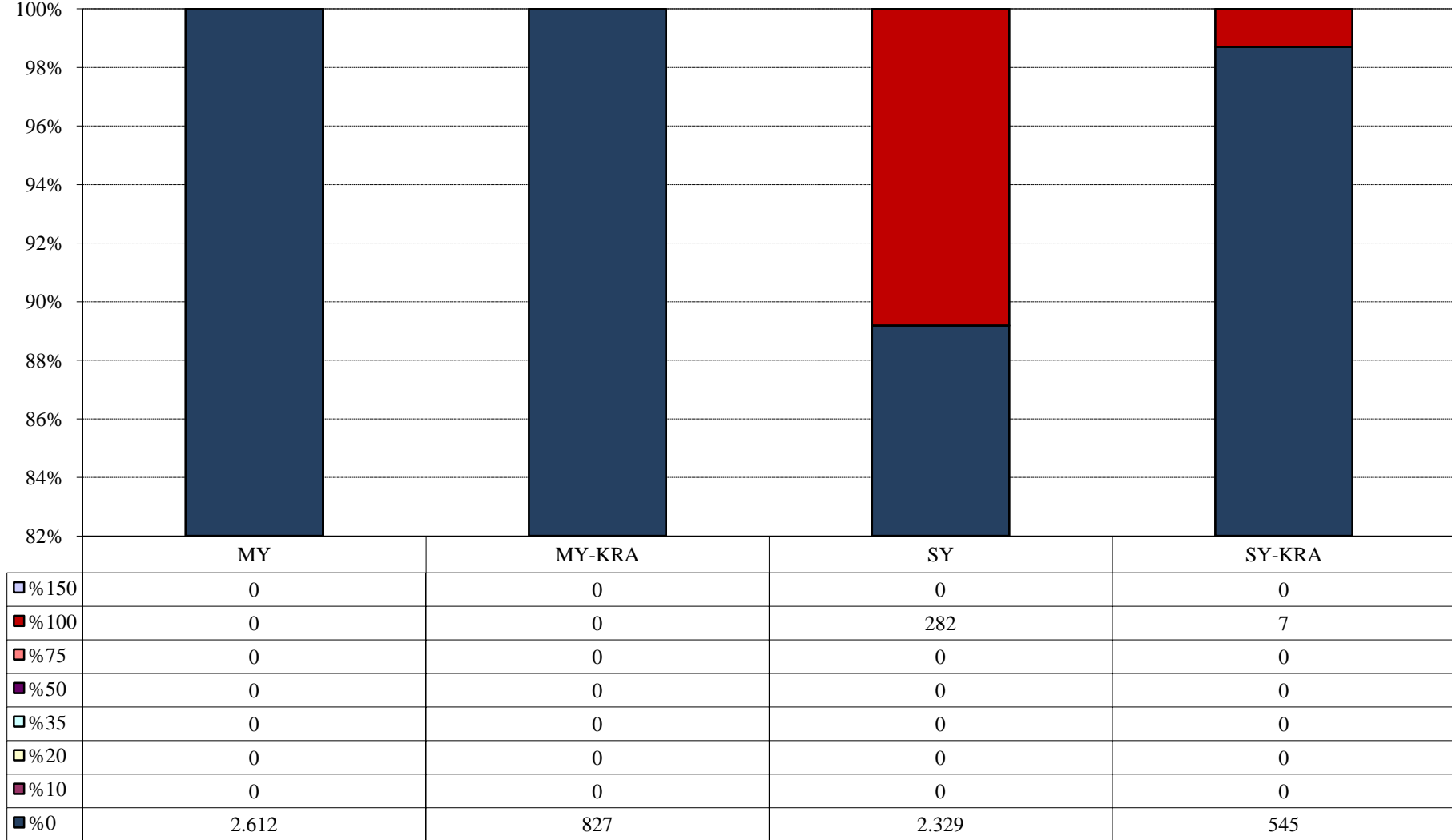
Grafik 36: Kamu (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

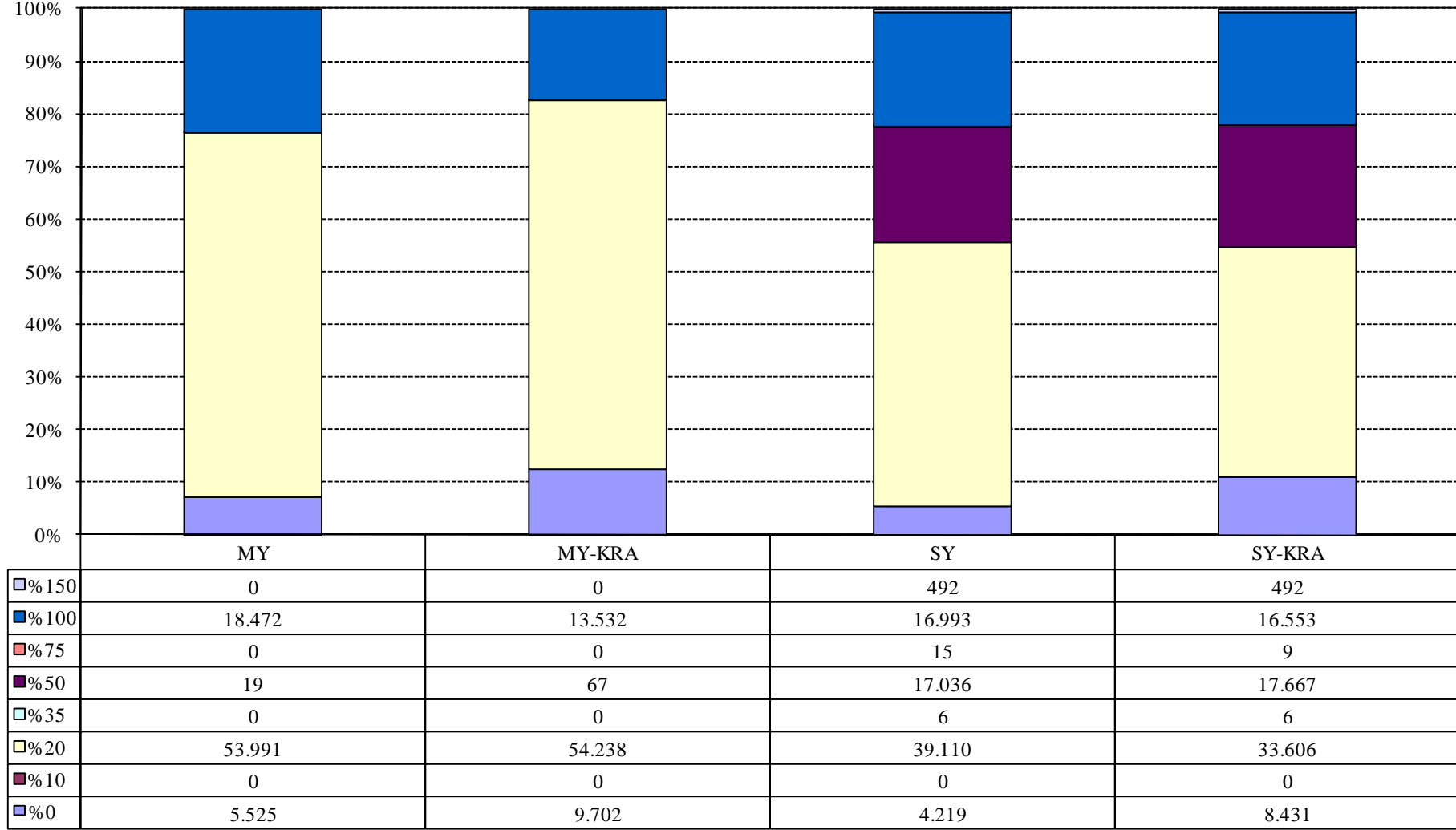
Grafik 37: Kamu (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

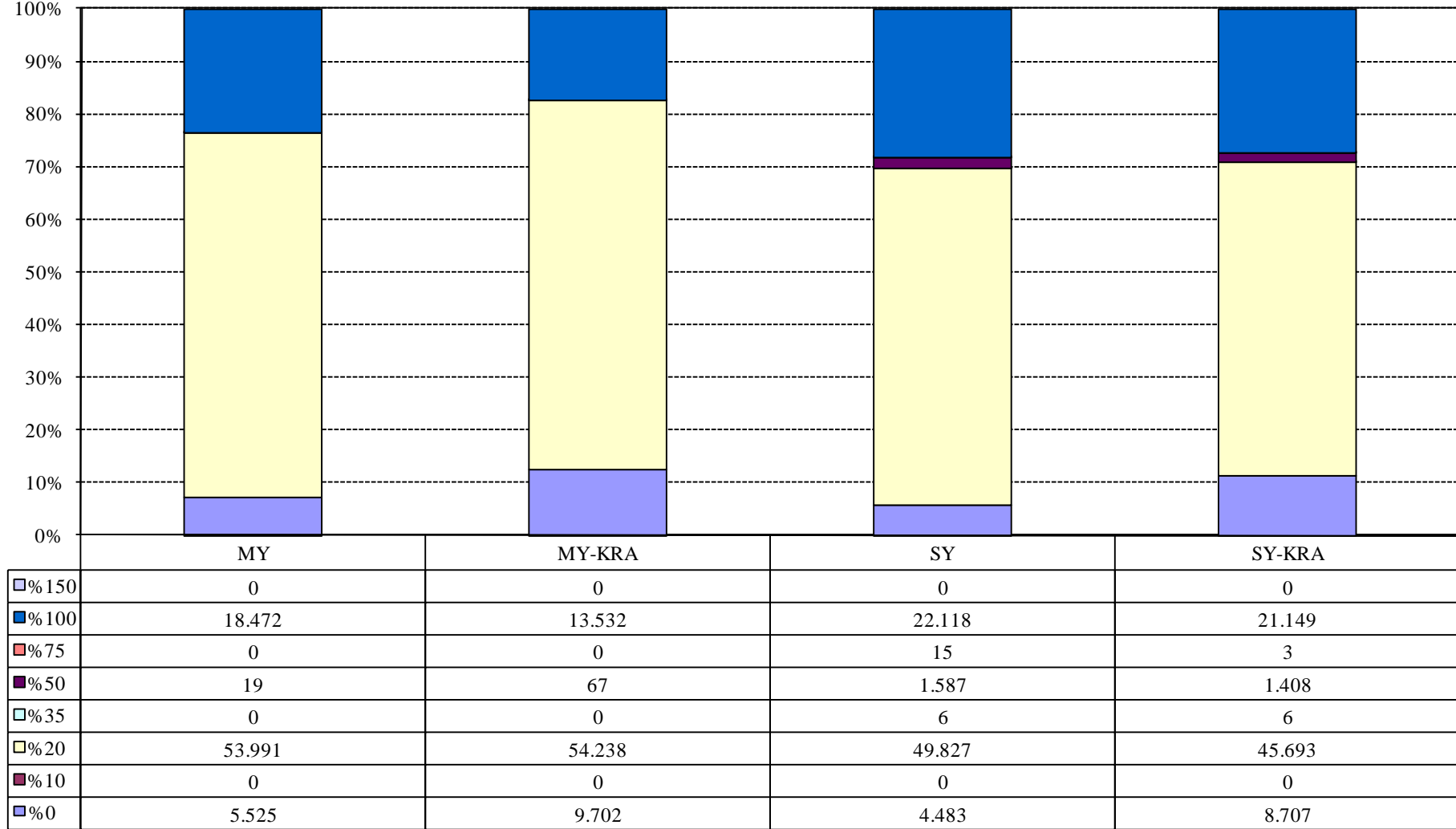
Grafik 38: Bankalar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2

Milyon TL

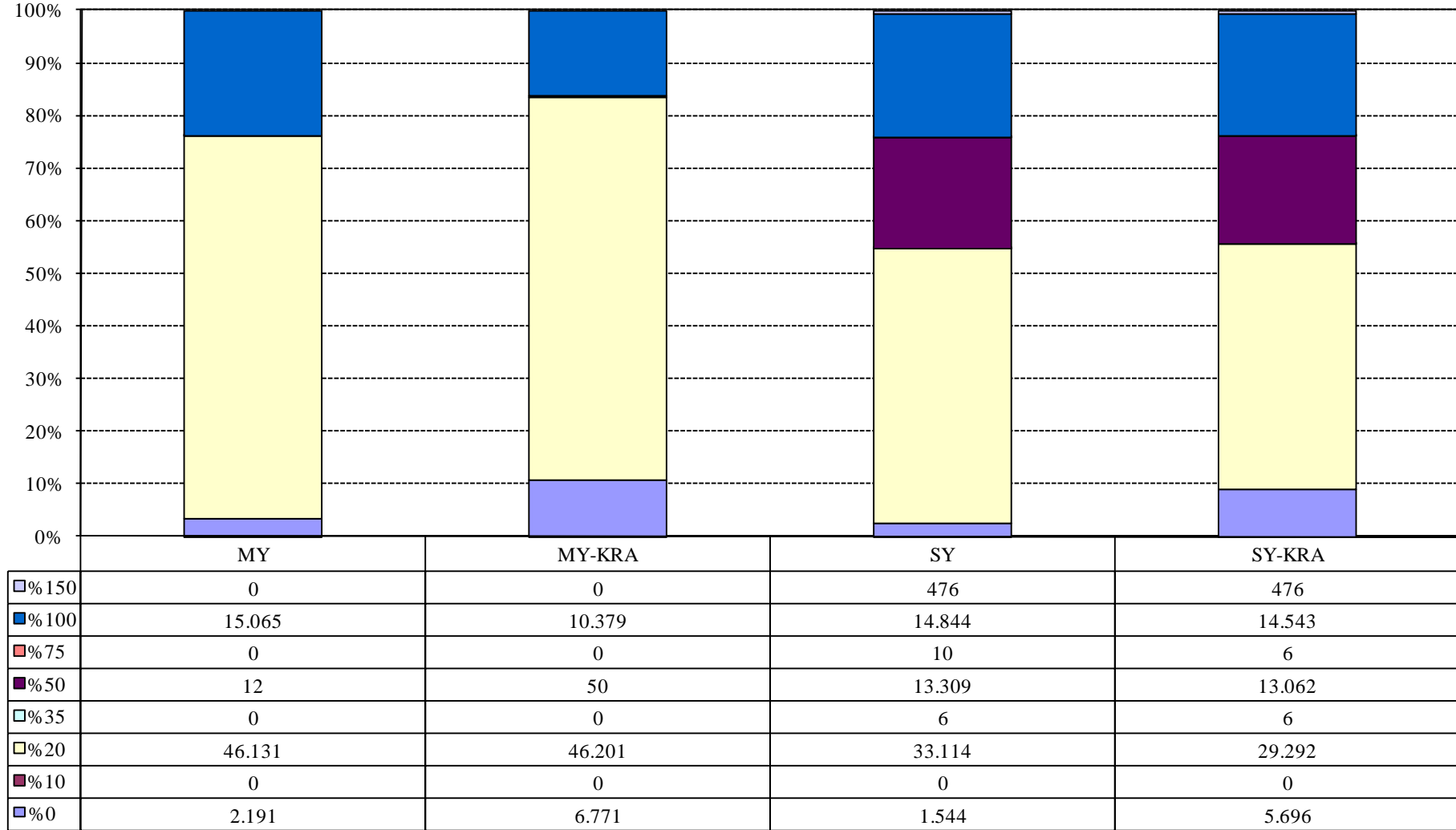
Grafik 39:Bankalar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1

Milyon TL

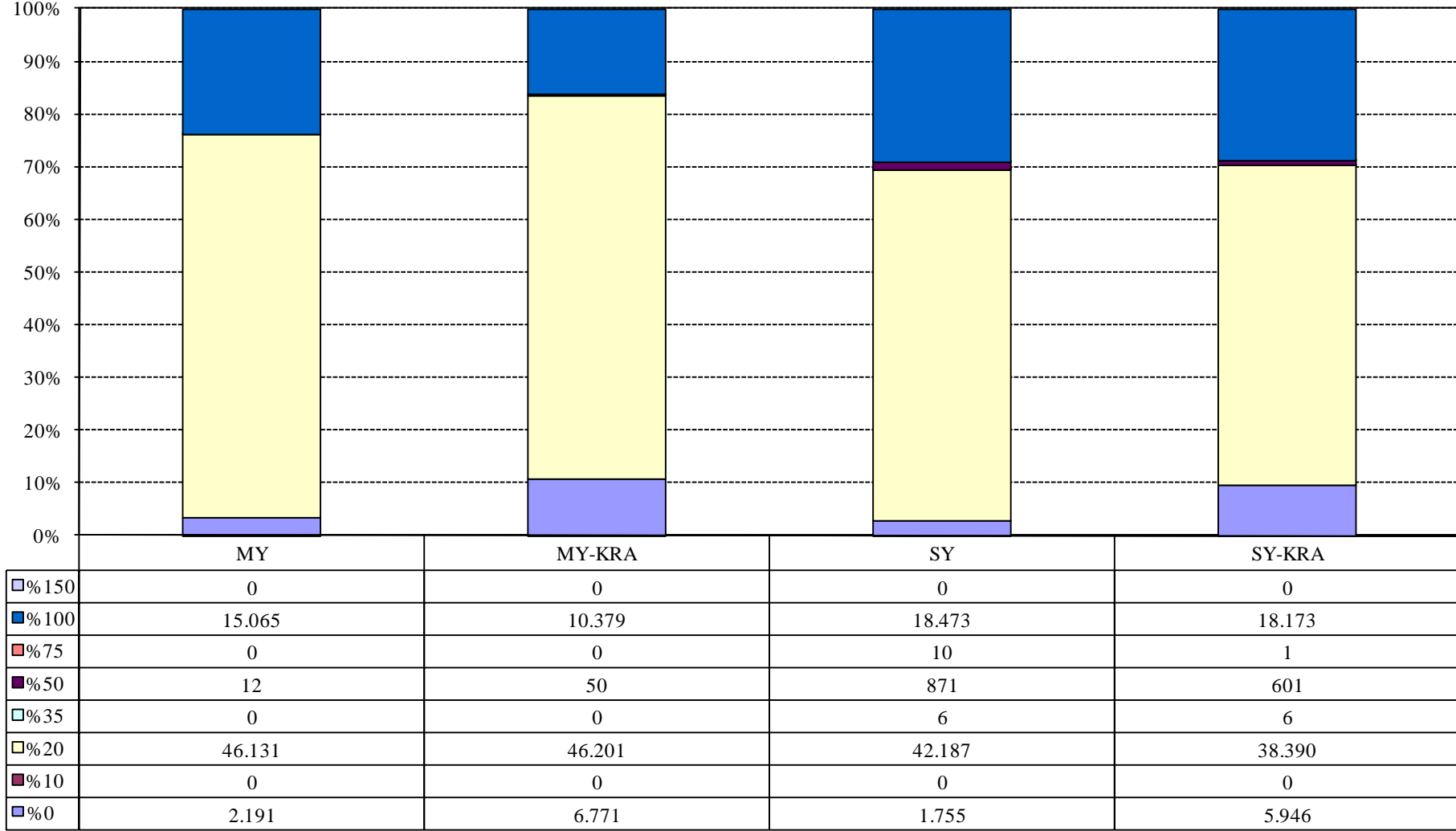
Grafik 40: Bankalar (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2

Milyon TL

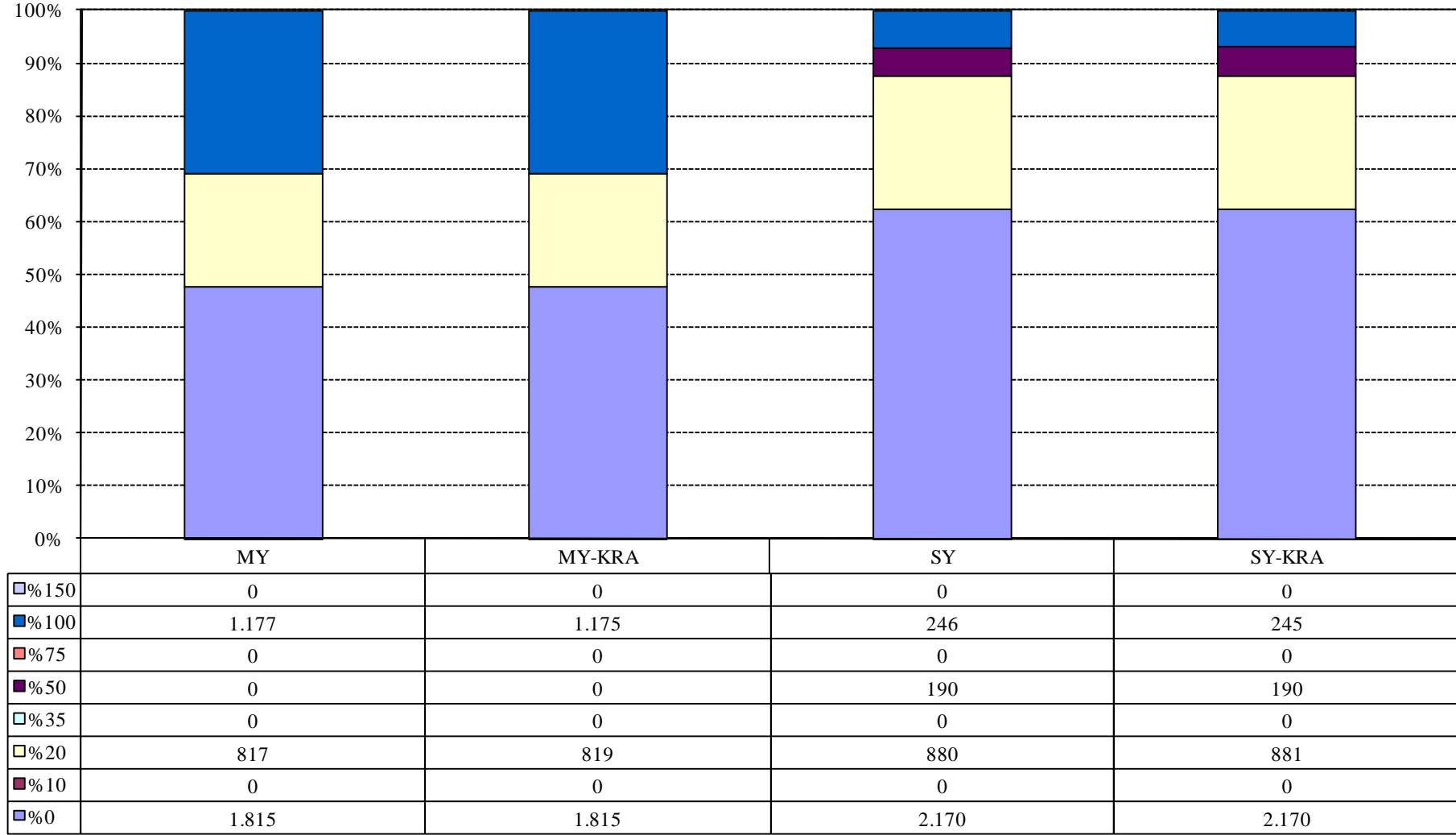
Grafik 41: Bankalar (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı - Seçenek 1

Milyon TL

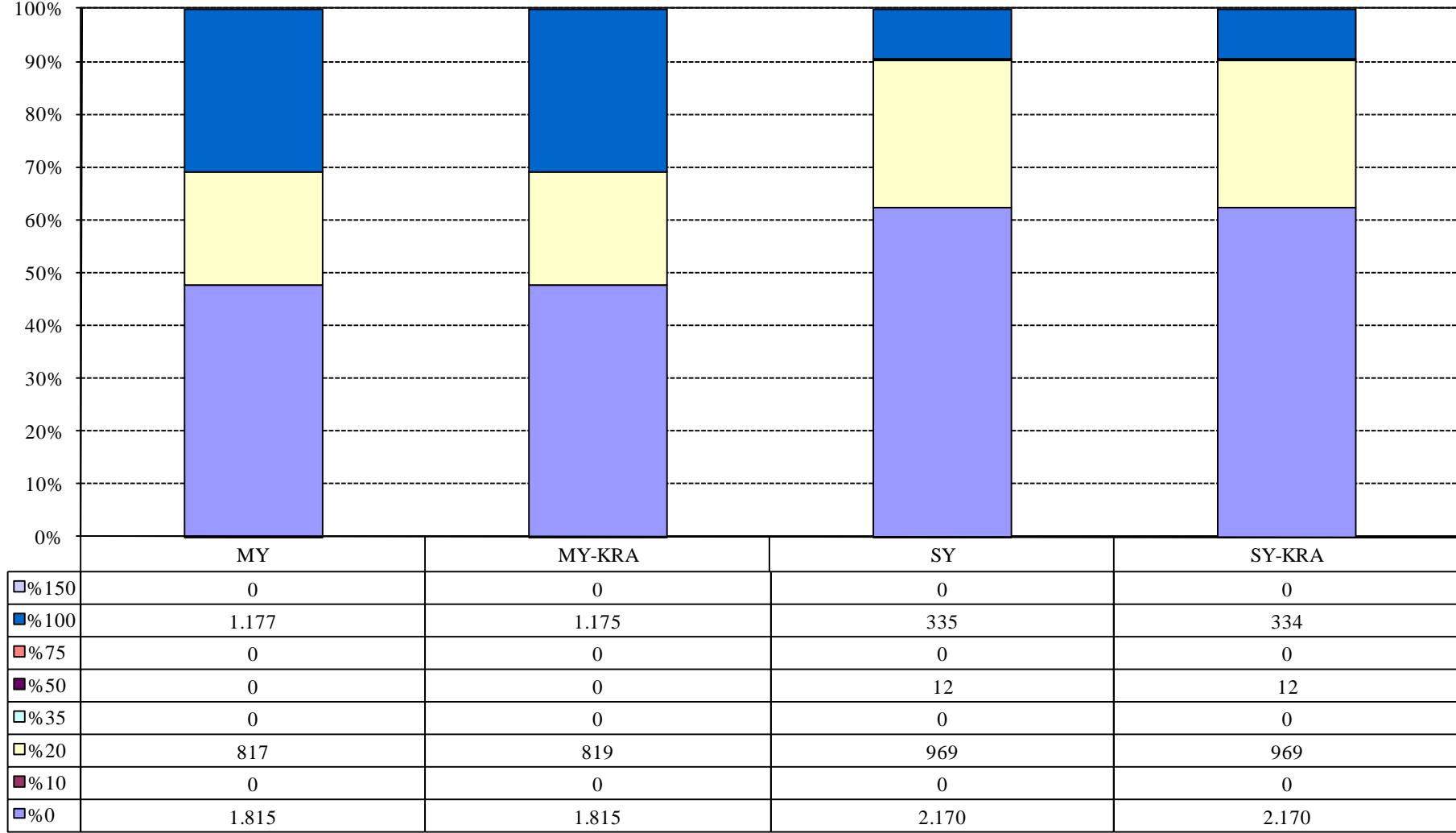
Grafik 42: Bankalar (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi – Seçenek 2

Milyon TL

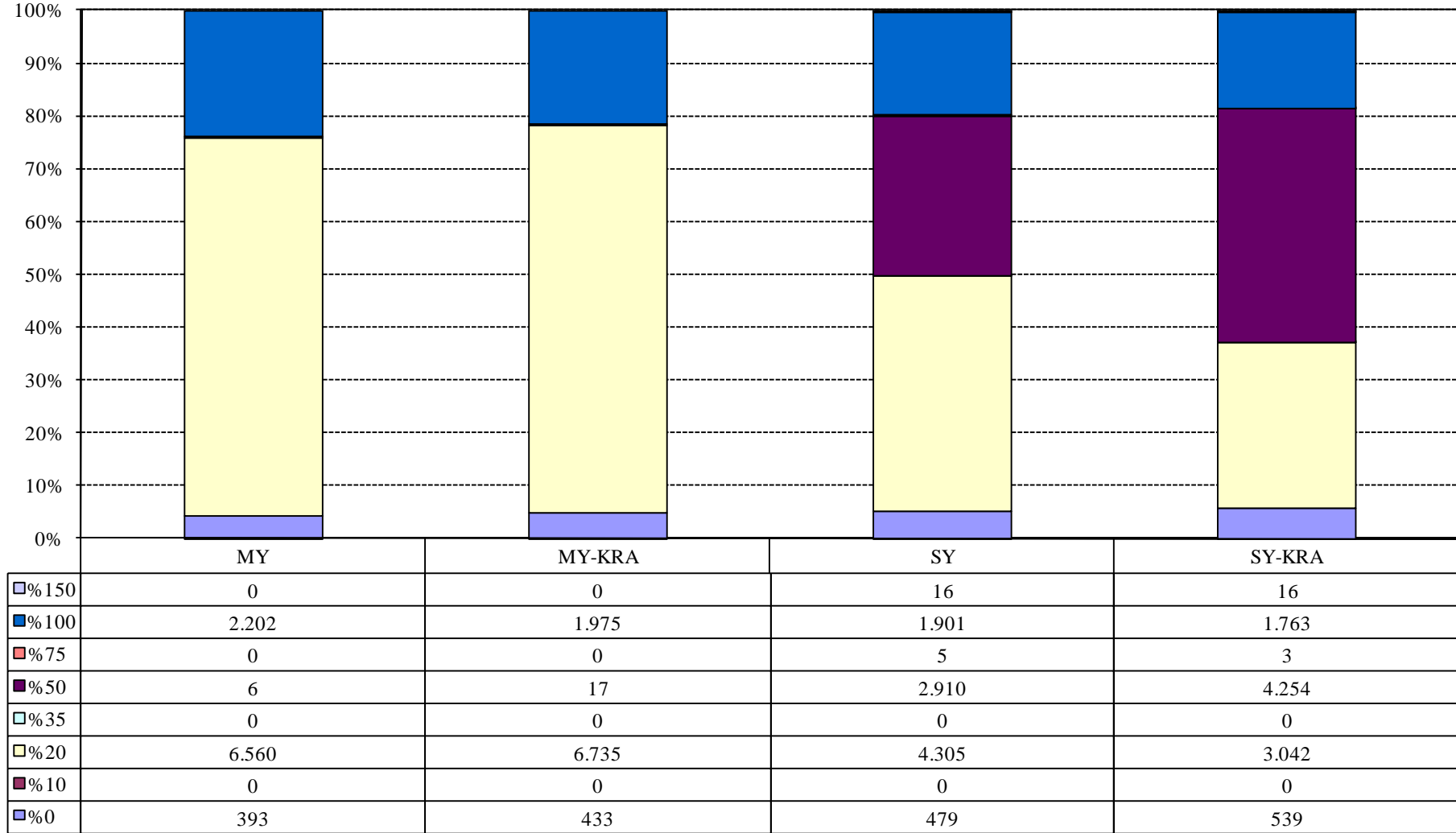
Grafik 43: Bankalar (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi – Seçenek 1

Milyon TL

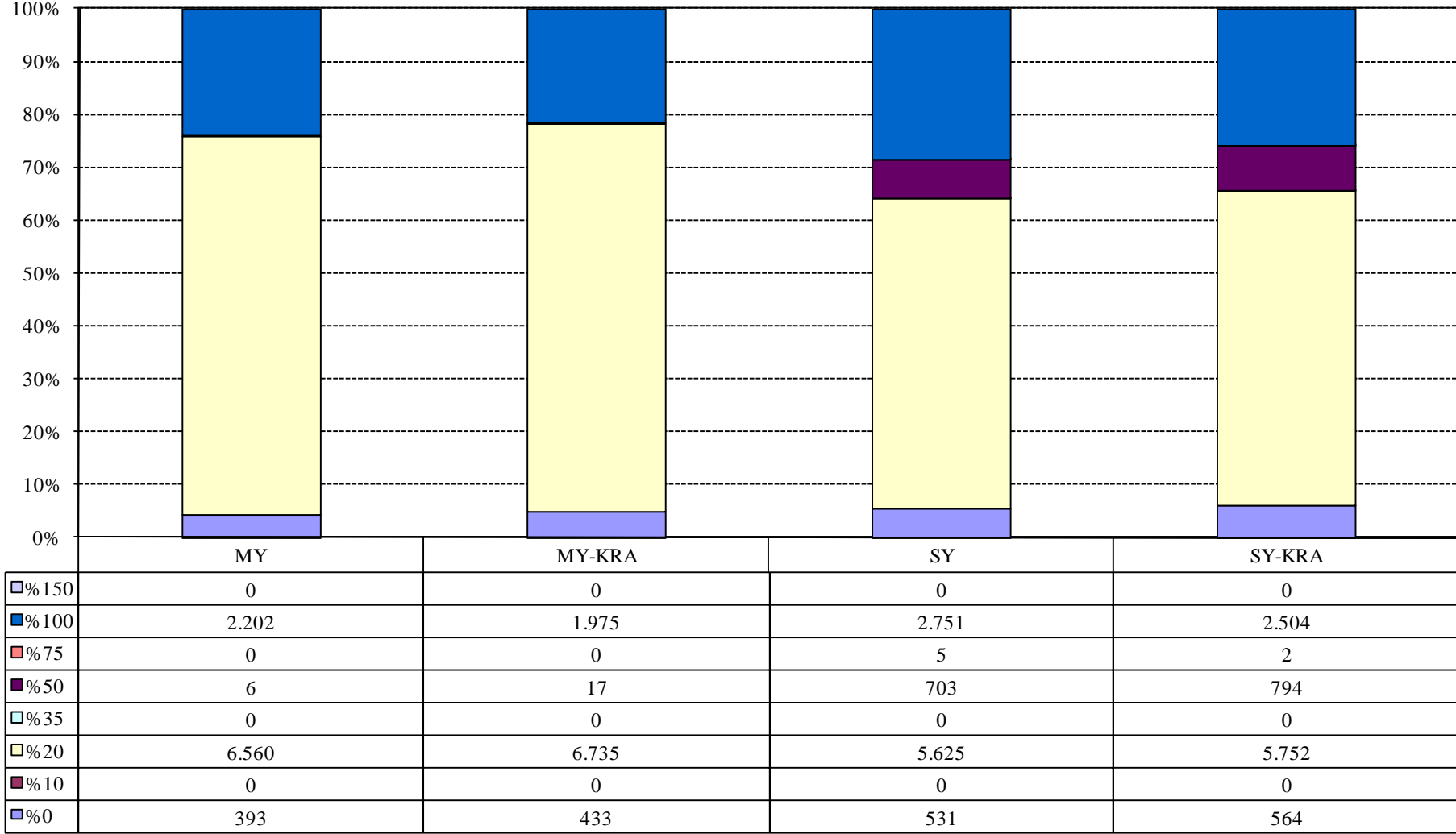
Grafik 44: Bankalar (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2

Milyon TL

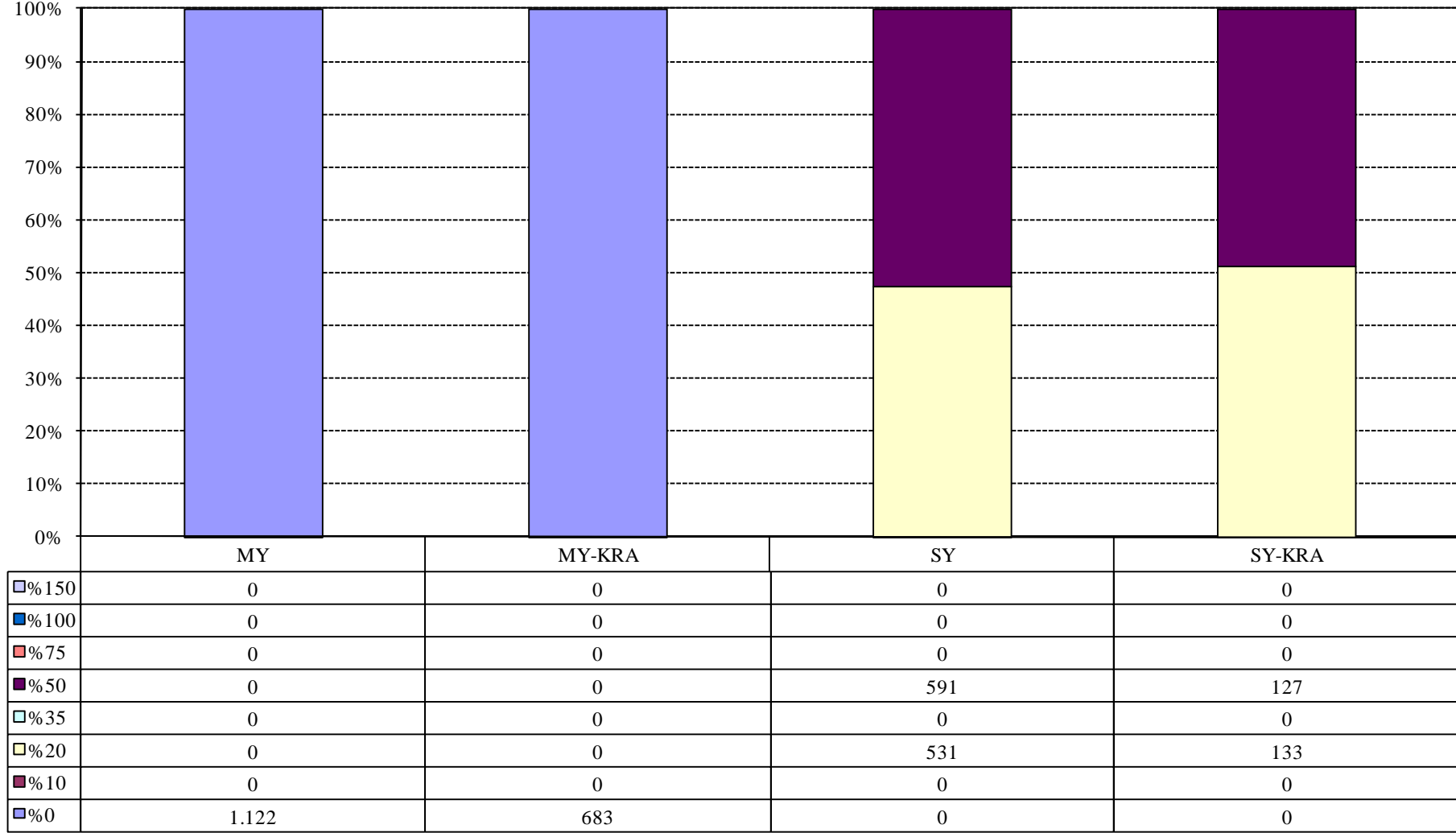
Grafik 45: Bankalar (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1

Milyon TL

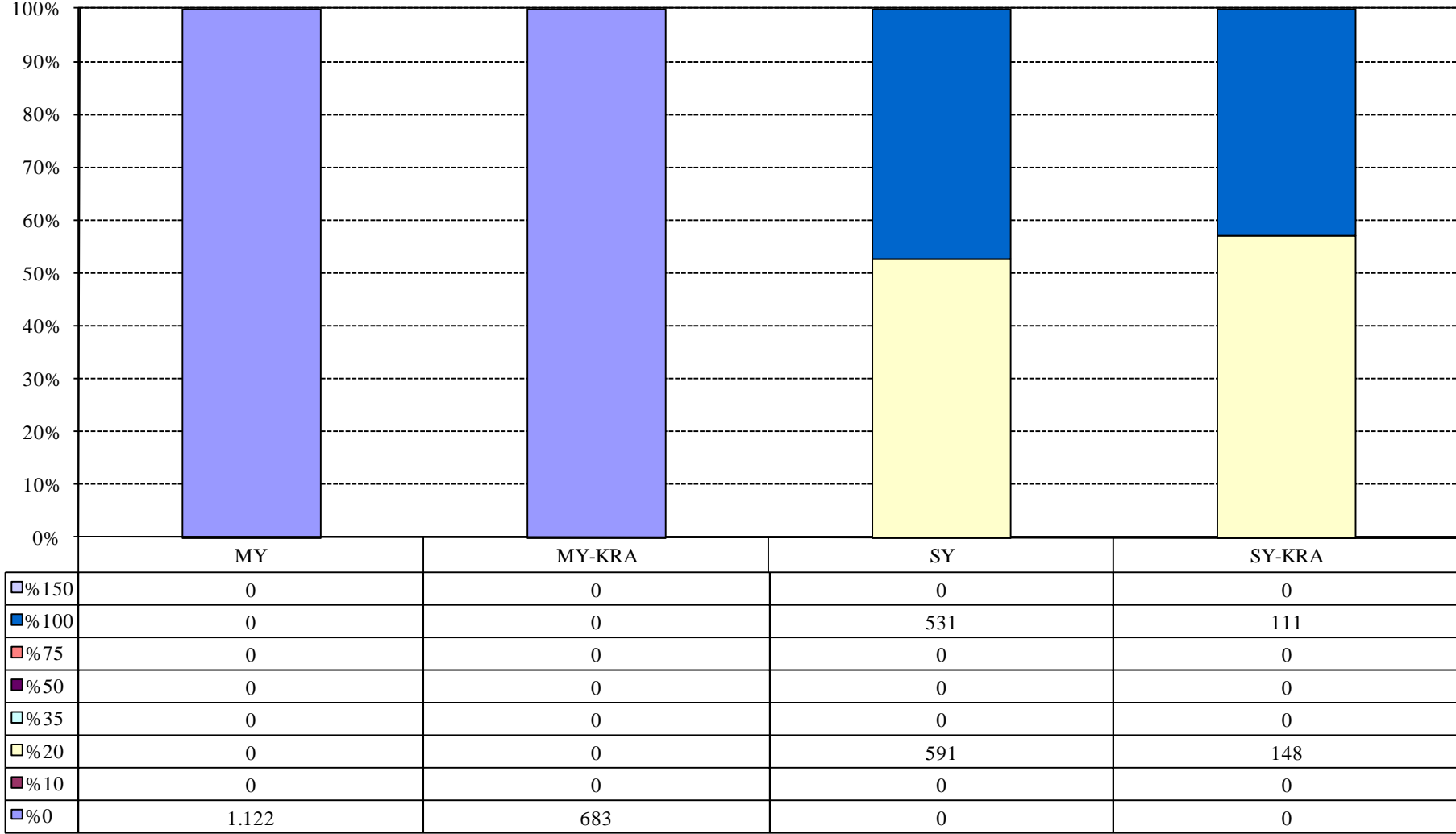
Grafik 46: Bankalar (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2

Milyon TL

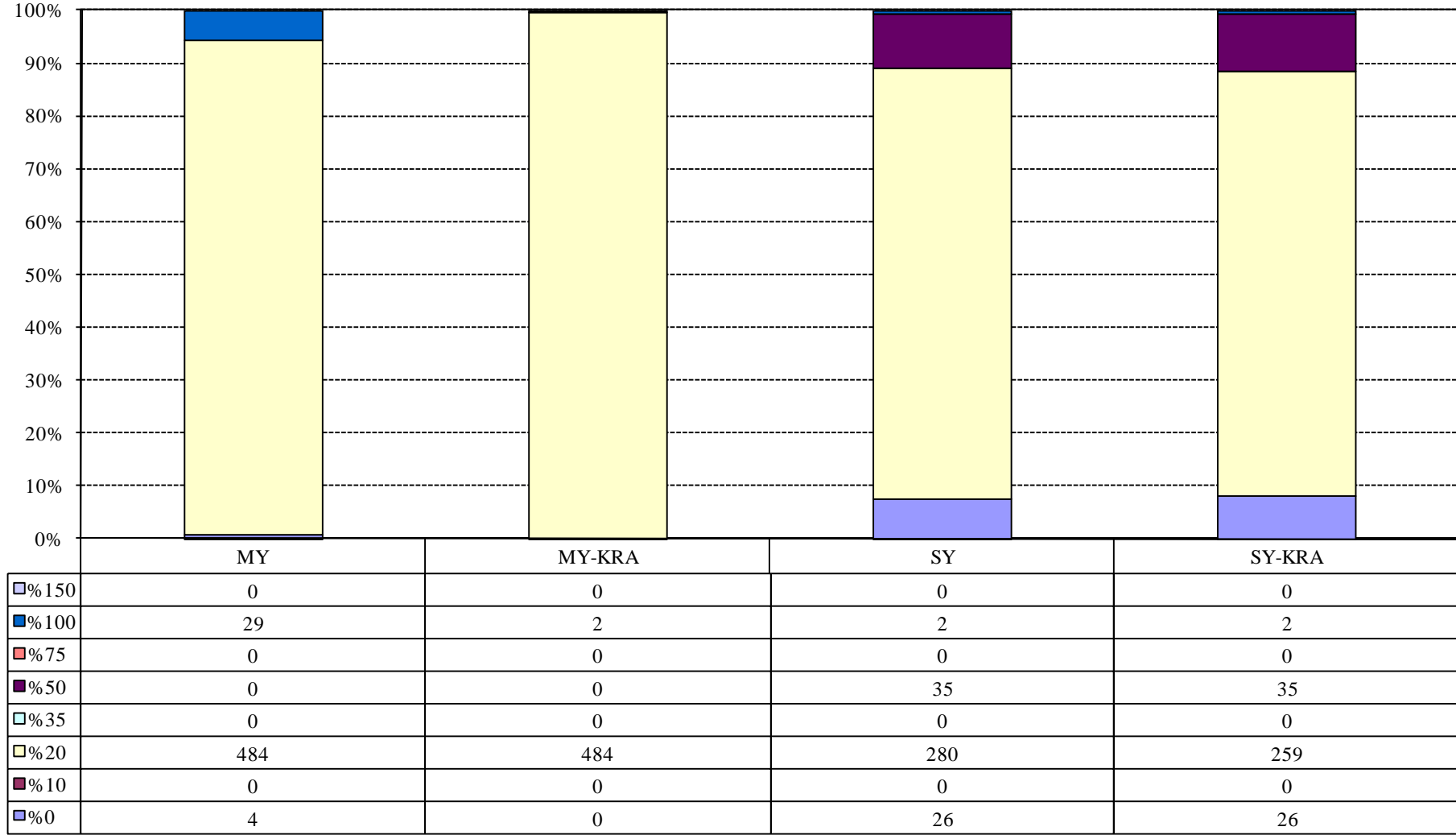
Grafik 47: Bankalar (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1

Milyon TL

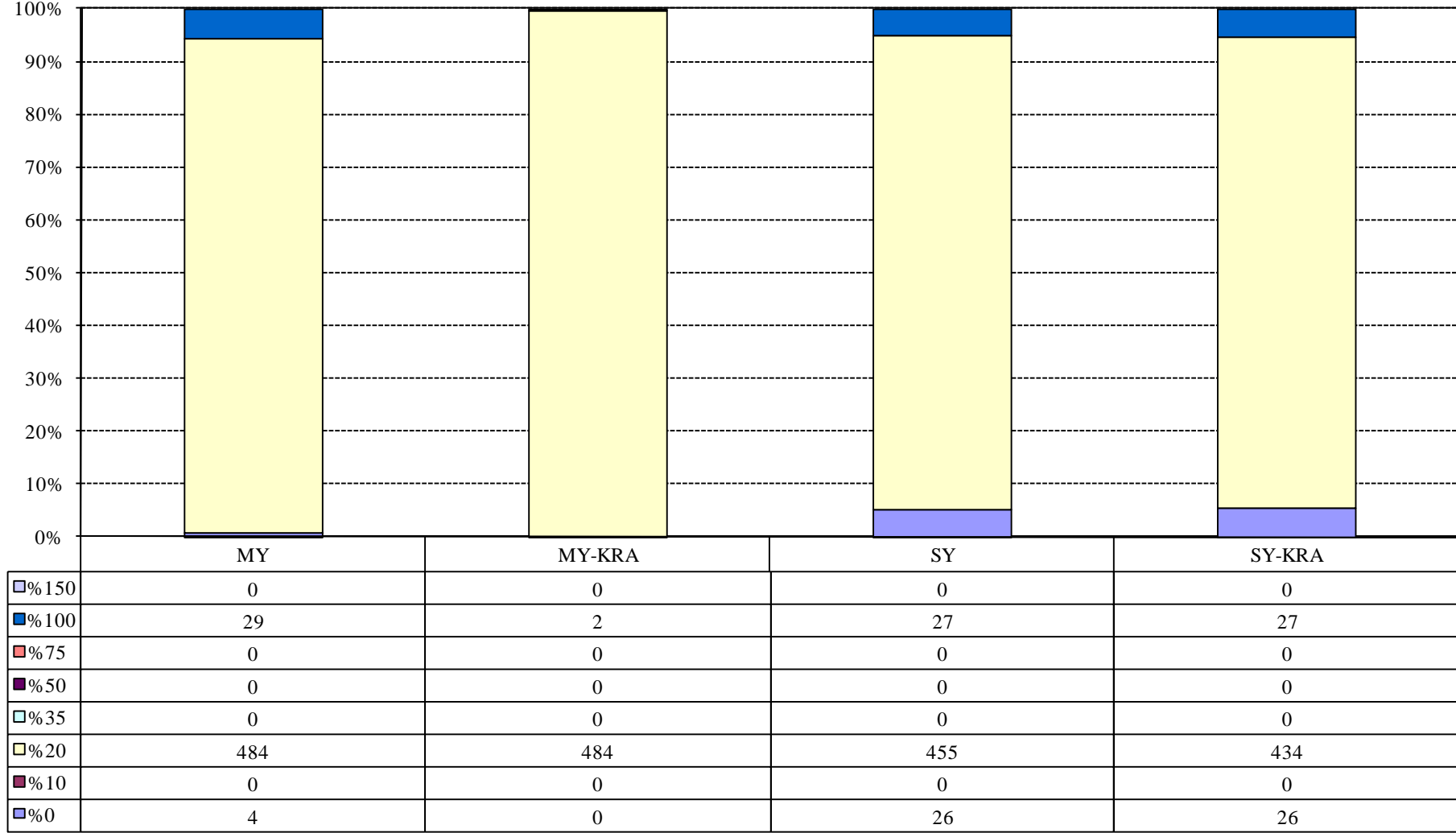
Grafik 48: Bankalar (Tezgaah Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 2

Milyon TL

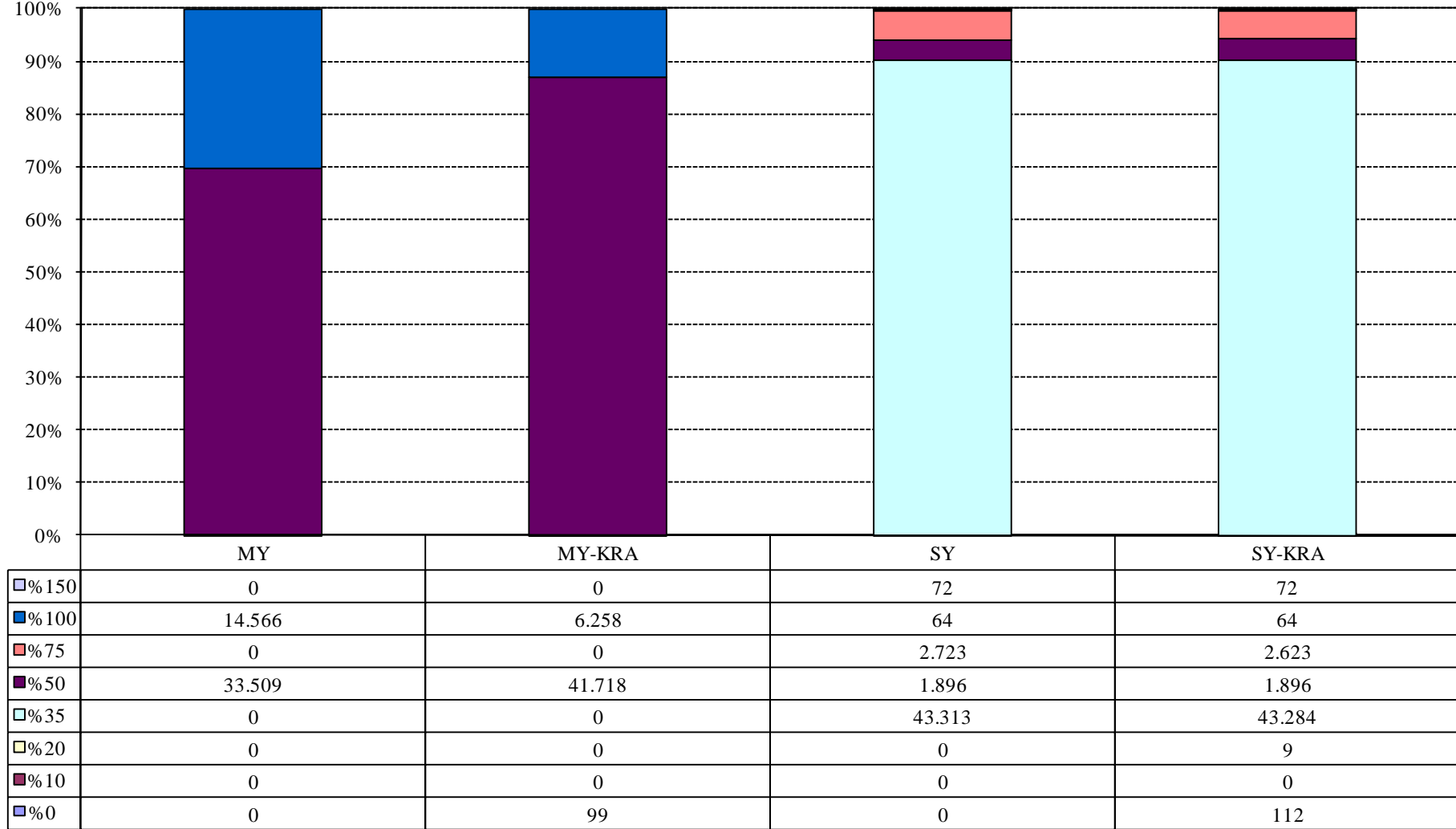
Grafik 49: Bankalar (Tezgaah Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı – Seçenek 1

Milyon TL

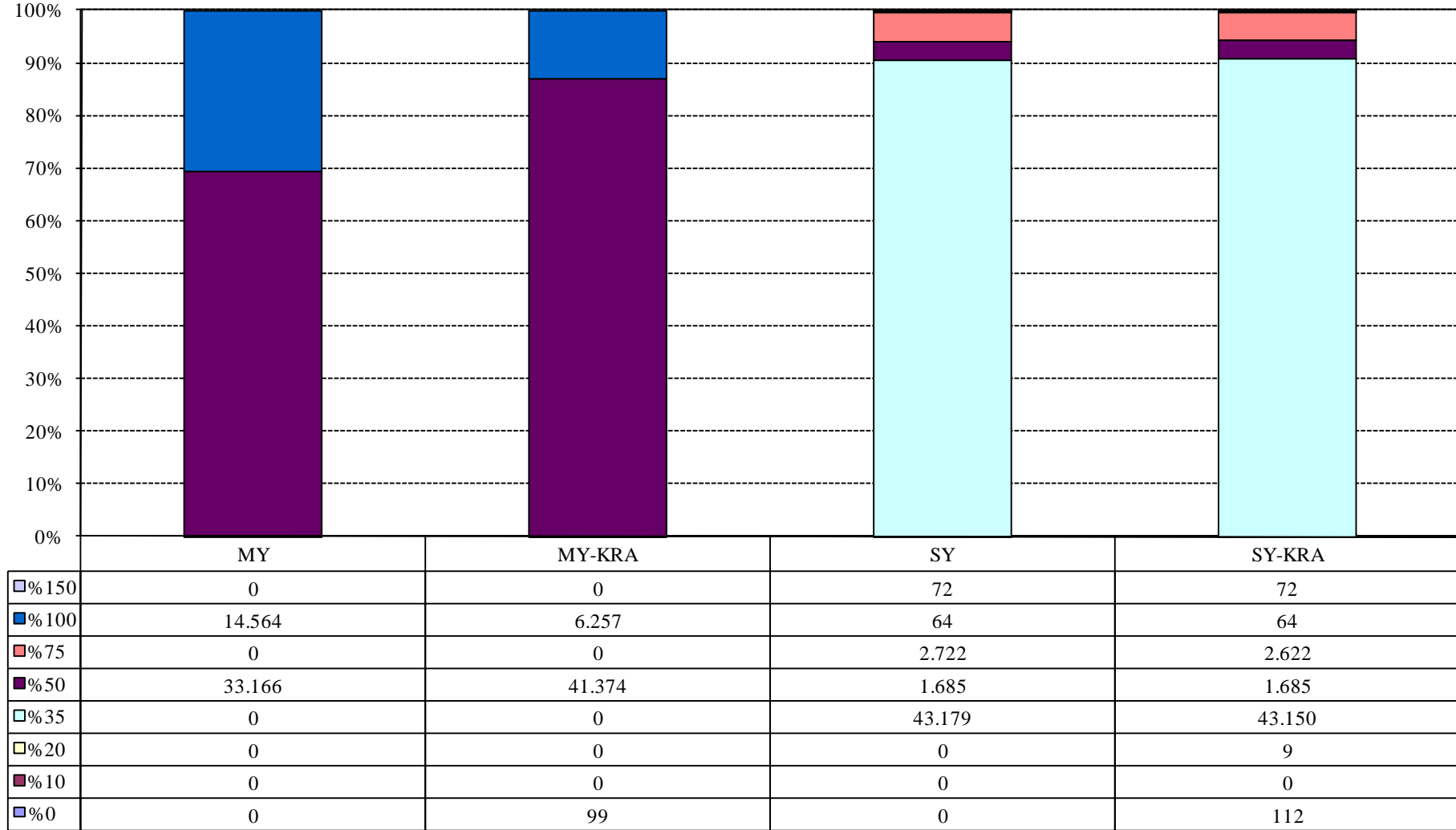
Grafik 50: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

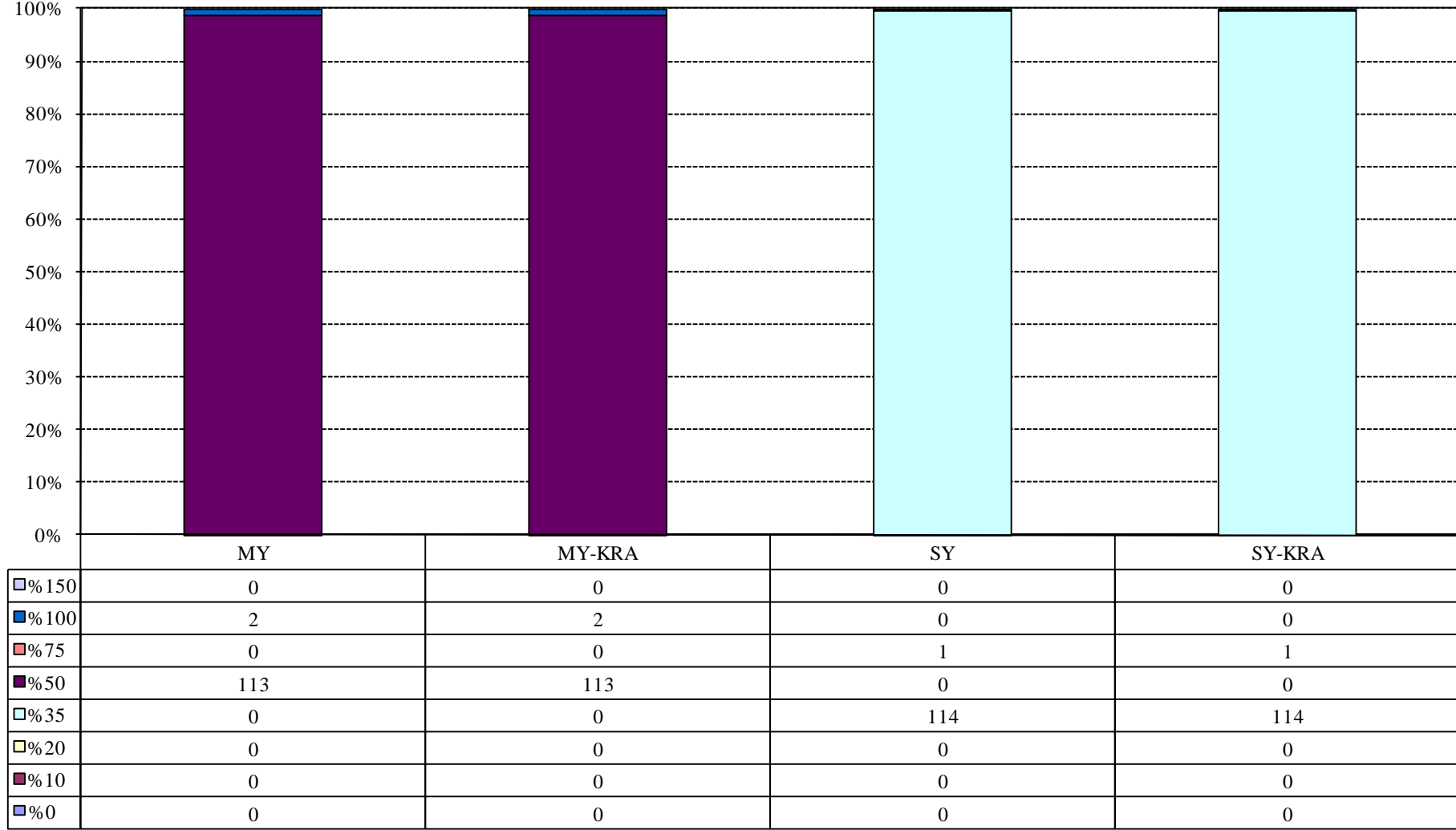
Grafik 51: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 52: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 53: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 54: Diğer Perakende (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 55: Diğer Perakende (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 56: Diğer Perakende (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

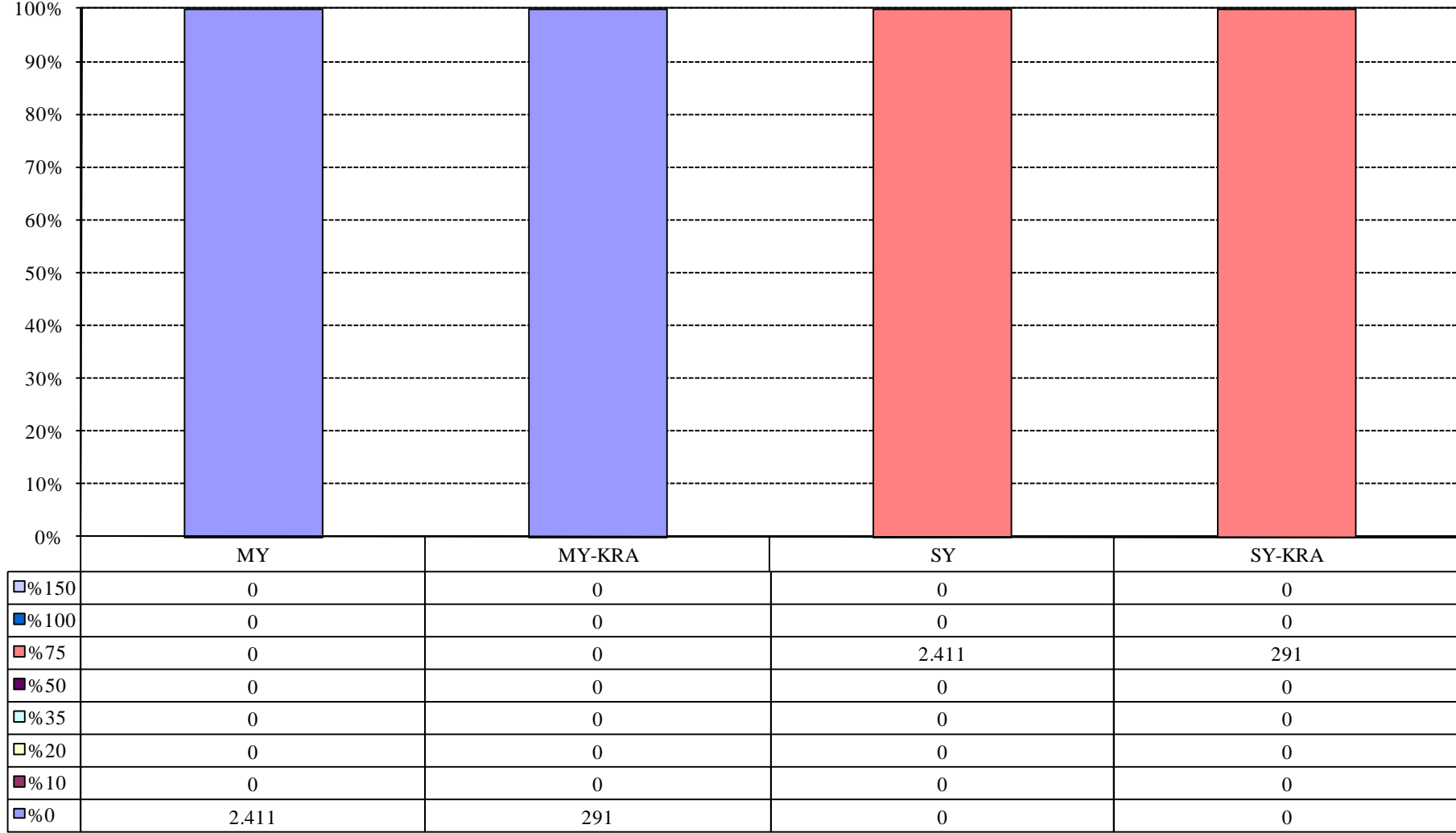
Grafik 57: Diğer Perakende (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

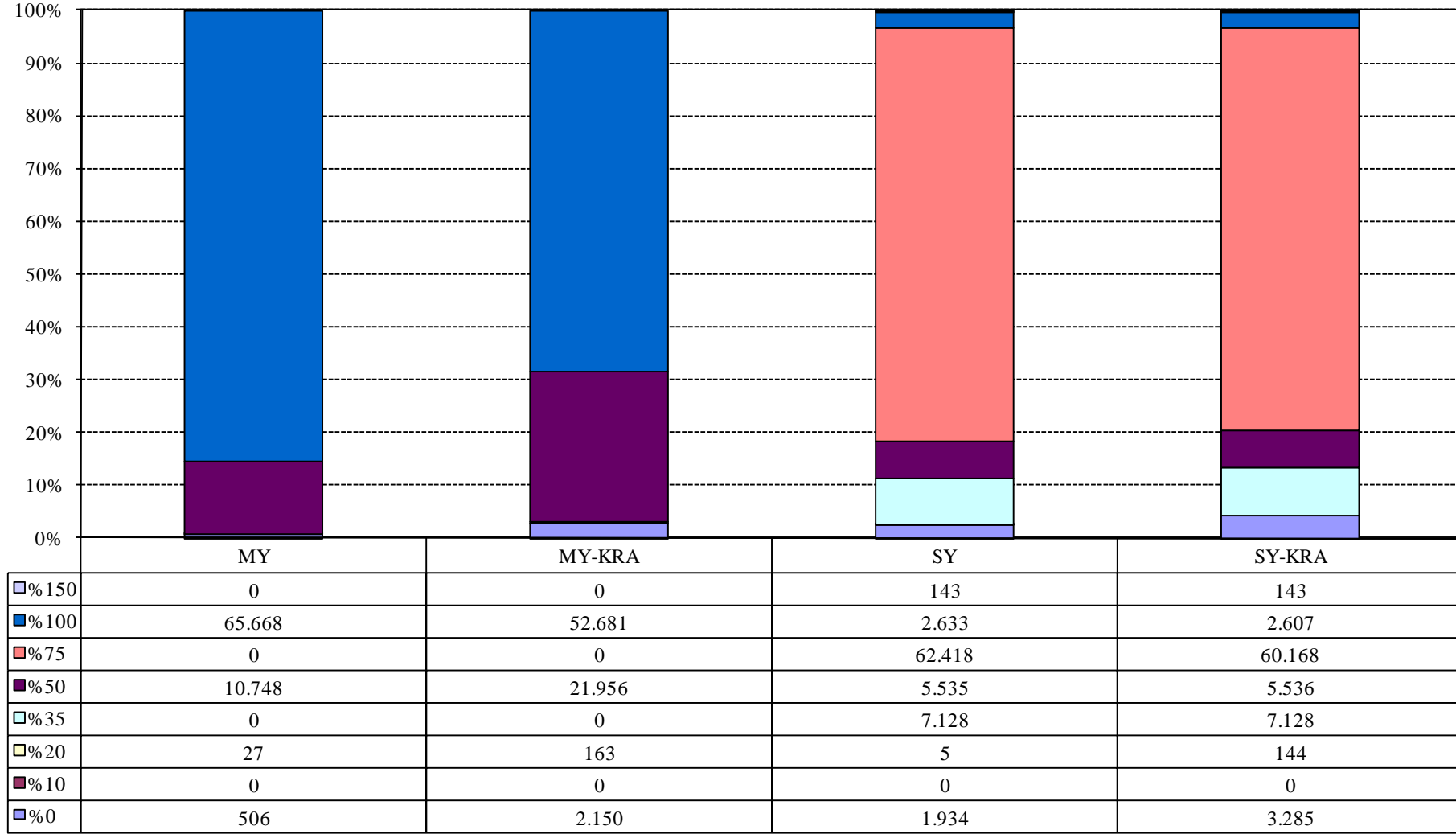
Grafik 58: Diğer Perakende (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

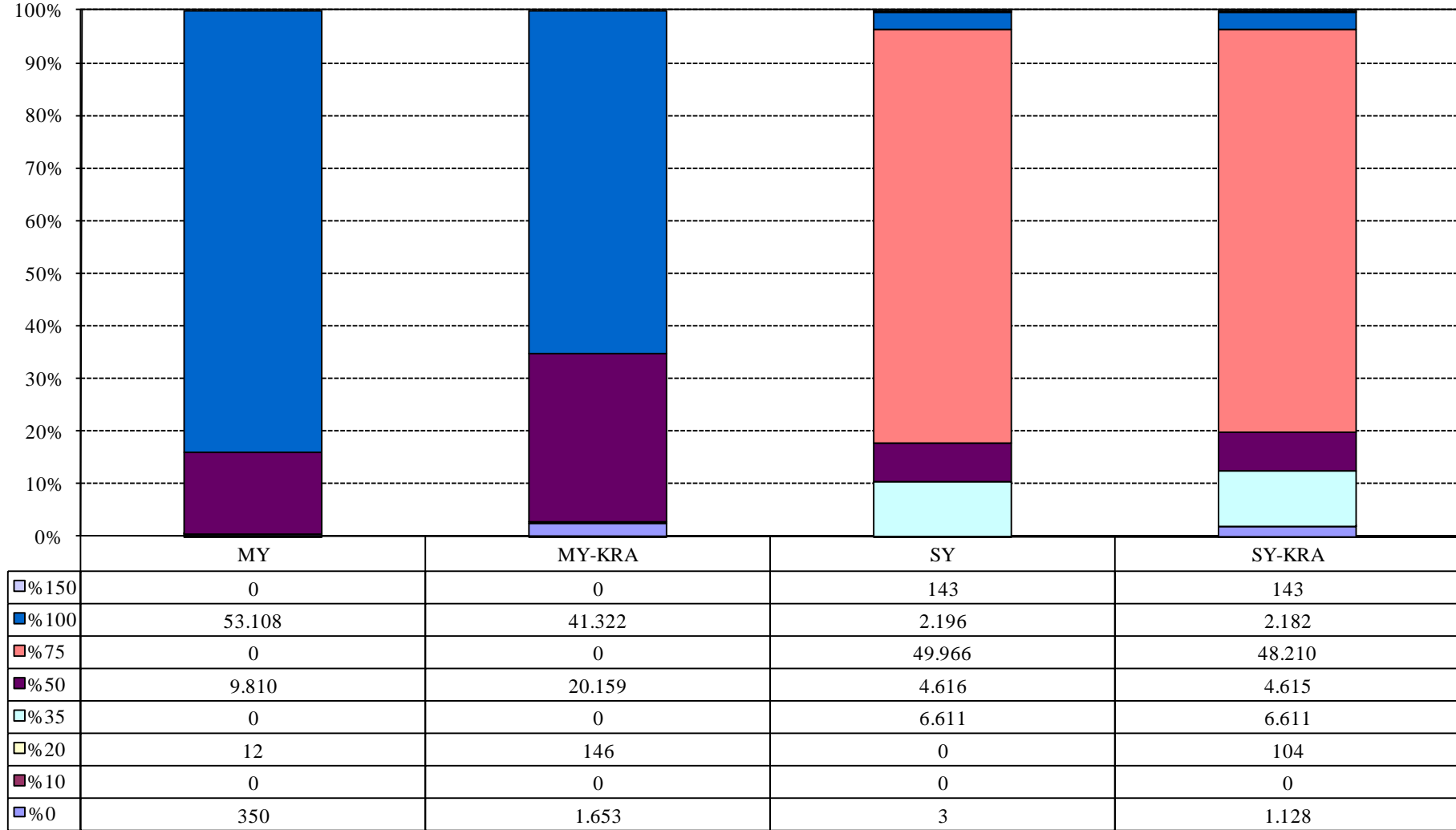
Grafik 59: Perakende KOBİ (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

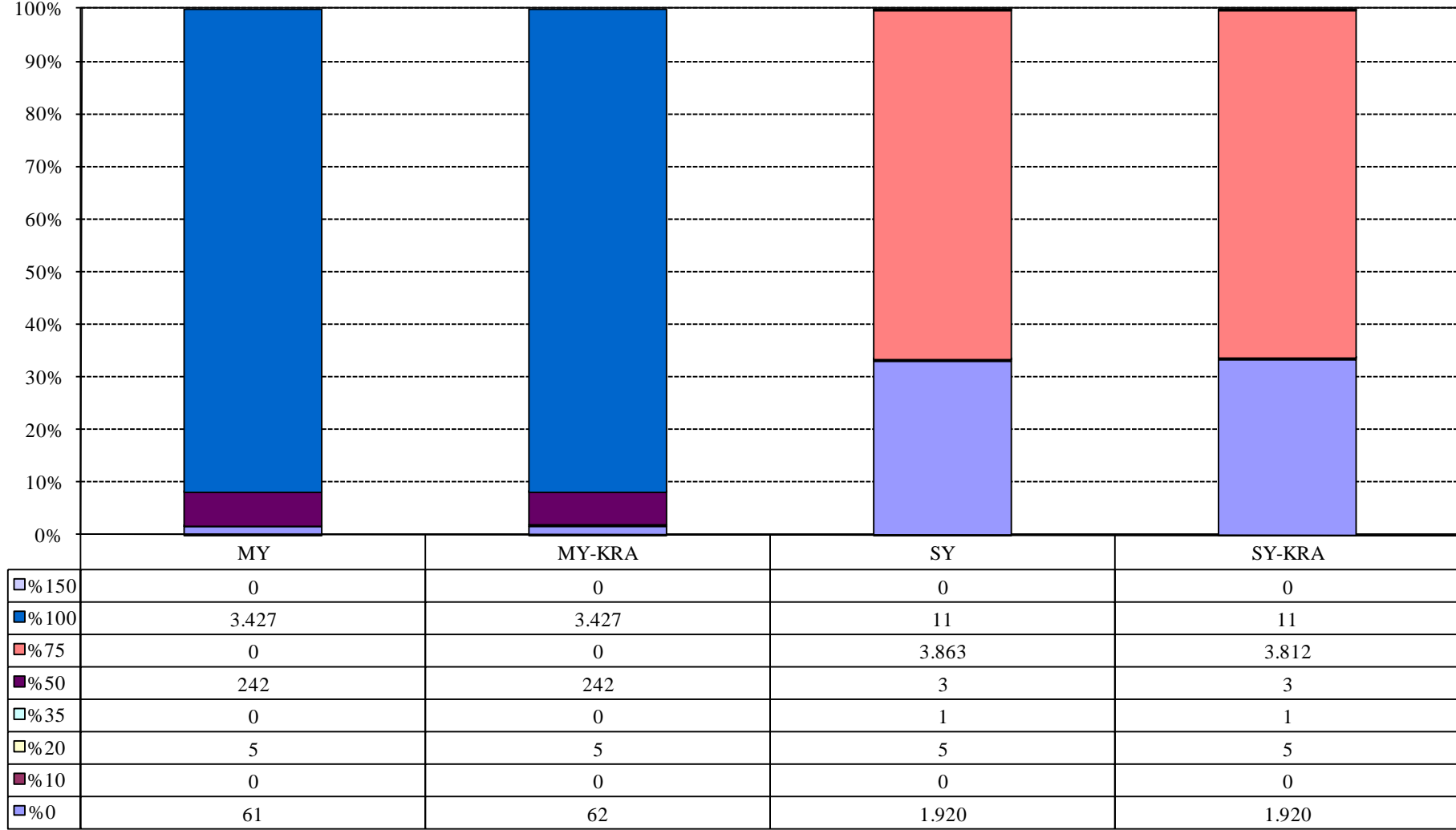
Grafik 60: Perakende KOBİ (Kullandırılan Krediler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 61: Perakende KOBİ (Kullanılmayan Limitler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

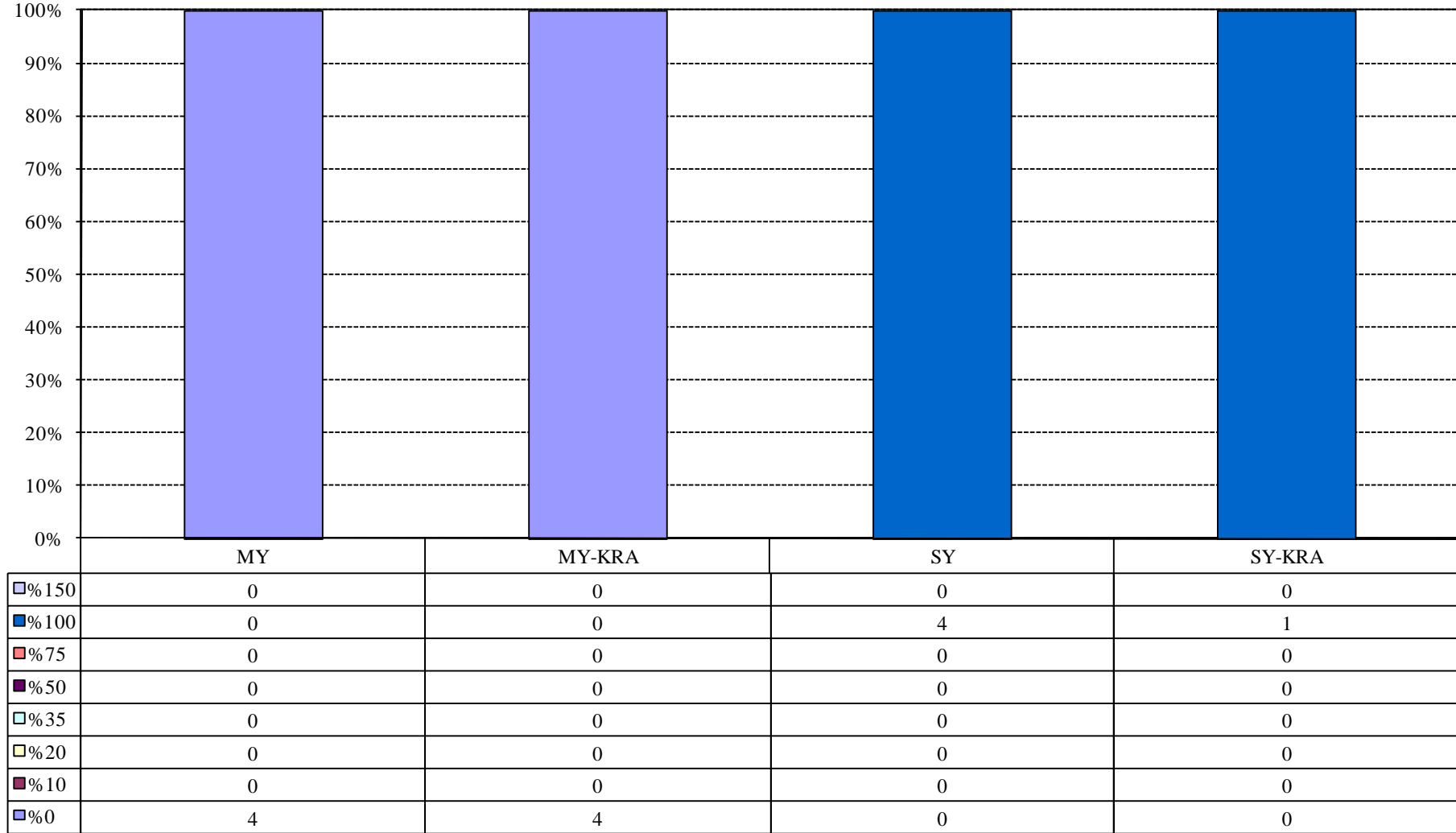
Grafik 62: Perakende KOBİ (Diğer Bilanço Dışı Pozisyonlar) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

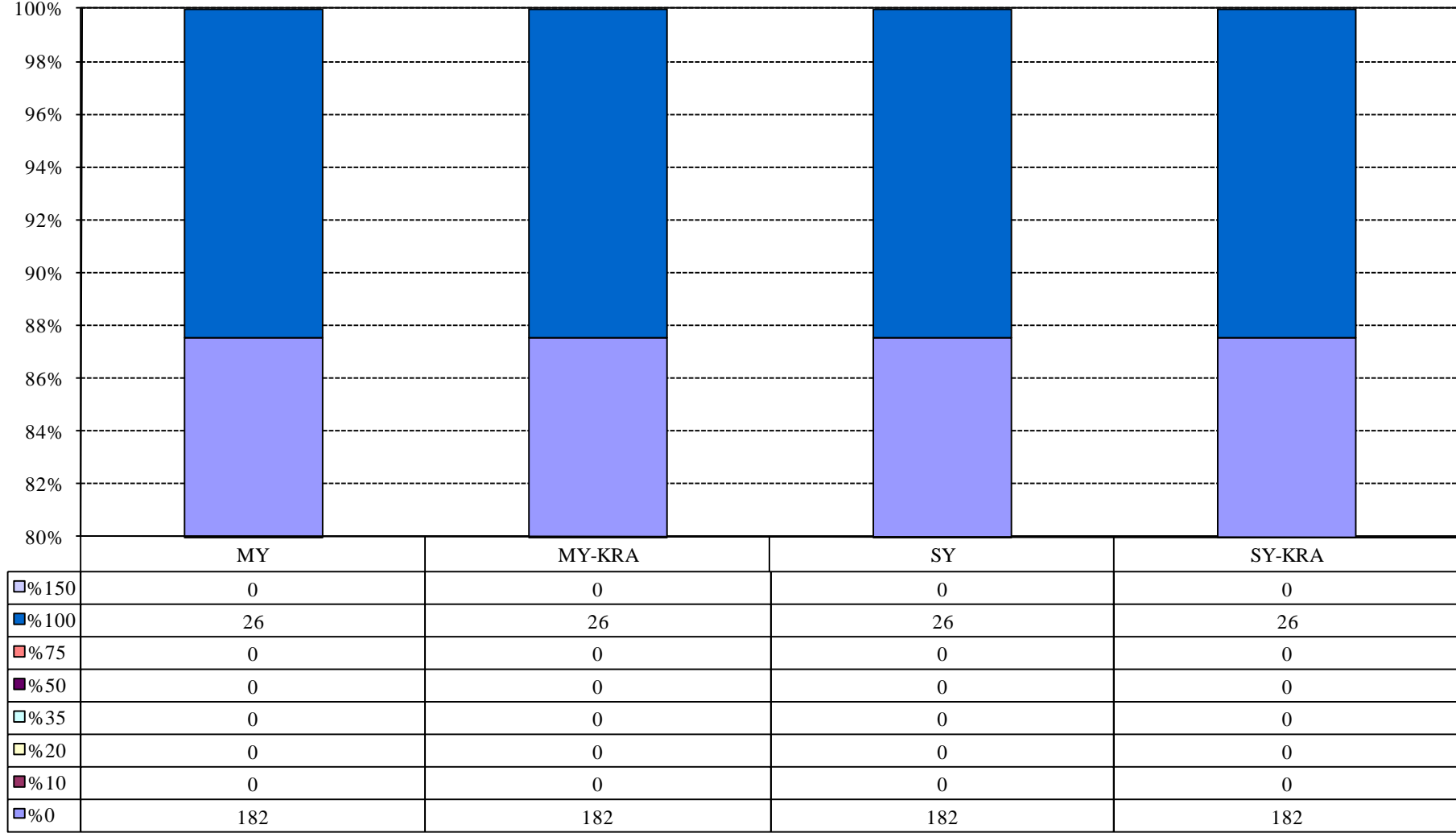
Grafik 63: Perakende KOBİ (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

Grafik 64: Hisse Senedi Yatırımları (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

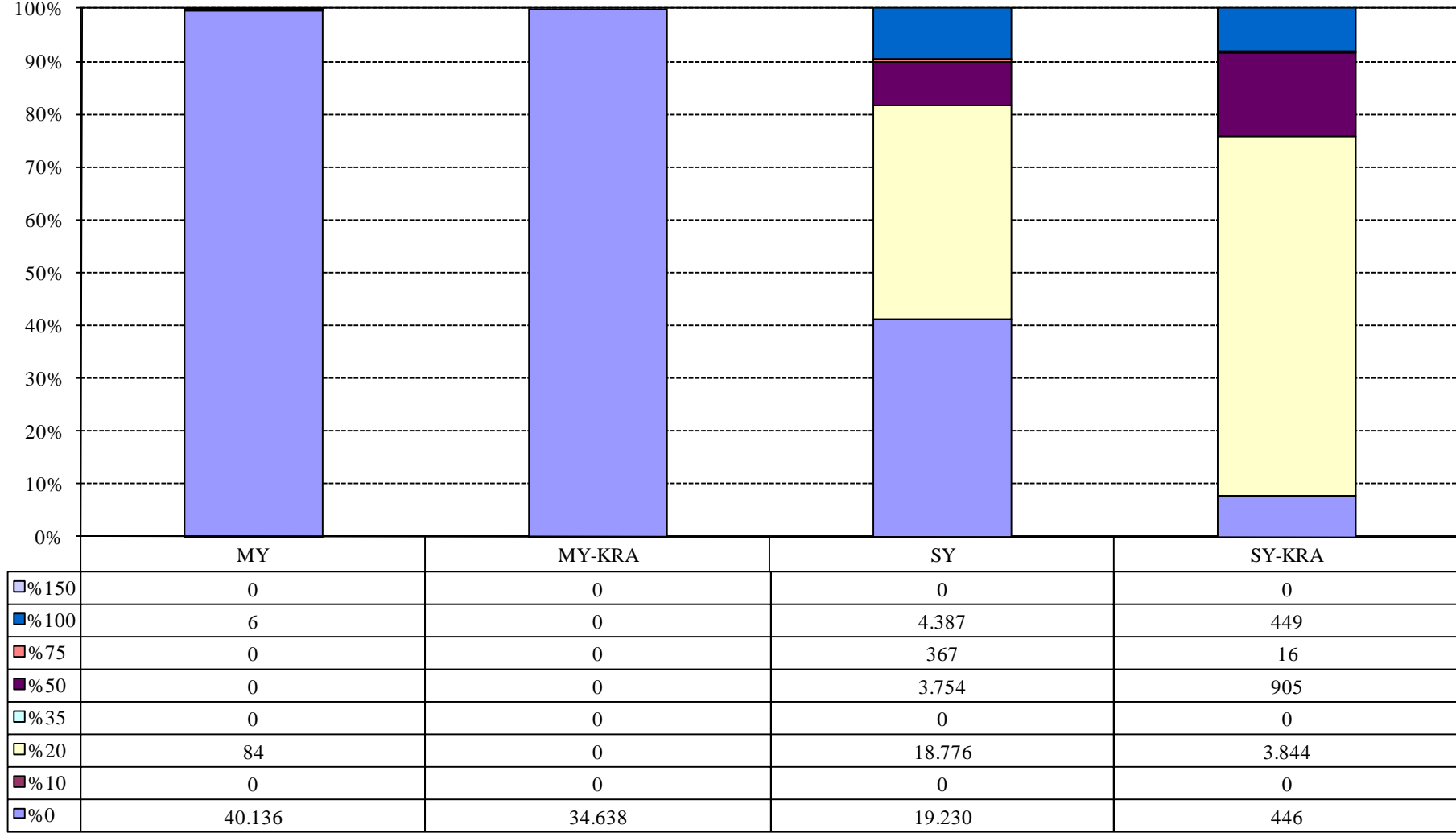
Grafik 65: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar (Toplam) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

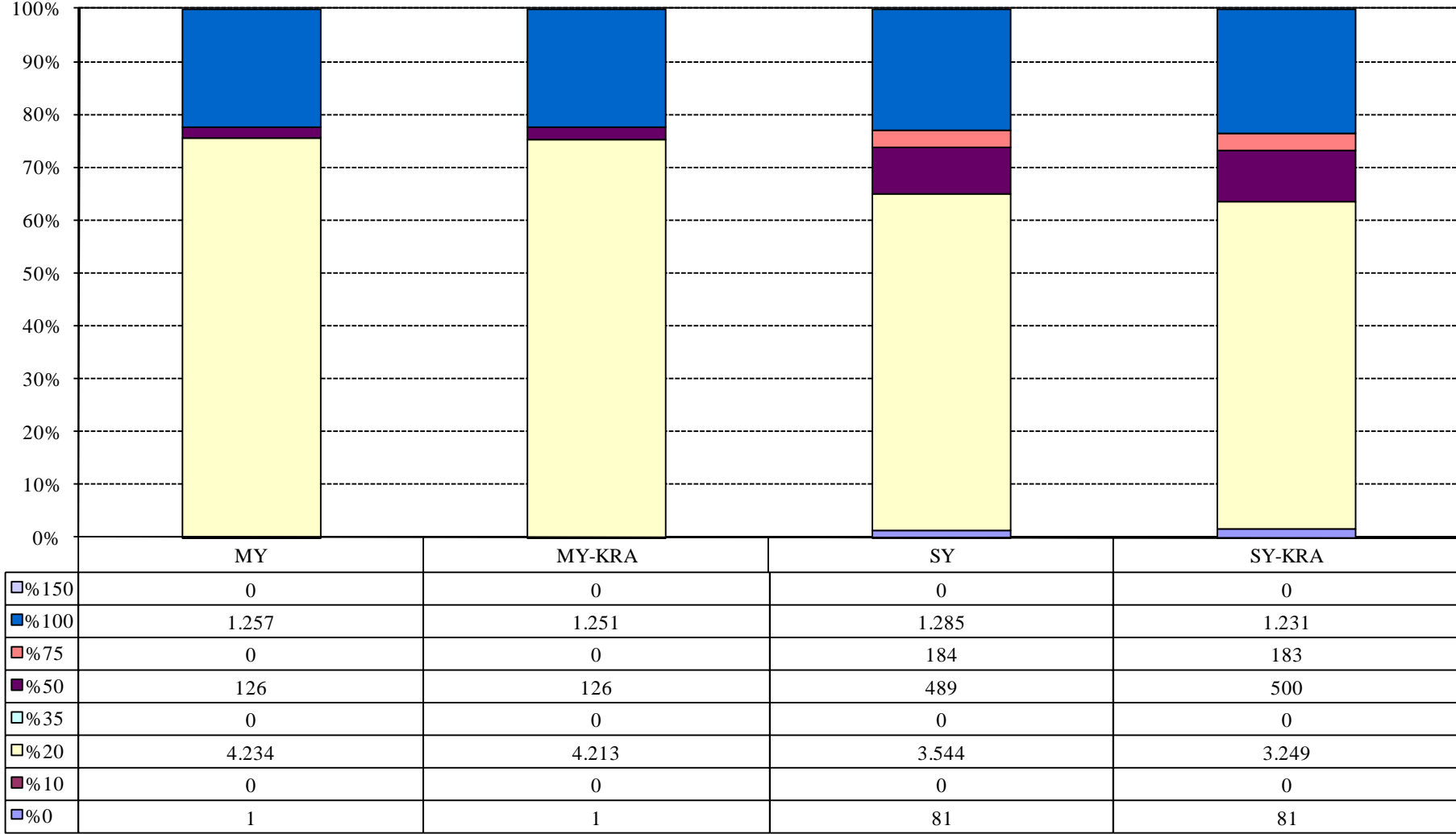
Grafik 66: Alım Satım Hesapları (Repo) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

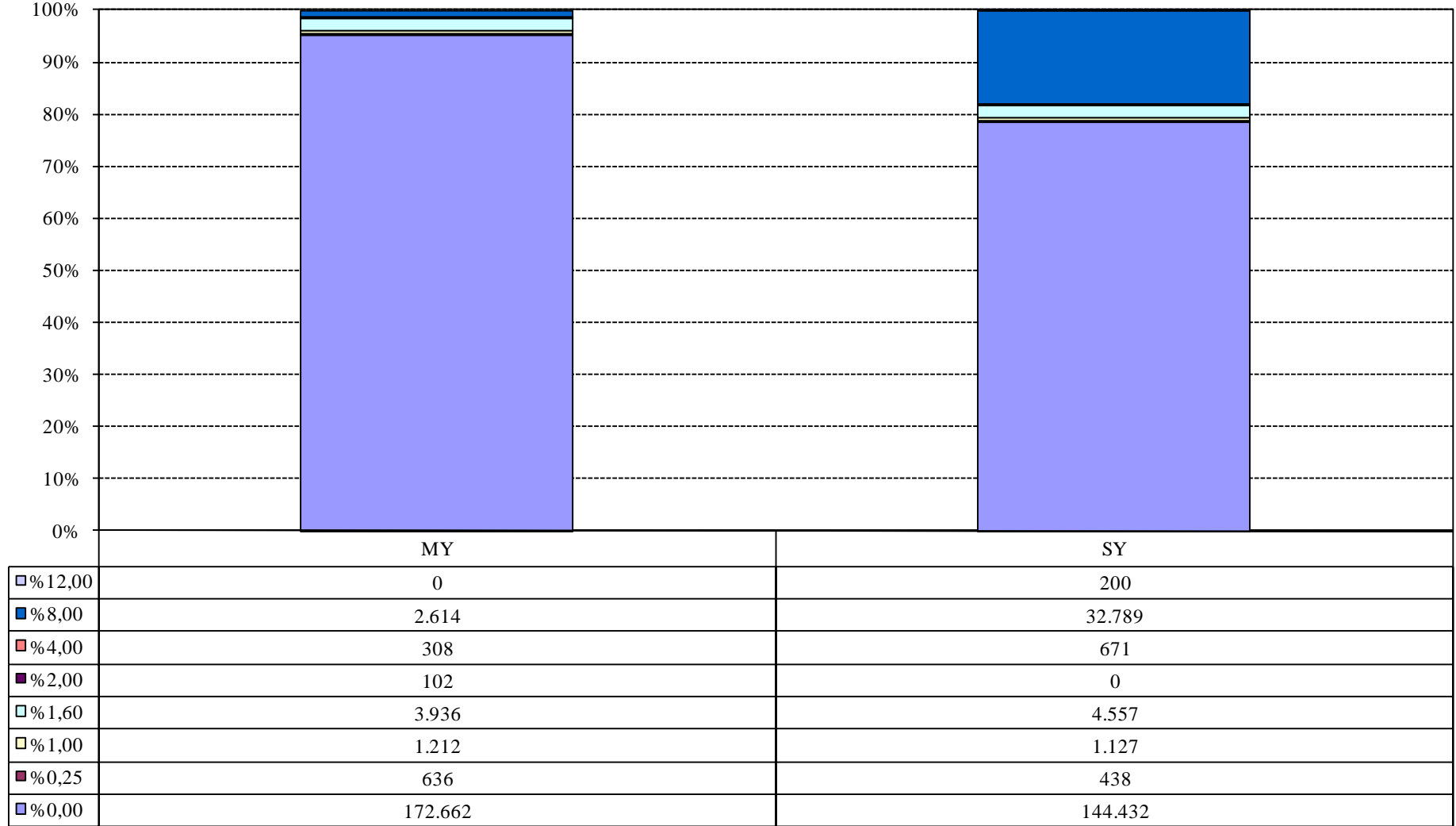
Grafik 67: Alım Satım Hesapları (Tezgâh Üstü Türevler) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

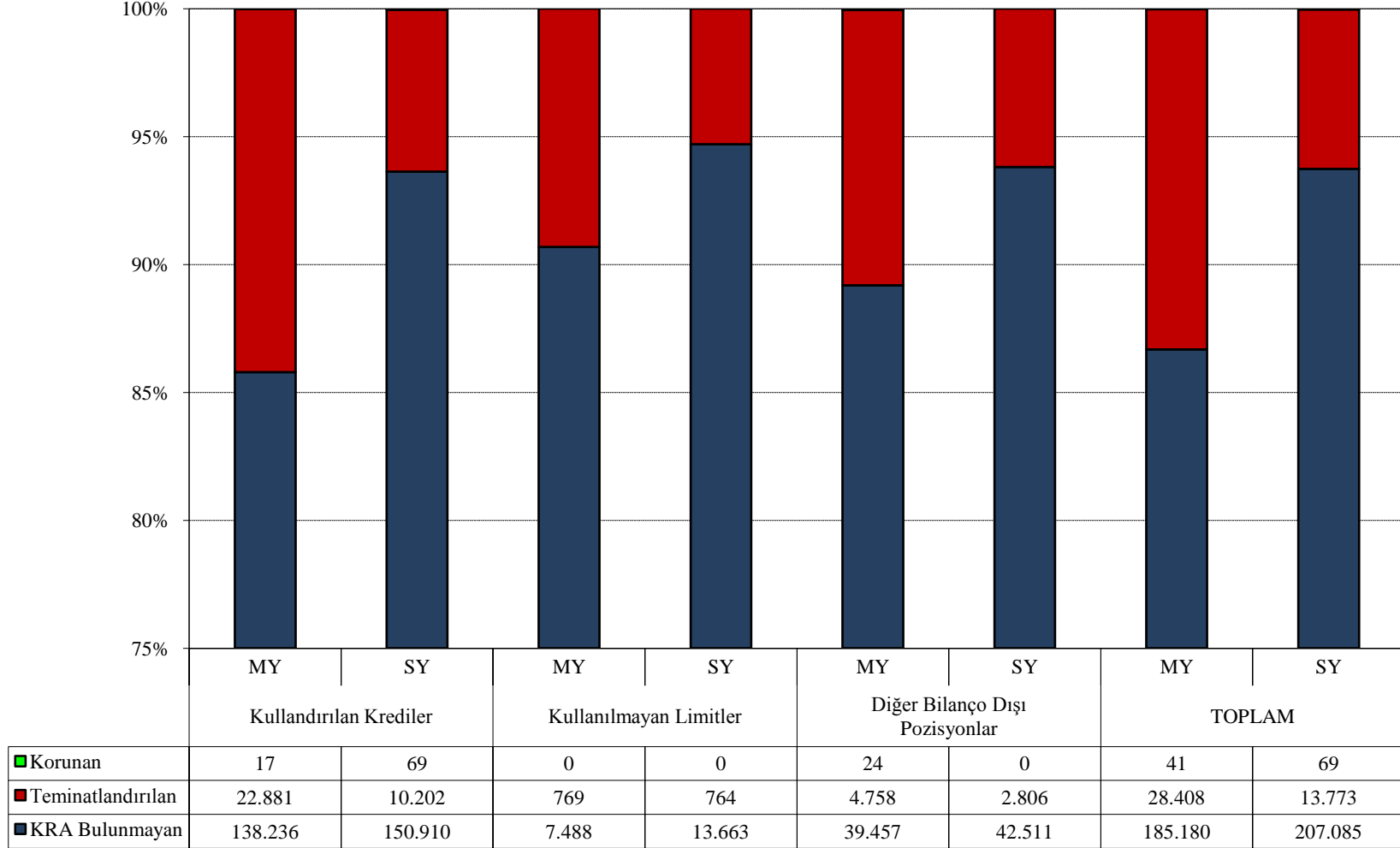
Grafik 68: Alım Satım Hesapları (Spesifik Risk) Portföyü Kredi Kalitesi Dağılımı

Milyon TL

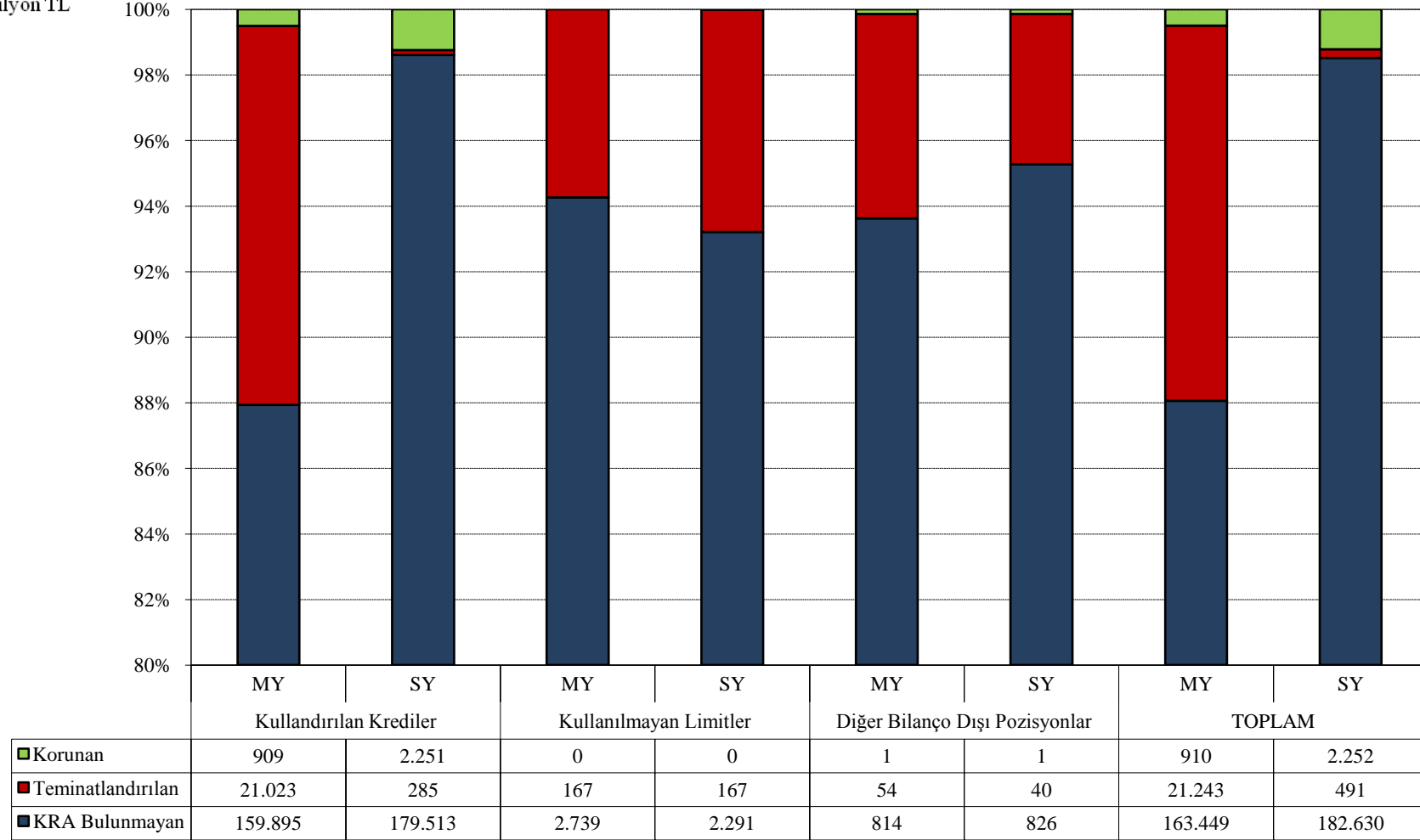
Grafik 69: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

Milyon TL

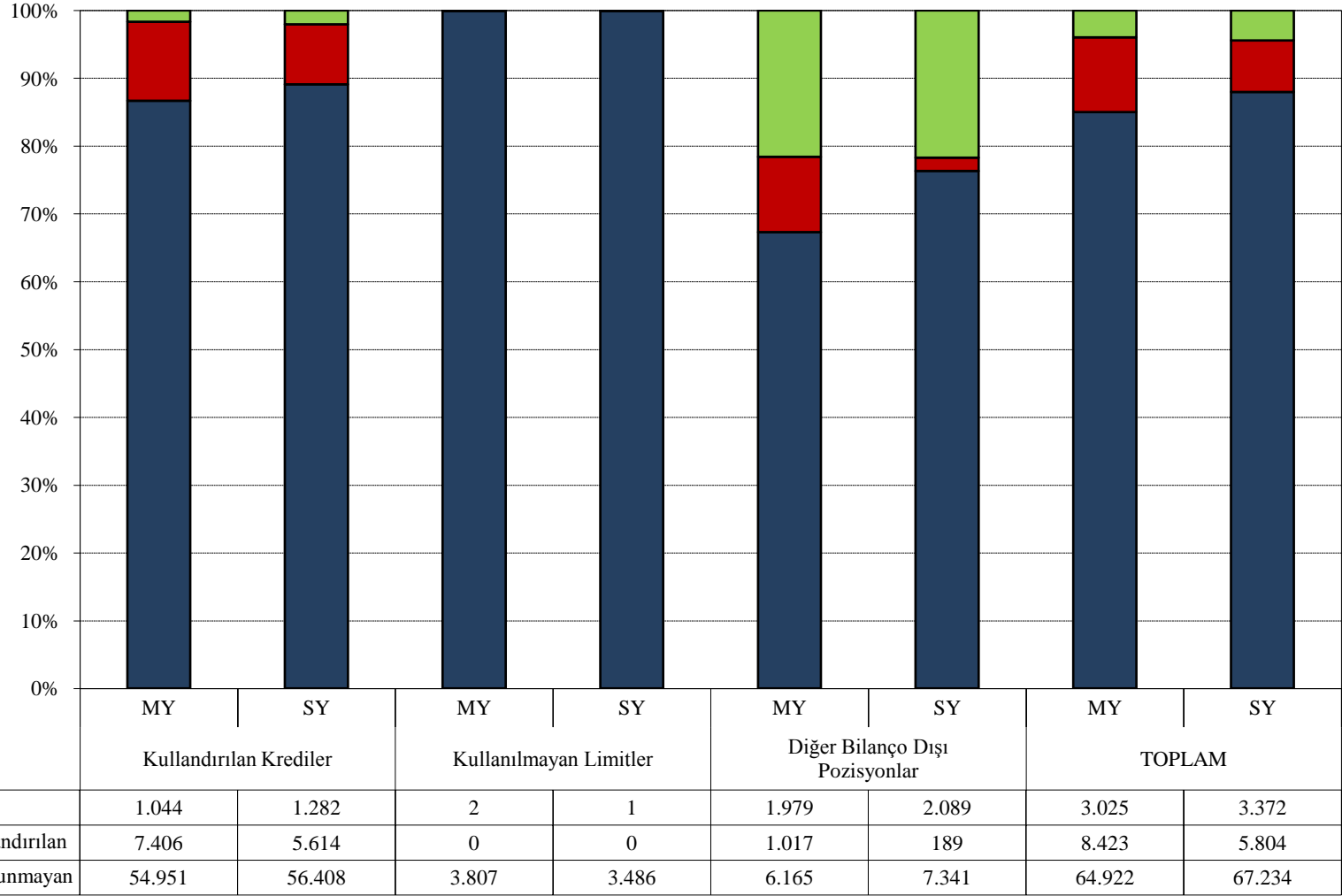
Grafik 70: Kamu Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

Milyon TL

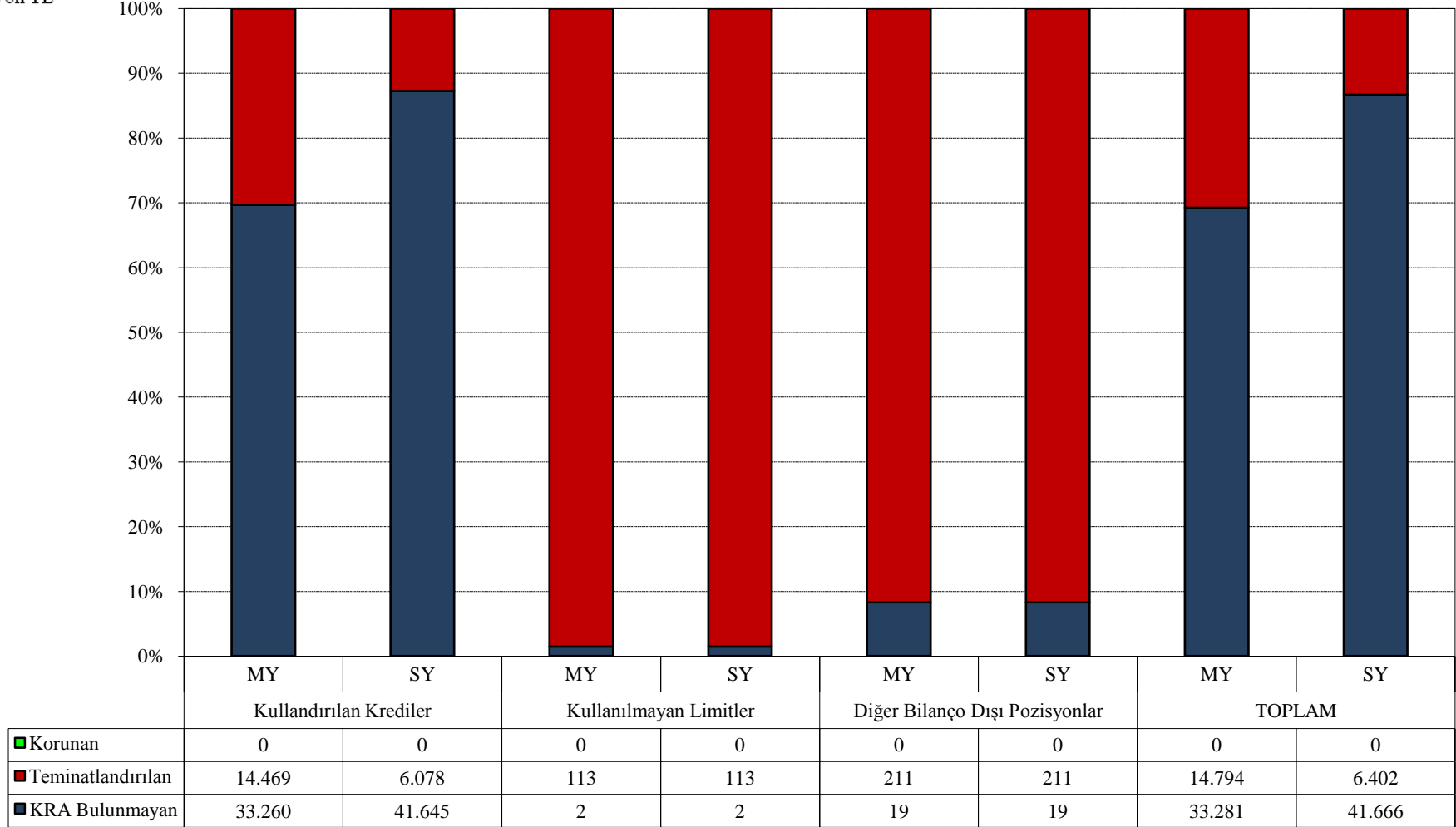
Grafik 71: Bankalar Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

Milyon TL

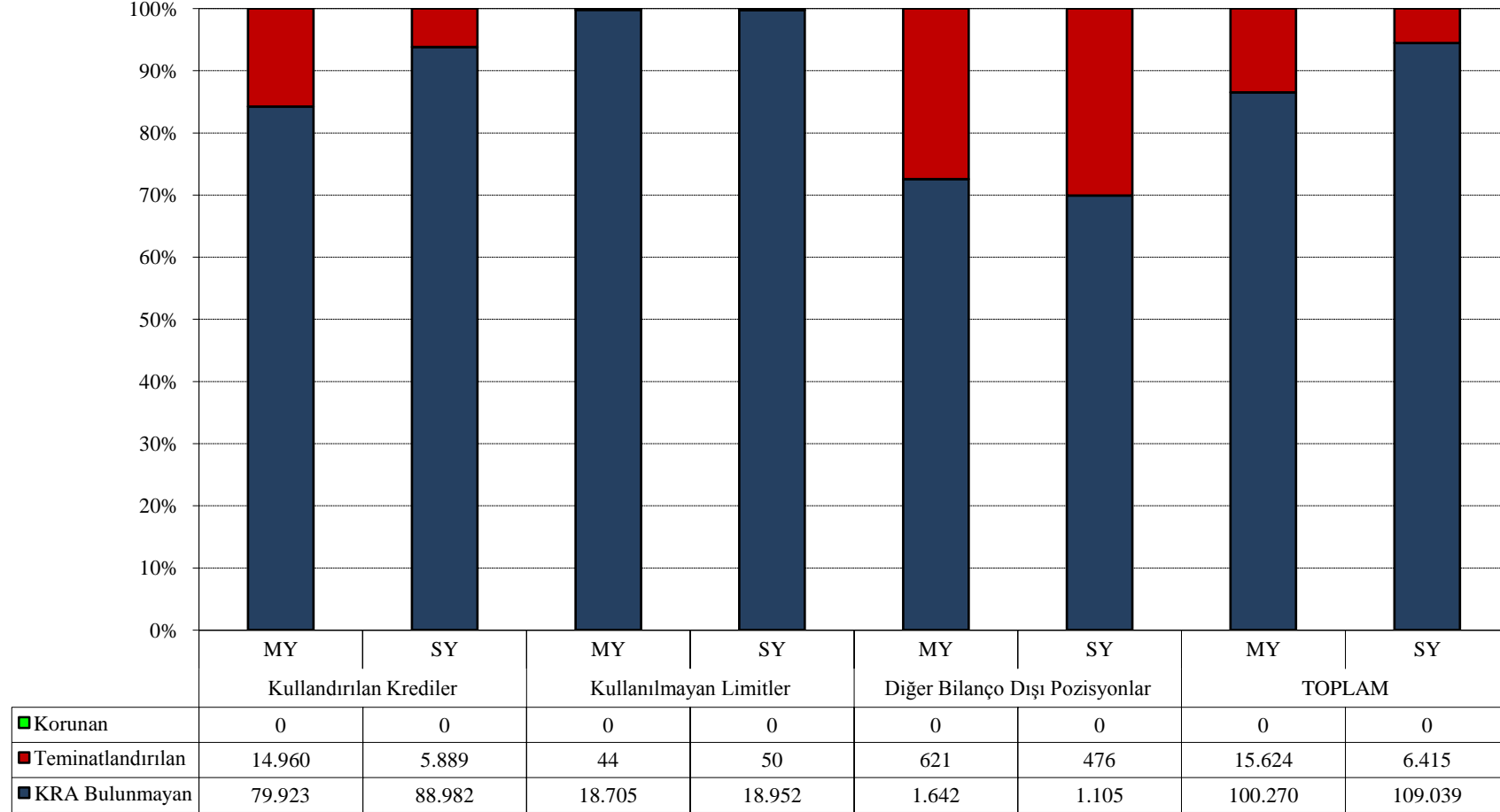
Grafik 72: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü KRA Araçları Dağılımı

Milyon TL

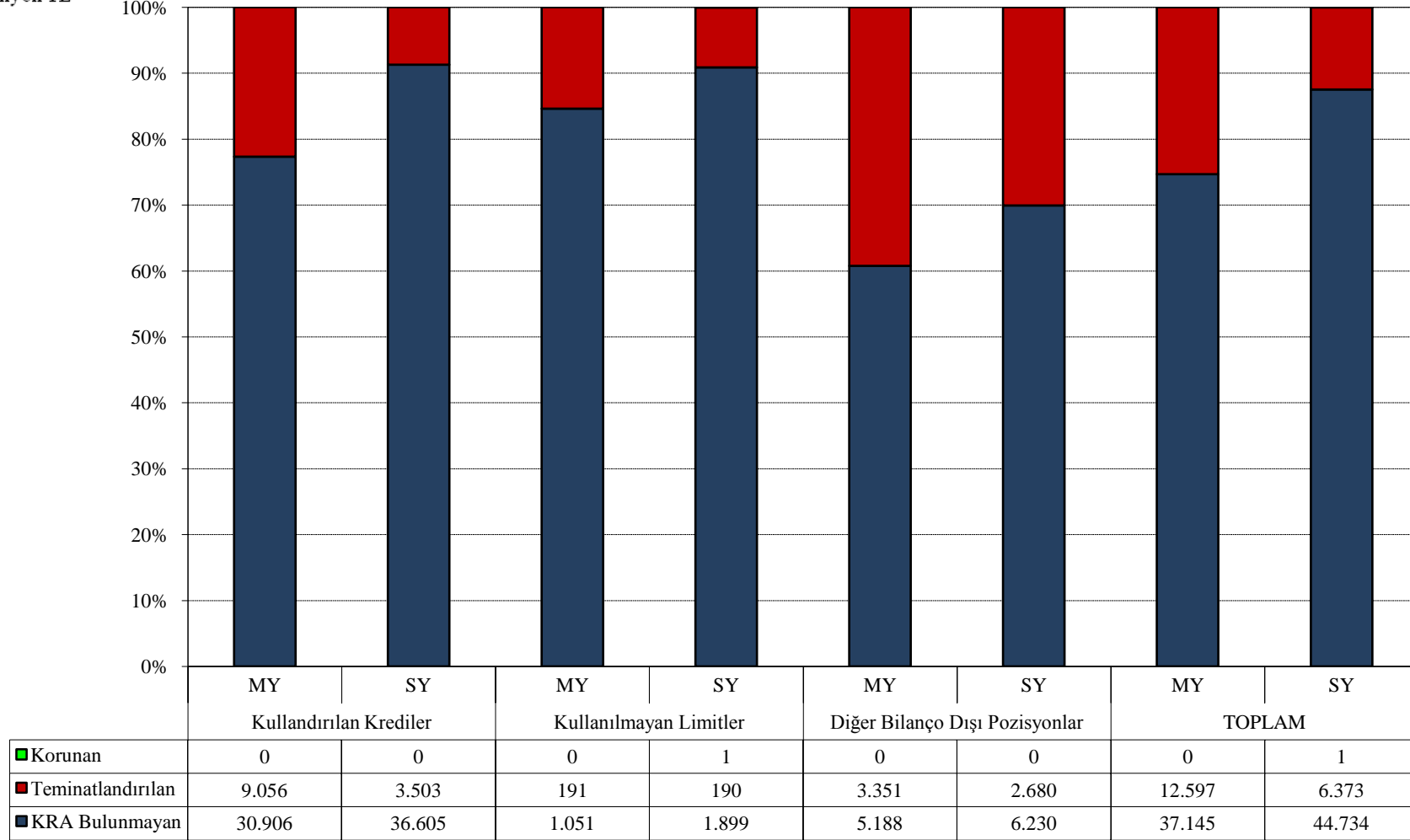
Grafik 73: Diğer Perakende Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

Milyon TL

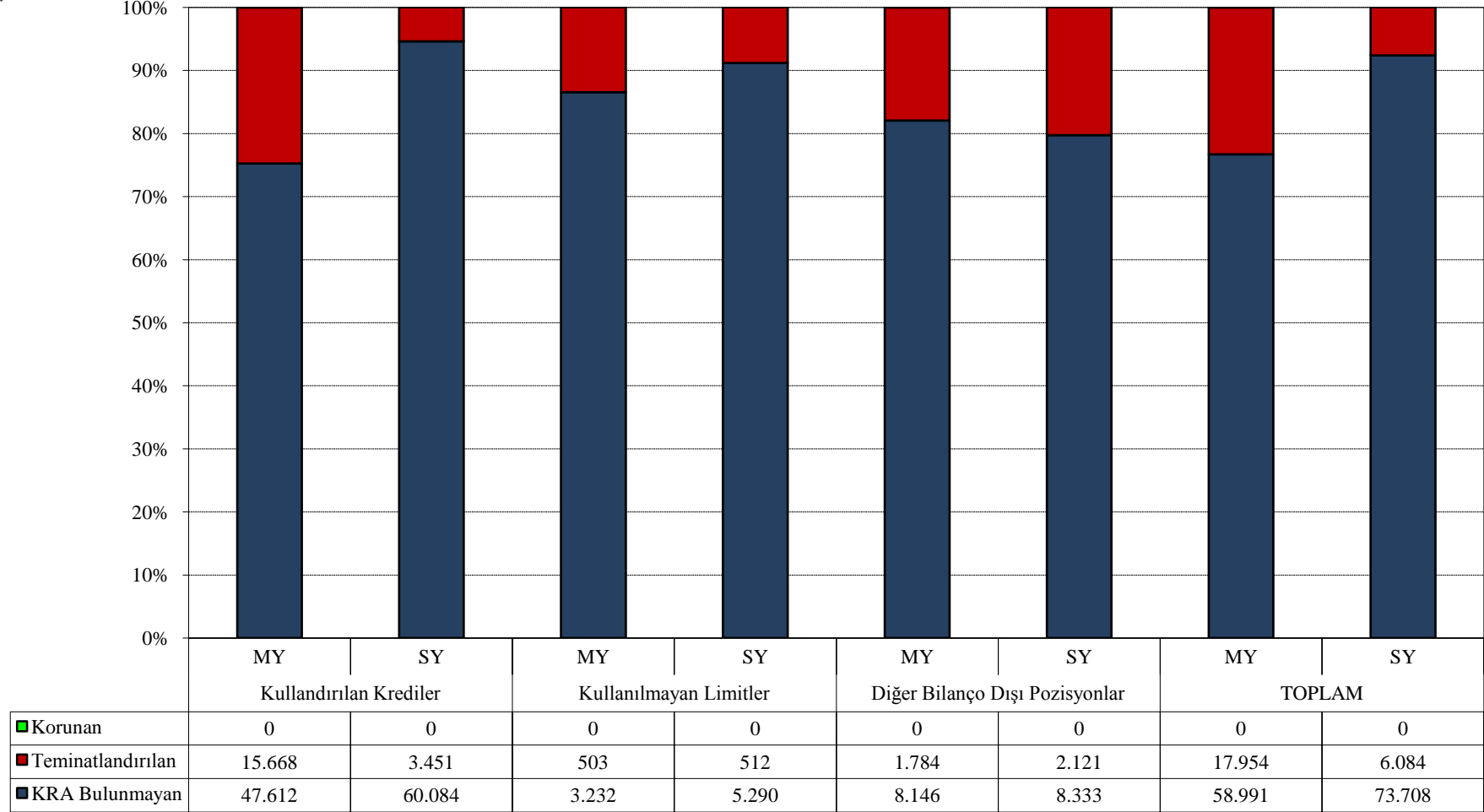
Grafik 74: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

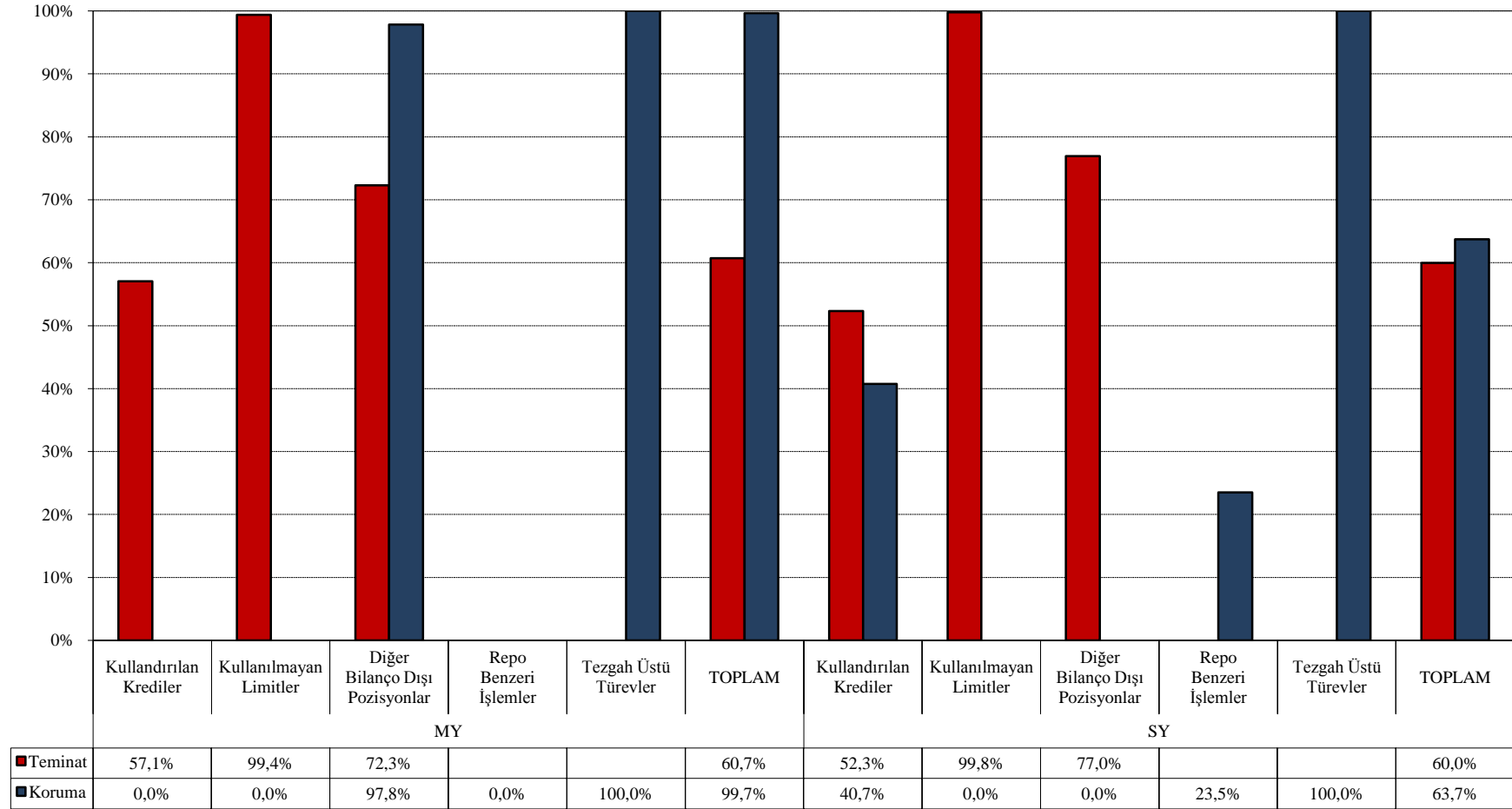
Milyon TL

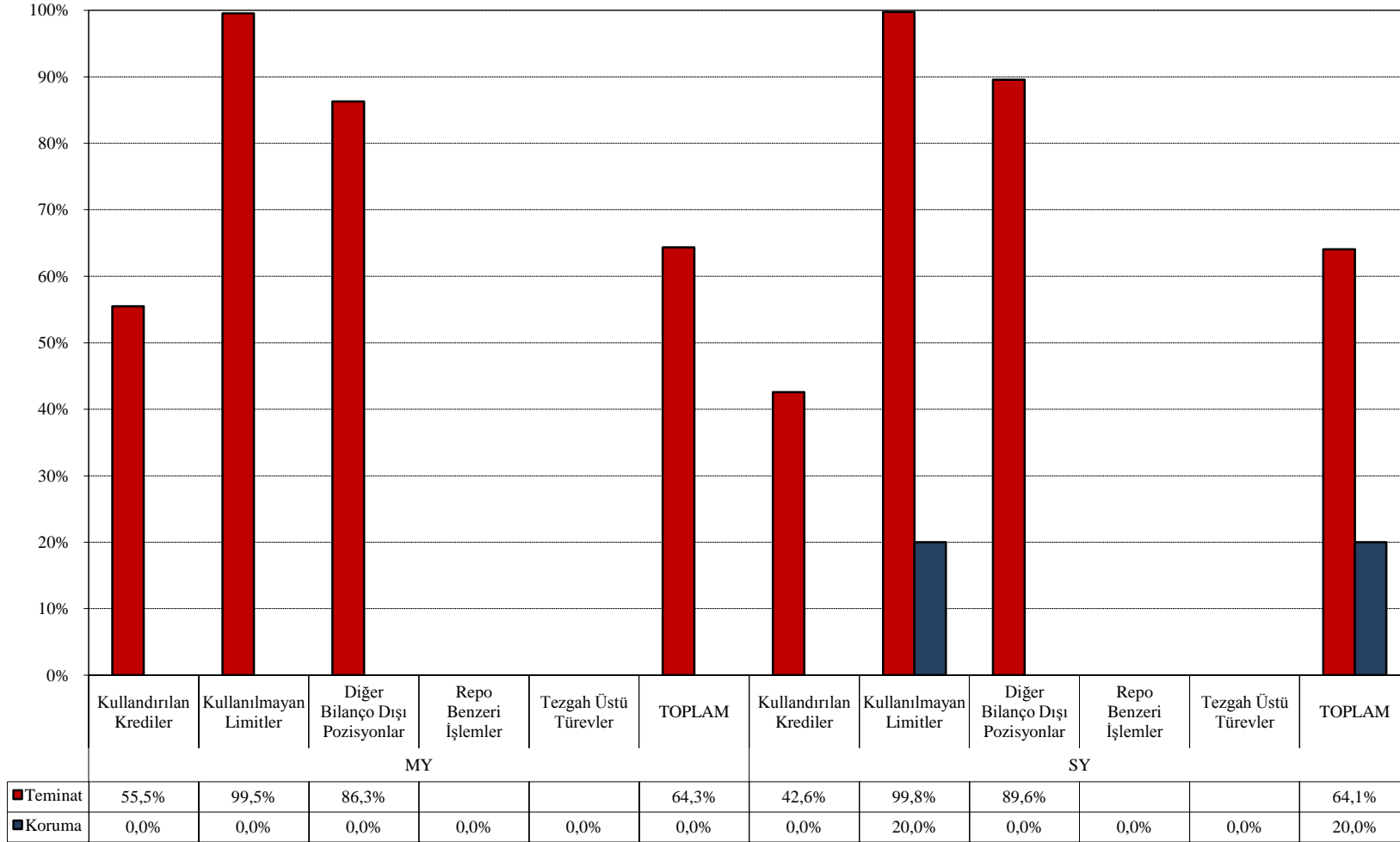

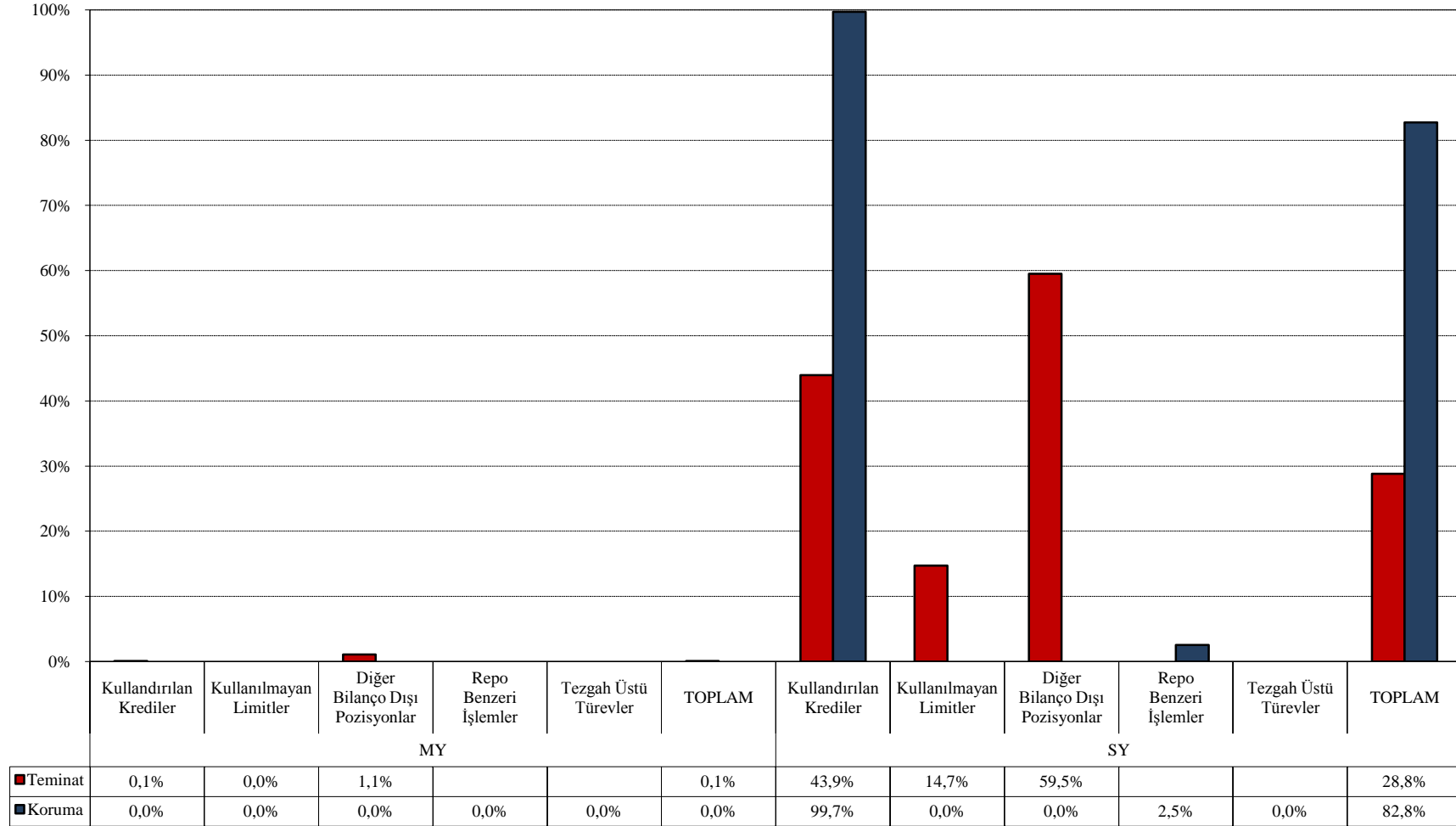
Grafik 75: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Dağılımı

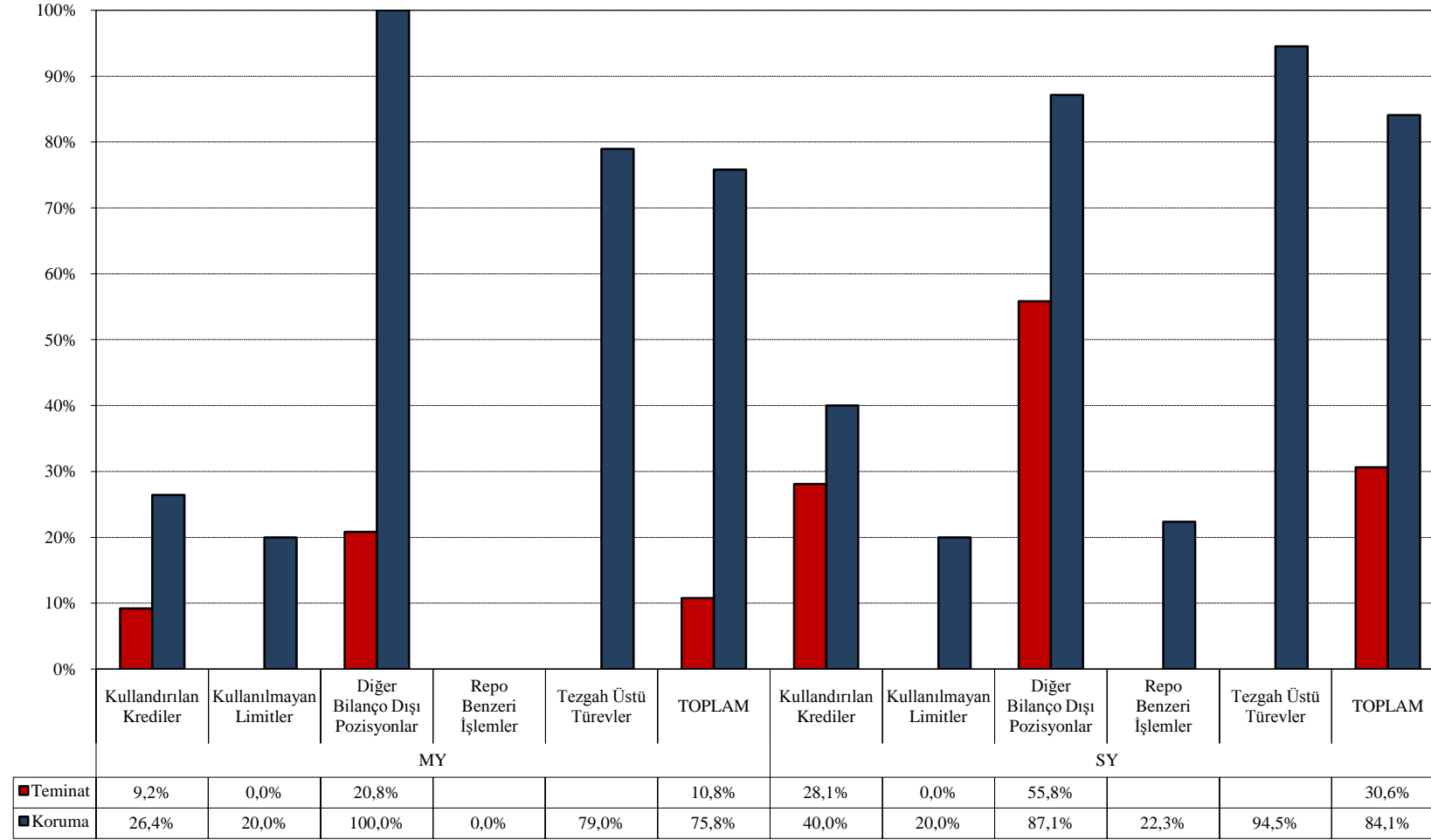
Milyon TL

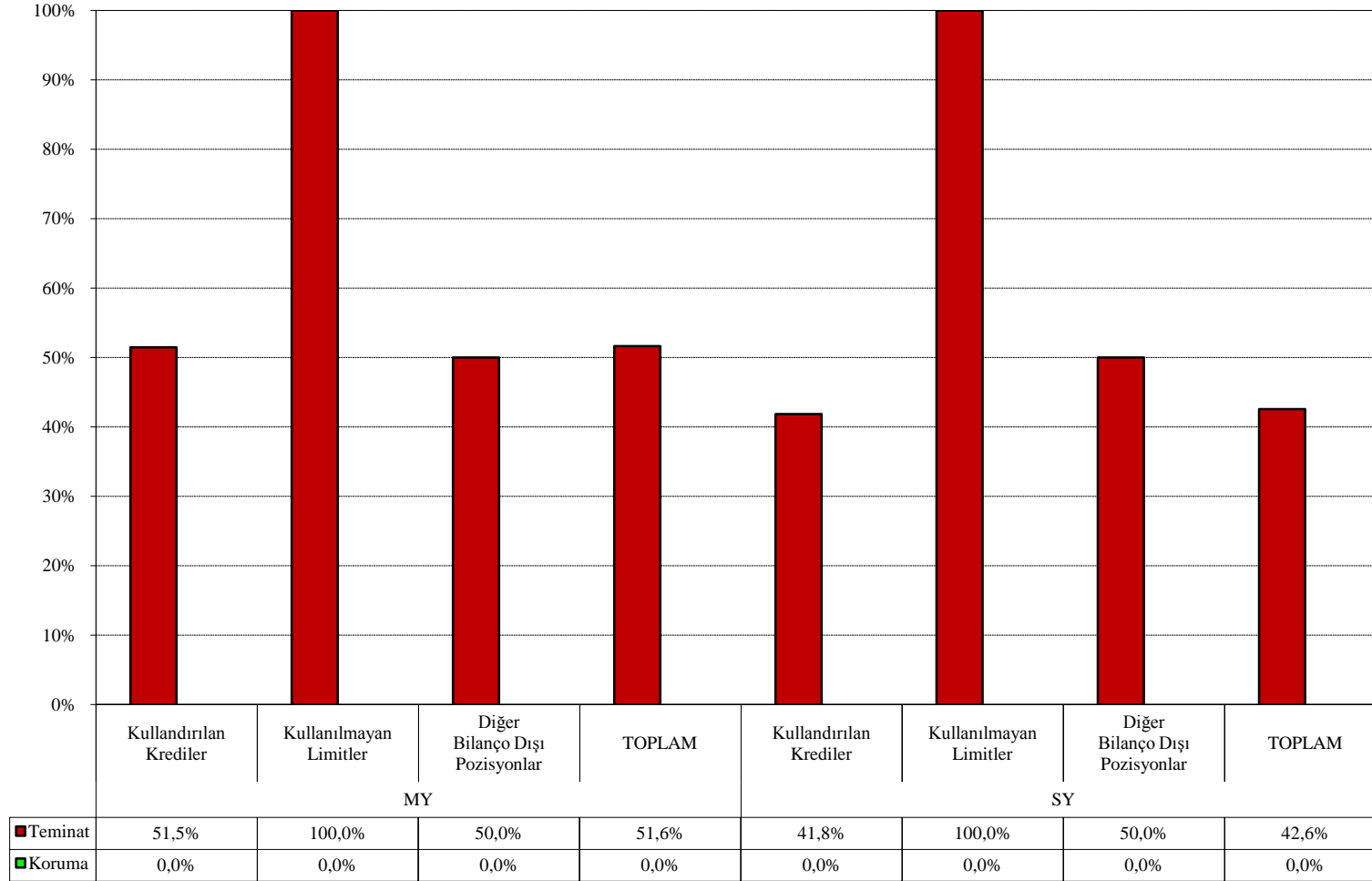

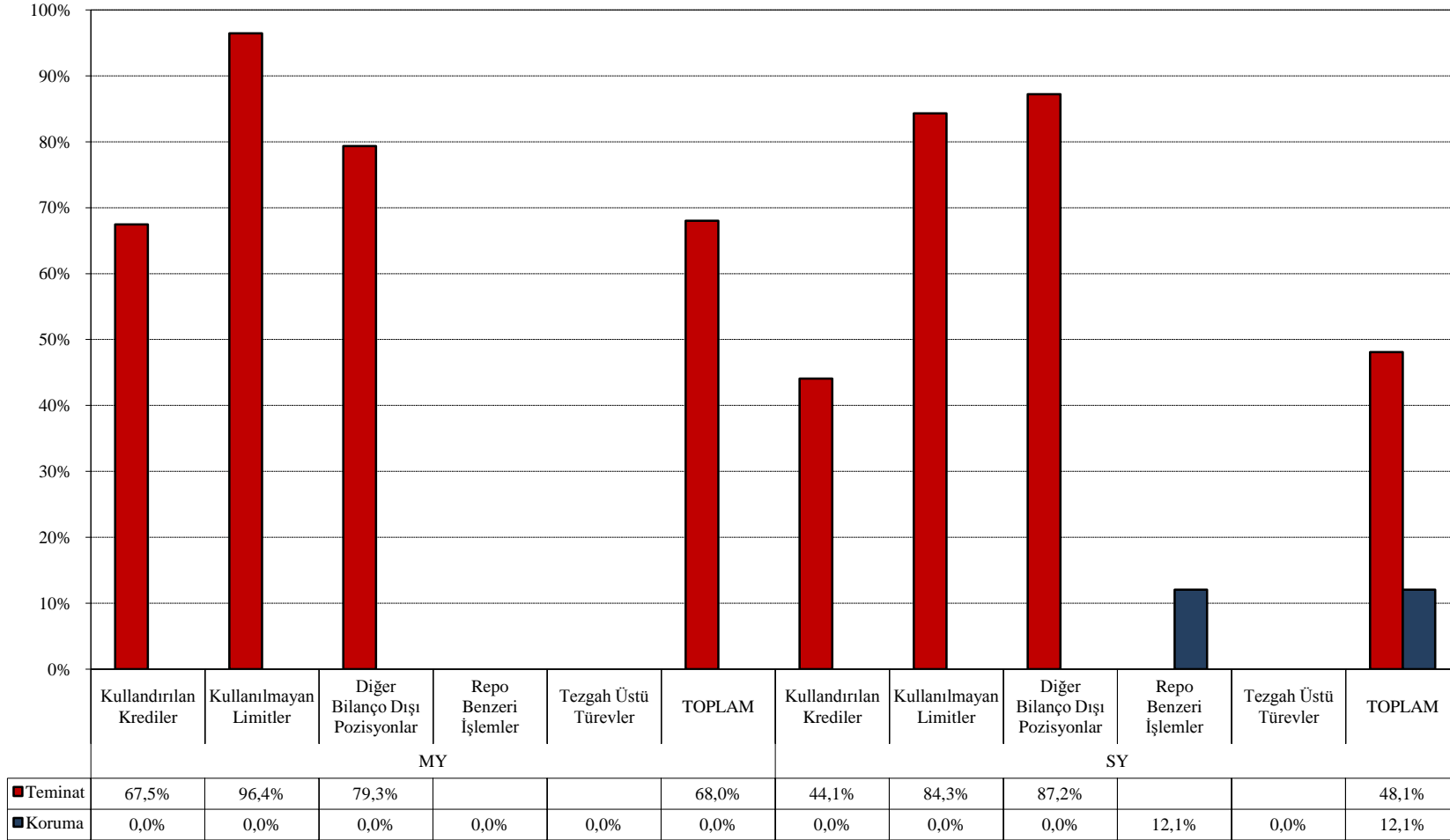
Grafik 76: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

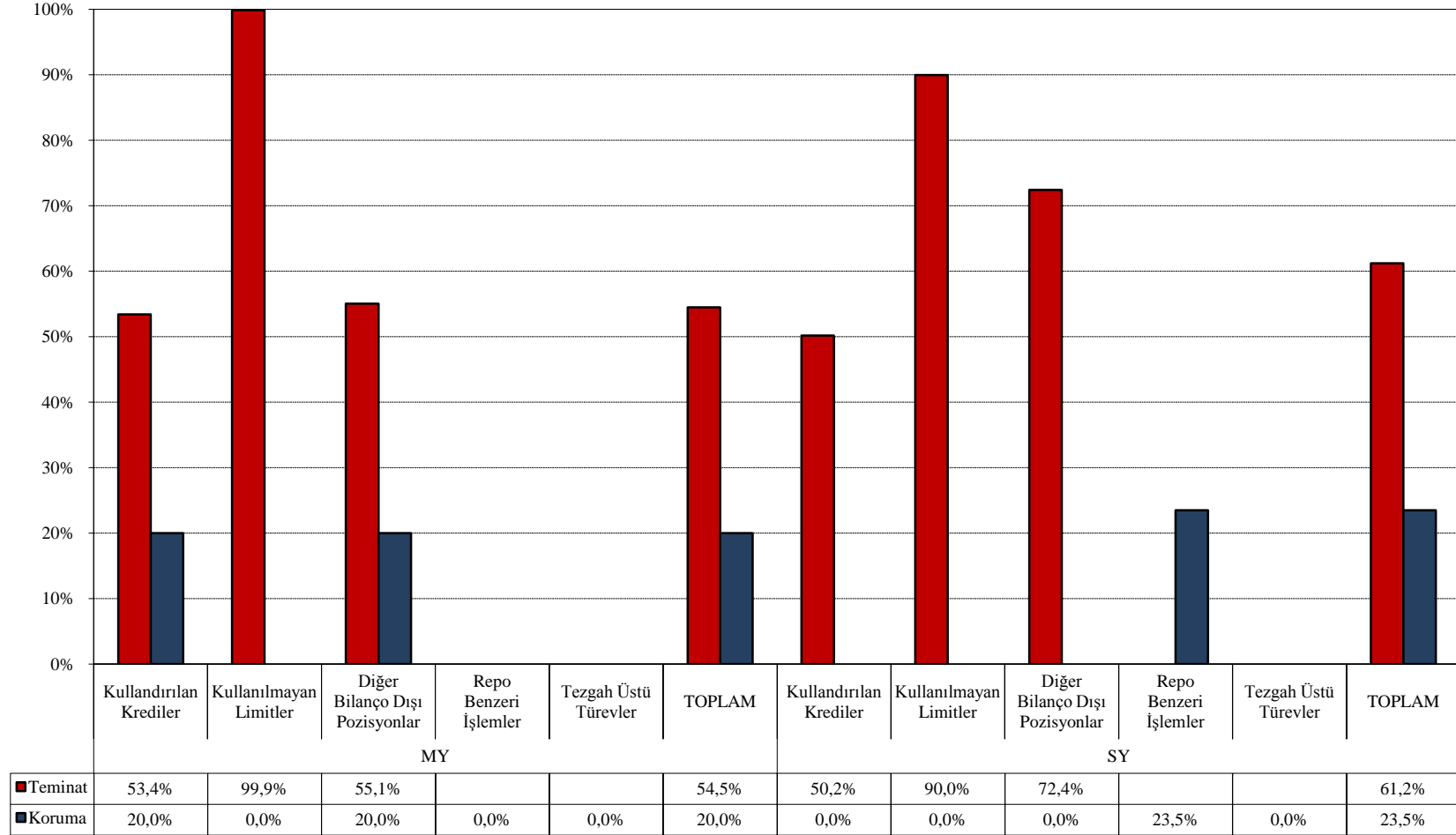
Grafik 77: Kurumsal KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

Grafik 78: Kamu Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

Grafik 79: Bankalar Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

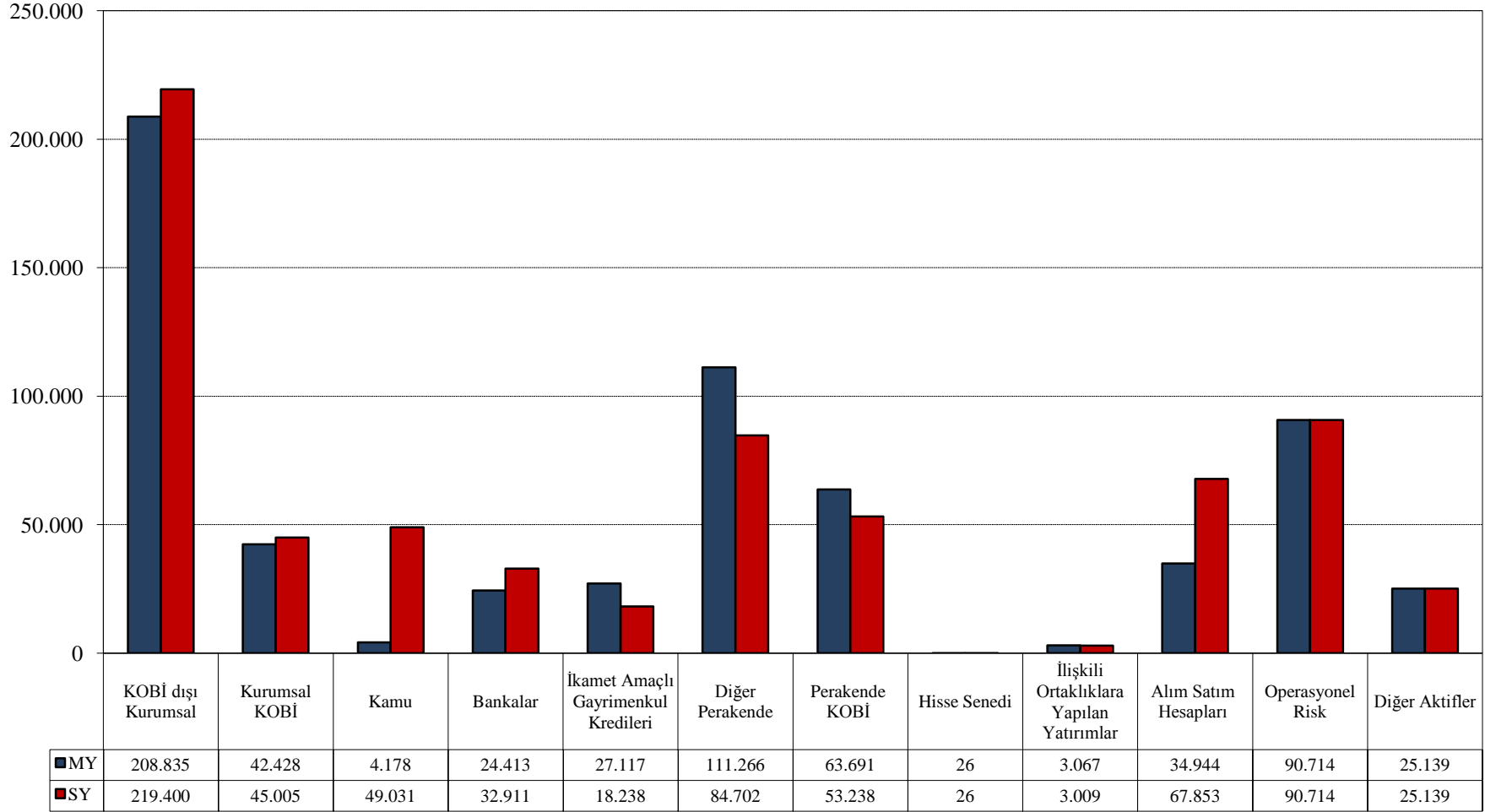
Grafik 80: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü KRA Araçları Etkisi

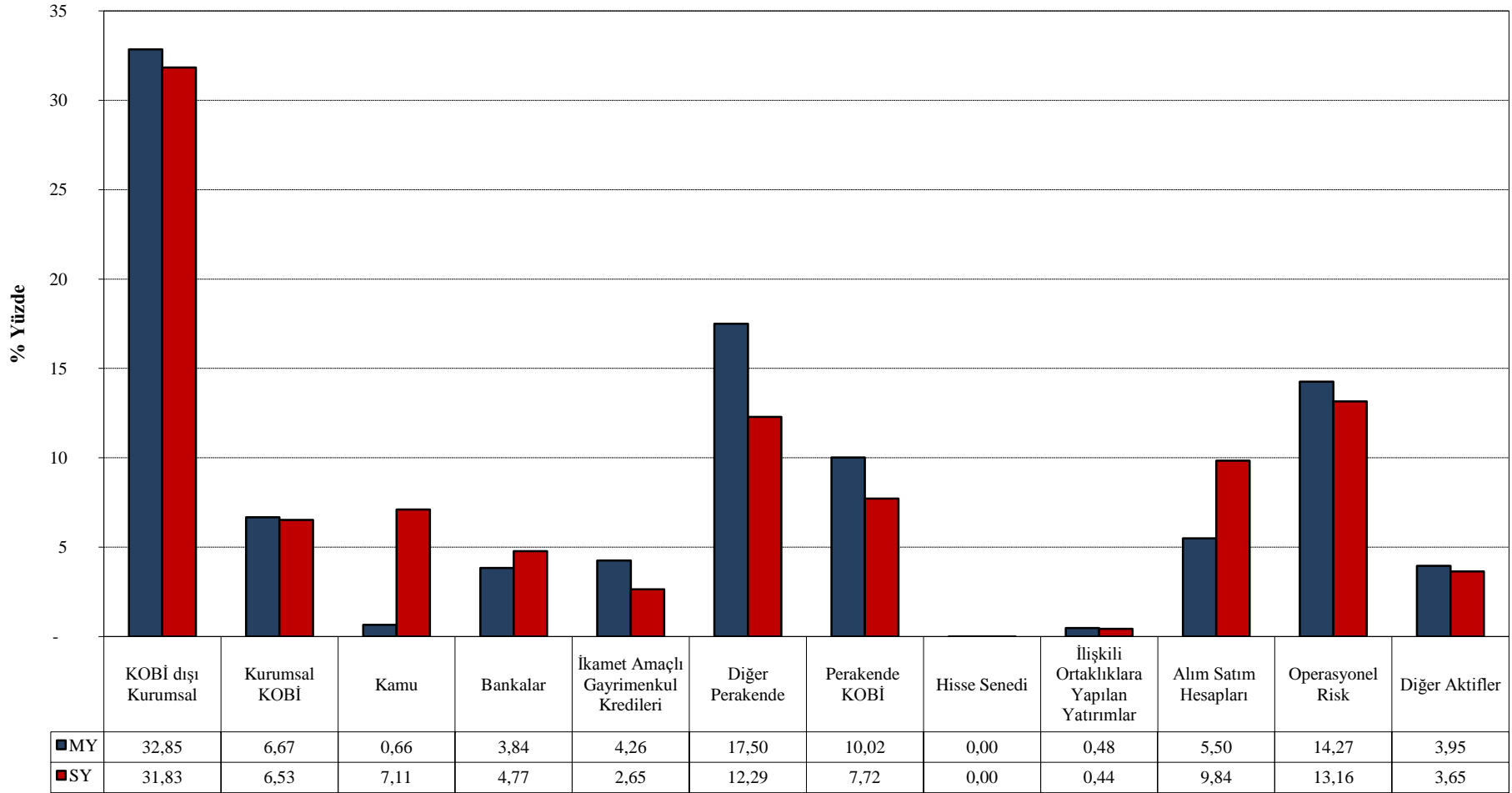
Grafik 81: Diğer Perakende Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

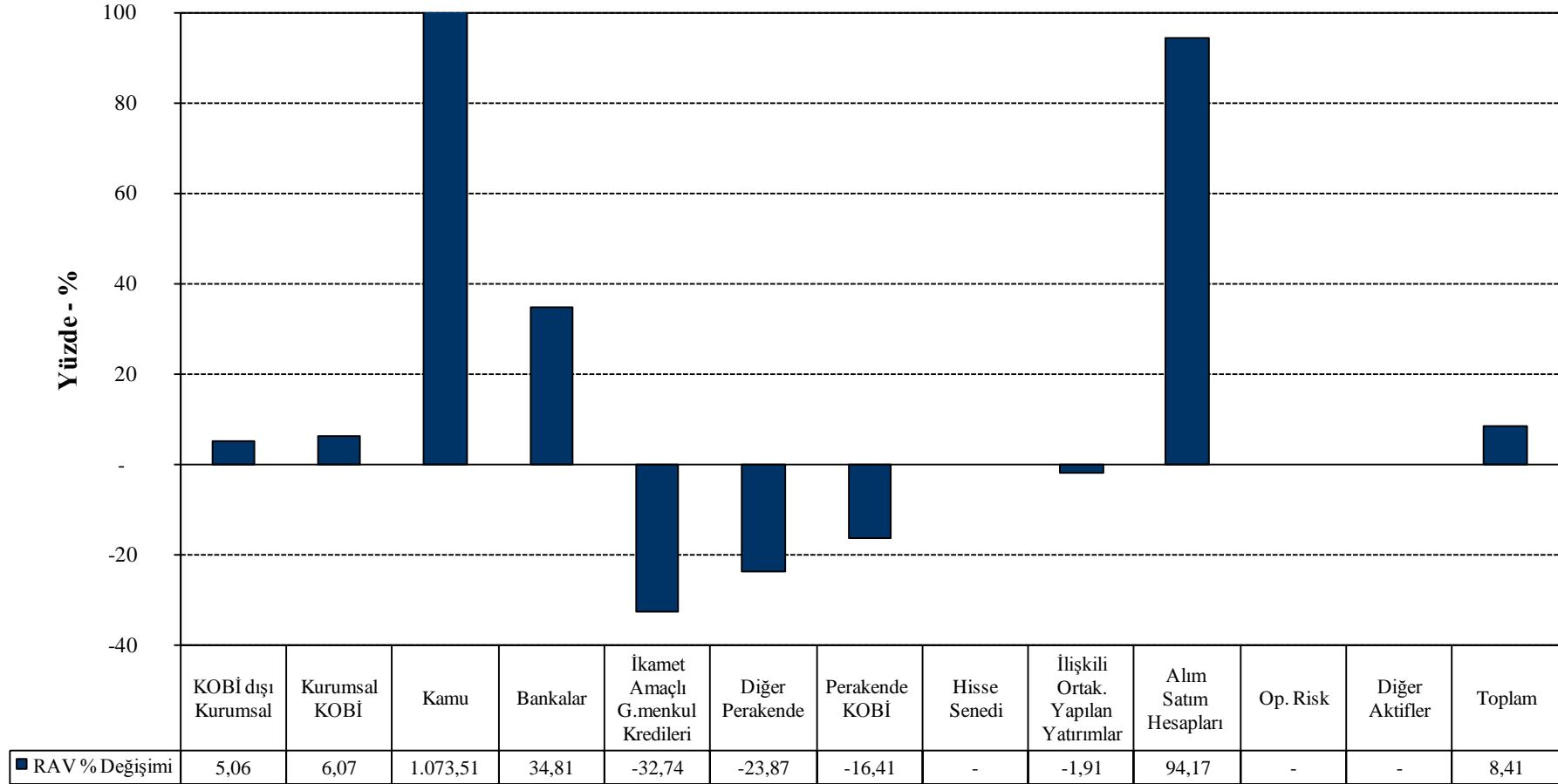
Grafik 82: Perakende KOBİ Portföyü Kredi Riski Azaltım Araçları Etkisi

Grafik 83: Risk Ağırlıklı Varlıkların Portföy Bazında Dağılımı

Milyon TL

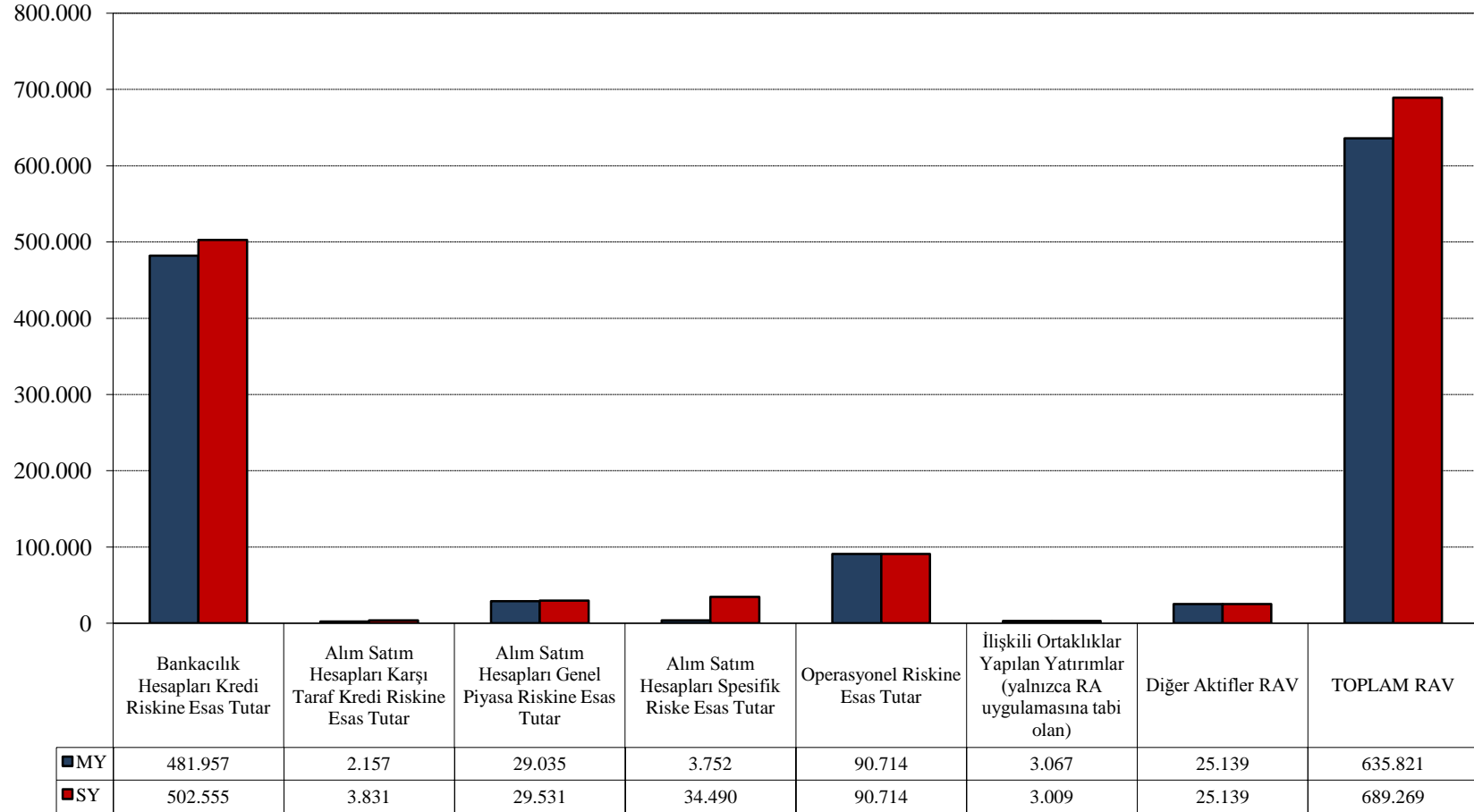

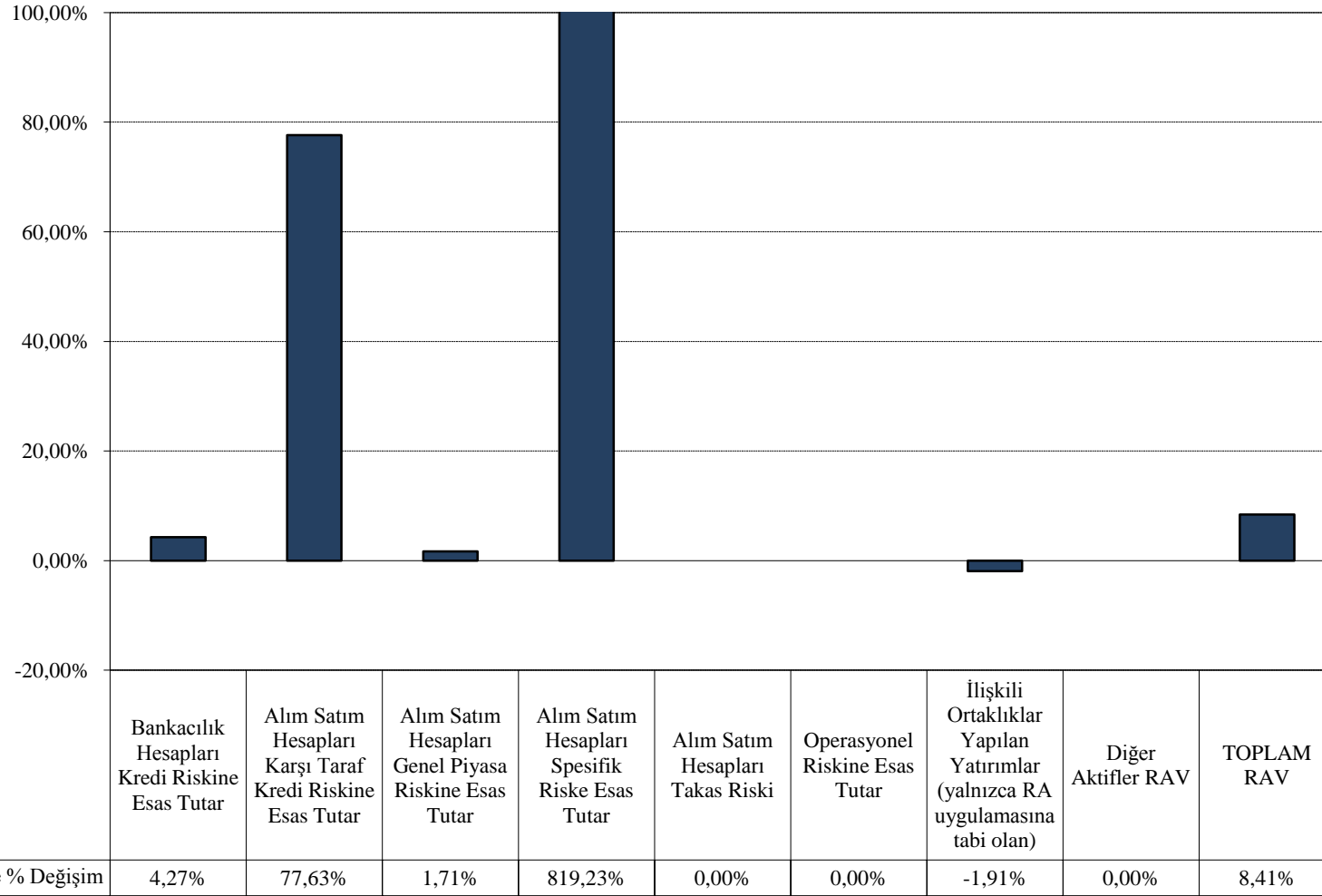
Grafik 84: Risk Ağırlıklı Varlıkların Yüzde Dağılımı

Grafik 85: Risk Ağırlıklı Varlıklar Değişimi (SY RAV / MY RAV)

Grafik 86: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklar

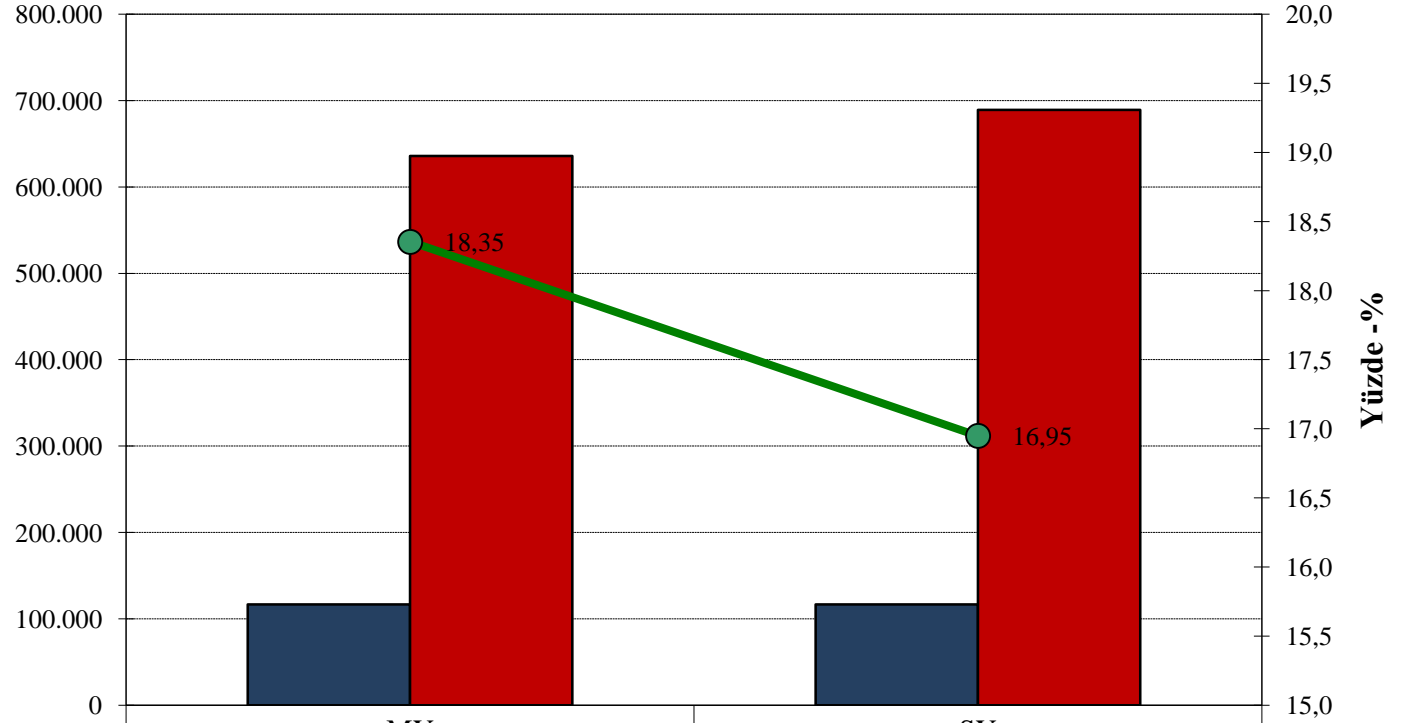
Milyon TL

Grafik 87: Riskler Bazında Risk Ağırlıklı Varlıklardaki Artışlar

Grafik 88: Sermaye Yeterliliği Rasyoları

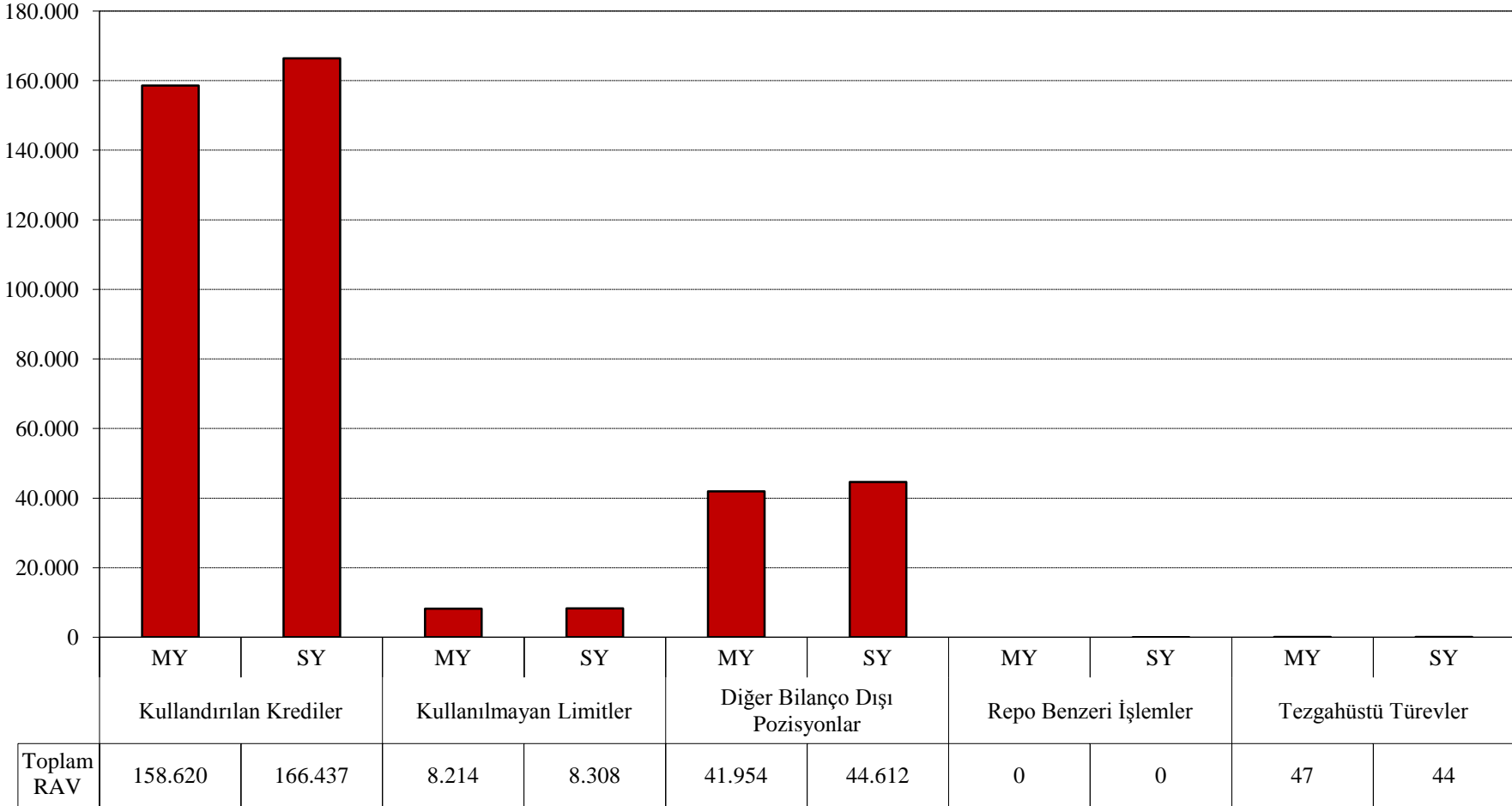
Milyon TL

■ Toplam Sermaye (milyon TL)	116.701	116.831
■ Risk Ağırlıklı Varlıklar (Milyon TL)	635.821	689.269
● Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)	18,35	16,95

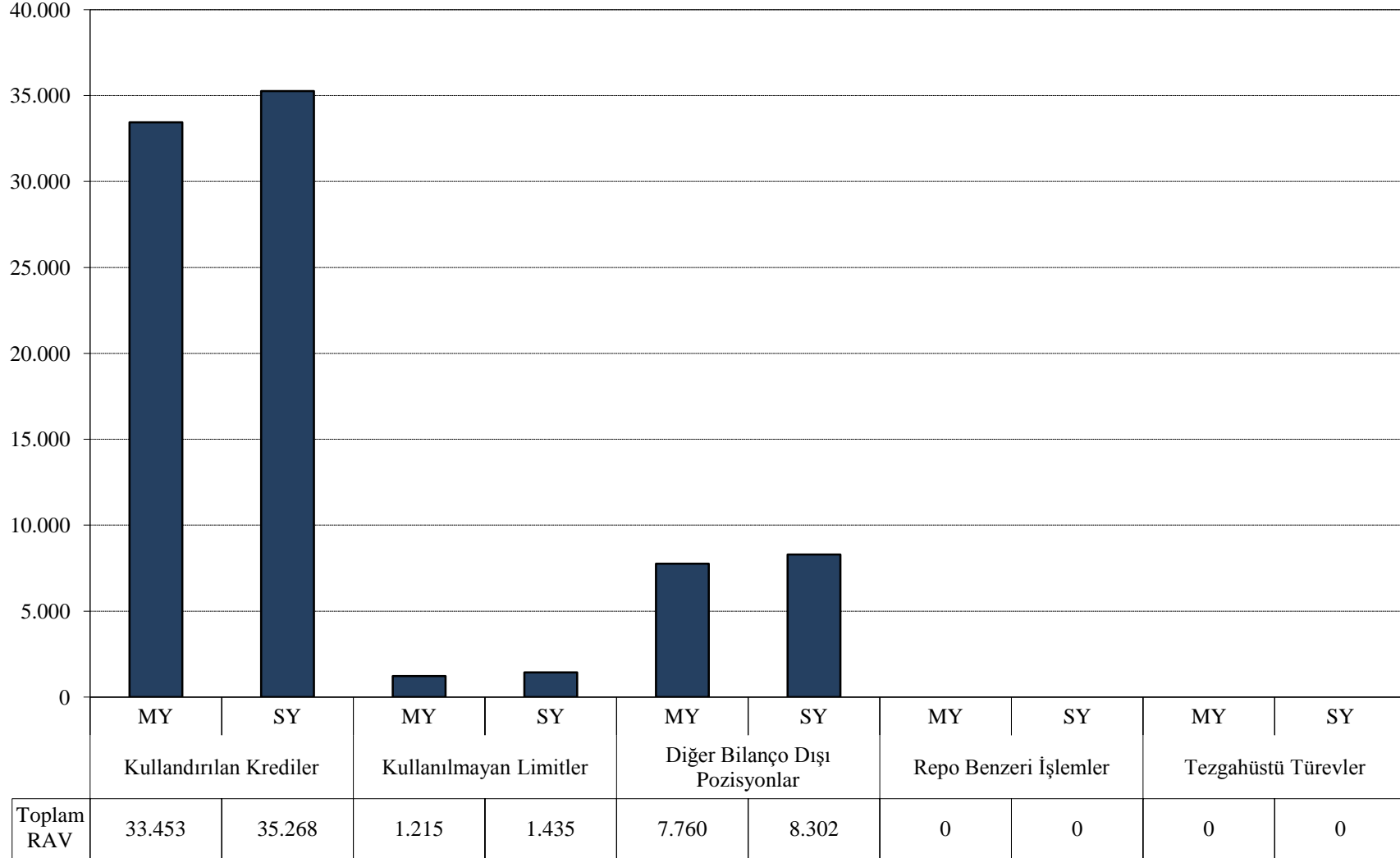
Grafik 89: KOBİ Dışı Kurumsal Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

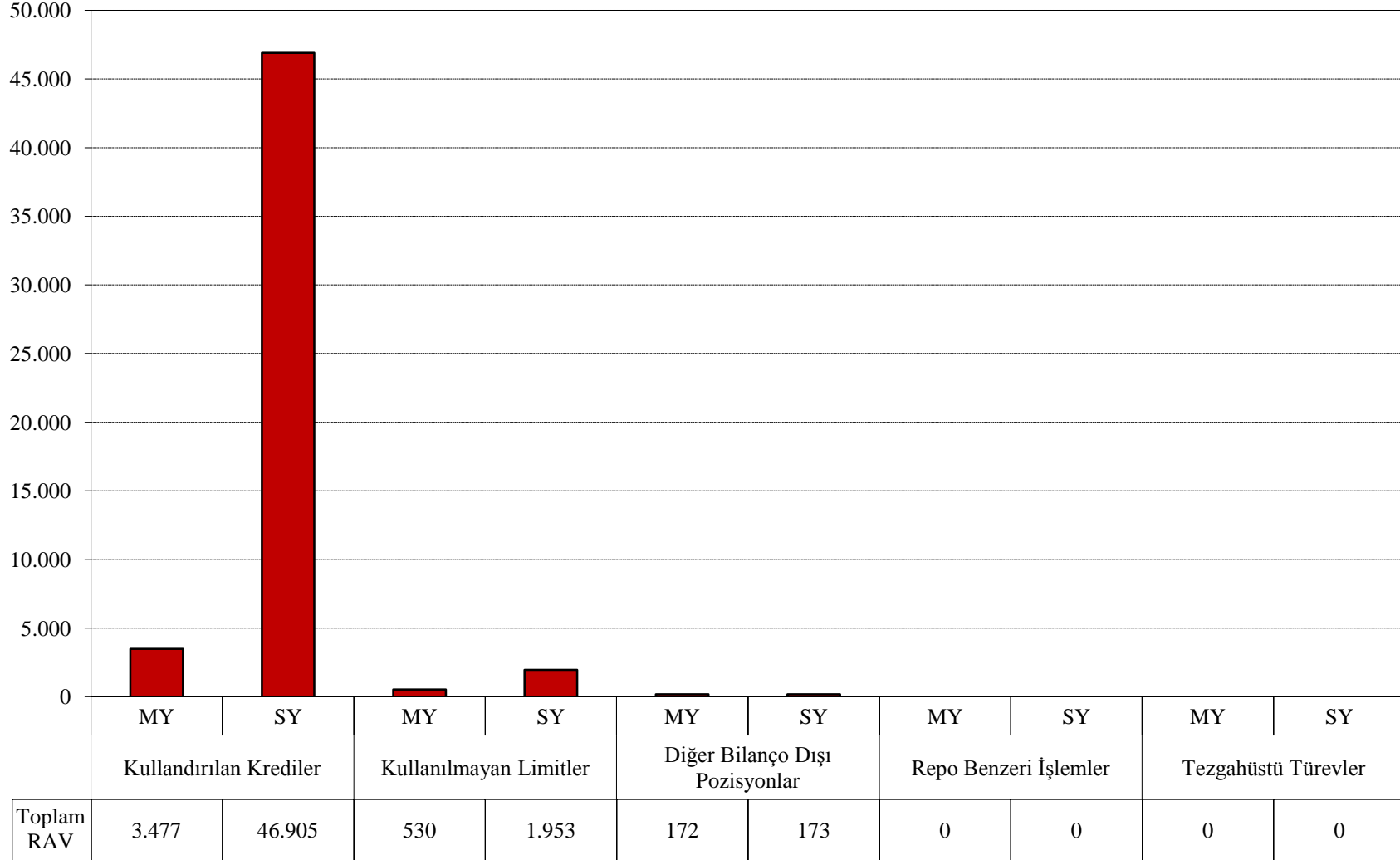
Grafik 90: Kurumsal KOBİ Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

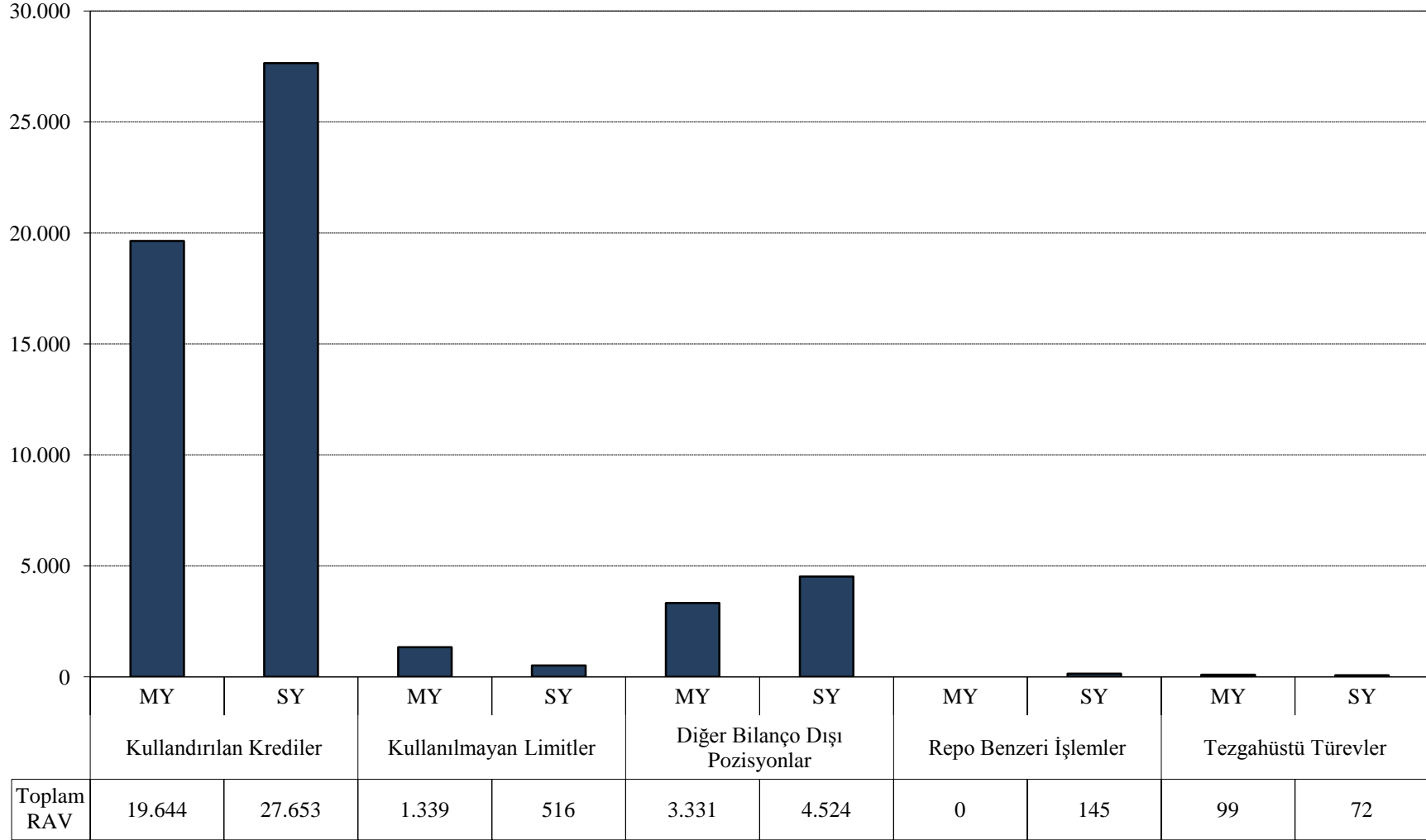
Grafik 91: Kamu Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

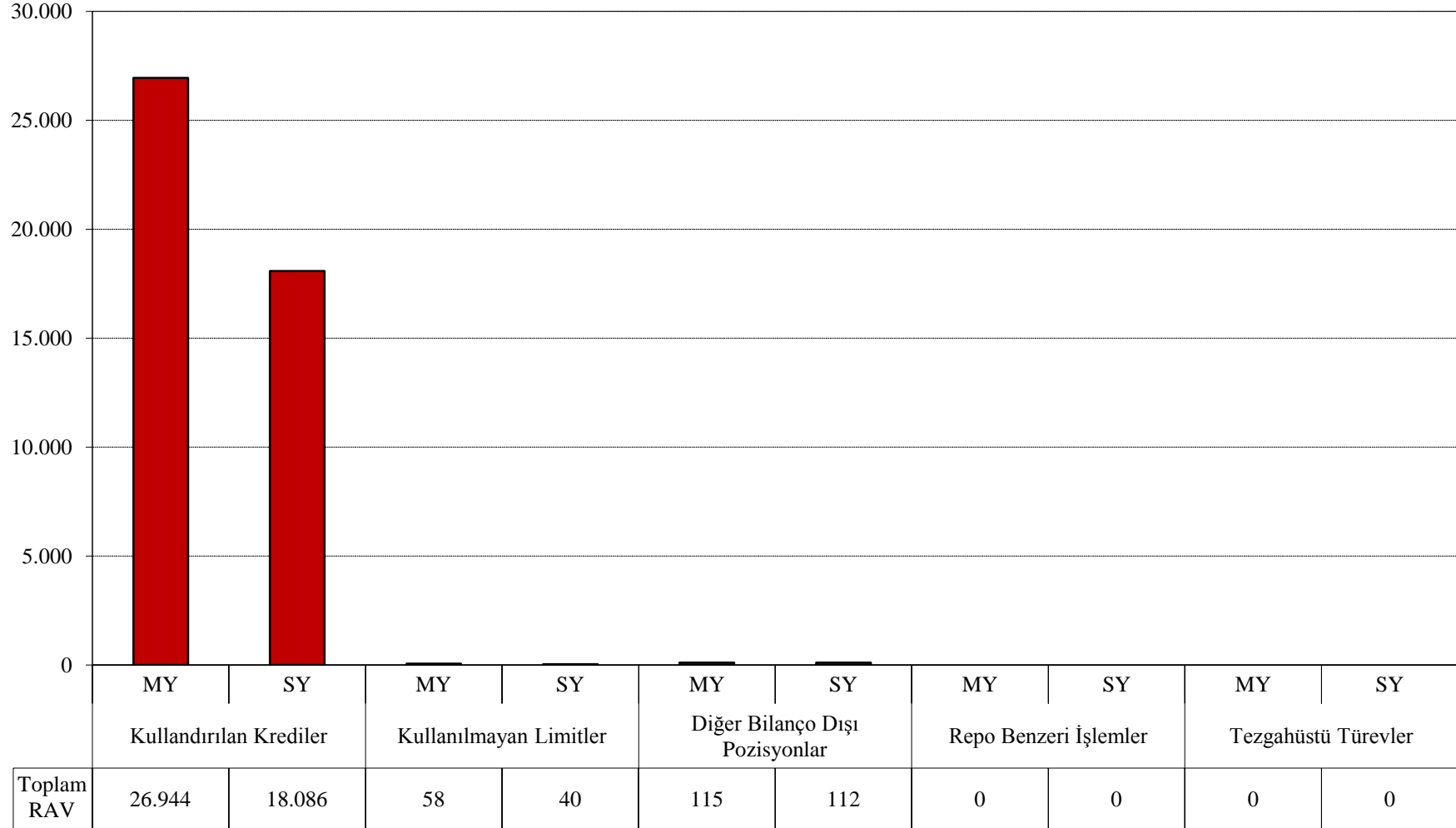
Grafik 92: Bankalar Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

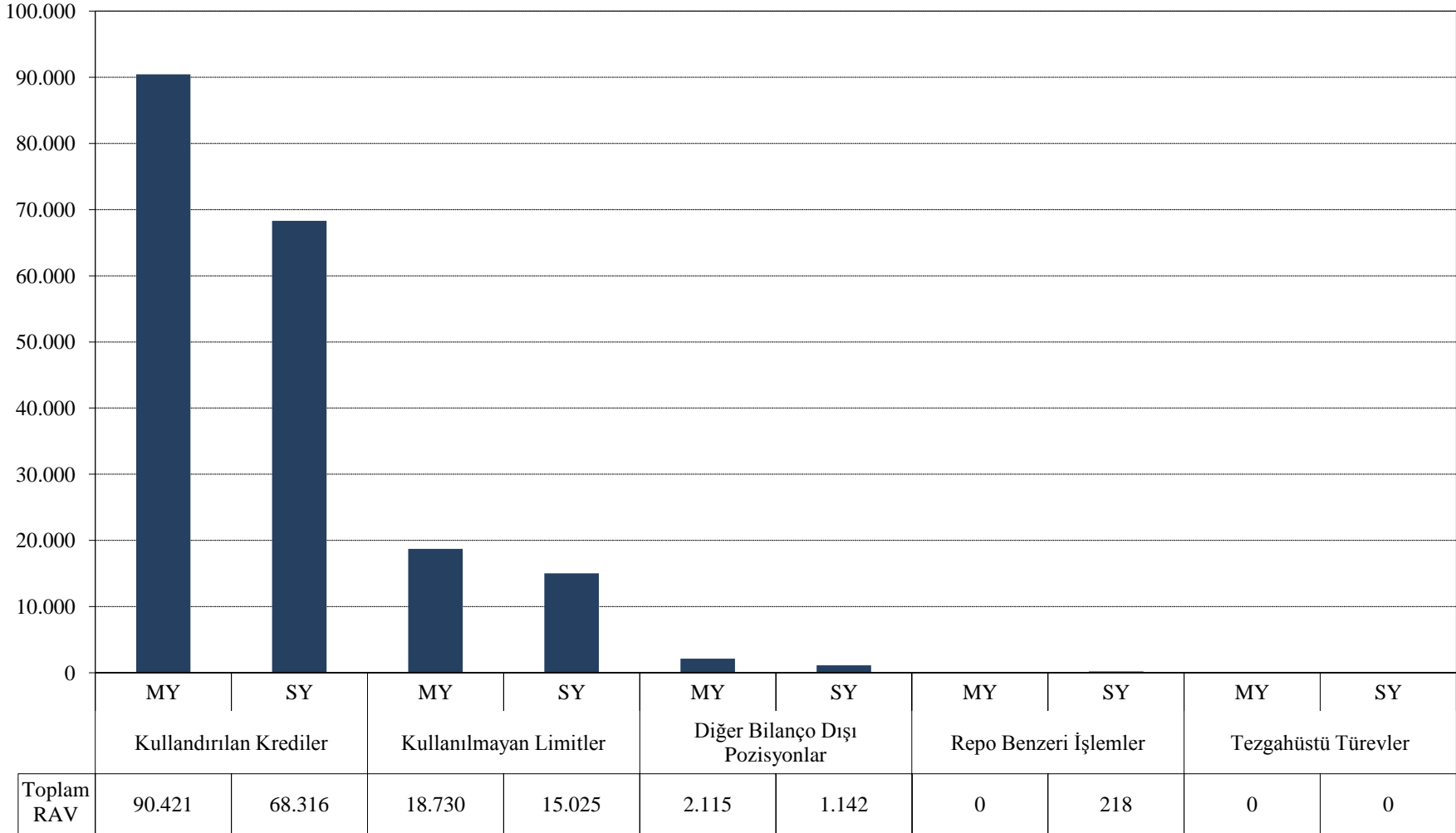
Grafik 93: İkamet Amaçlı Gayrimenkul Kredileri Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

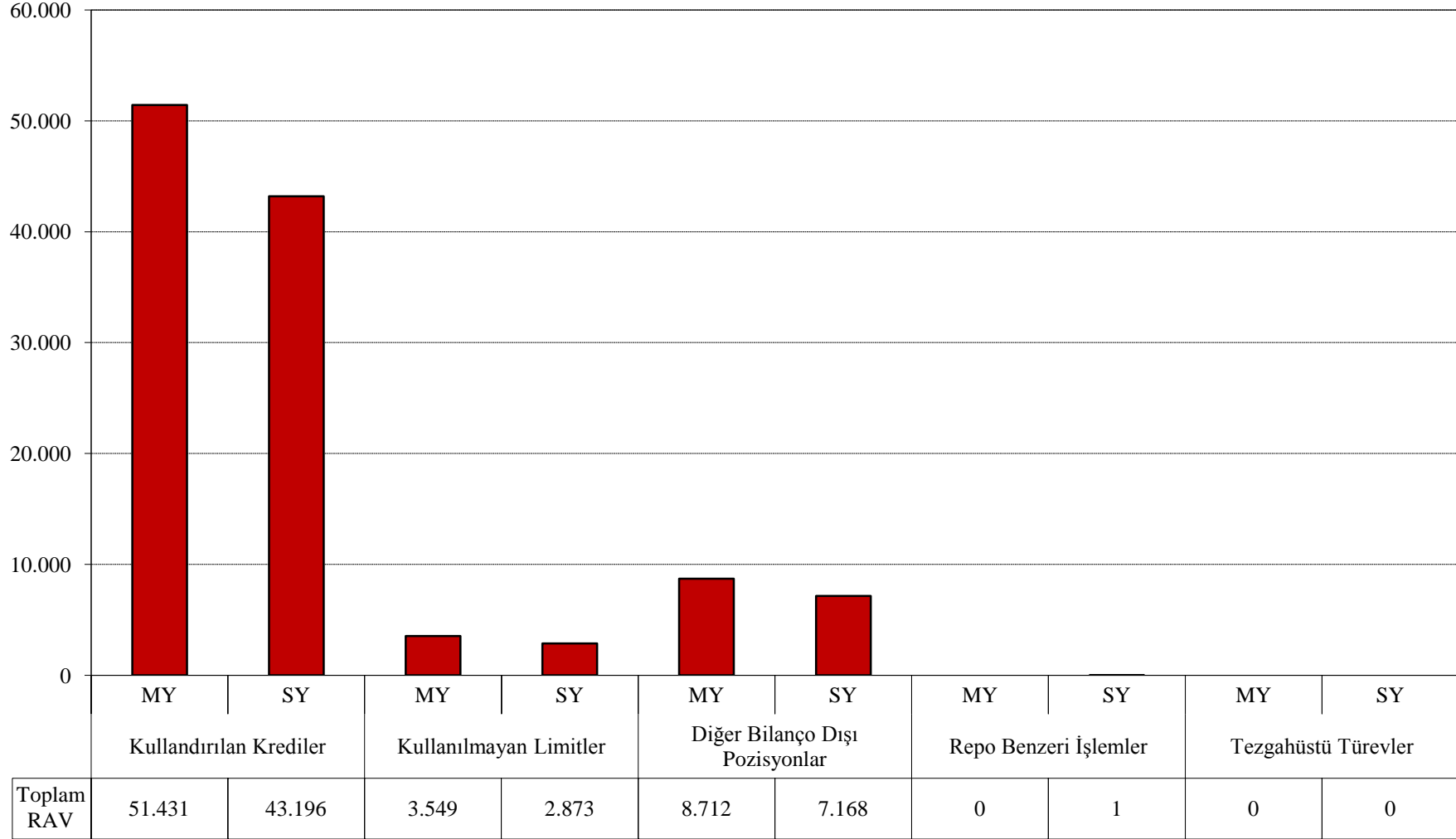
Grafik 94: Diğer Perakende Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

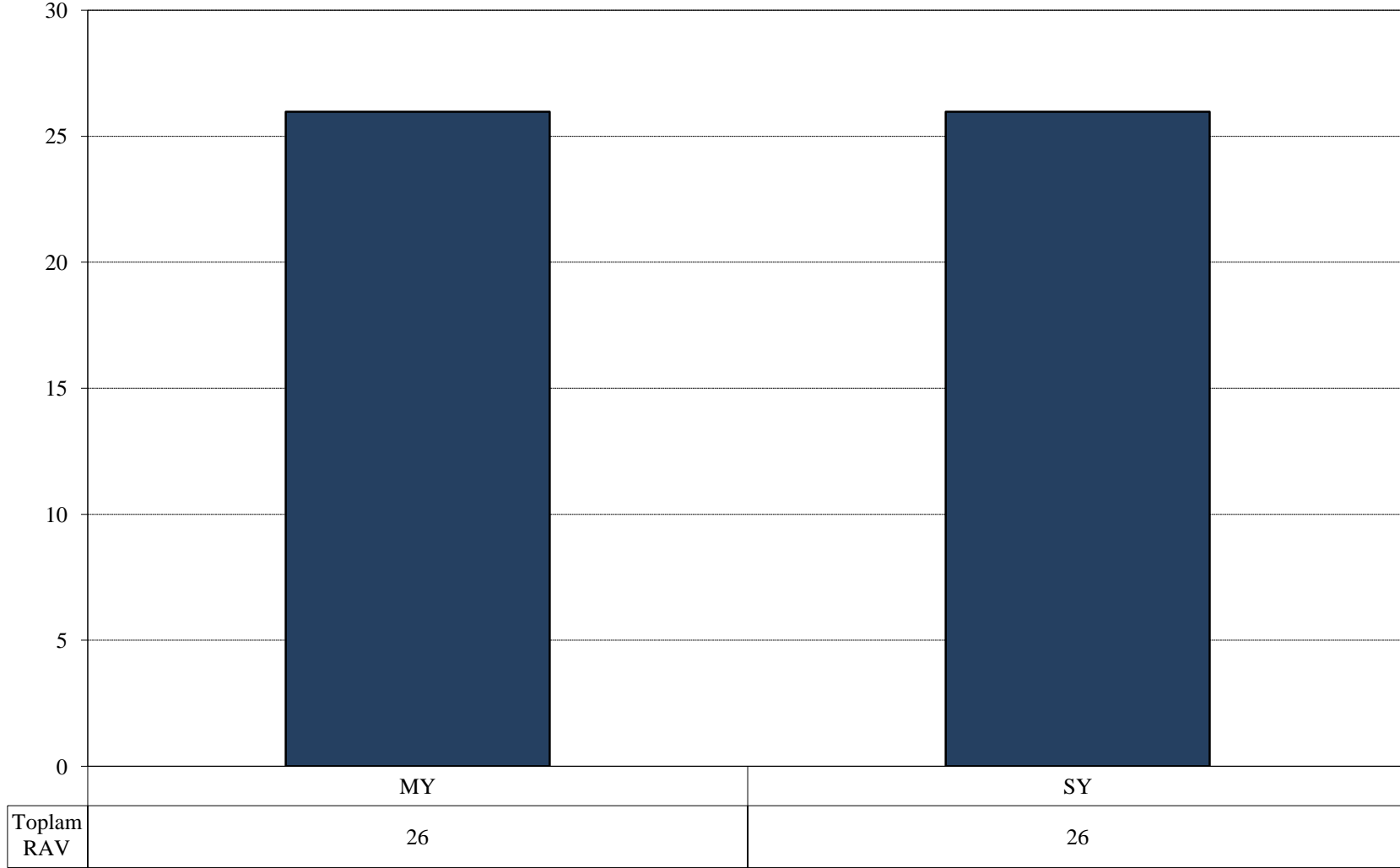
Grafik 95: Perakende KOBİ Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

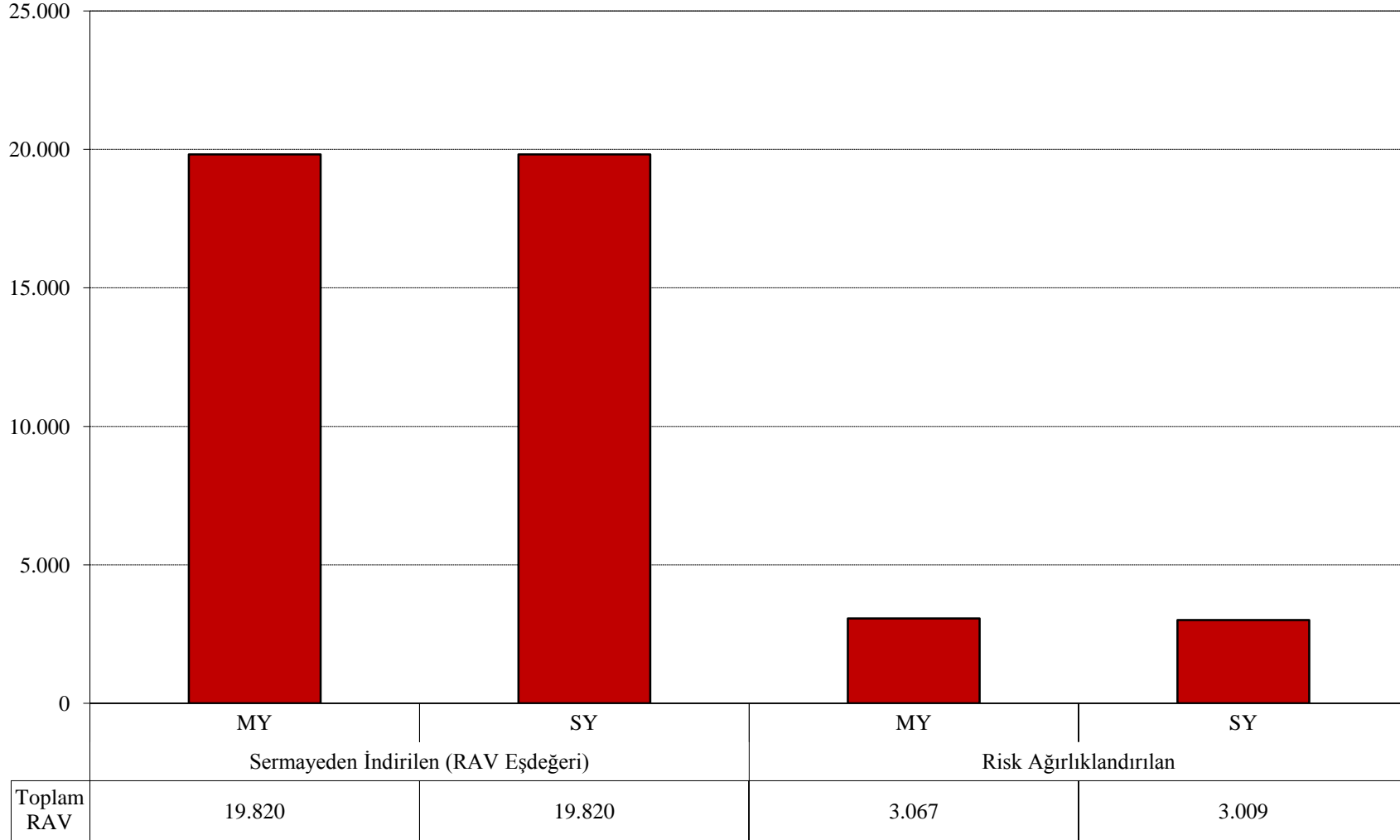
Grafik 96: Hisse Senedi Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

Grafik 97: İlişkili Ortaklıklara Yapılan Yatırımlar Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

Grafik 98: Alım Satım Hesapları Portföyü Risk Ağırlıklı Varlıklar Toplamı

Milyon TL

